

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KURSAĞ BERKĐAN

ALAMUT'UN EFENDİSİ HASAN SABBAAH HAŞHAŞILER

5.
BAŞKI

ARAŞTIRMA - İNCELEME

GEFTALYA

HASAN SABBAAH VE HAŞHAŞİLER

Kursad Berkkan

© 2016, Eftalya Kitap

Bu kitabın her türlü basım hakkı, anlaşmalı olarak Eftalya Kitap'a aittir.
Kaynak gösterilip alıntı yapılabilir. İzinsiz hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Eftalya Kitap
Tür: Araştırma-İnceleme

Yayın Yönetmeni
Akif Bayrak

Yayın Koordinatörü
Gülseren Bayrak

Editör
Murat Dinçer

Kapak Tasarım
C. Kemal Yürekli

İç Tasarım
Burhan Maden

ISBN

978-605-9288-18-7

Baskı

2018

Tic. Sic. No: 893116

Yayınevi Sertifika No: 29485

Matbaa

Çalış Ofset

Matbaa Sertifika No:12107

Davutpaşa Cad. Yılanlı Ayazma Sk.

No:8 Davutpaşa/Topkapı/İstanbul

Tel:0212 482 11 04

Yediveren Yayınları Eğitim Hız. Tic. Ltd. Şti.

Şenlikköy Mh. Şehit Muammer Yüzsüren Sk. No:17 B Blok D: 2 Florya Bakırköy-İSTANBUL

Tel: +90 212 506 13 84 / +90 212 506 13 85 / Fax: +90 212 506 13 86

www.eftalya.com.tr / info@eftalya.com.tr

KURSAD BERKKAN

**ALAMUT'UN EFENDİSİ
HASAN SABBAAH
HAŞHAŞILER**

**Kursad BERKKAN'ın daha önce yayınevimizden
yayımlanmış kitapları;**

İlluminati

Gizli Örgütler ve Tarikatlar

Tehlikeli Gerçekleri Deşifre: Masonlar

Armageddon Komplosu

Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah ve Haşhaşiler

Armageddon'un Gizli Silahı HAARP ve Nikola Tesla

UFO Dosyası

Dünyayı Yöneten Gizli Cemiyetler

Küresel Para İmparatoru Rothschild Hanedanı

İngiliz Derin Devleti: Gizli Teşkilat

İstihbarat Savaşları

Biyolojik Terör: Chemtrails

Tapınak Şövalyeleri

Hitler ve Siyonizm

www.kursadberkkan.net

kursadberkkan@gmail.com

facebook.com/kursadberkkan

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11

1. BÖLÜM

İSLAM'DA BÂTİNİLİK VE BÂTİNİ TARİKATLAR

Bâtınilik İnanç ve Esasları	17
Gerçek Bâtınilik ve Kur'an'ın Bâtını Yönü	27
Sufilik	44
Hurufilik	47
Batını Bir İnanç; İsmaililer	68
İsmaililer ve Karmatiler	72
Batını Bir Devlet: Fatımiler	78
Sabiiler (Mandenler)	90
Dürzilik (Muvahhidun Hareketi)	103

2. BÖLÜM

HASAN SABBAAH VE KÖKENİ

Hasan Sabbah'ın Kökeni Himyeriler	127
Himyeriler ve Tubba Kavmi	130

Tubba Kavmi İslamdan Asırlar Önce	
Rahman İsmi Nereden Biliyordu?	134
Tubba Tabletlerinde Hz. Muhammed'in Gelişi	
Nasıl Yazıyor?	139
Barnabas İncil'inde ki Sırlar	141
Sahte Peygamber Mesleme ve Sahte Mucizesi	144
Hasan Sabbah Kur'an'da Geçen	
Zülkarneyn Soyundan mı?	147
Kimdir Bu Gizemli Zülkarneyn?	153
Tubba Kavmi Kur'anda Nasıl Geçiyor?	165
Hasan Sabbah'in ve Tubba Kavmi	167
Nizam-ül Mülk'ten Ömer Hayyam ve	
Hasan Sabbah'a Devlet Makamı	171
Hasan Sabbah'in Saraydan Gizlice Kaçışı	173

3. BÖLÜM

HAŞHAŞİLERİN TARİHİ ŞAHSİYETLERLE İLGİNÇ İLİŞKİLERİ

Haşhaşiler ve Şems-i Tebriz'i İlişkisi	183
Nasreddin Hoca'yı Mevlana Haşhaşilere mi Öldürttü? ...	186
Şems'i Tebrizi Bir Haşhaşi Casusu mu?	193
Şems'i Tebrizi İsmaili Prensi mi?	196
Kaçak Bir Batını Şeyh: Şems'i Tebriz'i	199

Tapınak Şovalyeleri ve Haşhaşiler	205
Masonlar ve Tapınakçılar	208
Tapınak Şovalyeleri Bâtını Sırların Peşinde	223
Kutsal Kâse'nin Koruyucuları Tapınakçılar	229
Tapınakçılar ve Haşhaşi Suikastçiler	233
Haşhaşiler Tapınak Şovalyesi Ünvanını Alıyor!	236
Masonların Loca Sisteminde Haşhaşi İzler	237
Bankacılığın Mimari Tapınakçı Masonlar Değil Haşhaşilerdir!	239
Selahaddin Eyyübi ve Haşhaşiler	242
Selahaddin Eyyübi'ye Haşhaşi Suikasti!	276

4. BÖLÜM

HASAN SABBAAH VE HAŞHAŞİLER

Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah	285
Hasan Sabbah'ın Bedduası ve Nizam-ül Mülk'ün Öldürülmesi	307
Nizam-ül Mülk'ü Haşhaşiler mi Öldürdü?	311
Nizam'ül Mülk, Ömer Hayyam ve Hasan Sabbah	315
Alamut Kalesine Selçuklu Baskını ve Hasan Sabbah'ın Direnişi	333
Melikşah'ın Ölümü ve Büyük Selçuklu da Saltanat Kavgaları	335

Selçuklu Taht Kavgasından Hasan Sabbah	
Güçlenerek Çıktı!	346
Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar,	
Haşhaşileri Yok Etmeye Ant İçti!	349
Hasan Sabbah ve Alamut Kalesi Teslim Alınmaktan	
Kıl Payı Kurtuldu!	353
Haşhaşiler ve Suikastler	358
Kudüs Kralı'na Hasan Sabbah'tan	
Algı Operasyonu	367
Cengiz Han'ın Sabrını Taşıran Haşhaşiler	373
Marco Polo'nun Hasan Sabbah Hayranlığı ve	
Alamut Ziyareti	376
Dağların Şeyhi Hasan Sabbah Ölüm Yolculuğunda	379
Sultan Sencer'in Vezirine Haşhaşi Suikasti	384
Beyin Yıkama Üstadı II. Hasan Sabbah	387
Haşhaşiler III. Hasan Sabbah Yerine	
Kuzenini Öldürüyor!	391
Dipnotlar	399
Kaynaklar	409

ÖNSÖZ

Tarihin en eski dönemlerinden beri kurulan bazı gizemli tarikatların en çok kullandığı şeylerden biride gizem ve içinde barındırdıkları sırdır. Bu bağlamda baktığımızda Orta Çağ'a damgasını vuran Hasan Sabbah ve Haşhaşiler Tarikatı da içinde barındırdığı gizem ve sırlarla birlikte günümüzde hala tartışma konusu olmuş ve olmaya da devam edecektir.

Tarihte kurulan pek çok gizli teşkilatın pek azı lideri ile birlikte anılmıştır. Özellikle Haşhaşileri araştırırken de Hasan Sabbah'ı iyi analiz etmek gerekir. Hasan Sabbah, 11. yüzyıl ortalarında On İki İmam Şiiliği'nin kalesi olan Kum kentinde dünyaya gelmiştir. Kendi otobiyografisinde 17 yaşına kadar sürekli bir biçimde bilgiyi araştırdığını ve bir âlim olmak istediğini söyleyen bu zat, dini eğitim alırken İsmaili bir refikle karşılaşmış ve bu karşılaşma onun hayatını değiştirmiştir.

Birçok vakanüvis onun keskin zekâsının yanında, astronomi, büyü, aritmetik ve daha birçok alanda bilgili bir kişi olduğunu söyler. Rivayetlerin hepsinin ortak bir yönü var ise, o da Hasan Sabbah'ın keskin zekâsı ve ileri görüşlülüğüdür. Tam bir hırs adamı olduğundan kendisine yakıştırdığı sıfatlardan “el-muntakim”, “intikam alan” manasına gelmektedir. Kalesine şarabın girmesini dahi yasaklamıştır. Yine rivayetlere göre; iki oğlunu tarikat görüşlerine aykırı davrandıkları için öldürtmüştür.

İşte tam da bu bağlamda Haşhaşileri anlamak için Hasan Sabbah'ın önemi daha çok ortaya çıkıyor. Bu konuda müellifler pek çok araştırma yapmıştır. Lakin Tarih'i bağlamda Haşhaşiler konusu bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Hal böyleyken bu konu hakkında yazılmış eserlerin pek çoğu kendi aralarında belli görüşlere göre ayrılmaktadır.

İslam Tarihi'nde özellikle bu tarikatın verdiği zararlar ve Selçuklu Devleti'ne karşı yaptığı suikastlar epey incelenmiş ve bu konu üzerinde durulmuştur. Fakat sadece bu yönü ile dikkat çeken bir tarikat değildir. Aynı zamanda Avrupa'da da baktığımız zaman Marco Polo'nun Seyahatnamesinde geçen ve bu sayede tanınan Haşhaşiler ilgi ve merak konusu olarak Avrupa'da da şöhretini yaymıştır.

Haşhaşiler konusunda en çok dikkat edilmesi ve üstünde durulması gereken konu ise, onların bu yapılanmasını Tapınak Şövalyelerinin de örnek alması ve onlarla özellik-

le Suriye kolu ile irtibata geçmesidir. Alamut'a gelerek, burada Hasan Sabbah'm kurduğu sistemi gözleriyle gören şövalyeler, ilk ağızdan duydukları bilgileri kendi organizasyonlarına uyguladılar. İsmaililik'i derinlemesine inceleme-ye başlayan ve Katolik kilisesinden uzaklaşan Tapınakçılar, zamanla güçlü bir örgüt kurarak tüm Avrupa'ya yayıldılar. Tıpkı İsmailiye gibi, beyaz dışında kırmızı rengi de kendilerini tanımlamak için kullandılar.

İşte yukarıda da saydığımız bazı hususlardan dolayı Haşhaşiler çok iyi incelenmeli ve bu konularda araştırma yapılırken doğru analizler ortaya konmalıdır.

Tam da bu noktada değerli Araştırmacı-Yazar Kursad Berkkan'ın yazdığı bu güzel kitapta, Hasan Sabbah ve Haşhaşiler ile ilgili pek çok bilinmeyen ve merak edilen konular büyük bir titizlikle seçilip kaleme alınmıştır.

Bu hususta olayların enine boyuna incelenmesi ve pek çok tarihi sırrın da belirtilmesi bu kitabı daha anlamlı ve bilgi haznesi geniş bir kitap yapıyor. Tarihi derinlik içinde de okuyucuya ayrı bir perspektif sunan bu güzel eseri herkesin okuması gerekir. Özellikle bu alanda çalışan Tarihçi dostlarımıza da, ben de bir Tarihçi olarak bu güzel kitabı öneriyorum.

Araştırmacı-Tarihçi Yazar Koray KAMACI

1. BÖLÜM

İSLAM'DA BÂTİNİLİK VE
BÂTİNİ TARİKATLAR

BÂTİNİLİK İNANÇ VE ESASLARI

Ortadoğu toprakları Hz.Muhammed'in (s.a.v) resul oluşunun ilanından sonra yeni bir din ile tanıştı ve İslam Medeniyeti, cahiliye dönemini yaşayan pek çok toplumu muasırlaşan uygarlık seviyesine çıkardı.

Ancak daha sonra Hz.Muhammed'in vefatının ardından bazı olumsuzluklar baş göstermiş ve bu durum zaman geçtikçe ayrışmalar, bölünmeler, çatışmalar getirmiştir. Hz.Muhammed'in vefatından sonra İslam yorumculuğu ortaya çıkmıştır.

Buna göre bazı kesimler İslami kaideleri kendi doğru buldukları kaideler üzerine bina ediyordu. İşte bu fikri düşünce tarzı "Bâtınilik" olarak nitelendirildi. İlk başlarda Bâtınilik Hz.Muhammed'in "zorlaştırmayın, kolaylaştırın" sözünden hareketle "Kolaylık dini İslam" düşüncesini savunanların ideolojisi olarak ortaya çıkmıştı. Ancak daha sonra İslam'ın ana kaidelerinden kurulu düzeni bütünü ile

inkâr hareketi ve dahası Müslümanlar için bir tehdit unsuru haline getirmişti.

Bâtınlık kendi fikirlerine göre İslam'ı yorumlayarak, Kur'an'ı da kendi inançlarına göre tevil etmeye başlamıştı. İslam ile tanışmış ancak ana temel kaidelerinden habersiz olan cahil toplumlar içinde gizli misyonerlik faaliyetleri yürüttü.

Buna göre bazı İslam büyüklerinin de Bâtını inancına sahip olduğuna dair gerçek dışı propagandalar yürüttü ve ne yazık ki çok da başarılı oldular. Kendi inanç biçimini de sistematize eden Bâtıniler, İslam'dan uzak veya temelden zıt bazı inanç sistemlerinden de mantığa uygun buldukları esaslarını alarak yeni bir Bâtınlık ürettiler.

Şiilik inancını mantıksal anlamda kendilerine yakın bulan Bâtıniler Şiileri propaganda aracı olarak kullanmaktan geri durmadılar. Tabi Şii'ler de kendi propagandalarını yaparken Bâtınlığın pek çok esasını da kullanarak etkili bir muhalefet yapmaya çalıştılar.

Bâtınlığın doğuşu hakkında elimizde net olarak mütevatir derecesinde kabul edilecek bir kaynak yoktur. Mevcut kaynakların pek çoğu da Bâtınlığı temelden ret eden karşıt görüşlere sahip kişilerden oluştuğu için salt düzeyde Bâtınlığı anlamak oldukça zordur zira Bâtınlık deyim yerinde ise "Pandora'nın Kutusu" gibidir...

Ancak Bâtını kaynaklara göre altıncı imam Cafer'i Sadık döneminden başlayarak temelleri atılan, fikriyatı sistemati-

ze edilmiş, ana ilkeleri belirlenmiş bir yapıdır ve oğlu İsmail ile de aktif olarak uygulanmaya başlanmıştır.

Ehl-i Sünnet ve Mu'tezile inançlarına göre ise Bâtınlılığın gerçek İslam ile alakası yoktur ve Sabiilik, Mecusilik geleneklerinden, İran ve Hint kültürlerinden, eski Yunan, Hristiyan inançlarından ve dahası Yahudilerin Kabbala'sından esinlenmişlerdir.

Dolayısı ile Bâtınlilik hareketi İslam'ı yozlaştırmak, parçalamak, özünden uzaklaştırmak için ortaya çıkarılmış bilinçli bir yıpratma hareketinden başka bir şey değildir. Ancak buna rağmen bazı tarihçi ve araştırmacılar ile tasavvuf ehilleri Bâtınlılığı Pisagorculuk ve Eflatunculuğun yeni bir sürümü olarak yorumlamışlar ve felsefi bir düşünüş olarak kabul etmişlerdir.

Zira Hz.Muhammed'in vefatının ardından ortaya çıkan "Hilafet" meselesi Bâtınlılığın sanıyorum ki ilk ortaya çıkış tarihidir. Zira Hz. Muhammed efendimizin vefatından sonra Hz. Ali'nin imamet sahibi olması gerektiğini savunanlar ile karşı duranlar Muaviye'nin döneminde ise iyice ayrıma girişmiş ve Şiilik-Sünnilik kavramının çıkmasına sebep olmuşlardır.

Sunnilerin kurmuş olduğu Abbasi devleti döneminde Bâtını veya Şii inancına sahip topluluklar üzerinde baskı politikası had safhada idi ve İslam'ı yozlaştırdıkları gerekçesi ile bu düşünce tarzındakilere asla taviz verilmiyordu.

Şii inancına sahip topluluklar ise imamet konusunda ehl-i beyte karşı yapılanın adaetsizlik olduğunu ifade ediyor ve İmamet'in Hz. Ali'ye ait olması düşüncesinden yola çıkarak kendi haklılıklarını kabul ettirmeye çalışıyorlardı.

Yine Hariciler, Maviler, Sabiler gibi pek çok grup mevcut yönetime karşı mualif bir tavır sergiliyor ve İslam adına zorbalık yapıldığını öne sürüyor, devleti idare edenlerin gerçek İslam'dan uzak politikalar uyguladıklarını öne sürüyorlardı. Ancak buna nazaran devlet yetkilileri de bu grupları gerçek İslam'dan uzaklaştıkları gerekçesiyle tekfir ediyorlar ve baskı uyguluyorlardı.

İşte tüm bu ayrımcılıklar, çatışmalar, baskı politikalarının artması özünde İslam inancına sahip tüm grupların birbirlerine girmelerinin temelinde farklı bir boyut olduğunu öne süren Gazali, Bâtınlığın İslam'ın içine nifak sokmak, bölmek ve İslam'ı parçalamak için oluşturulmuş gizli bir yapılanma olarak kabul ediyordu.

Gazali ve yine Gazali gibi düşünenlerin karşı çıktığı fikriyata göre Kur'an'ı tevil edenler peygamber görenen yani zahir anlamını açıklamışlardır. Gerçek anlamları ise gizlidir ve bundan peygamberlerin haberi yoktur. Kur'an'ın sırlı / gizli anlamlarını bilenler ise imamet sahibi olan Bâtını imamlardır.

AKL'ÜL KÜL VE NEFS'ÜL KÜL

Bâtınlılığın imamet ve peygamberlik hususundaki inancına göre ise yaratıcı tarafından görev verilen peygamberler “Akl'ü-l Kül” olarak kabul edilir. Yani buna göre peygamber yaratıcıdan aldığı bilgileri direk olarak insanlara algı düzeyleri seviyesinde anlatır ve ayetlerin Bâtını yani görenmeyen sırlı kısımlarını anlatmaz.

Bununla birlikte imamlar ise “Nefs'ül Kül” olarak kabul edilir ki buna göre de imamlar yaratıcıdan gelen ve peygamberler tarafından duyurulan bilgilerin sırlı kısmını sadece onlar bilirler.

İMAMİYET, NATIK VE SAMİT İNANCI

Bâtınlilik inancına göre peygamberler, imamların açıklayacakları Bâtını bilgiler için insanların algı düzeyini olgunlaştırmak için gönderilmiştir. Yani deyim yerindeyse Bâtınlılığı hazırlayan unsurlardır. Peygamberler herkesle konuşurlar, herkese anlatırlar, imamlar ise sadece algı seviyesi yüksek kişilere anlatırlar.

İleriki sayfalarda değineceğimiz üzere Peygamberlerin tümü Natık'tır yani konuşandır, yanlarında ise Samit bulunur. Samitler ise sırlı bilgiyi bilen herkesle konuşmayan, sadece lüzumlu kişilere yani algı seviyesi yüksek kişilere ko-

nuşan kişi demektir. Hz.Muhammed Natık olduğuna göre Hz.Ali'de onun Samit'idir.

HUL'ÜL VE İTTİHAD İNANCI

Yine Bâtmilik esaslarından bir tanesi de Hul'ül ve İttihad inancıdır. Bâtınilikte kendine önemli bir yer edinen Hul'ül inancı ise ehl-i sünnet'e göre şirk ve küfürdür ve bu inanca sahip kişiler asla İslam'a mensup olmadığı için Müslüman sayılmazlar.

Peki, nedir böylesine sarsıcı bir tepki gören Hul'ül meselesi?

Hul'ül tüm evrenin yaratıcısı olan Allah'ın imamiyet makamında oturan kişinin bedenine girmesi demektir. Hüluliyet makamına erişen imamın bedenine Allah enkarne olur (haşa) ve tüm evreni artık imamın bedeninden idare eder.

Bu raddeden sonra imamın ruhu yaratıcının Ruh'ül Ekberinde (büyük ruhunda) erimiştir ve uluhileşerek imam tanrılaşmıştır. Mevlana Celaleddin Rumi'nin Ali Nat'ında yer verdiği gibi "Ali Allah'tır, Allah'da Ali" inancını temel almaktadır.

TENASÜH İNANCI

Bâtınilığın bazı kolları inanç bakımından bazen farklılık gösterebilir de genel inanç sistemine göre ahiret inancı-

nın birer parçası olan haşrolunmak yani yeniden dirilmek, kıyamet süreci gibi inanışlar yoktur.

Herkes kendi kıyametini bu dünya da yaşar. Kıyamet fikriyatı ise Kıyam etmek yani ayakta durmak fiilinden gelir ve Allah'ın "doğru insan" öğretisine sahip olmak için de kıyam etmek yani ruhi anlamda ayağa kalkmak, doğru yola sevk olunmak anlamına gelir ki kıyamet ile ilgili ayetlerin manada ki tevilini bu şekilde yapmışlardır.

Haşr yani yeniden ahiret gününe diriliş meselesinde ise ceset öldüğünde toprağa girer, orada çürür ve toprağa karıştıktan sonra başka bir canlı olarak yeniden hayat bulabilir. Ruh ise kişinin öldüğünde ki tekâmül (yükseliş) seviyesine göre başka bir canlının bedenine geçer veya bazı hayvanların bedenlerine girebilir.

İBAHİLİK İNANCI

Bâtınilere göre dinin batınına yani gizli sırlarına vakıf olan kişiler dinin zahir kurallarının koyduğu mükellefiyetten düşer. Yani gizli sırlara vakıf olan kişilerin dini vecibeleri yerine getirme hükümlülüğü üzerinden kalkar. Dolayısı ile dinin ibadet ve taatlarına uymanın da bir anlamı kalmamıştır. Bu inanç Bâtini tarikatının içinde en çok benimsenen esaslardan bir tanesidir. İbahilik kısaca zahiren yasaklananların Bâtinilikce mubah sayılmasıdır.

Bâtını mezhebinde yaratıcının kendisine hulûl ettiğini iddia eden imamlar bulunur ki bu imam İbahilik esası gereği ibadet gibi mükellefiyetlerden de muhaf tutulduğu için ibadette etmez çünkü aslında Tanrı kendisi olmuştur.

İmamın haricinde ona yardımcı olarak 12 yardımcı imam bulunur ve bunlara hüccet ismi verilir. Hüccetlerin altında ise dailer vardır. Dailer teşkilatlanma gibi faaliyetler yürütürler ve mezhep içinde Muazzeb ve Mükelleb isimleri ile anılırlar.

Tüm kademelerin en altında ise çaylaklar bulunur ve bu çaylaklara yani tarikata yeni katılanlara ise Müstecipler ismi verilir. Dailerin ilk metodu Teferrüs metodudur ki bu metoda göre Bâtını tarikatını kabul eden kişiye temel esasları diğer bir deyişle tarikatın zahiri esaslarını anlatırlar.

Tarikat içinde kademelerde yükselmeler kaydedildikçe Bâtını taraflar yani asıl gizli sırlar açıklanmaya başlar (günümüzde Masonların kullandığı 33. Dereceli Masonik yapılanma da aynı bu şekilde işlemektedir) Ancak dailerin davetinde çok önemli bir husus vardır. Buna göre dai tıpkı bir bukelemun gibi hareket etmelidir. Yani Bâtınıliğe davet edeceği kişi Sunni inanışa sahipse bir sunni gibi hareket etmeli, Şii ise şii gibi hareket etmelidir. Yani onlar gibi davranarak, onlar gibi görünerek yanaşır.

Türk toplumunda “nabza göre şerbet” diye bir deyim vardır. Tıpkı bu deyimde olduğu gibi dailer de öylesine kıv-

rak zekâlı insanlardan seçilirler ki karşısında ki kişi sunni ise Kur'an ve Sünnet çizgisinden kopmadan üstü kapalı olarak ama mantığa uygun bir şekilde Bâtınlılığı aşarlar.

Diğer bir dai meziyeti ise Te'nis'dir. Buna göre bir dai bir sunni'nin yanına gittiğinde onunla birlikte Kur'an okumalı ve tıpkı onun gibi davranmalıdır ki kendini sevdirebilsin ve sözlerinde tesir oluşturabilsin. Yani kısacası yapmacık davranmanın diğer adı Te'nis'dir ki ancak bu şekilde karşı tarafta ki kişiyi büyüleme şansı bulabilirler.

Dai'lerin meziyerlerinden bir diğeri de Teşvik taktiğidir ki buna göre davet için uğraştığı kişinin inancını sarsacak kafasını karıştıracak deliller ortaya koyarak onu şüpheye düşürme olayıdır. Kişinin birçok konuda kafasını bulan-dıran sorular sorarak inancını zedeler ve aslında kendisinin hiçbir şey bilmediğini, gerçek dinin kendisine öğretilmediği algısına sahip olmasını sağlar ve sonra kendi hazırladığı "gerçek din" dediği argümanları sunmaya başlar.

Bâtınlığın İslam dünyasında ki hareketi kendi içinde de inanç farklılıklarını barındırır. Buna göre Cafer'i Sadık'ın oğlu olan İsmail'in öğretilerini benimseyen ve onu imam kabul edenlerin bağh olduğu kol olan İsmaililik bunların en önemlileri arasında yer alır.

Diğer taraftan 12 imam inancına sahip bir diğer zümre ise Caferiler olarak karşımıza çıkar ve imamiyet hususunda Hz.Ali ve onun soyundan gelen on iki imamı kabul ederler.

Hatta bazı rivayetlere göre 12. İmam Hz.Mehdi olacaktır ve altın silsile böylelikle tamamlanacaktır.

Fakat İsmaililer 12 imam yerine 7 imam inancını benimsemişlerdir ve ilk imam olarak Cafer'i Sadık'ın oğlu olan İsmail'i ilk imam olarak kabul ederler. Yine İsmaililere göre imam vasfını taşıyan kişilerin soyca Fatıma soyuna mensup olması gerekmektedir.

Buraya kadar anlattıklarımız Batılığın mezhepsel anlatımıydı, birde bunun yanı sıra gerçek Bâtmilik olan Kur'an'ın sırlarına vakıf olmak için Kur'an'ın Bâtını yönünü araştıran, ancak araştırırken Hz.Muhammed efendimizin temel İslam esaslarından sünnet'i seniyyesinden şaşmadan hareket eden bir sistemdir. Şimdi bir de gerçek Bâtıniliğe örnekleriyle birlikte göz atalım.

GERÇEK BÂTİNİLİK VE KUR'AN'IN BÂTİNİ YÖNÜ

Bâtınlık, İslam dünyasında çok önemli bir yere sahiptir, günümüzde de (2015) çok sayıda inananı vardır. Bâtınlık felsefi anlamda tüm insanların aynı algı düzeyine sahip olmadığını, bazı insanların diğerlerine göre kavrayış ve anlama düzeylerinin daha gelişmiş olduğunu kabul ediyordu.

İlk defa İran'da ortaya çıkan Bâtıniler Kur'an ayetlerinin zahiri yani görünen manasının yanı sıra birde Bâtını yani görülmeyen manası olduğunu düşünüyor, bununda ancak algı boyutu yüksek insanlar tarafından fark edilebileceğine inanıyordu.

Burada hemen şunu belirtelim ki gerçekten de Kur'an, hem zahiri hem de Bâtını manaları barındırmaktadır. Bizde Kur'an'ı Kerim içerisindeki ayetlerin, peygamberlerin ve kavimlerin tarihsel olaylarını bildirmek adına, yazılmış

ayetler olmadığını düşünmekteyiz.

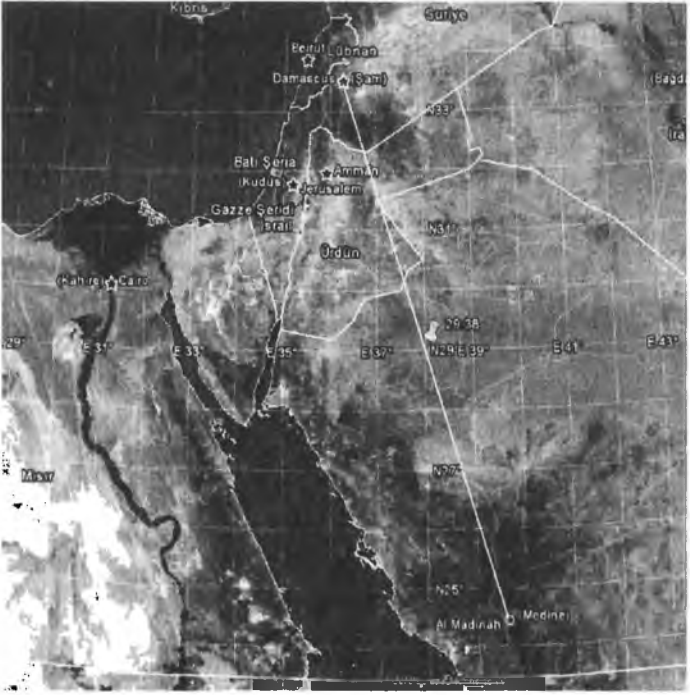
Genel yapısı itibariyle ilk insan Hz.Adem'den başlayan tarihsel bir süreci anlatan Kur'an ayetleri, görünen bu zahiri yüzünün yanı sıra birde daha deruni manaları içinde barındırmaktadır.

Şimdi bir örnekle bunu açalım;

İlk olarak Kur'an'da yer alan Ankebut suresini ele alalım ve hem zahiri hem de Bâtını anlamlarını inceleyelim. Birçoğunuzun malumu herhangi bir coğrafi bölgenin yerini tespit etmek için iki önemli ölçüm birimine ihtiyaç duyulur.

Bu ölçüm birimine ise literatürde "koordinat" ismi verilmektedir. Enlem ve boylam koordinatlarını baz aldığımızda, coğrafi bir bölgenin konumu hakkında fikir sahibi olabiliriz. Tarihte yaşadığına ve sonra ise yok olduğuna inanılan Ad ve Semud kavminin hakkında, pek çok kaynakta bilgi mevcuttur.

Bu tarihi kaynaklar bize bu iki kavmin coğrafi konumunu tarif ederken Medine ve Şam arasında bulunduğuna işaret eder. Suriye'nin bir şehri olan Şam'dan başlayarak Suudi Arabistan'ın Medine şehrine kadar harita üzerinde düz bir çizgi çektiğimizde coğrafi olarak 29 Eylem ve 38 boylam koordinatlarını görürüz ki bu da Ad ve Semud kavminin tarihi kayıtlarda işaret ettiği coğrafi bölgeyi bize vermektedir.

Ayrıca koordinat belirlemek için, iki eksen kullanılır ki bunlar önce enlem, sonra ise boylamdır.

Şimdi gelelim asıl meseleye;

Tıpkı koordinat belirleme de önce enlem, sonra boylam bilgilerinin verildiği gibi Kur'an'da da önce sure, sonra ayet numarası dizilim sıralamasında yer alır. Kur'an'ı Kerim'de ki bazı sureler ve ayetlerde anlatılan tarihi olayların ve buna muhatap halkların yaşadığı bölgelerin coğrafi konumlarına işaretler bulunur.

Ele aldığımız Ankebut suresi de bunlardan bir tanesi-

dir. Ankebut suresinin 38. ayeti Ad ve Semud kavminden ve bulundukları yerlerden açıkça bahseder.

Önce Ayete göz atalım;

Ankebut Suresi 38. Ayet

“Ad ve Semud’da oturdukları yerlerde size açıklandı!”

Ayetten de anlaşılacağı üzere bu anlatım konumuzun özünü barındıran zahiri bir anlatımdır. Zahiri olarak Ad ve Semud isimli iki kavimden bahsedip, oturdukları yani yaşadıkları yerlerin açıklandığını beyan eder.

Peki ama, nasıl bir açıklama?

Ayet sadece bu iki kavmin adını verip yaşadıkları yerin açıklandığını söyler ancak şu bölgedir demez! İşte tam burada ayetin zahiri yönü pasifize olup Bâtını yönü aktivite olur ki bu bölgeyi Bâtını bir yaklaşımla bulmak durumundayız.

Zira Kur’an elbette o bölgenin adını verebilirdi, ancak çok eski çağlardan günümüze dek bölge adlarının değişerek veya unutarak yok olduğunu düşünürsek bölge adı vermek yerine başka bir metod uygulandığını görmek bu tespit yönteminin ne kadar doğru olduğunu anlamamıza yardımcı olacaktır.

Şimdi gelelim Kur’an’da Ankebut suresinde anlatılan Ad ve Semud kavmi ve yaşadıkları bölgenin Bâtını anlamlarına;

Ankebut Suresi Kur'an'da 29. suredir. Ad ve Semud kavmi ile ilgili bilgileri barındıran ayet ise 38. Ayettir. Şimdi biraz hafızalarımızı tazeleyip önceki sayfaları hatırlayalım.

Ne demiştik?

Pek çok tarihi kayıt Ad ve Semud kavminin yaşadığı bölgeyi Şam ve Medine şehirlerinin ortasına denk gelen 29. Kuzey paraleli ile 38. Doğu meridyeninin kesiştiği bölgede olduğunu bildirir.

Bu tarihi kayıtlar bu bölgenin ismine “Hicr” bölgesi ismini verir ve bu bölge 29. Enlem ve 38. Boylam coğrafi koordinatları ile kabul edilir. Tıpkı bu bilimsel verilerde olduğu gibi Kur'an'da Ankebut suresinde Ad ve Semud kavminin ismini anıp yaşadıkları yerleri size açıkladık derken, Aslında Bâtını boyutu ile Ad ve Semud kavminin coğrafi konumunu sure ve ayet numaralarında Bâtını şekilde 29:38 rakamlarıyla sunmaktadır.

Yine Kur'an'ın Bâtını yönlerine örnek olarak şu konuları ele alabiliriz;

Sırlar kitabı Kur'an'm ışığında “Kur'an'ın Sırları” isimli kitabımızda Kabe'nin manyetik bir alana sahip bulunduğunu ve dünyanın merkezini oluşturduğunu anlatmıştık. Şimdi sizlere bahse konu kitabımızdan iktibas ile Kabe'nin başka bir sırrını anlatalım.

Yukarıdaki yazımızda dünyanın coğrafik açıdan enlem ve boylama bölündüğünü söylemiştik. İşte bu enlem ve boylam-

ların tarifine koordinat denilmektedir. Şimdi öncelikle enlem ve boylam açısından Kabe'nin koordinatlarını ele alalım;

Kâbe'nin Koordinat Bilgilerine Göre;

Derece: 21

Dakika: 25

Coğrafik olarak Kabe'nin enlem ve boylam koordinatları 21 derece ve 25 dakikadır ölçümlerde bu şekilde bulunmaktadır.

Şimdi Kur'an'da Kabe'den bahseden ilk ayetlere göz atalım;

BAKARA SURESİ / 2

Ve iz cealnel beyte mesabetel lin nasi ve emna, vettehi-zu mim mekami ibrahime musalla, ve ahidna ila ibrahime ve ismaile en tahhira beytiye lit taifine vel akifine ver rukkeis sucûd.

Hani, biz Kâbe'yi insanlara toplantı ve güven yeri kılmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den kendinize bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e şöyle emretmiştik: "Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tutun.

Kur'an'da Kabe kelimesinin geçtiği ilk ayet Bakara suresinin ikinci ayetidir ve bu durum bize bir sırrın daha kapılarını açmaktadır. Şifre içinde şifrelerin bulunduğu bu

mucizevî kitap aslında Bakara suresine Kabe'nin koordinatlarını koymuştur. Nasıl mı?

Bakara suresi Kur'an'ı Kerim'de resmi sıralamaya göre 2 numaralı sure olmaktadır. Bu 2 numaralı sure olan Bakara suresinin 125. ayetinde ise ilk defa burada Allah Kabe'den bahsetmektedir. Dolayısı ile elimizde iki sayı mevcuttur, bunlar;

2 ve 125 sayılarıdır.

Şimdi bu sayıları tekrar ele alalım;

2 numaralı suresinin

125 numaralı ayeti

Kur'andan elde ettiğimiz sayılardır ve Kabe'nin coğrafik enlem ve boylam açısından koordinatları ise yine;

21 derece ve 25 dakika boylam olmaktadır.

Kur'an'a göre Kabe'nin geçtiği sure ve ayet 2 125

Kabe'nin derece ve dakika açısından koordinatları 21 25

Bununla birlikte asıl Kuzey enlemi 21:42 olarak bilinmektedir. Peki, bu sayı neyi ifade etmektedir? Şüphesiz bu sayıda da bilimsel bir mucize mevcuttur. İnceleyelim;

BAKARA SURESİ / 142

Se yekulus sufehau minen nasi ma vellahum an kibletihimulleti kanu aleyha, kul lillahil meşriku vel mağrib, yehdi mey yeşau ila siratim mustekîm.

Hani, biz Kâbe'yi insanlara toplantı ve güven yeri kılmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den kendinize bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e şöyle emretmiştik: "Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rûkû ve secde edenler için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tutun."

İşte burada da görülmektedir ki yine Kur'an'ın 2 numaralı suresi olan Bakara suresinin 142. ayeti bize yeni bir sırrı vermektedir.

Kur'an'a göre Kâbe'nin geçtiği sure ve ayet	2 142
Kabe'nin Coğrafik Kuzey Enlemi	21,42

O'nun Sırrı bu kadarla da sınırlı değildir elbette ki, yine bilimsel bir veriyi sizlere sunalım ve bir sırrın daha ortaya çıkışına tanıklık edelim.

İslam dinine inanan her birey, manyetik bir alana ve derin bir maneviyata sahip olan Kabe şehrine, dünyanın merkezine yolculuk eder. Burada ki amaç şüphesiz dinsel görevleri olan Hac görevlerini yerine getirmek içindir. Hac görevlerini yerine getirmek için gittikleri yer Kabe'dir ama Kabe'nin bulunduğu şehir ise Mekke şehridir. Bu nedenle Mekke şehride önemli bir yere sahiptir.

İşte yukarıda da bahsettiğimiz üzere Mekke şehri coğrafik olarak 22. enlem üzerinde bulunmaktadır. Peki, bu 22 rakamı bize neyi temsil etmektedir. İşte tam burada O'nun Sırrı ortaya çıkmaktadır. Nitekim sanki uluslar arası standartlara göre coğrafik olarak Hac görevinin yapıldı-

ğı Mekke şehrinin 22. enlemde bulunan yerini işaret edencesine Hac sureside resmi sıralamaya göre 22. sırada yer almaktadır.

Hac Bölgesinin Coğrafik Koordinatı : 22

Hac Suresinin Resmi Sıralamadaki Yeri : 22

İşte yaratıcının matematiksel kodlarla düzenlediği mucizeler kitabı Kur'an, böylelikle bilimsel bir veriyi daha gözler önüne sermiştir.

Diğer bir Bâtını konu ise Kur'an'da Elektron ve Atom yörüngeleriyle ilgilidir;

Dağları görürsün de, donmuş sanırsın; oysa onlar bulutların sürüklenmesi gibi sürüklenirler. Herşeyi 'sapasağlam ve yerli yerinde yapan' Allah'ın sanatı (yapısı)dır (bu). Şüphesiz O, işlediklerinizden haberdardır. (Neml Suresi, 88)

Yukarıdaki ayette tüm maddelerin yapı taşı olan atomun sağlamlığına ve atomların elektron yörüngelerine bir yönüyle işaret ediliyor olabilir. Atomlar açısından bakıldığında, ayetteki Allah'ın "herşeyi sapasağlam" yaptığı ifadesi, atomların balyozla vurulsa dahi dağılmayan sağlam yapıları olarak yorumlanabilir. (En doğrusunu Allah bilir.) Çünkü eşyalar sağlam olmaz, ancak atom sapasağlamdır.

Örneğin bir vazo kırılrsa, parçalansa dahi onu oluşturan atomlar yine sağlam kalır. Şiddetli bir çarpmada bir araba hurda yığını olabilir; bir patlamayla gökdelen yıkılabilir;

ama ister narin bir çiçek isterse güçlü bir metal olsun durum aynıdır:

Maddenin atomları bozulmaz, yörüngeleri dağılmaz. Dolayısıyla en zayıf yapılı gözüken madde dahi, aslında yaratılışında çok sağlamdır. Ayette “herşey” denilmesinin hikmeti de, tüm maddelerin esasının atom olması olabilir.

Atomdaki bağları parçalayarak oluşturulan nükleer bombalarda dahi, ortaya yine sağlam başka yapılar çıkar. Nükleer fizyon yönteminde, atomun çekirdeği parçalanır ve daha küçük iki atoma ayrılır. Nükleer füzyonda ise iki küçük atom biraraya getirilerek daha büyük bir atom oluşturulur.

Örneğin Güneş enerjisi bu yöntemle -hidrojenin helyuma dönüştürülmesiyle- üretilmektedir. Sonuç olarak evrende maddeden enerjiye, enerjiden maddeye sürekli bir dönüşüm ve atom seviyesinde evrenin genelinde geçerli bir sağlamlık mevcuttur.

Diğer bir yönden ayette, dağların, bulutların sürüklenmesine benzetilen hareketiyle, atomların çekirdekleri etrafındaki elektron bulutlarına işaret ediliyor olabilir. (En doğrusunu Allah bilir.) Dağları oluşturan atomların yörüngelerindeki elektronlar, çekirdek etrafında sürekli ve süratli hareketlerinden ötürü bir bulut görünümünü alırlar.

Nitekim atomun yörüngelerindeki elektronlar, bilimsel literatürde de “elektron bulutu” olarak tanımlanmaktadır.¹ Elektron bulutu kavramı, moleküler fizik, kimya ya da kuan-

tum kimyasında, elektronların atom çekirdeği etrafında, buluta benzer şekilde hareket etmelerini tarif etmek için kullanılır. Elektron mikroskobu gibi üstün teknoloji ürünü aletler ile gözlem yapmadan atomun yapısını anlamak, elektronların bu görünümelerini tespit etmek mümkün değildir.

14 asır önce üstün teknoloji gerektiren ilimler hakkında, Kuran'da verilen bilgilerin her defasında tam doğru olması, Kuran'ın mucizelerinden biridir. Ayrıca Rabbimiz'in Alim (Herşeyi çok iyi bilen), Fatır (Yaratan, İcad eden) ve Halik (Herşeyin varlığı ve varlığı boyunca görüp geçireceği halleri, hadiseleri tespit ve tayin eden ve ona göre yaratan, yoktan var eden) sıfatlarının birer tecellisidir.

Neden Bâtını yön?

Bu soruya ise ayet şöyle cevap veriyor;

“Düşünenler için büyük deliller vardır.”

Bâtınlılığın ilk çıkış maksadı yukarıda Ankebut Suresi ve diğer konularda ele aldığımız örneklerde olduğu gibi esasen Kur'an'ın zahiri ayet anlamlarının yanı sıra, Bâtını anlamlar taşıdığıda kabul edilen bir inanç sistemiydi.

Ancak daha sonra Kur'an'ın bu sırlarına haiz olan keşif ehlinde bazıları, bu kez İslamın ana hükümlerine farklı yorumlar getirip, bir çok inanç kaidesini inkara kadar giderek kendi yorumlarını sistematize ederek “aslolan İslam” şeklinde kabul ettiler. Tarikat ve mezheplere bölündüler,

böylece Bâtınilik bir anlam bilimi olmaktan çıkarak inkârcı hareket olarak “İslam Dışı” kabul edildi.

Bâtınilik altıncı imam olarak kabul gören Cafer’i Sadık döneminden hareketle başladığı düşünülen bir inanç biçimiydi. Bu inanç biçiminin müridleri ve yine imamları daha önce belirttiğimiz üzere “Aslolan İslam” anlayışına kendilerinin sahip olduğunu kabul ettiler.

Kur’an’ın Bâtını yani derin manasını çözdüklerini, zahiri yönüyle amel edenlerin ise esasen Kur’an’ın manalarını anlamadıkları için, uydurulan bir din ile amel ettiklerini iddia ederken, ehl-i sünnet inancındakiler ise, kendi uydurdıkları yorumlar ile Bâtınilerin İslam dinini parçalamak maksadında olduklarını kabul ettiler.

Zira daha sonraki dönemlerde öz inanıştan oldukça uzaklaşan Bâtınilerin inanç yelpazelerinde, eski İran ve Hint gelenekleri ile, Mecusilik, Hristiyanlık, Yahudilik’den de esintiler görebilmenin mümkün olduğu iddia edilmiştir.

Aslında Bâtınilığın ilk kaynağı İslam peygamberi olan Hz.Muhammed’in ölümünde gizlidir. Zira Hz.Muhammed döneminde tek vücut olan İslam inananları onun ölümünden sonra ayrışma sürecine girdi.

İmamet çekişmeleri minvalinde süren bölünmeler ayrışmaları beraberinde getirdi. Bu ayrışmalar süreç içerisinde Bâtıniligide doğurduğu gibi, mezhepsel olarak pek çok inanış biçimide peyda olmuştu.

Bâtınlilik daha önce ifade ettiğimiz üzere imamet ilkesine dayalıdır ve Kur'an'ın Bâtını anlayışını yakalayacak algı boyutuna sadece imamlar sahiptir. Hatta Bâtını inanca göre din peygamberleri ayetlerin sadece zahiri yani normal algı boyutuna hitap eden anlamlarını vermiştir. Oysaki gerçek anlamları olan Bâtını boyutlarını bilen kişiler imamlardır.

Bâtınliliğin bu ilkesi ehl-i sünnet tarafından kesinlikle kabul görmez ki bu ilkedен hareketle Kur'an ayetlerinin gerçek anlamını sadece imamların bildiği ve peygamberlerin dahi bu sırra vakıf olmadığı gibi bir sonucun ortaya çıktığı düşüncesi savunulur ki bu da kat'i suretle ehl-i sünnet tarafından kabul görmez.

Ancak Bâtını imamları ise buna farklı birbakış açısı getirir ve peygamberlerin hem Bâtını hem zahiri anlamları bilmelerine karşılık sadece zahiri anlamını açıkladıklarını Bâtını anlamı ise imamlara bıraktığını kabul eder ki bunda sebebi olarak, imamın tamamlayıcı özelliğinden ileri geldiği kabul edilir.

Yani diğer bir deyişle peygamberler gerçek din öğreticisi değil aksine gerçek din öğreticisi olan imamların görev sahalarının olgunlaşmasını sağlayan ana unsurlardır.

Yine, Bâtını inanışa göre peygamberler kelam ehli, imamlar ise sukut ehlidir. Kelam ehli olan peygamberler konuşarak tebliğ metodu uygular ancak imamların böyle

bir uğraşı yoktur. Onlar sadece algı frekansı yüksek kişilere Bâtını ilmi aktarmakla görevlidirler.

Bâtıniler bu iki kavramı “Natık” ve “Samit” olarak ikiye ayırır. Yine bu inanışa göre her Natık yanında bir Samit bulunur. Hz.Musa’nın samit’i Hz.Harun, Hz.Muhammed’in Samit’i ise Hz.Ali olarak kabul edilir.

Hz.Ali’nin büyük sırlara vakıf bir kişilik olduğu İslam alimlerince de kabul edilse de Bâtınilik inancına göre imam Ali çok daha üstün görülür. Hatta Bâtıniler tarafından kabul gören bir hikâyede ise Hz.Ali’nin yüceliği şu şekilde anlatılır.

İmam Şafi Hz.leri Bâtını ileri gelenlerinden biridir ve “Ali Allah’dır ve Allah Ali’dir” demiştir. Bunun üzerine onun mecnun (deli) olduğu ileri sürülmüş, halk tarafından dövülmüş ve saldırıya uğramış, daha sonra zabıtlar (dönemin polisleri) tarafından kadı efendinin emriyle zindana atılmıştır.

Zindanda ise yoğun baskılara maruz kalmış eğer söylediği sözü inkar etmezse boynunun vurulacağına dair baskılar yapılmıştır. İmam Şafi bu baskıların sonu olmayacağını anlamış ve “Tamam dediğinizi kabul ediyorum ama ben bunu ilk halka açıkladım, şimdide ancak halkın huzurunda açıklarım!” diyerek şart koşmuş, Kadı efendi isteğini kabul etmiş ve bir mimber hazırlanmıştır.

İmam Şafi getirilmiş ancak mimberin hemen dibinde de cellât yanlış bir şey söylerse boynu vurulsun diye hazır

bekletilmektedir. İmam Şafi söylediğini inkâr edecek düşüncesi ile toplanan halk ve kadı pür dikkat kesilip kulak vermişler ve İmam-ı Şafinin dudaklarından şu sözler dökülmüştür; 2

- Kefa fi fadli Mevlana Aliyyun

Ali'nin büyüklüğüne el basarım ki

-Ve Mateş Şafiyyu Leyse Vedri

Şafi'nin başını vücudundan ayırsanızda

-Vukuuş şekke emmehullah

O'nun Allah'ın oğlu olduğundan şüphem yoktur!

-Aliyyun Rabbehü Em Rabbehullah

Ali Allah'dır ve Allah'tandır.

İmam-ı Şafi'nin ölümüne kadar giden bu inancı anlatılan olay doğru olsun ya da olmasın Bâtını doktrinin "Hulül" kaidesine önemli bir örnektir. Hulül etmek kelime manası ile Tanrı'nın bir insan bedenine enkarne (transfer) olması (girmesi) anlamına gelmektedir.

Bâtını doktrine göre ise tıpkı İmam-ı Şafi'nin hikayesinde olduğu gibi Tanrı imamin bedenine girer ve yara-

tılmış diğerk ademlerin sevk ve idaresi imamın selahiyeti-ne teslim edilir.

Bu inancın yani Hulül kaidesinin ardından ise devreye bu kez ittihad girer. İttihad-i Hulül ise Tanrı imamın bedene girdikten sonra imamın ruhunun tanrının özünde eriyip yok olması ve tanrının özü ile bütünleşmesi anlamına gelir ki anlattığımız hikaye de de görüleceğı üzere İmam-ı Şafî “Ali Allah’dır, Allah’da Ali” diyerek Bâtınılığı Hulul ve İttihad-i Hulul kaidelerini kabulü beyan etmiştir.

Bu durumu ise ehli sünnet kesinlikle kabul etmez ve yaratılan insanların aciz olduğunu bu nedenle Allah’ın tüm noksanlıklardan münezzeh olduğunu “ O tüm noksanlıklardan münezzehdir” diyerek beyan etmiş ve yine “andolsun ki insanlar hüsrandadır” ayeti ile de bunu desteklemiştir.

Dolayısı ile ehli sünnet inancının sahipleri, noksan ve aciz olan bir insanın bedenine Allah’ın hulül etmeyeceğıne inanırlar. Öte yandan ehli sünnetin muhalefet ettiğı diğerk bir husus ise mubah-i bahi durumudur ki bu kaide en sert muhalefet gören Bâtını doktrinlerden bir tanesidir.

Mubah-ı Bahi kaidesine göre, İslam’ın peygamberler vasıtasıyla aktarılan emir ve yasakları aslında zahiren İslam’a vakıf kişileri ilgilendirdiğı gibi batınen İslam’a vakıf kişileri ilgilendirmez.

Daha açık bir dille anlatacak olursak, İslam dini ve Kur’an’ın zahiri yönünü bilenler, İslam’ın emir ve yasakla-

rıyla mükelleftir. Ancak Bâtını yönünü bilenler içinse bu mükellefiyet ortadan kalkar, ibadet ve diğer luzümiyetleri yerine getirmek gerekmez.

Mısır kökenli Fatımi devletinde bulunan Bâtını inancı-na sahip İsmaililerde, imamlarının mübah-ı bahi yani bir çok dini mükellefiyetten münezzeh olduğuna inanmışlardı. Çevresinde böyle bir kitleye sahip olan imam Hakim'ül Emrullah, Allah'ın kendine Hulül ettiğini, yani kendi bedene girdiğini açıklamış daha sonra gelen tepkiler üzerine ortadan kaybolmuştu.

Ayrıca Bâtmilik inancı içerisinde Hurufilik, İsmaililik, Sabilik gibi ayrı kollarda bulunmaktadır. Ancak hepsinin özünde Bâtınilığın temel esasları yer alır ve buna göre hareket edilmektedir.

Bâtını inanışlardan bir tanesi de Sufilerdir.

SUFİLİK

Sufiler en ilginç İslam ile ilintili tarikatlardan bir tanesidir. Kur'an-ı Kerim'in öğretileriyle gelişen bir mistizmleri olan Sufilerin lideri ise pek çok tarikat ya da örgütte olduğu gibi erkek değil kadındır. Yani Sufilik tarikatını bir kadın kurmuştur ve bu kadın Kudüs'ün doğusunda kabri olan Rabia isimli bir hanımefendidir.

Fakat zamanla tarikat iki kısma ayrılmıştır ve 875 yılında Persli Bestami önderliğinde Sufilik öğretilerine devam eden grup, liderleri olarak tarihi kayıtlara geçen Rabia isimli kadını kurucu lider olarak kabul etmezler ve asıl liderlerinin 815 yılında bir tekke kuran Abu Sadi Ebu'l Hayr isimli bir erkek olduğunu iddia ederler.

Bu kadını ikinci planda tutma içgüdüsünden kaynaklanan bir gurur meselesimidir bilinmez ama 903 yılında Pers'li Cüneyd tarafından idare edilen Sufilerin bir diğer grubu, asıl liderlerinin Kudüs tepesinde kabri bulunan Ra-

bia hanım olduğunu savunmaya devam ettirirler. Sufizm, İslam ve Budizm geleneklerinden ortaya çıkmış dini bir akımdır ve bir tanrıya tapınma ihtiyacının olmadığını aslında insanın tanrısal olduğunu dile getirmiştir.

Onlara göre insan Tanrısaldır ve evrenin tanrısının bir parçası olarak dünyada bulunmaktadır. Tanrının kopan bir parçası olduklarından, tekrar bütünleşmek için ruhlarını arındırmak zorundalardır. Bu nedenle nefsanî duygulardan koparak öze dönmek ve ruhu özgürleştirmek vasıtasıyla ruhu bedenden kopararak ait olduğu Tanrı ile bütünleşmeyi hedefler. Yani aslında onlar Tanrı'nın bir parçasıdır ve Tanrı kendi içlerindedir, bu nedenle öze dönmek gerekir.

Tarihte Sufi olduğu iddia edilen Hallac-ı Mansur'da böyle bir fikriyatla ortaya çıkmıştır. Hallac-ı Mansur 922, yılında Sufiliğin cesaretli liderlerinden olan Cüneyd'in en içi içine sığmayan öğrencisi olarak "Enel Hak" -Hak Benim- yani diğer bir deyişle "Tanrı Benim" diyerek o dönemki toplumda beklenmedik bir çıkış yapmışsada, bu onun sonu olmuştur. 922 yılında Halife el müktedir'in Bağdat'taki veziri Hamid tarafından "Şeytana Hizmet" ettiği için idam edilmiştir.

Sufilik'te aday, gösterdiği yolu üç algı aşamasında geçmek zorunda olduğu bir akıl hocası ya da öğretmen seçer.

Birincisi şeriattır ve Sufi önce Müslüman olur...

İkinci basamak Sufi'nin oruç, sofuluk, ilim ve yalnızlığı öğrendiği tarikattır. Bu aşamada geçici zamanlarda Hal'e kalıcı zamanlarda Makam'a girer.

Son aşama ise hakikattir. Nesnel Tanrı artık öznel olmuştur yani Sufi artık din değerini aşmış ve herhangi bir dine mensup değildir çünkü artık o dinin kurucusu olan öze dönüşmüştür yani o artık Tanrı'dır 3

HURUFİLİK

Hurufilik 14 ve 15. yüzyıllarda ortaya çıkmış ve Arapça'da harfler anlamına gelen "huruf" kelimesinden türemiştir. Bu öğreti bilimini benimseyenlere ise "Hurufî" ismi verilmekte olup bu hareketin kurucusu ise Fadullah Astrabadi (1339-1394) olarak bilinmektedir. İran'ın Astraad kentinde doğmuş olan Fadullah Astrabadi aynı zamanda bazı tarihi kayıtlarda Naimi ismi ilede anılmaktadır.

Her ne kadar, Da Vinci Şifresi film ve kitaplarında, toplumların sayı bilimi ile tanışmasının ardından, bunu bir muhteşemlik ile takdir edişi gözlerden kaçmıyor olsa da, bu bağlamda asıl takdire şayan olanın Hurufiler olduğunu söylemeden geçemeyeceğiz. Zira, Hurufiler için günümüzün şifrecileri desek sanırım hata etmiş olmayız.

İran'da 1340 senesinde doğan Şihabüddin Fazlullah adında bir tasavvufçu kurdu. 1386 Yılından başlayarak İsfahan'da kendi sistemini yaymaya başlamış, daha sonra

uzun bir süre için bir mağarada inzivaya çekilmiştir. Bu dönemde kendisinin “*Mehdi*” olduğunu ileri sürmüştür. Çevresinde yedi kişilik bir çekirdek kadro oluşturmuş, bu yedi kişinin çabaları sonucunda yeni inanç hızla yayılmaya başlamıştır. Kısa sürede çeşitli toplumsal kesimlerden kişiler yeni akımın çevresinde toplanmaya başlamıştır. 4

Peki, Fazlullah isimli bu zat kimdir?

Kitabımız boyunca anlattığımız üzere çevresinde birkaç yüz taraftarı olan hemen hemen herkesin kendini ya peygamber, ya da Tanrı ilan etmesinin yine güzel bir örneğidir Fazlullah...

740/1340’da Hazar denizinin güneydoğusunda ki Esterebad şehrinde doğan Fazlullah-ı Hurûfî, daha sonra bir düşünce ekolüne de etki edecek olan, Hurufilik’i kurmuştur. Fazlullah’ın hayatı hakkında, devrine en yakın tarih kitaplarında verilen bilgi oldukça sınırlıdır. Ayrıca bu bilgiler, bizzat Fazlullah ile çağdaş olup ona tabi olanların verdikleri bilgilerle mutabık değildir. Fazlullah’ın hayatı hakkında bilinenler ikinci gruptaki kaynaklardan elde edilmiştir.

Abdûlbâki Gölpınarlı, Fazlullah’ın Esterabadlı olduğunu, kendisinin açıkça bildirdiğini kaydetmektedir.⁵ Yazma bir nüshada Fazlullah’ın soyu, İmam Musa Kazım’a kadar geri götürülmekte ve kendisinin Cafer b. Musa Kazım’ın oğullarından olduğu kabul edilmektedir:

“Fazlullah b. Seyyid Bahauddin b. Hasan b. Seyyid Muhammed b. İmadüddin b. Seyyid Tacüddin b. Seyyid Ali b. Seyyid Hâşim b. Seyyid Şerif Şah b. Seyyid Muhammed el-Yemanî b. Seyyid Ali b. Seyyid Hüseyin b. Seyyid Muhammed b. Seyyid Hâşim b. Seyyid Hasan b. Seyyid Cafer b. İmam Musa Kazım b. Cafer b. İmam Muhammed Bâkır b. Zeyne'l-Âbidin b. İmam Hüseyin b. İmam Ali b. Ebi Tâlib.” 6

Bazı araştırmacılar, dedesi Muhammed el-Yemanî'nin nisbesinden hareketle, Yemen'in III./IX. yüzyılın sonlarından itibaren Batınîlik'in önemli merkezlerinden biri olduğunu ve dolayısıyla ailenin Batınîlik'le ilgisi olabileceğini düşünmüşlerdir. Ancak babasının, tarih boyunca Sünnî olma niteliğini koruyan ve bunun için “Darülmü'minin” diye anılan Esterabad'da kâdilkudâtlık görevinde bulunması bu ihtimali mümkün kılmamaktadır.7

Fazlullah, 18-19 yaşlarında tasavvufa ilgi duymuş, zamanının çoğunu ibadetle geçirmeye başlamıştır. Bu yıllarda hac maksadıyla çıktığı yolculuk münasebetiyle. sırasıyla Mekke, Harizm ve Horasan'a uğramış ve nihayet İsfahan'da Tohçi denen yere yerleşmiştir. Fazlullah burada müridleriyle beraber, dünya işlerinden uzak bir hayat tarzıyla günlerini ibadet ve zikir ile geçirmeye, kendi hayatını da külâh dikip satmakla kazanmaya başlamıştır. Bu nedenle “helalhor” (helal yiyen) lakabıyla ün kazanmıştır. 8

Fazlullah'ın üne kavuşması sadece bu olayla değildir. O, asıl ününü rüyalara getirdiği yorumlarla kazanmıştır. Fazlullah için rüya, vahiyden sonra önemli bir bilgi kaynağıdır.

Hız. Peygamber (s.a.v)'in ölmesiyle vahiy kapısı kapanmıştır. Ama ona göre salih rüya kapısı hala açıktır. Böylece Fazlullah rüya yoluyla ilahi feyze ulaştığına inanmıştır. Ona göre, hiçbir peygambere vahiy ve ilham yoluyla aşikâr olmayan hakikat ve sırlar, rüya yoluyla kendisine aşikâr olmuştur.

Yolculuğu sırasında Harizm'de, eğer fütuhat olmazsa tasavvuf yolundan vazgeçme kararı vermiş ve burada gördüğü rüya sonrasında kendisine rüyaları yorumlama ilminin verildiğine kanaat getirmiştir.

Daha sonraları yaptığı rüya tabirleriyle ün kazanmış, fikirleri Tebriz ve İsfahan dolaylarında yayılmaya başlamış ve kısa zamanda İran'ın her tarafına ulaşmıştır.

Fazlullah, Tebriz'de iken 775/1374 yılı Ramazan ayında gördüğü bir rüya ile huruf-ı mukattaa'nın ve günlük yapılan ibadetlerin sırrına ulaştığına inandı. 775'te tekrar hacca giden Fazlullah muhtemelen Tebriz yoluyla İran'a döndü. 776 (1374-75) yılında Tebriz'de bir rüya gördüğünü ileri sürdü.

Bu rüyaya göre; Hız. Adem, Hız. İsa ve Hız. Muhammed (s) Allah'ın halifeleri, kendisi ise mehdi ve mesihtir; peygamberlerin ve velilerin sonuncusudur. Böylece nübüvvetle velayet kendisinde zuhur etmiş ve ulûhiyyet devri başla-

mıştır. Sonraki Hurûfîler tarafından daha geliştirilerek kullanılan bu üçlü tasnif aslında devir nazariyesi 14'ne dayanmaktadır. Hurufîlik'in bu görüşünü klasik İsmailî düşüncesinden değiştirerek aldığı açıktır.

Yapılan değişiklik; Hz. Ali'nin bu sistematik içindeki yeri ve Fazlullah'ın da yeni bir devir başlatıcısı olarak eklenmesidir. İsmailiyye'deki ilk altı devri birleştiren Hurufîlik, Hz. Adem'den Hz. Muhammed (s)'e kadarki geçen zamana nübüvvet devri demektedir. İsmailîlere göre Hz. Ali, altıncı devrin vasîsidir. Ondan sonra gelen altı imam da samit imamdır.

Ancak bunlar kendi başlarına bir devir oluşturamazlar. Hurufîlik ise, Hz. Ali ile başlattığı imamet devri'ni İsmailiyye'den farklı olarak onbirinci imama kadar uzatır. Onbirinci imam Hasan el-Askerî'yle biten imamet devrinden sonra gaybet devri gelir. Bundan sonra, son imam olan Mehdi'nin gelmesiyle uluhiyyet devri başlar. Son ve en önemli devri başlatan Mehdi ve aynı zamanda Mesih, tabii ki Fazlullah'dır.

Bu rüyayı açıkladıktan sonra Tebriz uleması tarafından tekfir edilen Fazlullah, bunun üzerine İsfahan'a giderek bir mağarada inzivaya çekildi (778/ 1376-77). Vefat etmek üzere olan "musafir" lakablı bir dervişi ziyarete gittiği bir gün, derviş ona artık zuhur etme zamanının geldiğini, Tebriz'de iken gördüğü rüyanın buna delil olduğunu söyler.

Kendisini mehdi olarak tanıyan ve tanıtan Fazlullah'ın çevresinde, yaşlı bir zat olan Fahreddin, Celal-i Burücirdî, Fazlullah-ı Horasanî, Abdullah-ı İsfahanî, Nayinli ve Reştli iki kişi ve Hurufî müelliflerinden Mir Şerif'ten ibaret yedi kişi toplandı.

Bunlar Fazlullah'a ilk inananlardır. Daha sonra Tebriz'den ayrılan Fazlullah, Gilan ve Damgan'dan sonra özel ilgi duyduğu Bakü'de son zamanlarını geçirdi. Damgan'da gördüğü bir rüya üzerine Timur'u "ayin-i cedid" dediği görüşlerine davet etti.

Ancak fikirle ri şeriata aykırı görüldüğünden Timur tarafından tutuklanması emredildi. Semerkant'ta ulema ve fukaha ile bir toplantı yapan Timur, verilen fetva gereği onun idamına hükmetti. Timur'un oğlu Miran Şah tarafından yakalanan Fazlullah, Alıncak Kalesi'nde hapsedildi. Yapılan muhakemesi sonunda Şirvan Emiri Şeyh İbrahim'in fetvası ile, 796 (1394) zilkâdesinin altıncı günü, 56 yaşında iken Alıncak Kalesi'nde boynu vurularak idam edildi.

Fazlullah eserlerinin hemen hepsini Farsça'nın Gürgen lehçesiyle yazmıştır. Bu eserlerin kimisi klasik Farsça'ya çevrilmiş; kimisi ise özellikle Anadolu'da Türkçe'ye çevrilerek yaygın hale gelmiştir. Fazlullah'ın bilinen 6 tane eseri vardır:

1. **Cavidannâme:** Hurûfliğin ana kaynağıdır. Gürgen lehçesiyle yazılmıştır. Hurufliğe dair, telif edilen di-

ğer bütün eserler Cavidannâme'yi esas almış olup Hurûfiliğin bütün prensipleri bu esere dayanmaktadır. 23 Cavidannâme, Fazlullah veya takipçileri tarafından klasik Farsça'ya kısaltılarak çevrilmiş ve 'Cavidan-ı Sağır' ismi verilmiştir. Anadolu'da yaygın olan da bu eserdir. Yapılan tercümeler Cavidan-ı Sağır'den yapılmıştır.

2. **Divan:** Fazlullah'ın gazel, kıta, rubai, müstakil beyit ve tercilerinden meydana gelen bir eserdir.
3. **Muhabbetnâme:** Mensurbire eser olup, Cavidannâme'deki görüşlerin tekrarı mahiyetindedir. Yusuf ve Züleyha kıssası anlatılarak başlanan bu mensur eserde, suret-i rahman üzerine yaratılan insanların seçkinleri sayılan ulemanın, zahidlerin, hukema ve şühedanın son menzillerinin kıyamet olduğu, bunların bu aşk âleminde gezindikleri esnada ki görüş ve düşünceleri anlatılır.
4. **Vasiyetnâme:** Fazlullah'ın, kendi görüşlerinin zapt edilerek dostlarına ulaştırılması hususundaki arzusu ve vasiyetinden ibarettir. Eseri Gölpınarlı yayımlamıştır.
5. **Nevmnâme/Nevnâme:** Son zamanlara kadar eserin ismi Nevmname olarak bilinip konusu da Fazlullah'ın rüyaları olduğu kaydedilmesine rağmen Fatih Usluer tarafından eserin gerçek isminin Nevname olduğu ve içeriğinin Hurûfî inançlarını açıklayan soru cevaplardan oluştuğu ortaya çıkarılmıştır. Cavidannâme'nin bazı nüshalarının sonunda bulunan, Fazlullah'ın gör-

düğü ve yorumladığı bazı rüyaları anlatan kısa risaleye hatayla Nevmnâme ismi verilmiştir. Hurûfî kaynaklarda Nevmnâme isminin geçmemesine rağmen sonraki bazı araştırmacıların dikkatsizliği yüzünden bu risale Nevmmame olarak bilinmektedir.

6. **Arşnâme:** Hurûfiliğe dair eserlerde sık sık atıflarda bulunan bu kitap Fazlullah'ın Cavidannameden sonra en önemli eseridir. Mesnevi tarzında yazılan 1120 beyitlik Arşname bir bakıma Cavidannamedeki fikirlerin nazma dökülmüş şeklidir. 9

Fazlullah, kendisinden asırlar önce vârolan aşırı mezheplerin, özellikle de Bâtınîliliğin etkisi altındaydı. Mezhebinin inanç temelini “harflerin ve sayıların kutsallığı” düşüncesi ile “ses” kavramı teşkil ediyordu. “Ses”, Fazlullah’a göre her varlıkta mevcuttu; hattâ cansızlarda, meselâ taşlarda bile bu özellik vardı. İki taşın birbirine vurulması neticesinde işitilen ses, cansız maddelerin sahip oldukları bu özellikti.

Ses olgunlaştığı zaman “söz” olur, söz de harflerden meydana gelirdi, dolayısıyla herşeyin aslı “harf” idi ve her harfin belirli bir sayı değeri vardı. İşte, bu temelden yola çıkan Fazlullah’a göre İslamiyet ile ilgili bütün meseleler Arapça’nın 28, Farsça’nın da 32 harfiyle izah edilebilirdi. Herşey sayıda gizliydi, sayıların arasındaki ilişkiler vasıtasıyla Kur’an’ın yorumlanıp gizli sırların öğrenilmesi ve mutlak gerçeğe ulaşılması mümkündü.

Hurufilik, İslam uleması tarafından ilk zamanlarında aşırı bir mezhep gibi görüldü ama Fazlullah'ın daha sonraları dünyanın, ahiretin velhasıl herşeyin temelini kendisi olduğunu söylemesi ve "Ben, aslında Hazreti İsa'yım, dünyayı kurtaracak Mehdi, benim" demesi üzerine Hurufiler kâfir kabul edildiler.

Bu sırada giderek daha fazla taraftar toplayan Hurufiler'in siyasi iktidarı ele geçirmeye kalkışmaları üzerine, Timur'un oğlu Mirânşah, 1394'te Fazlullah'ın kafasını kestirdi. Sonra derisini yüzdürdü, cesedini ip bağlatarak pazarda dolaştırdı, etini köpeklerle yedirdi ve vücudundan kalan bütün parçaları ateşe attırdı. Fazlullah'ın idamına rağmen sayıları ve güçleri giderek artan Hurufiler hemen her yerde sıkı bir takibe uğradılar. Ele geçirilenlerin ya derileri yüzüldü, yahut yakıldılar; hayatta kalabilenler de, kurtuluşu Anadolu'ya geçmekte buldu.

Daha önce de belirtildiği gibi Timur'un saltanatı döneminde (1370-1405) İran, Hârizm, Azerbeycan ve Irak bölgeleri çeşitli tarikatler ve şeyhlerin yaygın şekilde faaliyet gösterdiği muhitlerin başında gelmektedir. İlme ve tarikat ehline değer veren Timur'un hoşgörüsü de bu faaliyetlerin artmasında vesile olmuştu, işte Hurufilik de bu hoşgörü ortamından azami derecede yararlanmış ve zikri geçen bölgelerde faaliyet göstermiştir.

1- Horasan: Hurufilerin Horasan ve Herat'taki faaliyetleri Fadlullah zamanında başlamıştır. Herat'ta Hurufiliği

kabul eden kişiler ve bunların akıbetleri hakkında Şahrur'a düzenlenen başarısız bir suikast vesilesiyle kaynaklarda bilgi verilmektedir. Bu bilgilerden Şahrur'un ordusunda Hurufiliğin tehlikeli boyutlarda yayılmaya başladığı, bu sebeple bir çok Hurufinin çeşitli yerlere sürüldüğü, Ahmed-i Lûr ismindeki bir Hurufinin Cuma namazını kıldıktan sonra camiden çıkan Şahrur'a kamasıyla saldırıp onu yaraladığı, fakat hemen yakalanarak öldürüldüğü (830/1427), bu olayın Herat'ta Hurufilere karşı geniş çaplı bir hareketin düzenlenmesine sebep olduğu ve Fadlullah'ın torunu Adudüddin'in de aralarında bulunduğu bir çok Hurufinin öldürüldüğü öğrenilmektedir.

Ahmed-i Lûr ile görüşen ünlü şair Kâsım-ı Envâr Semerkant'a sürülmüş, yine Ahmed-i Lûr ile ilişkisi bulunduğundan şüphe edilen bazı kişiler, bu arada Fadl'ın torunu Emîr Nurullah, hattat Mevlana Ma'rûf ve Hurufiliğin önemli kaynaklarından İstivanâme'nin müellifi Emîr Gıyâseddin tutuklanmış, uzun süren yargılamadan sonra serbest bırakılmışlardı. Bazı kaynaklarda Hurufilerin Herat'ta takibata uğramalarının gerekçesi olarak bunların Şahrur'un ordusunda İbahiliği yaymaları gösterilir.

Fadl'a intisap ederek onun kızıyla evlenen ve Hurufiliğin inanç esaslarını Mahremnâme (Muharremnâme) adlı eserinde anlatan Seyyid Emir İshâk da Hurufiliği Horasan bölgesinde yaymak için faaliyet göstermiş, bu sebeple Horasan müşşidi diye tanınmıştır.

2- İsfahan: Fadlullah Hurufî, İsfahan'ı birkaç defa ziyaret edip İsfahan civarındaki Toğcî'de bir süre ikamet etmiş, bir mağarada inzivaya çekilerek Hurufî inançlarını yaymaya başlamıştır. Burada ona ilk inanan isimler olarak Fahreddîn, Celâl-i Burû-cirdî, Fadlullâh-ı Horasânî, Mir Abdullâh-ı İsfahânî, Ali el-A'lâ, Muhammed Nâinî ile Deştli bir kişiden söz edilmektedir. Bazı kaynaklar bu sayıyı dokuza çıkararak feleklerin sayısıyla karşılaştırır.

Fadlullah'ın idam edilmesinden sonra bir grup Hurufî ile birlikte Hacı Surh adlı bir kişi İsfahan'a gelerek burada propagandaya girişmiş ve taraftar toplamıştır. Bu çalışmalar sonucunda 835'te (1431-1432) bir ayaklanma çıkarılmış, bu sırada Şâhrur'un kumandanlarından Emîr Abdüssamed'in iki oğlu da öldürülmüş, bu olaylar üzerine Hacı Surh derisi yüzülerek katledilmiş, taraftarları da çeşitli şekillerde cezalandırılmıştır.

3-Tebriz: Başlangıçta Hurufilerle iyi ilişkiler içinde olan Karakoyunlu Hükümdarı Cihan Şah zamanında Hurufiler'in Tebriz'de ayaklandığı bilinmektedir (845/1441). Bu ayaklanma ulemanın da desteğiyle kanlı bir şekilde bastırılmış ve 500 kadar Hurufî öldürülmüştür. Kaynaklar, Pîr-i Tûrabî adında bir kişinin kabrinden söz ederken Fadlullah-ı Hurufî'nin kızı Fatma Hatun'un, eşi Ali el-A'lâ'nın idam edilmesinden sonra Tebriz'e gelip yerleştiğini ve burada Hurufiliği yaymaya çalıştığını, öldürülünce Pîr-i Tûrâbî'nin kabrinin yanına defnedildiğini belirtir.

Bazıları ise bu kadını cezbeli bir derviş olan Pîr-i Tûrâbî'nin karısı olarak gösterir. Kara Yûsuf ile oğlu Cihan Şâh'ın Şîî temayülde olmaları, özellikle Cihan Şâh'ın dine ilgisizliği Hurufîlerin faaliyetlerine elverişli bir zemin oluşturmuş, bu durum ulemanın tepkisine, hatta tedbir almadığı takdirde meşruiyetini yitirmiş sayılacağını ima edip hükümdarı tehdit etmesine yol açmıştır.

Bunun üzerine Mevlânâ Necmeddîn başta olmak üzere ulema heyetinin verdiği bir fetvaya dayanan Cihan Şâh'm emriyle 500 Hurufî Tebriz'de öldürülmüş, cesetleri yakılmış, bunlarla ilişkileri bulunan çok sayıda kişi sürgün edilmiştir.

Bütün bunlardan dolayı Hurufîliğin ana merkezi Tebriz, hep önemli bir yer konumunda olmuştur. Hallac-ı Mansur geleneğine bağlı Hurufîlerin oluşturdukları dini hava Tebriz'de çok yoğundur. Bu yüzden Şeyh Bedreddin'in Kahire'deki hocası Şeyh Hüseyin-i Ahlati, onu Bağdat'a, Şam'a veya bir başka yere değil, Tebriz'e göndermiştir.

A. Yaşar Ocak'a göre bunun maksadı Bedreddin Mahmud'un yeni tanımaya başladığı vahdet-i vücud telakkisini çok yoğun Hurufî atmosferi içinde Tebriz'de pekiştirmesini istemesidir. Zaten Bedreddin, hocasını ziyaret etmek maksadıyla Tebriz'den sonra Kahire'ye dönmüş ve hocası ona ölümünden sonra şeyhlik makamına geçmesini vasiyet etmiştir.

Kaldı ki Şeyh Bedreddin'in de (820/1417?) Hurufî olduğu ihtimaller arasındadır. Zira o yüksek tahsilini yapmak üzere Konya'ya gitmiş ve burada bir yıl kadar Mevlânâ Feyzullah'dan ilm-i nücüm (astronomi) dersi almıştır. Mevlana Feyzullah muhtemelen Fazlullah Hurufî'nin talebesidir.

Bedreddin'in torunu Halil b. İsmail'in Menâkıbnâme sine göre de Feyzullah Sâdeddîn Taftazânî'nin öğrencisidir. Şayet birinci ihtimal doğruysa, Şeyh Bedreddin'in Hurufilikle ilk teması muhtemelen gerçekleşmiştir. Daha ihtiyatlı bir yaklaşımla Bedreddin'in Hurufî çevrelerle teması girdiği ve o çevrelerin etkisinde kalarak mistik duygulara kapıldığını söylemekdaha isabetli olsa gerektir.

4- Irak-Suriye: Hurufiliğin Irak'taki temsilcileri arasında Derviş Emîr Ali Keyvân, Derviş Sadr-ı Ziya, Derviş Hamd-i Nâtık, Hacı İsâ Bitlisî, Hasan Haydari, Hasan Tîrger, Seyyid Muzaffer isimleri anılmaktadır. Daha sonra Emîr Nûrullah'la birlikte Azîz-i Cânî ve Muhammed Tîrger'in de Irak'a gelmeleri propaganda çalışmalarına yoğunluk kazandırmıştır!

Bu şahıslar bir yandan Bağdat'ta propagandalarını yürütürken öte yandan da diğer bölgelerdeki Hurufilerle ilişkilerini sürdürüyorlardı, örneğin Suriye Hurufilerinin önde gelen ismi Seyyid Nesimî, Hurufiliği Suriye'de yaymakla kalmamış, Anadolu'da da çeşitli yerleri gezerek Hurufî faaliyetler sergilemiştir.

Nesimî öldürüldüğü yer olan Halep'te müridleriyle beraber yaşamaktaydı, idamları aşağı yukarı aynı zamanlara rastlayan Şeyh Bedreddin'in Halep'te ikamet etmesi, ünlü Hurufî büyük şair Nesimî ile görüşme amacını taşıyordu.

5-Mısır: Memlukler döneminde Kaygusuz Sultan Tekkesi'nin faaliyete geçmesiyle Hurufilik Mısır'da da yayılmaya başlamıştır. Sultan Kansu Gavri, Nesimî'nin şiirlerine büyük ilgi göstermiş ve ona hayranlık duymuştur.

6-Anadolu: İran'da 15. Yüzyılda tenkile uğrayan Hurufiler, Anadolu'yu ve Rumeli'yi kendilerine bir sığınak olarak görmüş ve bu bölgelere hicret etmişlerdir. Hoca İshak (h. 1310/1892-1893), Fadl'ın öldürülmesinden sonra halifesi ve damadı Aliyyü'l-Alâ'nın Anadolu'ya geçerek Hacı Bektaş tekkesinde oturduğunu, Bektaşîlere Hurufiliği telkin ettiğini söylemektedir.

Aliyyü'l-Alâ, genç yaşta Fadl'a bağlanmış, onun idamından sonra Timurlular'ın Hurufilere uyguladıkları baskıdan kaçarak kardeşiyle birlikte Suriye'ye girmiş, Suriye ve Anadolu'da çeşitli yerleri dolaşarak Hurufî inançlarını yaymıştır.

Huart'a göre de Anadolu'ya geçerek Hurufiliği yayan kişi Aliyyü'l-Alâ'dır. Nitekim Aliyyü'l-Alâ bir Bektaşî Tekkesi'ne sığınmış, oradan Fadlullah'ın fikirlerini Hacı Bektaş'ın fikirleri gibi yaymaya çalışmıştır.

Ancak bu bilgi, Gölpınarlı'ya göre uzak bir ihtimal gibi görünmektedir. Zira Aliyyü'l-Alâ'nın Fadl'ın ölümünden

26 yıl sonra, 822 tarihinde öldüğü ve kabrinin Alıncak'ta Fadl'ın yanında yer aldığı bilinmektedir. Bu kadar sürede Anadolu'ya geçip Hurufiliği bu bölgelerde yayıp tekrar geri dönmesini Gölpınarlı uzak bir ihtimal olarak görmektedir.

Gölpınarlı'ya göre Hurufiliğin Anadolu'da yayılmasında, Rumeli'ye geçmesinde Aliyyü'l-A'lâ'nın değil Mir Şerif ve Nesimî'nin tesiri çok açık olarak görülmektedir. Hurufiliğin Bektaşîlere etkisinde de aynı şahıslar ön plana çıkmaktadır. Bu etki sebebiyle hâlâ Bektaşîlerce, Nesimî kendilerinden sayılmakta, Alevîlerce de yedi büyük ve ilâhî şairin birisi olarak tanınmaktadır.

Ayrıca Fadl'ın önde gelen halifelerinden Nesimî'nin Ankara'ya geldiği, Hacı Bayram-ı Velî ile görüşmek istediği 1065/1655'te vefat eden Oğlanlar Şeyhi İbrahim'in sözleri arasında geçmektedir. Mir Şerif "Haccnâme"sinde Anadolu'ya geldiğini, Fadl'ın kitaplarıyla Hurufiliğe ait diğer kaynakları Anadolu'ya getirdiğini, gönderdiğini, kardeşiyle beraber Karadeniz kıyılarına kadar gittiğini bildirmektedir.

Nesimî'nin şu beytini Hurufiliğin Anadolu'da yayılmasına işaret olarak almak mümkündür:

Nusretin Rûm evinde dikti âlem

Küfrü mahv eyleye Habeşte güzât

Bütün bu bilgiler açık olarak göstermektedir ki Anadolu'da Hurufiliğin yayılmasında öncü isimlerin ara-

sında Aliyyü'l-A'lâ kadar Nesimî ve Mir Şerifin de adlarının zikredilmesi gerekmektedir.

Ege: Bu bölgeyle ilgili olarak Ceneviz hakimiyeti altında olan Sakız Adasında Hurufî dervişlerinin varolduğu bildirilmektedir ki bu bilgi oldukça ilgi çekicidir. 1436-1458 yılları arasında Osmanlı topraklarında yaşamış olan Macar Georg'un, Sakız Adası'nda kilise ve manastırlara girip çıkan, ekstatik ayinler yapan, vaftiz suyuyla kendilerini vaftiz eden, Hıristiyanlıkla Müslümanlığın aynı derecede mukaddes olduğunu ilan eden Hurufî dervişlerine rastladığını yazdığı nakledilmektedir.

Aslında Macar Georg'un gördüğü bu dervişler Börklüce ve Şeyh Bedreddin dervişlerinin bakiyesi ve takipçileridir. Dolayısıyla Şeyh Bedreddin'in Sakız Adası'nda Müslüman ettiği rivayet olunan rahiplerin de muhtemelen Hurufilik kanalıyla Müslümanlığı kabul ettiklerini varsaymak yanlış olmayacaktır. 10

Her ne kadar Hurufiliğin hareket ettiği bölgeler genelde Fadl'ın vaazlar verdiği Horasan, Irak ve Azerbeycan bölgesi olmuşsa da onun zamanında öğretisinin merkezi Bakü olmuş ve ölümünden sonra da öyle kalmıştır. Fakat yinede Hurufiler'in büyük çoğunluğunun Anadolu'ya sığındıkları biliniyor.

Özellikle Sivas, Eskişehir ve Batı Anadolu'nun bazı kent ve kasabaları kısa zamanda kimliklerini çok iyi gizleyen

Hurufi propagandacılarla dolmuştur. Hurufiler, buradan Rumeli'ne geçerek Arnavutluk'ta, Filibe ve Varna gibi Balkan önemli kentlerinde eylemlerini sürdürdüler. Bazı tasavvuf cemaatlerine sızarak, kendilerini gizlemeyi ve inançlarını yaymayı başardılar.

Abdölbaki Gölpınarlı *“Hurufilik Metinleri Katalogu”* ve *“Fadl Allah Hurufi”* adlı yapıtlarında Hurufiliğin Anadolu'da Mir Şerif ve özellikle büyük Azeri ozanı İmadeddin Nesimi tarafından yayıldığını belirtiyor. Gölpınarlı, Mir Şerif'in Anadolu'ya Fazlullah'm eserleri başta olmak üzere bir çok Hurufi kitapları getirdiğini, Fazlullah'ın önde gelen halifelerinden Nesimi'nin geniş boyutlu bir propaganda yürüttüğünü, hatta bir ara Ankara'ya kadar gelecek Hacı Bayram-ı Veli ile görüşüğünü söylüyor.

Anadolu'da pek çok yer dolaşan ve uzun süre kalan Nesimi'nin birçok kişiyi Hurufiliğe kazandırdığı kesindir. Bu kişilerin sonradan sistemli ve etkin bir propaganda yürüttükleri, Fatih Sultan Mehmet döneminde Osmanlı sarayına kadar girmiş olmalarından anlaşılabilir.

Taşköprölüzade'nin *“Şakayık-ı Numaniye”* adlı eserine bakılacak olursa, Fazlullah'm halifelerinden biri Edirne'deyken genç Fatih'i etkileyecek kadar başarılı olmuş, hatta bazı müritleri ile saraya yerleşmiştir.

Durumdan oldukça rahatsız olan Veziriazam Mahmud Paşa ile müftü Molla Fahreddin-i Acemi, Hurufiler'in

“*Hulûl*” inancına (Tasavufta *Hulûl*, Tanrı’nın yarattıklarında meydana çıktığına inanmak demektir) sahip oldukları konusunda genç Padişahı uyaramışlardır. Fatih’in huzurunda yapılan bir tartışma sonunda Hurufiler’in gerçekten “*Hulûl*” inancına sahip oldukları kanıtlanmış ve bunun üzerine Sultanın buyruğu ile Hurufiler tutuklanmış ve idam edilmişlerdir. Edirne’deki Yeni Cami’de Fahreddin halkı Hurufiliğe karşı uyarmış, uygulamalarını ve inançlarını anlatmıştır.

Bu olayla birlikte Osmanlı topraklarında Hurufiler’in yüz yıllar boyunca sürecektir kovuşturma ve cezalandırılmaları başlamış oldu. XVI. Yüz yıla ait belgeler, özellikle Balkanlar’daki çeşitli kentlerde sık sık Hurufi kovuşturmalarının yapıldığını, pek çok Hurufinin yakalanarak idam edildiklerini, cesetlerinin yakıldığını ortaya koymaktadır. Bu kayıtlarda belirtilen kişilerin, doğrudan Hurufi olmasalar da, Hurufilik’ten etkilenen çeşitli inanç akımlarına bağlı kişiler oldukları kesindir.

Bu akımlar arasında başta “*Kalenderiler*” gelmektedir. Şiddetli ceza ve baskılara karşın, çeşitli tasavvuf çevrelerine bağlı olup, Hurufilik propagandasını yapan pek çok kişinin bulunduğu, özellikle XVI. Yüz yılda Balkanlar’da tanınmış olan Otman Baba, Rafii ve Usuli gibi ozanların varlığı dikkati çekiyor. Bu kişileri daha sonra yaşamış olan Hayreti, Muhiti, Yemini, Muhyiddin Abdal ve Arşigibi önde gelen Kalenderi ve Bektaşî ozanları izlemiştir.

İshak Efendi “*Kâşif el-Esrar*” adlı kitabında, Fazlullah’ın halifelerinden Ali el-Ala’nın propaganda yapmak üzere Anadolu’da etkinlik gösterdiğini, XV. Yüz yılın başlarında Bektaşî tekkelerine girdiğini ve Hacı Bektaş’ın fikirleriymiş gibi Fazlullah’ın düşüncelerini yaydığını belirtir. Bu sav, Bektaşî fikirlerinde Hurufiliğin etkisinin bulunduğu göz önüne alınırsa, doğru kabul edilebilir. Şiddetli kovuşturma ve baskı altındaki Hurufiler, Bektaşîler’in arasında karışarak varlıklarını korumayı başarmışlardır.

Gölpınarlı’ya göre, farklı namazları ve Fazlullah’ın öldürüldüğü Alıncak Kalesinde yapılan hac törenleri ile sıradışı uygulamaları olan Hurufilik, bir süre sonra bağımsızlığını yitirmiş, sonradan özellikle Alevi-Bektaşîler’e ve kısmen de diğer tarikatlere inançlarını aktararak tarihe karışmıştır.

Hurufiler, Fatih Sultan Mehmed’in iktidar yıllarında sayıların ve harflerin cazibesıyla hükümdarı bile etkileyerek saraya sızmayı ve devlet işlerine müdahale etmeyi başardılar. Ama, devletin güçlü veziri Mahmud Paşa yine o devrin en güçlü din âlimlerinden Fahreddin-i Acemi’den “kâfir oldukları” gerekçesiyle Hurufiler’in canlarının alınması gerektiği yolunda bir fetva çıkartınca, Fatih’in söyleyecek sözü kalmadı. Neticede, Edirne’deki o büyük ateş yakıldı ve ateşin başında ilk tekbiri de Fahreddin-i Acemi getirdi.

Ayrıntılarını yıllar önce rahmetli Abdülbaki Gölpınarlı’nın ortaya çıkardığı bu gizli mezhebin inançla-

rına bugün artık sadece tarih kitaplarında rastlanıyor. Siyasetin yanı sıra kültür ve sanat çevrelerini de asırlar boyunca etkilemiş olan bu akımı artık bir mezhep yahut din değil, kültür kaynağı olarak kabul edenler ve sistemin temelinde vârolan “ebced” ile “cifir” meselelerine alâka duyanlar bugün hâlâ mevcut

Temeli ses, harf ve sayı kavramlarına dayanan “Hurufilik”, Arapça “harf” sözünün çoğulu olan “huruf” kelimesinden gelir ve “harflerle ilgili” demektir. Hurufiliğin kurucusu olan Fazlullah, mezhebinin kurallarını Farsça olarak kaleme aldığı ve “Câvidannâme” ismini verdiği kitabında ayrıntılarıyla ama sembollerle dolu bir şekilde anlatır. Mutlak gerçeği ruyasında gördüğünü iddia eder, sisteminin temelini Arapça’nın 28 harfine Farsça’ya mahsus dört harfin ilâvesiyle ve bu harfler arasındaki matematik ilişkiler vasıtasıyla geliştirir.

Fazlullah’ın sistemi, en basit ifadesiyle şöyledir: İnsanın yüzünde yedi adet “hat” vardır ve bunlar iki kaş, dört kirpik ve saçtır. Doğumla vârolan bu özellikler, “anne hatları”dır. Erkeklerde “baba hatları” denilen ve ergenlik çağında ortaya çıkan bıyık, sakal, burun hattı ve dudak altı çizgisi de on dört adettir.

Toplamı 14 olan bu hatlar, çıktıkları yerlerin de ilâvesiyle 28’e, saçın ve dudak altındaki hatların da ikiye ayrılmasıyla 32’ye yükselir. 28 sayısı Arapça olan Kur’an’ın, 32 de Farsça Câvidannâme’nin yazılışında kullanılan harflerin sayısıdır. 11

Sonuç olarak Fazlullah isimli zatın kurmuş olduğu Hurufilik geçirdiği badireler ile günümüzde başka mezhepler arasına karışarak tarihin sayfalarında kaybolmuştur. Yukarıda anlattığımız kendilerine yapılan katliam ve saldırılardan kurtulmanın en iyi yoluda zira budur ve onlarda doğru olanı yapmıştır. Hurufilik inancı ile uğraşan günümüzde pek çok kişi bulunmaktadır ve sayıların gizemi hakkında araştırmalarını devam ettirmektedirler.

Bu çalışmaların temeli araştırmacıları inkâr etse de Hurufilik esasına dayanmaktadır. Sayı gizemcisi olan Hurufiler bu anlamda ne bir din, ne de bir mezheptir. Hurufilik sayı gizemciliğinden başka bir şey değildir. Her ne kadar kuruçusu olan zat-ı muhterem kendini peygamber ya da Tanrı ilan etsede Hurufilik inanç sisteminin işleyişini dikkate aldığımızda karşımıza tek şey çıkar; Sayı Gizemciliği...

BATINI BİR İNANÇ; İSMAİLİLER

İsmaililik mezhebi, Bâtını inanırların “İmamlık” iddialarının kökeni olarak Hz.Ali’nin taraftarlığı nezdinde peyda olmuş alternatif İslam inancını benimsemiştir. Daha önce Bâtınlık konusunda da işlediğimiz üzere Hz.Muhammed’in ölümünün ardından hanif grup olarak bildiğimiz Hz.Ali taraftarları peygamberimizden sonra Hz.Ali’nin halife olması gerektiğini savunmuş, ancak daha baskın olan sunni grup Hz.Ebubekir’in halife seçilmesini sağlamıştı.

Daha sonraki süreçte ise Hz.Ömer ve Hz.Osman’ın hali-feliğine de mesafeli duran hanif İslam taraftarları sebebiyle İslam tarihinin yüz karası olan derin bir yara oluşmuş, bu yara bölünen iki cepheden çok İslam’a zarar vermiştir.

Kerbela katliamında Hz.Ali’nin Hasan ve Hüseyin ismindeki oğulları katledildikten sonra o baskından bir kişi kurtulmuştu. Bu kişi Hz.Ali’nin torunu olan Zeynel Abidin isimli zattı ve Zeynel Abidin’in soyundan gelen

Cafer Sadık'ın oğlu İsmail, Bâtını imamı olarak kendisini ilan etmişti.

Ancak zaman içerisinde İsmaililik içerisinde Hermetizm'den tutunda, Platonculuk ve Pisagoryen öğretilere kadar bir çok ekolü katarak inanç yelpazesini genişletti. Esasında bu bir zemin hazırlama metodu idi ancak İslam'ın ana hatlarına bağlı kalarak yeni bir ekol oluşturmaya çalışan İsmaililik, bu çeşitlilikle Ortodoks İslam halini almaktan kurtulamadı.

Ancak daha sonra Bâtını anlamda öyle bir fikri ideoloji oluşturuldu ki günümüzde dahi Bâtını İslam'ın içerisinde bu izleri görebilmek mümkündür.

Neyden mi bahsediyoruz?

Hızlıca döneminde Mısır Feth edilmiş ve Hristiyanlar ile Museviler dışında çok tanrılı inanca sahip olan putperestlerde bulunuyordu. Mısır feth olunca tıpkı Romalılar gibi ne hazindir ki ilk emri "Oku" olan müslümanlar inanıkları kitaba aldırış etmeden gerçek bir okuma hazinesini barındıran İskenderiyye kitaplığını yaktılar.

Öldürülmekten korkan bir çok bilim adamı da İslam'ı kabul etmek zorunda kaldı. Oysa Allah Kur'an'ı Kerim'de "Dinde zorlama yoktur!" diyordu (Bakara Suresi 251. Ayet)

Ancak Mısır'ın mistik ilmine de vakıf olan bu bilim adamları İslam'a yarardan çok zarar sağlamışlardı. Zira İslam'ı incelediler ve İslam içerisindeki Bâtını görüşü be-

nimsediler. Bu kadarla da kalmayıp Bâtınlık inancını daha sağlam bir zemine oturtular.

Tüm bunları yaparken Sunni İslam karşısında tutundukları bir dal vardı;

Hz.Ali taraftarlığı...

Bu olay tıpkı Irak, ABD kuvvetleri tarafından işgali döneminde ABD'li misyonerlerin empoze ettikleri fikriyatın arasına, söylediklerine kılıf olması için Kur'an ayetleri ve kendi uydurdıkları hadisleri kullanmalarına benzetilmektedir.

Yine bu bilginlerin oluşturduğu ve Bâtını imamlar tarafından da benimsenen en önemli esaslardan biri de lide-re tam teslimiyet esasıydı ki zira daha öncede belirttiğimiz üzere İsmaili mezhebine göre imam, Tanrı'nın yeryüzündeki tezahürü olarak benimseniyordu.

Yedi imam ve yedi ışık felsefesini benimseyen İsmaililer ruhun tekamülü sürecinde yedi merhale atlatırlar. Ancak İsmaili inanırları bu tekâmül sürecinde pek azı yedinci seviyeye ulaşabilirler. En çok ulaşabilecekleri altıncı seviyedir ve dahası üçüncü seviyeden de düşük olanlar ise öldükten sonra başka bedenlere geçerek tekâmüllerini sürdürürler. 12

Altıncı seviyede olanlar öldüğünde tanrısal ışıkla bir olur yani Tanrı'ya kavuşur, yedinci son seviyedeki olanlar ise imamlardır ki onlar daha ölmeden Tanrılaşmışlardır.

Peki ölmeden Tanrılaşan bu imamlar Tanrılık vizyonunda bürünmüşler ise neden ölsünler?

Onunda çözümünü bulmuşlar...

İmam da ölür çünkü yerini başka imamlara bırakması diğer inanırlarına tekâmül süreçlerinin nihayete ermesi için gereklidir. İsmaililik kendi içinde de farklı mezheplere bölünmüştür, Karmatiler, Sabiler, Fatımiler, Esseniler, Dürziler, Nastruiler, Sufiler bunlardan bazılarıdır. 13

İSMAİLİLER VE KARMATİLER

İsmaililik mezhebi kendi içinde pek çok ayrı cemiyet çıkarmıştır. Yine kitabımızda geniş yer ayırdığımız Haşhaşiler bunlardan bir tanesi olduğu gibi Karmatiler’de yine aynı kökene sahip tarikatlardandır.

Aslında karmatiler sıkı sıkıya İsmail’i mezhebine bağlıydı ancak Caferi Sadıkın torunu ve İsmail’in oğlu Muhammed’in ölümünden sonra İsmaili mezhebinin ileri gelenleri, yeni bir imam tayin etmişlerdir.

İşte karmatiler bu yeni imama karşı çıkmış ve seçilen önder imamların görevini tamamladığını yedi imamın ancak kıyamete yakın geleceği bildirilen Mehdi a.s olacağını iddia etmişlerdir Bu nedenle hamdan bin karmat önderliğinde yaklaşık olarak 9. yüzyıl dolaylarında kendi inanç sistemlerini geliştirmişlerdir.

Onlara göre yedinci imam Mehdi olmalıdır çünkü Mehdi, yedi katlı gökten geçerek yine yedi katlı yere (dünyaya)

insanları kurtarmak için gelecektir. Bu nedenle 7 rakamı bir kutsaliyeti temsil eder ve bu yedi rakamının kutsaliyeti çığnenirse bu inanç zedelenmiş olur.

Karmat kelimesi, Karmati tarikatının kurucusu olan Hamdan bin Karmat'ın soy ismi olarak bilinsede, kelime anlamıyla arami kökenli olup "kıvılgöz, kısa bacaklı" anlamlarına geldiği bilinenler arasındadır. Karmatiler bilim ve düşünce açısından kendilerini çok iyi derecede yetiştiren kişilerdi ve okuma-yazmaya büyük önem veriyorlardı. Hatta bu konuda İbn-i Sina şöyle demektedir;

"Karmatiler fevkalade iyi yetişen, bunu sağlamak içinde çok okuyan insanlardı"

Karmatiler gerçektende iyi eğitim alırlar ve daha önemlisi fertlerin tümüyle bir meclis kurarlar ve bu mecliste kitap okuma törenleri düzenlerlerdi. Sadece bu kaddarda değil! Karmatiler kitap okuma seanslarından sonra kendi aralarında bilim, felsefe ve sosyal toplum, idare ve yönetim gibi birçok konuda tartışmalar yaparlar ve bu tartışmaları yazman ismiyle görevli kişiler tarafından kayda geçirilirdi.

Yazmanların kayda geçtiği bu bilgiler daha sonra eleme usulü ile kitaba çevrilir ve önemli saydıkları pek çok yere gönderilirdi. Gönderdikleri yerlerin arasında devlet erkanı ve mezhep önderleride bulunmaktaydı. Belkide Karmatiler bu sebeple kendi sonlarını hazırlıyorlardı.

Hamdan Karmat aslında küfe kenti dolaylarında hamallık yapan ve neredeyse karın tokluğuna çalışan biriydi. Ama zehir gibi çalışan zekâsı sayesinde ismaili şeyhi El-Ahvatiden aldığı eğitimle kendini geliştirdi ve ismaili mezhebinin fikirlerine karşı çıkmaya başladı.

Hamdan karmata göre İslam dini yanlış uygulanıyordu ve beş vakit namaz gibi bir ibadeti kabul etmedikleri gibi İslam dininin son peygamberi olan Hz.Muhammed'e bir peygamber olarak büyük saygı duyuyorlar ancak mucizevi olduğuna inanmıyorlar, Hz.muhammed'in büyük mehdî'nin gelmesine zemin hazırlayan kutsal bir kişi olduğuna inanıyorlardı.

Onlara göre asıl mucizevi kişi Hz. Mehdi idi ve bu nedenle Hz.Muhammed'in gelişinden sonra kesin olarak Kabe'nin Mekke'de olacağına inanmıyorlardı. Bu düşüncelerini hamdan karmat kayınbiraderi El-Abdan ile paylaştı ve desteğini aldı. El-Abdan'da tıpkı hamdan karmat gibi çok iyi eğitim almış biriydi ve Karmatın düşüncelerine destek verdi ve savundukları fikri şöyle açıklıyorlardı;

“Bizim kabemiz ve kıblemiz kudüstür, bütün ibadetlerde oraya dönülür. Bir yılda iki kez oruç tutulmalı ve de bu Nevruz ile Mihrican günlerinde yapılmalıdır. Bizler Cuma değil Pazar günleri dinlenir ve tüm insanları eşit olarak görürüz”

Ne kadarda Yahudi geleneklerine benziyor değil mi?

Bu düşünce tarzı özellikle ezilen halk tarafından oldukça benimsendi ve kısa zamanda oldukça büyük bir taraftar kitlesine ulaştı. Karmatilerin savunduklarından ziyade bilgili oluşları bir çok kişiyi derinden etkilemiştir..

Özellikle laf cambazı olan karmati cemiyetinin lideri olan hamdan karmatın kayın biraderi el-abdan, bu gizemli bilgilerle hitabetini süsler ve insanları büyülerdi. Hatta bu sebeptenmidir bilinmez ünlü İslam bilgini Taberi, Karmatiler için “Gizemli bilgi öğreten” tanımlamasını yapar.

Özgürlükçü bir yaklaşımla insanlara vaazlar veren el-abdan en büyük faydayı şüphesiz köleliğin olduğu bir dönemde görmüştür. Abbasi yönetimi köleleri karın tokluğuna çalıştırıyor ve bunu ağır şartlar dahilinde yapıyordu.

Karmatiler ise buna karşı çıkıyor her inksanın eşit yaratıldığını söylüyordu. İşte bu sebeple inanılmaz hızlı bir şekilde büyüme gösterdiler ve sadece tarafları ezilen halktan oluşmuyordu. Karmati lideri hamdan karmat zeki biriydi ve kayınbiraderi ile görev dağılımı yapmış kayınbirader el-abdan halkı hamdan karmat ise adeta bir kilim dokur gibi nakış nakış aristokrat kesimini büyülüyorlardı.

Aslına bakılırsa bu oldukça işe yaramış ve bugünkü İran ve Irak dolaylarında bir çok devlet erkanının aralarında bulunduğu pek çok kişiyi gizlice karmati düşüncesine çekmeyi başardılar. Artık karmati düşüncesi iyice yayılıyor ve büyüyordu, hamdan karmat ise çeşitli bölgelere el-

çiler gönderiyor ve ezilen toplumdan ya da aydın kesimden kendisine taraftar toplamaya çalışıyordu.

Büyük şeyh hamdan karmat artık büyük bir güç olmuştu ve bu gücünü devletleşme yolunda kullanmak istiyordu. Ama bunun için önce kendini ve yandaşlarını sağlama alması gerekiyordu. Bu gelişmeleri gelin büyük şeyh karmati tarihatının kuruücusu hamdan Karmatın ağızından dinleyelim;

“Bundan sonra bütün şeyhler toplandılar ve tüm ihtiyaçlarını sağlayacak bir kale inşa etmeye karar verdiler burası onların korunma yeri olacaktı. Birde çeşitli bölgeleden gelen göçmenlerin sığınma merkezi olacaktı. Küfe yakınında verimli ve kırsal bir alanda bir yer seçtiler.

Buranın büyük özelliğı kayalık ve uçurumları olan bir yer olmasıydı. Karar verildi ve ulaşılması aşılması güç bir kale inşa edildi. 13.44 metreyi bulan surların çevresinde geniş hendekler yapıldı kale yapıldıktan sonra içine de çok güçlü ve büyük bir barınak yaptılar. Bize sığınan göçmen ailelerini buraya yerleştirdiler. Adına da Dar Al Hacca 14 denildi.¹⁵

Hamdan karmat ve yandaşları 890 yılında büyük “Dar al-Hacca” kalesini kurmuşlardı. Hızla büyümeye devam ettiler ve Abbasi kalelerine saldırı yapacak konuma dahi geldiler. Bağdat yönetiminin “Bir avuç çapulcu” dediğı karma-tiler, Bağdat yönetiminin dizginlerini de ellerine almış ve adeta halifeyi iplerinde oynatıyorlardı.

Hatta tarihe düşülen notlardan anlaşıldığına göre namaz, oruç, hac ve zekat gibi ibadetleri arap peygamberin geleneğidir diyerek ret ediyor ve bu uygulamaları kaldırdıklarını söylüyorlardı. Hatta 929 yılında, hacêrül esved taşını kabenin duvarından sökerek, yaşadıkları Lasha kentine götördükleri söylendiği gibi, Mekkeyi işgalleri sırasında, kabeyi yıkmaya yeltendikleride iddia edilmekteydi.

Fakat Allah mübarek kıldığı kabeye zarar verdirmedi ve ona uzanan ellerin cezasını ağır şekilde verdi. Karmatiler, Fatımı halifesini Mustansın devrinde yıkdılar. Onların ortadan kaldırılması iki safhada gerçekleştirildi. Birincisi eh-lisünnet mensuplarının gerçekleştirdiği bir dizi isyandan sonra 458/1086 yılında Uval adası, Bahreyn Karmatilerinin hâkimiyetinden çıktı ve Abbasilerin hâkimiyetine girdi.

İkincisi Bahreyn'de ki Sünniler karmatilere karşı isyan eden Abbasi taraftarlarının etrafında toplanarak aksa şehrinin kuzeyinde karmatileri kuşattılar. 470/1078 yılında yapılan Hendek savaşında onları yendiler.

Bu savaş tarihin en önemli savaşlarından biri sayılmaktadır. Çünkü bu yaklaşık iki asır boyunca özellikle Abbasi devleti için korku ve heyecan kaynağı olan Karmati devletinin ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Karmati devleti ortadan kalksa dahi bilindiği kadarıyla varlıklarını uzun süre sürdürmüşler hatta farmasonlarada ilkesel bakımdan ilham kaynağı olmuşlardır. Bugün Irak'da Karmati geleneklerini devam ettiren aileler bulunmaktadır.

BATINI BİR DEVLET : FATİMİLER

Fatımiler Devleti Şia inancını benimsemiş, İsmaili mezhebine mensup bir devlettir. İslam peygamberi Hz.Muhammed'in muhterem kızı olan Hz.Fatıma'ya dayanırılır. Fatımiler Hz.Muhammed'in damadı olan Hz.Ali'ye Kur'an ve tevil bilgileri ile yine Kur'an'ın Bâtını sırlarını aktardığına inanırlar.

Hz.Ali'nin Bâtını yani görünmeyen kısmı ise Hz.Muhammed'in kızı olan Hz.Fatıma'dan başkası değildir. Hz.Ali imam kabul edilir ve Hz.Muhammed'den aldığı bilgiler imamlar sayesinde nesillere aktarılır ki bu nedenle imamlar masum birer elçi olarak kabul edilir. 16

Fatımî Devleti, Ebu Muhammet Ubeydullah tarafından 909 yılında Tunus'ta kurulmuştur. Kendilerini Hz. Ali soyuna bağlayan Fatımîler , devletlerine de Hz. Ali'nin hanımı ve aynı zamanda Hz. Muhammed'in kızı olan Fâtıma (Fatma)'dan dolayı bu ismi vermişlerdir. Fakat onlar Hz.

Ali soyundan geldiklerini iddia etmişlerse de, bunu doğrulayacak herhangi bir delile rastlanmamıştır.

Ebu Muhammet Ubeydullah, Fatimî Devleti'ni kurmadan önce Mısır'da yaşıyordu. Şiî propagandaları sayesinde çevresine çok sayıda taraftar toplamıştı. Sünni Abbasi Halifesi, Mısır'da bulunan Şiîleri sıkıştırdınca Mısır'dan çıkmak zorunda kalmışlar, 909 yılında Tunus'taki Aglebiler Devleti'ni yıkarak Fatimî Devleti'ni kurmuşlardır

Fatimîler ilk dönemlerinde iç karışıklıklar, salgın hastalıklar ve kıtlıkla mücadele etmişlerdir. Bu dönemde, Haricîlerin büyük desteğini alan Ebu Yezit isyan ederek birçok Fatimî şehrini işgal etmiş ve başkent Mehdiye'yi de kuşatmıştı. Tam bu sırada Halife Ubeydullah ölmüş (934) ve yerine oğlu Mansur geçmiştir. Ebu Yezit'e karşı Mansur'da mücadeleye devam etmiş ve onu yaptığı bir savaşta öldürerek ülkede çıkan iç isyanları sona erdirmiştir.

Fatimîlerin en büyük hedefleri Mısır'ı ele geçirmektir. Bunun için Mısır'a birçok askerî seferler düzenlemelerine rağmen, o zamanlarda Mısır'a hâkim olan İhşidoğullarının şiddetli direnişleri nedeniyle başarıya ulaşamamışlardır.

Fatimîler, el-Mu'izz Döneminde (953-975) gerek Mısır yönünde, gerekse Akdeniz'deki Sicilya adası üzerine başarılı akınlar yapmışlardır. Sicilya'ya gönderilen Ahmet adındaki emir, Taormina'yı alarak, buranın adını el-Mu'izziye olarak değiştirmiştir.

Daha sonra Rametta şehrini de ele geçiren Fatımîler, bu şehir civarında yapılan savaşta, Bizanslıları yenilgiye uğratmışlardır. Emir Ahmet, ayrıca denizde de Bizans donanmasına karşı başarılı zaferler elde etmiştir. Bu seferler sonucunda Sicilya, Fatımîlerce ele geçirilmiştir.

Halife el-Mu'izz Döneminde Mısır üzerine yapılan seferlerde ordunun başına başarılı bir komutan olan Cevher'in getirilmesiyle üst üste başarılar elde edilmiştir. İhşidoğullarının zayıf durumundan yararlanan Cevher, başkent Fustat'ı ele geçirerek, İhşidilere son vermiştir

Mısır'ı alan Fatımîler, Müslümanlarca kutsal sayılan Hicaz bölgesindeki Mekke ve Medine'yi almak için harekete geçmişler ve bunda da başarılı olmuşlardır. Daha sonra Suriye'ye yönelen Fatımîler, Halife el-Aziz Döneminde (975-996) Şam'ı almışlardır.

Suriye'deki Fatımî yönetimi, en kuzeyde yer alan Trablus'a kadar ilerleyerek bu bölgeleri de ele geçirmişlerdir. Fatımîler en geniş sınırlarına Halife el-Mustansır (1036-1094) zamanında ulaşmışlardır. Halife el-Mustansır, Fatımîlerin en uzun süre iktidarda kalan hükümdarı olmuştur. Onun zamanında da Filistin, Suriye ve Yemen bölgeleri alınmıştır.

Halife el-Mustansır Döneminde Türk ve Berberiler arasında kanlı çatışmalar yaşanmış, ordudaki düzen bozulunca da ülkede iç karışıklıklar çıkmıştır. Fatımîler, Bağdat'taki

Şiî Büveyhoğulları Devleti'ni, Abbasi halifesine karşı desteklemelerine rağmen sonunda başarıya ulaşamamışlardır.

Çünkü Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey, Abbasi halifesini korumuş ve Büveyhoğullarını Bağdat'tan çıkarak halifeyi onların baskısından kurtarmıştır. B öylece Fatımîlerin Suriye toprakları üzerindeki nüfuzları azalmıştır. Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey, ülkesine döndükten sonra Türk komutanlarından olan Arslan Besasirî, Bağdat'a girerek hutbeyi Fatımî halifesi adına okutmuştu. Bunun üzerine ikinci defa Bağdat'a gelen Tuğrul Bey, Arslan Besasirî'yi etkisiz hale getirmiştir

Selçuklu hükümdarı Sultan Alp Arslan, Fatımî Devleti'ni ortadan kaldırmak amacıyla Suriye'ye girerek Halep'i almıştır. Fakat tam bu sırada Romen Diyojen'in Doğu Anadolu'ya doğru ilerlediği haberini alınca seferini yarıda keserek geri dönmek zorunda kalmıştır

Şiîlik, yani Hz. Ali taraftarlığı olarak başlayan hareket, Sünniliğe çok yakın ılımlı akımlar ile Hz. Ali'ye çok farklı anlamlar ve kimlikler isnat edecek kadar ileri giden aşırı akımlar halinde gelişmiştir. Hz. Ali taraftarlarının başlangıçtaki amaçları, Hz. Ali soyundan birini halife yapmaktır.

Fakat bu siyasi amaçlarını, kısa bir süre sonra dinî bir platforma çekerek fikir sistemi halinde işlemeye başlamışlardır. Sünnilik: Dini, sosyal ve siyasi hayatı düzenleyen, kurallarını ortaya koyan ve Hanefi, Maliki, Şafii ve Hambe-

li mezhepleri olmak üzere dört mezhep halinde ortaya çıkan sistem 765 yılında Hz. Ali soyundan 6. İmam Cafer-i Sadık ölmüş ve yerine büyük oğlu İsmail'in imam olması kararlaştırılmıştı.

Fakat bilinmeyen nedenlerden dolayı bundan vazgeçilerek küçük kardeş Musa imam yapılmıştır. Bu da Şiiler arasında ilk kesin ayrılığa neden olmuştur. Musa'nın tarafını tutanlar Şiiliğin ılımlı bir kolunu oluşturmuşlar, buna karşın İsmail taraftarları da İsmaililik adı altında bir araya gelmişlerdir.

İsmaililer, Kur'an-ı Kerim'in açık anlamlarına inanmayarak kendilerine göre ayetlere başka anlamlar yüklemişlerdir. Onlara göre Kur'an'ın, bir görünen açık anlamı, bir de batın yani gizli anlamları bulunuyordu. Bu çerçevede İsmailîlere, Kur'ana tamamen ters davranışlarından dolayı Batınîler de denmiştir.

IX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batınîler, fikirlerini yaymak ve taraftar kazanmak için her tarafa daîler (propagandacılar) göndermişlerdir. Batınîlerin ilk büyük başarıları, çokça taraftar buldukları Kuzey Afrika'da Fatımî Devleti'ni kurmak olmuştur. Fatımî Devleti'nin kurulmasıyla İslam dünyası fikrî akımlar yanında, fiili olarak da ikiye bölünmüş oldu. Çünkü Fatımîler, Sünni Abbasi halifesini tanımamışlar, kendilerinin de halifeliği temsil ettiğini iddia etmişlerdir.

Fatımîler, Şiîliği yaymak için daîler yetiştirmek üzere Dârül-Hikme adında yüksek okullar açmışlardır. Dâîlerini de özellikle Sünniliğe ve dolayısıyla Abbasi halifesine bağlı olan Selçuklu topraklarına göndermişlerdir.

Selçuklular buna karşılık ülkelerinde birçok medrese açarak daîlere karşı önlem almaya çalışmışlar, Fatımîlere de aynı yolla karşılık vermek üzere din adamları ve müd-derisler yetiştirmişlerdir. Batınîliği benimseyen en ünlü daîlerden birisi Hasan Sabbah'tı. İranlı olan Hasan Sab-
bah, 1072 yılında, eğitilmek üzere Fatimî halifesinin yanına gönderilmiş, 1081 yılında da İran'a geri dönmüştü. 1090'h yıllarda Hazar Denizi'nin güneyindeki Alamut Kalesi (Kar-
tal Yuvası)'ni ele geçirdikten sonra, burayı kendisine mer-
kez yaparak propagandalarına başlamıştır.

Fatimî Devleti'nin dıştan yaptığı mücadeleyi Selçuk-
lu ülkesine sokmayı başaran Hasan Sabbah, daha sonraları
Fatımîlerle olan ilişkisini keserek, Selçuklular aleyhine çalış-
maya başlamıştır. Kendi faaliyetlerine karşı çıkanları, adam-
ları sayesinde birçok suikast düzenleterek ortadan kaldırt-
mıştır. Büyük Selçuklu veziri Nizamülmülk ve Abbasi Hali-
fesi el-Müsterşid gibi devlet adamlarını da öldürtmüştür. Ha-
san Sabbah, adamlarının cesaretlerini artırmak ve kolaylıkla
yönetmek için onlara haşhaş (afyon) yedirmesinden dolayı,
Batınî hareketi taraftarlarına Haşîşiler de denmiştir.

Fatımîlerin uyguladıkları bu yıkıcı ve bölücü propagan-
dalar, Büyük Selçuklu Devleti'ni olumsuz yönde etkilemiş-

tir. Batınılığın beyni olarak kabul edilen Alamut Kalesi, 1256'da İlhanlı hakani Hülagü tarafından ele geçirilmiş ve buradakileri öldürterek Batınılere son vermiştir.

I Haçlı Seferi sonunda Haçlılar, Kudüs'ü ele geçirerek burada Kudüs Krallığı'nı kurmuşlardı. Fatımîler Haçlılarla zaman zaman işbirliği yapmış olsalar da, onlarla uzun yıllar mücadele etmişler fakat bunda başarılı olamamışlardır. Fatımîlerin son dönemlerinde yönetimde vezirler etkili olmuş ayrıca Kudüs Krallığı ile de mücadele edilmiştir.

Bu durum karşısında Fatımî veziri Şaver'in Musul atabeyi Nurettin Mahmut Zengi'den yardım istemesi üzerine, o da komutanlarından Şirkuh'u bir ordu ile Mısır'a göndermiştir.

Şirkuh, yapılan yardımın sonucunda Mısır'da vezirliği tekrar ele geçirmişse de kısa bir süre sonra hayatını yitirmiştir. Bunun üzerine Şirkuh'un ordusunda yer alan yeğeni Selâhattin, onun yerine geçmiştir. Selâhaddin, hiçbir etkinliği kalmayan Fatımî Devleti'ne 1171 yılında son vererek, Mısır'da Eyyubî Devleti'ni kurmuştur. Hutbeyi de Abbasi halifesi adına okutturmuştur.

Devlet Yönetimi: Fatımîler, Abbasi halifeliğini tanımayarak ikinci bir halifelik kurmuşlardır. Şii bir devlet olan Fatımîlerin kurucusu olan Ubeydullah, kendisini halife ilan etmiştir. Halifeler, devlet başkanı olarak görev yapıyorlardı. Ülke, ilk halifeler döneminde çok iyi yönetilmiştir.

Fakat daha sonraları çocuk yaşta ve deneyimsiz halifelerin başa geçmesinden dolayı etkinliklerini kaybetmişlerdir. Bunun sonucunda da yönetimde vezirler ve güçlü komutanlar etkili olmaya başlamıştır. Bunlardan bazıları yönetimde büyük başarılar göstermişler, devletin ömrünü uzatmaya çalışmışlardır.

Ordu: Fatimî ordusu coğrafi şartlar gereği, Berberî (Kuzey Afrika'da Berberistan halkı), Habeş ve Türklerden oluşuyordu. Zamanla Türklerin ordu içindeki güçleri artmıştır. Fatimî ordusunu oluşturan bu gruplar zaman zaman birbirleriyle de mücadele ediyorlardı. Bu mücadeleler esnasında devlet zor durumda kalıyor, düşman kuvvetleri de başkente kadar sokulabiliyordu.

Ekonomi: Fatimîler, Mısır dışında Kuzey Afrika'ya, Hicaz bölgesine ve Suriye çevresine hâkim olmalarından dolayı, milletlerarası ticaretin gelişmesi için de çalışmışlardır. Fatimîler böylece ticaretten büyük gelirler elde etmişlerdir.

Fakat ekonomideki bu düzelmeler, gelir dağılımındaki büyük adaletsizlikten dolayı halka pek yansımıyor, devlet gelirlerinin büyük bir bölümü yöneticilere, subaylara ve memurlara ayrılıyordu. Bunlar bolluk ve lüks içinde yaşarken, halk ise yoksulluk içinde yaşamaya çalışıyordu.

Özellikle Nil Nehri'nin yeterince taşmadığı yıllarda tarım üretimi azalıyor, bu yüzden sıkıntı ve yoksulluk da bir kat daha artıyordu. Bu gibi durumlar, zaman zaman

ülkede çıkan iç isyanların da en büyük nedenlerini oluşturuyordu.

Sanat: Fatımîler, İslam sanatına bir yandan Kuzey Afrika, bir yandan da İran etkilerini kazandırmışlardır. En ünlü Fatımî eserlerinden birisi olan Mehdiye Camisi'nde, Sasanî eyvanlarına ve Roma zafer taklarına benzer bölümlere rastlanmaktadır. Kahire'nin kurulmasından sonra inşa edilen ünlü Ezher Cami'sinde ise İran sanatının etkileri belirgindir XI. yüzyılda yapılan El-Cuyuşî Camisi'nin mimari yapısı, diğerlerinden farklıdır.

Bu caminin üst üste dört köşeli iki kulesi, küçük kubbeli sekiz köşeli de bir minaresi vardır. Bu tarz, daha sonraları yapılan Mısır camilerine de örnek olmuştur. Kahire Surları da günümüze kadar ulaşan Fatımî eserlerinden birisidir.

Kahire'nin doğusunda bulunan, Büyük Şark (doğu) Sarayı ile Halife Aziz'in yaptırdığı Küçük Garp (batı) Sarayları günümüze kadar ulaşamamıştır. Fatımîler mimaride ana malzeme olarak taş kullanmışlardır. Fatımîlerden kalma ünlü kapılar ise Bâb el-Nasr, Bâb el-Futûh ve Bâb Zuvayla'dır.

Fatımîler yaptıkları yapıların dış yüzeylerini nişlerle (camilerdeki kubbelerde bırakılan küçük yuvarlak açıklık, girinti) süslemişlerdir. Ayrıca mimaride çini de kullanan Fatımîler, yapılarını kufi yazılar, geometrik ve bitkisel motiflerle süslemişlerdir. Fatımî mimarisinin etkilerini XII.

yüzyılda Sicilya'da yapılan saraylarda, şatolarda ve kiliselerde de görmek mümkündür.

Bilim ve Kültür: Fatımîler eğitim ve öğretime büyük önem vermişlerdir. Fatımî halifesi el-Hâkim, Kahire'de Dârü'l Hikme adıyla bir medrese yaptırmıştır. Bu medresede okuma salonları, kütüphaneler ve çok sayıda ders çalışma odaları mevcuttu.

Bütün bilimlerin okutulduğu bu medresede, birçok bilim adamı da görev yapıyordu. Yine Kahire'de yapılan El-Ezher medresesi de, devrin ünlü eğitim kuramlarından birisi idi. Ayrıca bu dönemde zengin kütüphaneler de kurulmuştur. Ayrıca Fatımîler, Kahire'de bir de rasathane (gözlem evi) kurmuşlardır. 17

İsmailiyye mezhebinde - neseplerinden dolayı- hilâfetin kendi hakları olduğu fikri, inançlarının temel esaslarından biridir. Onların siyasî olan bu hususu dinî emirlerden saymaları, hilâfeti ele geçirmek için kendilerine yegâne hedef seçtiler. Dolayısıyla Fatımîler Devletinin kuruluşu mezhebe dayanmaktadır. Abbasîler dönemindeki baskılardan dolayı yer altına inen ve gizli faaliyet içine giren İmamlar, davalarını yaymak için İslam aleminin çeşitli bölgelerine çok sayıda dâiler gönderdiler. Yani siyasî baskılar, sonuçta mezhepsel bir örgütün doğmasına sebebiyet vermiştir.

Bu dâilerden biri olarak Kuzey Afrika'ya gönderilen Abdullah eş-Şiî'nin bir devlet kurma başarısında, kendi bilgi

ve zekâsının yanında, gittiği bölgenin coğrafi ve sosyolojik özelliklerinin de önemli etkisi bulunmaktadır. Nitekim Ağlebî lideri II. İbrahim'in Ebû Havâl komutanlığında gönderdiği ordu Ebû Abdullah'a karşı galip gelip onu ele geçireceği esnada bastıran kış, ordunun geri dönmesine ve dâînin de zaman kazanmasına neden oldu.

Bir diğer husus da buranın Abbasî hilafet merkezinden uzakta olmasıdır. Dolayısıyla iletişim imkânları veya askerî destek kısa zamanda gelemezdi. Kutâme kabilesinin yaşadığı yerler, İfrikiyye'nin iç taraflarında medeniyetten fazla nasibini almayan dağlık ve kırsal kesimi oluşturmaktaydı.

Nitekim Ebû Abdullah'ın Ağlebî idaresi tarafından teslimi istendiğinde, kabile topluluklarında ve kırsal kesimlerde görülen misafirperverlik duyguları ön plana çıkarak teslimi yanaşmadıkları gibi onu savunmayı da kabilenin onuru saymışlardı.

Hareketin ortaya çıktığı Kutâme kabilesinin halkıyla dâînin geldiği ve yetiştiği bölgeleri mukayese yapmaya gerek dahi kalmamaktadır. Zira Dâî Ebû Abdullah, medeniyetin ve hilafetin merkezi Bağdat'ta muhtesiplik veya muallimlik görevinde bulunduktan, Dâî'd-Duât Feyrûz ve Yemen'deki Dâî İbn Havşeb tarafından belli bir zamanda eğitimden geçtikten sonra tam donanımlı bir asker gibi bölgeye gitti. Eğitim ve dinî bilgileri, belli başlı dini emirlerin dışına çıkmayan bu bölgedeki halkı kendi tarafına çekmesi, belki de fikirden çok toplumsal duygu ve tepkilere dayanmaktaydı.

Ancak öyle ya da böyle Hicrî üçüncü yüzyılın sonu, Miladî onuncu yüzyılın başlarında Fatımîler devletinin kurulmasıyla İslam dünyası önce ikiye, yaklaşık yirmi yıl sonra da örnek olduğu Endülüs Emevîlerinin halifeliklerini ilân etmesiyle de İslam dünyası üç ayrı hilâfete ayrıldı. Böylece Bağdat ve Kurtuba İki sünnî hilafetin merkezini, Rakkâde (el-Mehdiyye) de şiî hilafetin merkezini temsil etti. Nitekim mezhebin yegâne hedefi olan İslam dünyasındaki hilâfeti tamamıyla ele geçirme düşüncesi, Fatımîlerin istikametini Kuzey Afrika'dan Bağdat'a doğru çevirdi. 18

SABIİLER (MANDENLER)

“Şüphe yok ki, iman edenler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiiler, bunlardan her kim Allah’a ve ahiret gününe gerçekten iman eder ve salih amel işlerse elbette Rabpleri katında bunların ecirleri vardır, bunlara bir korku yoktur, bunlar mahzun da olacak değildir.”

(Bakara Suresi 2/62)

Kutsal kitap Kur’an’ı Kerim onlardan böyle bahsediyor. Kur’an ve birçok tarihi kayıt onlardan Sabiiler olarak bahsetsede onlar kendilerine Mandenler demektedirler. Sabiiler’e bu ismi veren Kur’an-ı Kerim meallerini incelediğimizde kendilerinin yıldızlara tapan topluluk olduklarını görürüz. Arap topluluğu onlara Subba ismini versede Avrupa topluluğu onlara “Nasuralar” demektedir ve bugün birçok Sabii topluluğu bu ismi benimsemiştir.

Nasuralar “Kutsal Bilgiyi Saklayanlar” anlamında kullanılmıştır ve bu da Sabilerin ezoterik bir topluluk olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Fakat Sabiilerin etimolojisi incelendiğinde görülmektedir ki Nasura kelimesi Sabiiler arasında sadece din adamları ve soylu atalarına verilen bir isimdir ki topluluğun tüm üyelerine ise Manden denmektedir.

Sabiiler Aramiceden türediğine inanılan ve özel bir dil olan Mandence’yi kullanmaktadırlar. Arap toplulukları onlara Subba ismini vermişlerdir ki bu kelime de manasız değildir. Nitekim Sabii topluluklarının en önemli ibadeti vaftiz törenleridir ve onlarda vaftiz törenlerini kişilerin suya batırılıp çıkarılması yöntemiyle yapmaktadırlar. Sabii kelimeside işte burada “Sab” yada “Sub” fiilinden türetilerek “Suya Daldırmak” anlamında kullanılmıştır. Bunun yanı sıra Ebu Hayyan’a göre yine Arapça’da yer alan “Sabee” fiilinden türeyerek Sabii halini aldığını bunun ise “Hak olan bir dinden saparak başka bir dine meyl etme” anlamına geldiği söylenmiştir.

Sabiler ayrıca Kur’an’da sadece bir yerde değil üç ayrı bölümde geçmektedir ki onlar; Bakara: 62, Maide:69 ve Hac:17 sureleridir. Bu üç bölüm Sabiiler için önemli bilgiler içermektedir çünkü her üç bölümde de Sabiilerin aslında Allah’a iman ettiklerini fakat zamanla dinden döndüklerini dolayısıyla tekrar iman ettiklerinde Allahın onları affedeceği vurgusu yapılmaktadır.

Bakara Suresinde geçen ayette “Sabiiler, bunlardan her kim Allah’a ve ahiret gününe gerçekten iman eder ve salih amel işlerse elbette Rabbleri katında bunların ecirleri vardır” kelimesi düşüncemizi doğrulamaktadır. Yine bununla birlikte Kureyşliler, gerek Hazreti Peygambere, gerek saha-beye, Mekkenin müşrik dinini kabul etmeyip, yeni bir din olan İslamiyete girdikleri için, onlara “Sabiî” demişlerdi.

Benu Cezime kabilesi müslüman oldukları zaman, İslam olduk manasına “saba’na, saba’na” diye bağırmışlardı. Peygamber zamanında müslüman olan kimselere, müslüman oldu manasına “kad sabee” diyorlardı. Keza Ebu Zer el-Gıfarf’nin müslüman oluşunu bildiren haberde aynı kelimenin kullanıldığı görülür. Dr. İsmail Cerrahoğlu Seyyid Kutup, Bakara süresinin 62. âyetini tefsir ederken şöyle demektedir: “Sabiîlere gelince onlar, en tercih edilen rivayete göre, bi’setten önce kavimlerinin puta tapmasından hoşlanmayarak, gönüllerine hitap eden ve samimiyetle bağlanabilecekleri bir itikat arayan Araplardır. Bunlar tevhid dinini kabul etmişlerdi ve ilk haniflerin yani İbrahim (a.s)’ın dini üzere ibadet ediyorlardı. Müşrikler, bu kimselere “Atalarının dininden dönenler” anlamında sabiiler adını vermişlerdi. Sonradan müslümanlara sabiî demelerinin sebebi budur” 19

Sabiilerin nüfusu hakkında kesin sonuçlar yoksa da onların bugün itibariyle geniş bir hinterlandı 25,000 kadar nüfusa sahip oldukları düşünülmektedir. Büyük çoğunluğu

Irak'ta bulunan Sabiiler, Güney ve Batı İran'da da yoğun şekilde görülmüşlerdir. Türkiye'de ise Sabiilere az sayıda Güneydoğu bölgesinde rastlanmıştır. Sabiiler aslında yukarıda belirttiğimiz gibi imana sahip Salih Müslüman topluluklarından oluşan gruplardı ancak daha sonraları bu inanışlarından sapmışlardır. Tarihçileri özellikle yanıltan ise Sabiilerin putperest Harraniler ile karıştırılmalarıdır.

Zira Putperest Harraniler Abbasi halifesi asıl adı Ebu'l-Abbas Abdullah el-Memun İbnü'r-Reşid olan halife Me'mun'un İslam arasındaki ayrılıkçı grupları temizlemeye çalışmasından ötürü Harranileri ölüm korkusu sarmıştı. Harraniler putperestti ve Halife Me'mun Tek tanrıya inananlara müsamaha göstersedeydi putperestleri affetmiyordu. İşte bu nedenle dönemin putperest Harranileri kendilerini Sabiiler gibi göstererek yekleşkelerinden ve öldürülmekten kurtarmış oldular.

Aynı zamanda Araştırmacı Cafer Karadağ bir yazısında Abbasi Halifesi Me'mun ve Putperest Harraniler arasında geçen konuşmayı "İbnü'n-Nedîm'in Ebû Yûsuf İşâ' el-Katîi' adlı Hıristiyan bir müellife dayandırarak verdiği bilgiye göre Me'mun ile Harranlıların karşılaşması, Me'mun'un 218/833 tarihinde çıktığı Bizans seferi esnasında gerçekleşti. Söz konusu sefer esnasında Me'mun Harran'a uğradı ve halk onu karşılamak için yola çıktı. Aralarında kafanlı ve uzun saçlı bir grup da bulunmaktaydı. Bunlar Me'mun'un dikkatini çekti ve şöyle bir konuşma geçti:

“Me’mun: Siz zimmîlerden kimsiniz?

Harranlılar: Biz Harranlılarız.

Me’mun: Siz Hristiyan mısınız?

Harranlılar: Hayır

Me’mun: Yahudî misiniz?

Harranlılar: Hayır.

Me’mun: Mecûsî misiniz?

Harranlılar: Hayır.

Me’mun: Sizin bir kitabınız ya da peygamberiniz var mıdır?

Harranlılar mırıldandılar ve soruyu geçiştirmek istediler.

Me’mun: Bu takdirde siz putlara tapan zındıklarsınız ve babam Harun Reşid zamanındaki Ashâbü’-ra’s grubundansınız. Sizlerin katli helaldir. Sizin için zimmîlik yoktur.

Harranlılar: Biz cizyemizi ödüyoruz.

Me’mun: Cizye, İslam’a muhalif olan ancak Allah’ın kitabında anılan din müntesiplerinden alınır. Onların bir kitapları vardır ve Müslümanlar da onlarla sulh yapmıştır. Sizler ne bunlardan ne de ötekilerdensiniz. Şu iki şıktan birini tercih edeceksiniz: Ya İslam’a ya da Allah’ın kitabında zikredilen dinlerden birine gireceksiniz. Aksi takdirde kökünüzü kuruturum. Size şu seferimden dönene kadar mühlet tanıyorum. Ya İslam’a ya da Allah’ın kitabında zikrettiği dinler-

den birine girersiniz. Aksi takdirde öldürölmenizi ve kökünüzün kurutulmasını emrederim.”

Bu noktadan sonra Harranlılar zımmi statüsüne geçmek için Sabiilik'i benimsiyorlar. Harranilerin sebep olduğu bu tarihi yanlış yönlendirme zamanla Tek Tanrı'ya inanan sabiilerin putperest oldukları yönünde değerlendirildi. Fakat bu yanlış Sabiiler hakkında geniş çaplı araştırma yapan Biruni ve El-Bağdadi döneminde son buldu. Zira bu iki bilgin Sabiilerin yukarıda anlattığımız etkileşimler sebebiyle Harraniler'in sebep oldukları tarihi bir yanıştan ötürü putperest bir toplum olma düşüncesinin halk arasında bilindiğini, fakat aslında Sabiilerin ezoterik bir topluluk olmasından ötürü gerçek inanışları hakkında misyonerlik faaliyetleri yapmamaları ve sırlarını paylaşmamaları sebebiyle bu gerçeğin gün yüzüne çıkmadığını açıkladılar. Avrupa dünyası ise onları “Vaftizci Yahya Hristiyanları” olarak andı.

Nitekim onlar İsa peygambere inanmıyorlardı. Sabiiler çeşitli dinlerin etkileşiminde kalarak İslamcı, Hristiyan, Putperest ve Yıldıza tapanlar olarak görülsede onlar kendilerinin Âdem peygamberle birlikte vücut bulan bir dine mensup olduklarını iddia ederler. Sabiiler tarihteki ataları olarakta kadim Yahudi inanışını inkâr ederek kendileriyle aynı görüşleri paylaştıklarına inandıkları Nasuriler'in soyundan geldiklerini dile getirirler. Fakat buna rağmen bir çok kaynakta Sabiilerin kimlikleri, inanç ve dinleri ile ilgili birbirinden farklı ve birbirine aykırı çok geniş bilgiler yer

almaktadır. Yine bazı kaynaklar ise Sabiileri İdris peygamberin soyuna dayandırmaktadırlar. 20

Bir rivâyete göre ise Sabîiler, Hanûh olarak isimlendirilen, İdris (a.s)'ın torunu Lamek'in diğer bir adıdır. Ve sabîiler adlarını ondan almaktadırlar (İbnül-Esir, el-Kâmil)i't-Tarih, Beyrut 1979, I, 62). İbnü'l-Esir, Nuh (a.s)'ın gönderildiği kavmin sabîilerden bir topluluk olduğunu ve onların putlara tapındıklarını kaydetmektedir. Onların inançlarının temeli ruhanî varlıklara ibadet etmektir. Bu ruhanîler melâîkeler olup, onlar aracılığı ile Allah Teâlâ'ya yaklaşıldığına inanmaktaydılar. Onlar, her şeyi Allah Teâlâ'nın yarattığını ve güç, kudret sahibi olduğunu kabul ederlerdi. Onlara göre insan O'nun zatını kavramaktan acizdir. Dolayısıyla O'na yaklaşmak ancak ruhanîlerin aracılığıyla mümkün olabilir. Bu ruhanîlere ulaşmak için ise, onların heykelleri olan yedi gezegen (ki onlar dünyayı idare ederler)'in aracılığına başvururlar.

Onlardan bir grup, bu heykellerin (gezegenlerin) doğup battıklarını; gece gözücü, gündüz kaybolduklarını gördüler ve her zaman bu heykellerle irtibat kurabilmek için sürekli gözlerinin önünde duracak olan onları temsil eden putların zarurî olduğuna kanaat getirdiler. Bu putlarla heykellere (gezegenlere), onlarla da ruhanîlere ulaşabilecekleri ve ruhanîlerle Allah Teâlâ'ya yakınlık kesbedecek inancı doğdu. Bu ilk putperestliğin ortaya çıkışıdır 21

Sabiîler bu anlamda müslümanlar acısından da bir taraftan müsrik, diğer taraftan da ehl-i kitaba benzer bir görünüm ortaya koymaktadır. Bazıları için sabiîler, yahudi-hristiyan karışımı bir dine sahip olup aslen vaftizci Yahya hristiyanlarına dayanıyor. Kimilerine göre bunlar bir yahudi mezhebine mensuplar ve Peygamber İbrahim'in dinine bağlılar. Bunlara mandeîler veya mendenler de denilmekteydi. Bilinen diğer isimleri Mandaean ve Nasoraean'stır.

Gerci Kuran'da Sabiîler'den, "Allah'a, ahiret gününe iman edenler ve salih amel işleyenler" olarak bahsedilmiş olsa da M. Hamdi Yazır'a göre,

"Şu zamandaki sabiîler olarak bilinen topluluk içinde ehl-i kitap yoktur. Aslında ehl-i kitap olarak isimlendirilen zümre, yahudi ve hristiyanlardır. Bunların dışında ehl-i kitap olan bir topluluk yoktur. Ayette de yahudi ve hristiyanlardan ayrı olarak zikredildiklerine göre onlarla aynı kategoride değillerdir. Onları ehl-i kitap sayan farklılar, mecusîlerin ehl-i kitap sayılması nokta-i nazarından hareket etmiş olmalıdır." 22

M. Hamdi Yazır sabiîlerin ehli kitap olmadığını söylemesine rağmen Sabiîlerin kutsal kitapları mevcuttur. Mandenler'in kutsal kitapları arasında en önemli 3 kitapları, "Ginza", "Draşia d Yahya" ve "Qolasta"dır.

* "Ginza" (Hazine), yaklaşık 600 sayfadır ve "Adem'in Kitabı" olarak da adlandırılır.

* “Draşia d Yahya” (Yahya’nın Öğretileri), büyük ölçüde Yahya’nın hayatini ve öğretilerini içerir.

* “Qolasta” (Övgü) ise vaftiz, ritüelik yemekler, ibadetlerle ilgili dualar ve cesitli ritüelleri kapsayan bir kitaptır

Bu kitapların yanında Sabiilerin baska kitapları ile ezoterik yazili metinleri de vardir ve yalnızca din adamlarinca kullanılmasına izin verilir. Bunlar,

“Alf Trisar Şuialia” (Binoniki Soru),

“Alma Rişaia Rabba” (Büyük İlkEvren)

“Alma Rişaia Zuta” (Küçük İlk Evren)

“Sfar Malvaşia” (Burçlar Kitabı)

Aramice’nin dogu lehcelerinden birini kullanan Sabiiler veya Mandenler, kutsal metinlerinin yaratilista Tanrı tarafından Âdem’e verilmiş olduğuna inanırlar. Mandenler’in dinsel literatürü üzerine yapılan incelemeler ise bu metinlerin genellikle M.S 2. ve 3. yy’da derlenmiş olduğunu ortaya koymuştur. 23

Bu nedenle bunlarla ilgili net, bilimsel ve bulgulara dayalı bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Buna rağmen Mezhep tarihçileri Sabiileri iki kısma ayırmaktadır. İlk Sabiiler Keldani ve Süryaniler olarak kabul edilirken diğerleri Yunan, Yahudi, İran, Roma ve İslam etkisinde kalan Mezopotamya’da Harran ve Basra civarında yaşayanlar,

müsteşriklerin çoğu Kur'an'da geçen Sabiiler'in Hz. Yahya'ya bağlı olan Mandeenler olduğunu ileri sürerler. 24

Sabiler aynı zamanda Gnostik 25 bir toplumdur ve eski Babillilere, İranlılara, Yahudilere ve Hristiyanlara ait dini düşüncelerin ilginç bir karışımıdır. Kur'an'da Sabiî denilen bu mezhebin mensuplarına Mandailer (mandeens) denilmektedir. Bu isim ilim ve irfan (seince) anlamına gelen ve yunanca Gnosis sözcüğünün eş anlamlısı olan manda kelimelerinden türetilmiştir. Sabiiler için Hz. İsa'yı vaftiz ettiğine (kutsadığına) inanılan Yahya isimli dini önder "Vaftizci Yahya" olarak tarih kayıtlarına geçmiştir.

Vaftizci Yahya Sabiiler için çok önemli bir karakterdir ve Sabiiler ondan "Işık Peygamberi" olarak bahsederler. Vaftizci Yahya bilinen kadarı ile Yahudi asıllıdır ve öznel Yahudi geleneklerine karşı çıkmıştır ve Hz. İsa'nın yetiştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Fakat Vaftizci Yahya'da yetiştirdiği öğrencisi olan Hz. İsa ile aynı kaderi paylaştı diyebiliriz.

Nitekim Vaftizci Yahya öznel Yahudi inançlarına karşı çıkarak bu inancı kabul etmedi ve Yahudilerde Vaftizci Yahya'yı bölgeye egemen olan Herod Antipas'a şikayet ettiler. Vaftizci Yahya aynı zamanda Sabiilikte olduğu gibi İslam'da ve Hristiyanlık'ta da peygamber olarak kabul edilir. Zekeriya peygamberin oğlu olarak bilinmektedir. Hatta Luka inciline göre ise Vaftizci Yahya, Hz. İsa'nın akrabasıdır. Yahya Peygamber Yahudiler'in şikayeti üzerine sak-

lanmaya başladı çünkü Filistin Hükümdarı Herod aynı zamanda kardeşinin karısıyla evlenmiş ve bunun üzerine Yahya peygamber bu durumu lanetleyerek evliliğin geçersiz olduğunu duyurmuştu.

Bu nedenle Herod kendisine düşmandı ve Yahudilerinde şikayeti üzerine artık Yahya'yı öldürmeye karar vermişti. Nihayetinde Yahya Peygamber, Hz. İsa'yıda vaftiz ettiği Şeria Nehri yakınlarında bir yerlerde yakalanarak Herod Antipa'nın huzuruna getirilir ve başı kesilerek idam ettirilir. Yahya peygamberin idam edildiği gün 24 Haziran günüdür ve bu gün hem Hristiyanlar hemde Sabiiler için "Aziz Yahya Günü" olarak günümüzde dahi kutlanmaktadır.

Bu uygulamadan sonra Yahya taraftarları hızlı bir şekilde bölgeden kaçımaya başlarlar. İncil'in "Habercilerin İşleri" 19:1-5 bölümlerinde, Aziz Pavlus'un Efes'te Vaftizci Yahya'nın izinden giden topluluklarla karşılaştığı, üstelik bu kişilerin İsa'dan hiç haberlerinin bulunmamasına çok şaşırdığı kayıtlıdır. Kudüs ve Efes arasındaki uzaklık göz önüne alındığında, Vaftizci Yahya'ya bağlı inanç topluluklarının kısa sürede ne ölçüde hızlı bir yayılmayı sağladıkları açıkça anlaşılabılır.

Göç etmelerine neden olan katliama Mandenler kutsal kitaplarında ayrıntılı biçimde yer verirler. Katliamdan kurtulanlar kuzey Mezopotamya'ya kaçmışlardır. Mandenler'in kutsal metinleri göç edenlerin sayısını 60.000 olarak belirtir. Mandenler, bir süre sonra güney Mezopotamya'ya göç

ettiler. VII. Yüz yılda Irak'ın Müslümanlar tarafından fethe edilmesi ile Mandenler İslam egemenliği altına girdiler. 26

Sabiî'lerin doğuşu, menşei, yaşantıları inançları ile ilgili olarak önemli bir araştırtma ortaya koymuş olan Şinasi Gündüz ise bu konuda şunları söylemektedir: İlk dönem İslâm âlimlerinin Sabiîliği Hristiyanlık, Yahudîlik ve Mecusilik Arasında bir din olduğu hakkındaki görüşleri isabetli bir teşhistir. Çünkü Yahudi geleneği içerisinde doğup filizlenen Sabiîlik uzun süreçte hem Hristiyanlıktan hem de Mecusilikten birçok unsuru adepte ederek bünyesinde eritmiştir. Sabiîliğin menşei ve doğuşu ile ilgili öz bilgi şudur: Sabiîlerin menşei Hz. İsa öncesi dönemde resmî Yahudilik anlayışına karşı çıkan ayrılıkçı Nasuraizm akımına kadar uzanır.

Bu hareket içerisinde yer alan ilk Sabiîler daha sonra Hz. İsa'nın çağdaşı olan Hz. Yahya'nın vaftizci cemaati ile ilişki içerisinde olmuşlar ve Hz. Yahya'nın öldürülmesinden sonra ise Yahudilerin sıkı takibatıyla yüz yüze kalmışlardır. Sabilerde Düalizme 27 inanırlar.

Ruh ve beden diğer gnostik mezheplerde olduğu gibi, onlarda da insan varlığının iki oluşumudur. Ruhun bedende hapsolması en büyük günahtır. Bu yüzden ölüm tek kurtuluş yoludur. Dünyadaki bütün maddeler ve bedensel zevkler kötüdür. Kurtuluş için vaftiz edilmiş temiz bir beden ile kurtuluşa ermek şarttır. Temiz beden için ise tıpkı Vaftizci Yahya'nın Hz.İsa'yı Şeria nehrinde vaftiz edişi gibi

bir akarsuda vaftiz edilmesi gerekmektedir. Vaftiz elbisesi ise Rasta ismi verilen uzun bir beyaz elbisedir.

Günümüz Sabiileri Rasta giymeden ölen bir kişinin ruhunun günahkar olarak göç ettiğine ve bir takım cezalara maruz kalacağını iddia ederler. Sabiilerin bilinen kadarıyla tek ibadetleri vaftiz olunmaktır ve bu da bir Akarsuda yıkanma ilkesinden geçmektedir. Sabiiler komple vaftiz olmak istediklerinde Masbuta isimli vaftiz ritüelini gerçekleştirirler ve bu ritüel sadece din adamlarının gözetiminde yapılabilmektedir. Bu ritüelden sonra günahlarının tamamıyla temizlendiğine inanırlar. Bu ritüel esnasında Sabiiler Akarsuya komple dalıp çıkarak vaftiz törenini yerine getirmiş olurlar.

Diğer iki vaftiz olan Tamaşa ve Rişama ise Sabiilerin tek başlarına yapabilecekleri vaftizlerdir ve bunlarıda büyük ya da küçük günah işlediklerinde yapmaktadırlar. Sabiiler yada diğer adıyla Mandenler'in bugün hala Fırat kıyıları ile Karun Nehri dolaylarında ve Irak'ın güneyinde yerleşik oldukları bilinmektedir. Bunun yanı sıra yine dünyanın birçok ülkesinde göçmen olarak hayatlarını devam ettiren Sabiiler Gnostik akımlardan biridir ve ezoterik yönlerini halen daha günümüzde muhafaza etmektedirler.

DÜRZİLİK (Muvahhidun Hareketi)

Dürzilik şüphesiz İslam mezhepleri arasında esrarengizliği ile öne çıkan Bâtını dini akımlardan biridir diyebiliriz. Dürzilik net olarak İslamsal olmasa bile Ortadoğu kökenli dini bir hareket oldukları bilinmektedir. Bu hareketin bireylerine ise Dürzi densesde onlar kendilerine Muvahhidun yani birleştiriciler demektedirler.. Muvahhidun kelimesi anlamı ile birleştiriciler yani yeryüzündeki inançlı toplulukları Dürzilik hareketi altında birleştirmeyi hedeflerler.

Yakın tarihte çok sık karşımıza çıkan Dürziler Fatımi halifelerinden biri olduğu söylenen El Hakim bi Emrullah El Mansur Bin El Aziz Billah tarafından teorisi yapılmış ve veziri Hamza Bin Ali Bin Ahmed tarafındanda pratiğe dö-külmüş ve Şiiliğin İsmailiyye kolunun türevlerinden olduğu bilinmektedir. Dürziler aslında İslam dini ile ilintili bir dini akım gibi gözükse de aslında sapkın bir inanç sistemi olduğu (İslam inanışına göre) gözlerden kaçmamaktadır.

Zira Halife El Hakim bir nevi kendi tanrısallığını ilan etmiş ve vezir Hamza'yı da bu görevde dai (propaganda-cı) tayin etmiştir. Vezir Hamza dai sıfatıyla El hâkim adına yoğun bir propaganda yürütmüş ve onun Tanrısallığını halka yaymaya çalışmıştır. El Hakim yüceliğini(sözde) insanlara aktarmak adına dört bir yana dailer göndermeye devam etmiş ve görevli kıldığı bu dailer ile birlikte yöre halklarına birde kendi dini akımların riayetleri için mektup göndermiştir.

İslam dininde varolan her işe başlarken mutlaka besmele çekilmesi geleneğini araklayan El Hâkim, gönderdiği davet mektuplarında bu geleneği kendine göre uyarlayarak "Bismillahirrahmanirrahim" yerine "Bismilhakim Errahmanirrahim" lafzını kullanmış ve "Rahman ve Rahim olan Hakim'in adıyla" (haşa) mektubunu başlatmıştır. İbadet hanelerde kendi adı okununca inananları ayağa kaldırıyor ve kendisinin Tanrısallığına insanların iman etmesini istiyordu. 28 Bir zaman sonra El-Hakim veziri olan Hamza'yı baş imam tayin ederek onun yerine de baş dai olarak Anuştekin Ed Dürzi'yi görevlendirir.

Fakat Nuştekin Ed Dürzi oldukça hırslı bir kişiliktir ve gözü baş imamlık mevkiindedir. El-Hakim'e bu durumu bildirerek asıl baş imamlık için kendisinin daha itibarlı bir lider olduğunu söylesede El-Hakim eski dostu ve yakın arkadaşları Hamza'dan vazgeçemez ve Dürzi'nin iktidar savaşı için tehlikeli oyunlar sergileyebileceğinden korktuğu için

onu Suriye'ye bir nevi sürgüne gönderir. Fakat Suriye seferi hiçte Anuştekin Dürzi için sürgün olmamıştır.

Anuştekin Dürzi yaptığı çalışmalarda inanılmaz bir topluluğun desteğini arkasına alarak gayet saygın bir konuma gelmiştir. Fakat El-Hakim ve Hamza aynı başarıyı elde edememiştir çünkü her gün dinsel hususta biraz daha ileri gitmektedirler. Takvimi baştan düzenlemeye kalkarlar ve ilk tarih olarak 1017 yılından başlanması gerektiğini savunurlar. Bunun sebebi ise El-Hakim 1017 yılında Tanrısallığını ortaya atmıştır.

Yani bu tarih Tanrı'nın El-Hakim'e ilk enkarne olduğu tarihtir. Vezir Hamza El-Hakim'in bu tanrısallığını insanlara duyurmak için faaliyetlerini yürütürken iki adet risale kaleme alarak hem bu dini hareketi hemde El-Hakim'in artık istisnasız yüce bir Tanrı olduğunu ileri sürer. (Haşa) Fakat vezir Hamza'nın iddiaları bu kadarla sınırlı değildir ve bu risalelerden sonra halk El-Hakim ve Hamza'ya büyük çapta isyan başlatır. Bunun nedeni ise vezir Hamza'nın kaleme aldığı risalelerde kendisi hakkında yazdıklarıdır. Bu risalelerde Hamza kendi dini inanç esaslarını şöyle sıralamıştır;

- 1- Tanrının tek olduğunu ikrar etmek,
- 2- Ulûhiyetin insan şeklinde devamlı tezahür ettiğine inanmak,
- 3- el-Hakim'i bu ilâhî hülûlun son ve en büyüğü olarak kabul etmek,

- 4- Hamza'yı çağın en büyük sahibi olarak görmek,
- 5- İlâhî varlıkta yer tutan beş veziri tanımak,
- 6- Kaderin felsefî mefhumuna inanmak,
- 7- Nefislerin tenâsühüne inanmak,
- 8- el-Hakim adına kendisine uyulan ve mensuplarını İslâmî mükellefiyet ve bağlardan çözen ve onlar için yeni esaslar koyan Hamza'nın yedi esasını bilmek.

Hamza bu inanç esasıyla kendisini bir otorite haline getirmişti. Hamza Bin Ali birde kendisine bağladığı yedi inanç esası belirtti. İşte bu yedi esas şunlardan ibarettir;

- 1- Sözde doğruluk,
- 2- İmân kardeşlerini koruma ve karşılıklı yardım.
- 3- Önceki inançlarla batıl inançların tamamını terk,
- 4- İblisi ve bütün şer güçleri tanımama,
- 5- Allah olarak sadece Hâkim'in birliğine inanma
- 6- Ne olursa olsun fiillerine sahip olma,
- 7- Açık ve gizli Hakim'in ilâhî iradesine teslimiyet ve O'nu kabullenmek.

Hamza'ya göre artık El-Hakim Tanrı, kendisi ise Peygamberdir. Halk bu inanç sisteminin günden güne sapkınlığa dönüştüğünü anlayınca isyan eder ve Hamza'yı linç etmek isterler. El-Hakim halkın karşısına bir süre çıkamaz ve sonra halk önderleriyle görüşerek bu risalelerden habe-

ri olmadığını bunları Hamza'nın yazdığını söyleyerek kendisini bu zor durumdan kurtarır. Eski dostuna ihanet etmiş gibi gözükse de bu sayede kendisini aklar ve eski dostu Hamza'yı korumak için imkan sağlamış olur.

Bir süre sonra Hamza bilinmeyen bir nedenle ortadan aniden yok olur. Bazı eski metinler Hamza'nın, EL-Hakim'in yanından kaçırılarak öldürüldüğünü söylese de, daha sonraları ele geçirilen gizli Dürzi metinleri aslında Hamza'nın öldürülmediğini, isyanlar başlayınca bir süre El-Hakim'in evinde kaldığını ve sonra Mısır'a kaçtığını, Mısırda üç sene kaldığını ve bu süre zarfında Dürzilik ve esasları hakkında bir çok risale hazırladığını iddia eder. 29

Bazı kaynaklar onun başka ülkelere göç ettiğini söylese de El-Hakim buna da bir kılıf bulmuş ve Hamza'nın görevini tamamladığı için Tanrı tarafından göğe çekildiğini iddia eder. Tarihler 1020 yılını gösterdiğinde bir hutbe sırasında Hamza'nın başına gelenlerden sonra kendisine inanmayanları büyük bir gazabın beklediğini ve inançsızların he lak edileceğini dile getirerek bunları bizzat kendisinin yapacağını da ekler. 30

Fakat bu tehdit halkı hiçte korkutmamış aksine El Hakim'e karşı büyük bir kin doğurmuştur. Bu kin giderek büyük ve çatışmalara dönüşerek devam eder. Hakim taraftarları yine Hakim'in emri ile Fustat kentine karşı bir kıyım hareketi düzenleyerek gece baskınlarıyla bir çok aileyi ayırım gözetmeden katlederler. Fakat bu aynı zamanda Hakim

ve taraftarlarının sonunu hazırlayan son hamle olacaktır. Zira bu kıyımlardan sonra dört bir yanda Hakim karşıtı ayaklanmalar olur ve 23 Şubat 1021 gecesi El-Mukattam dağına kaçar ve bir daha da kendisinden kimse haber alamaz. El-Hakim, El-Mukattam dağında sırlı bir şekilde tıpkı veziri gibi aniden ortadan kaybolur.

Bu arada Suriye’de faaliyet gösteren Anuştekin Dürzi’de rahat durmayı becerememiştir. Fakat o döneme kadar bir çok taraftar toplamış ve bu taraftarlar El-Mürhidel Dürzi yani Dürzinin mürhidleri olarak anılmıştır. Fakat Anuştekin Dürzi’de Suriye’de günden güne aşırılıklara imza attığı için nihayetinde 410 yılında isyan eden halk tarafından linç edilerek öldürülür. Bu dini hareket Dürzi’nin başarıları sayesinde büyük taraftar toplanmada hareketin üç önemli lideri olan El-Hakim, Hamza Ali ve Dürzi artık yoktur. Anuştekin Dürzi yerinde duramayan tavırları, ani çıkışları, beklenmedik hareket ve eylemleri sebebiyle Dürzi lafzına mazhar olmuştur.

Hatta bu deyim günümüzde dahi kullanılmaktadır. Yaramaz olan bir çocuğa yada beklenmedik bir tavır sergileyen yetişkinlere karşı “Dürzülük yapma” deyimini kullanılır ve kökensel bakımdan Anuştekin Dürzi’ye dayanmaktadır. Fakat Dürziler kendilerini bu isimle anmazlar çünkü bu isim onlara göre küçültücü bir lafızdır. Dürzi ismi yerine Muahhidun ismini kullanırlar ki Dürzi namının Anuştekin Dürzi’nin emri komutasına girenlere verilen isim ol-

duğunu ileri sürerek bu nedenle Dürziliğin akaidi bir nispet değil askeri bir nispet olduğunu ileri sürmüşlerdir. 31

Günümüz Muahhidunlarına yani bilinen isimleriyle Dürzilere göre Anuştekin Dürzi'den gelen Dürzi ismi Anuştekin'e ait olduğu için kullanılamaz çünkü Anuştekin kendi dini kuramlarına ters düşmüş, Tanrısal El-Hakim tarafından vekalet verilmediği takdirde kendisini imam tayin etmiş yanlış bir kişiliktir. Onlara göre bu dini hareketin asıl imamı Hamza Ali'dir. Hamza Ali ise risalelerinde bu durumu şöyle dile getirmektedir;

“Derezi kendisi evvela Seyf'ül İman olarak isimlendirildi. Bu ismin ona uygun görülmediği, bunun yalan ve muhal olduğu, çünkü imanın bir kılıca ihtiyacı olmadığı, bilakis müminlerin kılıç kuvvetine ve imana ihtiyaç duyduğu açıklandığında bu ismi kullanmaktan vazgeçmedi ve artırdı. İşine ters fiiller gösterdi ve şirk ismiyle isimlendirildi. Dedi ki; “Ben Seyyidü'l Hadin'im, yani ben hidayetlere erdiren imamların en hayırlısıyım. “32

Bu sebeplerden dolayı Hamza, Dürzi'yi imam kabul etmez ve kendi dini akımlarından saptığını açıklar ve zıddı ilan eder. Günümüz dürzileride Hamza'ya bağlılıklarından ötürü Anuştekin Dürzi'ye karşı çıkarlar ve kendilerini Dürzi olarak değil Muahhidun olarak anarlar. Dürziler isimlerine ne derlerse desinler onların ilk çıkışlarından sonra birde çöküş dönemi yaşadıkları bilinenler arasındadır. El-Hakim sırlı bir şekilde kaybolduktan sonra yerine yeni ha-

life olan Ahmed Ez zahir Dürzilik akımında inanılmaz bir değişiklik yaptı.

Diğer önderler yıllarca Tanrı'nın El-Hakim'de zuhur ettiğini söyleyerek El-Hakim'i Tanrı, veziri olan Hamza Ali'yi de Peygamber olarak halka tanıtmışlar ve bu uğurda yıllarca mücadele vermişlerdi. Hatta sırlı bir şekilde ortadan kaybolmuşlar deyim yerindeyse halk isyan edince korkarak kaçmışlardı. Harekete adını veren Anuştekin Dürzi ise bedel olarak canını vermişti. Fakat dönemin devletlerinin ve halkının korkusundan mıdır nedir bilinmez ama Dürziliğin yeni önderi Ahmed Ez Zahir bu inanış biçiminden çark etti ve geçmişteki önderlerin bir Tanrısallığı bulunmadığını ilan etti. Hatta bu görüşü devam ettirenleride çok ağır şartlarda cezalandırdı.

Bu inanılmaz değişim neticesinde Dürziliğin yayılması oldukça yavaşladı. Ahmed ezzahir'in bu uygulamaları neticesinde birçok Dürzî Kahire'den oldukça kuzeyde olan Halep'e göndermeyi başardı. Dürzîlerden hayatta kalanlar Güney Lübnan ve Suriye, Özellikle de Hermon Dağı'nın eteklerinde ki Vadiü't – Teym bölgesine ve Halep'in batı bölgesi Cebelü'l Ala isimli bölgeye yerleştiler. Bu bölgelere yerleşenlerin büyük bir bölümü ise Anuştekin Dürzî taraftarları ve hatta yerleştikleri bölgede ki bir dağa da "Cebelü'd Dürziyye" denmektedir. 33 Daha sonra Dürzî hareketinin başına Bahauddin geçmiştir ki Bahauddin ismi de Dürzi tarihi açısından önemli bir isimdir. Zira Bahauddin Ahmed

Ezzahir'in aksine Dürzi hareketini özüne döndürmeye çalışmıştır. Bu nedenle yayınladığı "Menşuru'l Ğaybe" isimli risalesinde davet kapısının kapandığını ve o vakitten gayri kimsenin tarikata alınmayacağını ve ayrılamayacağını sadece "öz" olarak kalabilenlerin hareketin mensubu olacaklarını açıklamıştır. 34

Dürziler daha sonra Müslümanların katledilmesi için başlatılan Haçlı Seferlerine katılarak o dönemde Frenk olarak anılan Haçlı ordusuyla bir olarak Müslümanlara karşı savaşmışlardır. Dürziler her fırsatta Müslümanlara düşmanlık etmiş ve Müslümanların karşısında kim var ise onlarla müttefik olmuşlardır. Zaten Haçlı dostları da onları hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır. Zira 1129 yılında Şam eyaleti Müslümanlar tarafından güvenli bölge ilan edilince Dürziler o devirde "Cebelü's Sümmak" olarak anılan Nusayri dağlarına kaçmışlar ve bu dağlarda yerleşik iken Şam Müslümanları ile kıran kırana mücadele vermişlerdir. Bu mücadele de Dürziler en büyük desteği yine Haçlı ordularından almışlardır.

Dürziler deyim yerindeyse Dürziliklerini her daim sergilemişler ve her dönem mutlaka isyanlara imza atmışlardır. 1285-1287 yıllarında Kesrivan ve Curd bölgelerinde yoğun bir propaganda çalışmaları yürütmüş ve netice itibariyle kendi fikriyatlarına kazandırdıkları kişilerle sunnilere karşı savaş açmış ve yine bir müslümanı katletmişlerdir.

İsyan giderek büyümüş ve Lübnan dağları bu isyanla çalkalanır olmuştur. 1293 yılına gelindiğinde ise Memluk Sultanlığı Dürzilerin bastırılması için hücum hareketleri düzenlese de Dürzilerin meskun bulundukları dağların engebeleri sebebiyle pekte başarılı olamamışlardır. 35

Fakat daha sonra Memluk hanedanlığı Kesrivan bölgesine kaçan Dürziler üzerine 50,000 asker ile hücum etmiş ve bir çok Dürzi'yi etkisiz hale getirmiştir. Daha sonraları Memluklular ile Dürzilerin arası düzelsede bu durum hep mesafeli olarak sürmüştür.

XVI. asırdan sonra Dürziler iki büyük ailenin himayesi altına girmiştir. Garpta Bohtorlar, Şuf bölgesinde ise Ma'n Oğullarının himayesinde bulunan Dürziler soylu aile olarak tarihten gördüğümü Canbulat ve Arslan ailelerinin himayesine de girmişlerdir.

1516 senesinde Yavuz Sultan Selim ile Kansu Gavri arasındaki mücadelede, garp tarafında bulunan Bohtorlar Memluklar ile, Şuf bölgesinde bulunan I. Fahreddin liderliğindeki Ma'n Oğullarına bağlı Dürziler Osmanlı tarafını tutmuşlar ve Osmanlılarla müttefik olmuşlardır. Bu sayede Osmanlı hükümeti "Cebelü'l Dürüz" isimli bölgeyi Dürzilerin yönetimine bırakmıştır. Bu dönem uzunca bir süre sürdü ve Osmanlı ile müttefik olan Dürziler hayatlarını normal bir şekilde devam ettirdiler.

Fakat bu durum ancak XVII. Yüzyıl dolaylarına kadar sürebildi ve yine Dürziler, Dürziliklerini yaptılar ve niha-yetinde Canbulat ayaklanması patlak verdi. Osmanlı müt-tefiki olan Ma'n Oğullarının varlığına son verilirken bir çok Dürzi şeyhi bu kez Fransızların desteğini arkasına alarak Beyrut ve Şamda isyanlar başlattılar. Hatta bazı tarihi kayıtlar o dönemde pek çok Dürzi şeyhinin Hristiyanlığı seçtiğini söylemektedir. 36 Dürziler kendi aralarında da bir çekiş-meye giriştiler ve Canbulat oğulları, Aslanoğulları ve Şihaboğulları çetin bir varlık mücadelesine giriştiler.

Osmanlı hükümeti ise kendisine yakın gördüğü Şihaboğullarını destekleyerek adaleti sağlamaya çalıştı. Sürekli isyan çıkartan ve bir türlü Dürzîliklerinden vazgeçmeyen bu topluluk Müslümanları her fırsatta yermeye çalışırken Osmanlı bir hata yaparak "Islahat Fermanı" isimli bir bildirge yayınladı. Bu fermana göre gayri Müslim topluluk ile Müslüman topluluk aynı hak ve eşitliğe sahip oluyordu. Bu durum Dürzîleri dizginlemek için çıkartılmıştı ama hiçte öyle olmadı ve Dürzîler daha çok azarak istek ve eylemlerine devam ettiler.

1860 yılına gelindiğinde ise yine büyük bir isyan başlamış iki Dürzî aşireti huzuru bozmaya devam etmişlerdi. Said Canbulat ve Hattar Ahmed'e bağlı olan Dürzîler birbirlerini kırmaya ve dolayısıyla tüm bölgede huzursuzluk çıkarmaya devam ettiler. Fakat Osmanlı'nın erken müdahalesi ile Hurşit Paşa sayesinde tarafların arası bulunarak barış imzalanmıştı.

Fakat bu durum Fransa'nın hiç hoşuna gitmemişti çünkü iç karışıklık olmaz ise Osmanlı daha da güçlenecekti. Fransızlar bu dönemden sonra Dürzîlerin Osmanlı müdahalesi ile ehlileştiğini fark edince Maruniler ile ittifak kurarak bölgede Marunileri desteklediler.

Bugün nüfusları 510,000 kadar olan Dürzîler günümüz itibariyle dünyanın pek çok yerine dağılmışlardır. Brezilya, Meksika, Arjantin'in yanı sıra Fransa, Amerika ve İsviçre'de de Dürzîler görülebilmektedir. Hatta Amerika'da Dürzîler diğerk dünya üzerindeki Dürzîleri desteklemek amacıyla "The Bakoraat ad-Durziyat" isimli küresel bir federasyon kurmuşlardır.

Fakat asıl çoğunluk yine ortaya çıktığı topluluklardadır. Zira Suriye'de günümüz itibariyle 280,000 kadar Dürzî olduğu düşünülmektedir. 1948 yılında İsrail'in çevre bölgeleri işgalinde Dürzî'ler Araplara destek olmamış ve bulundukları köylerden işgalci İsrail ordularına karşı iyi niyet göstererek ayrılmamışlar, İsrail ise bu durumdan faydalanarak azınlıklara çok iyi davrandığı yönünde dünya kamuoyunda propaganda yapmıştır. Netice itibariyle 1948 yılından günümüze kadar İsrail ve Filistin topraklarında ki Dürzîlerin toplam nüfusu 5000 kadardır.

تاریخ	مرد	زنان	کلی	مرد	زنان	کلی	مرد	زنان	کلی
۱۳۷۵	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۷۶	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۷۷	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۷۸	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۷۹	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۱	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۲	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۳	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۴	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۵	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۶	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۷	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۸	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۸۹	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۱	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۲	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۳	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۴	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۵	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۶	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۷	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۸	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۳۹۹	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰
۱۴۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۵۰

بسم الله الرحمن الرحيم
 این جدول نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۶ در قصبه حوران کازا حوران
 در استان حلب ۱۵۰ نفر مرد و ۵۰ نفر زن و ۲۰۰ نفر کلی وجود داشته است.

1896 tarihli Cebel-i Horan kazasındaki Dürzîlerin nüfusunu gösteren Osmanlıca belge.

Dürzîlerin artık peygamberlik inancı falan gütmedikleri bilinmektedir ve bunun yerine tıpkı İslami geleneklerde olduğu gibi ilk peygamberleri Hamza Ali'nin vazifesini yürütmek üzere dini salahiyetlere sahip, dini öğretiler adına zuhur ettiklerine inanılan kutsal şahsiyetler, halifeleri bulunmaktadır. Bu halifelere yani dini kanaat önderine ise “Şeyhü'l Akl” yani “Aklın Şeyhi” denmektedir. Bugün Lübnan'da bir, Suriye'de üç ve Filistin'de bir “Şeyhü'l Akl” olduğu gibi aynı zamanda kendi hukuk ve yasalarını uygulamak üzere özel “Dürzî Mahkemeleri” de oluşturmuşlardır.

Dürzîler dinsel inançlarını pek çok zaman özellikle de Dürzî tarihinde ilk Dürzîleri katleden önder olarak tarihe geçen Ahmed Ez zahir döneminde büyük bir titizlikle gizlemişlerdir. Tıpkı Yahudi olan Sabetaycıların kendi dinlerini gizleyerek müslümanmış gibi davranmalarıdır.

Dürzîlerde bu dönemde ve daha sonraları da dini inançlarını gizlemişlerdir. Sabetayistlere dönme denirken Dürzîler'e Takiyyeciler denmiştir. Kavramsal olarak kendi dinlerini saklama metodları farklı olsada bu ketumiyet zinciri devam etmiştir. Dürzîler takiyye inanışlarını da Şii geleneklerinden almışlardır. Kendilerinden üstün zalim yönetim ve hükümdarların mezaliminden korunmak için bu yöntem mübah sayılmıştır.

Ebu İzzeddin kitabında Dürzîlerin Takiyye yaparak dinsel görüşlerini sakladıklarını ve bunun gerekçelerini şu şekilde açıklamaktadır;

“Bir Dürzî başkalarına inançlarını açmaz. Bu gizlilik kısmen Takiyye’dir. Birinin toplum ya da insanla ilişkiye geçtiğinde inancını gizlemesi tehlikede olduğundandır. Bu gizliliğin daha önemli sebeplerinden bir tanesi de, inançlarının mesajı kabule hazırlıksız olan, mesajı yanlış yorumlayarak, kendi doğruları bir anda yıkılan kişilere ulaşmasını engellemektir” 37

Gerçekten de Dürzîler dini inançlarının esaslarını büyük bir titizlikle korumuşlar ve deyim yerindeyse sır verip sır vermemişlerdir. Zaten bu hususta Dürzîlerin pek çok beyanatında ve risalesinde dile getirilmektedir. İşte bu sırlı topluluk yaklaşık 1000 yıldır varlığını sürdürmekte ve halen daha sırları ya da etnik kökenleri tam olarak çözülememiştir ve bir sır olarak kalmaya devam etmiştir. Dünyanın pek çok yerine dağılan Dürzîler asıl toprakları olan Lübnan ve Suriye dolaylarını hiçbir zaman tamamiyle terk etmemiş ve bilakis buralar da etnik azınlık statüsünde görülseler bile siyasi ve kültürel etkinliklere oldukça derin bir şekilde nüfuz etmeyi başarmışlardır.

Ahret inancına sahip olmayan Dürzîler ruhun öldükten sonra aynı biyolojiye sahip başka bir insan bedeniyle zuhur edeceğine inanırlar. Tekammüs fikriyatında olan Dürzîler, öldükten sonra dirilmek, kıyamet gününde hesaba çekilmek, hesaptan sonra mükafat yada ceza almak gibi olgulara inanmadıkları gibi, onlara göre her şey insanın yaşadığı dünyada hayat devrelerinde başından geçecek iyi yada kötü olaylarla hallolunmaktadır.

İhvân-ı Safa vasıtasıyla Yeni Eflâtun-cu düşüncelerden etkilenen Dürzîlere göre bütün varlığın kaynağı Allah'tır. Her şeyin var oluş sebebi ve asıl illet O'dur. Allah birdir, ezelîdir ve büyük bir cevherdir. Hikmet kudret ve adalet gibi sıfatlan olmaksızın hakîm, azîz ve âdildir. O'nun hakkında "nerede, nasıl, ne zaman" gibi sorular söz konusu değildir. O idrak ve anlayışın ötesinde olup düşünceyi aşar, herhangi bir isim veya sıfatın şümulüne girmez, kelimelerle açıklanamaz. Benzersiz, ortaksız, kadîm ve ebedîdir; zaman ve mekânla sınırlanmış değildir. Bütün eşyayı kendi nurundan yaratmıştır ve hepsi O'na dönecektir.

Bu kadar yüceliklere sahip bulunan Allah, insan idrakinin ifade vasıtası olan kelimeler aracılığıyla beşeriyete hitap etmesi mümkün olmadığından, muhtelif zuhur ve tecellilerle insanlara yaklaşmıştır. Bu tecellilerin ilki "el-aliyyü'l-a'lâ" şeklinde vuku bulmuştur. Bu zuhuru bazı perdelenme dönemleriyle birlikte yetmiş devre takip etmiştir. Binlerce yıl devam eden bu devreler toplam olarak 343 milyon yıla ulaşır.

Bu devreler sonunda Allah "el-ber" şeklinde tecelli etmiş, ardından kısa aralıklarla Fatimî halifelerinden sırasıyla Kâim-Biemrillâh, Mansûr, Muiz-Lidînillâh ve Azîz-Billâh'ta zuhur etmiştir. Allah'ın en son ve en mükemmel tecellisi altıncı halife Hâkim-Blem-rillâh'ta görülmüştür. Bu bakımdan Hâkim'in birbirinden kesinlikle ayrılmayan ilâhî ve beşerî yönleri vardır.

Allah'ın herhangi bir cisme girdiğini (hulul) kabul eden Dürzîler, O'nun bir örtü (hicab) ve beşerî (nâsûtî) suret edindiğini, yazıdaki mâna gibi insanlara karşı perdelendiğini ileri sürerler.

Hamza b. Ali Keşfü'l-hakö'ik adlı risalesinde bunu yahudi, hıristiyan ve müslümanla-nn, Allah'ın Hz. Musa'ya bir ağaçtan seslendiği şeklindeki inançlarıyla karşılaştırarak, milyonlarca insanı yöneten Hâkim'in taş ve ağaçtan daha üstün olduğuna göre Allah'ın onun bedenine hulul edip onunla perdelenmesinin daha mâkul bulunduğunu, dolayısıyla Allah'ın diliyle konuşarak O'nun kudretini izhar etmeye en lâyük varlığın Hâkim-Biemrillâh olduğunu savunmuştur.

Şu halde Hamza'ya göre Mevlânâ Hâkim'in sözlerini duyan biri, "Allah şöyle buyurdu" diyebilir; ancak Musa'nın ağaçtan duyduğu söz için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Zira düşünen ve anlayan varlık, hicab olmaya düşünmeyen ve anlamayan varlıktan daha çok lâyaktır.

Ona göre ibadet her zaman ve mekânda görülen, kelâmı işitilen ve kendisiyle konuşulan bir varlığa yapıldığından bu nâsûtî zuhur ve tecelli gereklidir ve lâhûtun nâsût suretindeki tecellisine yapılan İbadet gerçek bir ibadettir; diğer din mensupları ise mevcut olmayana ibadet etmektedirler. Dürzîlik'te asıl otan zuhur ve tecellidir, buna rağmen bazı kutsal risalelerde bu aslî anlayışa aykırı olarak Allah'ın muhtelif görünümünde zuhur etmeyeceği, sadece Hâkim'e

hulul ettiği ve onun tek mâbud olduğu kaydedilmekte ve. “Mevlâmız tek mâbud... Hâkim’e tevekkül ettim” ibarelerine rastlanmaktadır.

Bu arada Hâkim’in, Azîz’in oğlu yahut Zahir -Biemrillâh’ın babası olduğunu söylemenin caiz olmadığı, onun için baba ve oğul ilişkisinin düşünülemeyeceği belirtilmektedir. Hamza b. Ali Risâletü’l-belâğ ve’n-nihâye ‘sinde. Hâkîm’î bu tür özelliklerle tavsif etmemek gerektiğini belirtirken onun her zaman ve mekânda ve dilediği surette görülebileceğini ve insanların salâhı için zuhur edebileceğini açıklar. Ona göre bu sadece isim ve sıfat farklılığı olup asıl cevherde değişme yoktur. Bundan dolayı. “Mevlânâ Hâkim kudret ve azametini oğlu Zâhir’e intikal ettirdi denilmemeli, böyle bir sözden dolayı da Hâkim’den af dilenmelidir.

Dürzîlik’te yaratılış, tıpkı Allah inancında olduğu gibi Yeni Eflâtuncu görüşlere dayanır. Buna göre bütün varlığın kaynağı Allah’tır. Allah, fizikî âlemle doğrudan temas etmesi düşünülemeyecek kadar yüce ve münezzehtir. Bu sebeple kendisinden çıkan (sudur) küllî akıl yaratıcı ile yaratılmışlar arasında vasıta durumundadır. Çokluk ve karmaşıklık Allah’tan değil bu küllî akıldan gelir. Bir olan varlıktan çıkan küllî akıl nefse, buradan da maddeye uzanmaktadır. Dürzî sisteminde yaratıcı ebedî olup varlığında hiçbir şeye muhtaç değildir.

O’nun dilemesi esnasında emri vasıtasıyla nurundan kaynaklanan küllî akıl. muhalifi olmaması ve kendi nu-

rundan hayrete düşüp gururlanması sonucu, küllî aklın iradesi dışında zulmet asıllı olan İblîs ortaya çıktı. Kendi hatasının ürünü olarak İblîs'in ortaya çıktığını anlayan küllî akıl Allah'a yalvarıp af dileyince yine onun için bir ortak niteliği taşıyan küllî nefis yaratıldı. Küllî aklın nuru küllî nefse hâkim olurken iblîs'in zulmetinden cüzi bir kısım da nefse intikal etti.

İyi ve kötü arasında seçim yapabilme konusunda hür ve serbest olan bu üç unsurdan, önce akıl ve nefis birlikte İblîs'i itaat hususunda ikna etmeye çalıştılar, fakat İblîs bunları reddederek aşağıların aşağısına (esfel-i sâfilîn) düştü. İlâhî hikmet her şeyin karanlık ve aydınlık, iyilik ve kötülük gibi çift kutuplu olmasını dileyince nefsin nuru ve İblîs'in zulmeti arasında, nefse karşı ve İblîs'e yardımcı olan İyiyi ve kötüyü seçmekte serbest bir unsur ortaya çıktı. Akıl ve nefsin, yaratıcının bilgisine ulaştırma çabalarına rağmen bu unsur hidayeti kabul ettikten sonra İblîs'e tâbi oldu ve onunla birlikte esfel-i sâfilîne düştü.

Bütün hayat küllî nefisten ortaya çıkmıştır. Küllî nefsin nurundan iyiyi ve kötüyü seçmekte serbest olan kelime, ondan sabık veya el-cenahu'l-eymen. ondan da tâli veya el-cenâhu'l-eyser zuhur etti. Küllî nefiste potansiyel olarak mevcut bütün akıllı ruhlar bedensiz olarak diğer ruhî güçler arasından geçmişler, iyiyi veya kötüyü serbestçe tercih edebilecek bir nitelik taşıyarak tâli yahut el-cenâhu'l-eyserden ortaya çıkmışlardır. Bu ruhlar cesetleri olmadığı müd-

detçe yaratıcıyı bilmezler. Semalar, arz, soğukluk-sıcaklık, kuruluk-yaşlık, dört unsur (hava, su, ateş, toprak) ve beşinci unsur olan madde tâliden zuhur etmiştir.

En dışta bulunan sema yıldızsızdır, onu takip eden semalarda Satürn, Jüpiter, Mars, Güneş, Venüs, Merkür ve diğer sabit yıldızlar bulunur. Bütün bunların merkezi madenler, bitkiler ve canlıları ihtiva eden arzdır. Ruhlar bedenlerde bulunan kalplere girerler. İnsanın yaratılması ile ceset ve ruh, iyiyi ve kötüyü ayırma kabiliyetine ve İlâhî kaynaklı bilgiye ulaşır. İnsan yaratılışın gayesidir; zira Allah'a kulluk etmek ve O'nun birliğini tanımak için var edilmiştir. İnsanların ruhları bir defada ve sınırlı olarak yaratılmıştır. Bu sebepte sayıları artmaz, eksilmez.

İnsan ölünce ruhu derhal başka bir cesette yeniden doğar ve cesedi bir zarf veya libas gibi kullanır. Dürzîler, bu tenasüh inancı için "gömlek değiştirme" anlamına gelen tekammus terimini benimserler. Kutsal risalelerde tekammusun insan ruhları için daimî bir ameliye olduğu belirtilir. Bu anlayışa bağlı olarak her türlü belâ ve musibet ancak insanların gömleği durumundaki cesedi etkiler.

Dürzî akîdesini kabul edenler ve geçmişte hakikate yönelenler daima doğarlar. Tekammus ruhun değişimi olmayıp yükselmek için çeşitli hallere intikalidir. Gerçekleri kabul etmeyenler gelecek hayatta bir sonuç elde edemezler. Tekammus nebî ve mürseller için de geçerlidir. Zira Hâkim devrindeki Hamza b. Ali, Hz. Muhammed devrin-

de Selmân-ı Fârisî idi. Yaşadığı devrede kör, topal, fakir ve cahil olan kimselerin bu durumları Önceki hayatta işlenen günahlar sebebiyledir.

Tekammusta kadınlık ve erkeklik aynen devam eder. Ruhun başka cesede intikali sırasında sahip olduğu bilgileri beraberinde götürmesi Dürzîler’ce mümkün görülmektedir. Dürzîler tekammusun Kur’ân-ı Kerîm’de yer aldığını da iddia eder ve, “... Ölüler iken sizi diriltti, sonra sizi öldürecek, sonra yine sizi diriltecek ve sonunda O’na döneceksiniz; “Derilerinin her yanışında, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz; “O ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkarır: yeryüzünü Ölümünden sonra canlandırır” mealindeki âyetleri bu hususta delil gösterirler. Bu konuda dikkat edilmesi gereken nokta, insan ruhlarının Öldükten sonra yine insan cesetlerine intikalidir. Bu durum kutsal metinlerde açıkça ortaya konmuştur.

Tenasüh kavramı ruhun hayvan ve bitkilere de geçtiği inancını içerdiği için Dürzîler bunun yerine tekammus terimini kullanmayı tercih etmişlerdir. Avam tabakası arasında görülen ve günahkârlara ait ruhlann hayvan cesetlerine geçeceği şeklinde biçimlenen telakkileri ciddiye alan bazı müellifler bu konuda yanlışmışlardır.

Hamza b. Ali, iyi ile kötüyü birbirinden ayıran şuur sahibi insanın aksine pişmanlık hissinden yoksun bulunan hayvanı cezalandırmanın anlamsız olduğunu belirterek ruhların ölümden sonra hayvan cesetlerine intikalini kesinlik-

le reddetmiştir. Tenasüh yahut tekammus âlemin sonuna kadar devam edecektir. Ruhlar gerçeğe yakınlıkları nisbetinde varlığın en yüksek derecesine ulaşacakları gibi aksine hareket edip dinin emirlerini ihmal ettiklerinde de dereceleri düşecektir. 38

Aslına bakılırsa Dürzî önderlerden bir tanesi olan Bahuidin döneminden günümüze kadar Dürzîlik ezoterik bir topluluk olarak hayatını devam ettirmiştir. Bahuidin'in "Menşuru'l Gaybe" isimli risalesiyle Dürzîliğe giriş çıkışı yasaklamasının ardından bu sırlar sürekli olarak korunmuş ve Dürzîlik kendi yağında kavrulmuştur. Dürzîlik her ne kadar kendi başına bir dini akım olarak görülsede, İslam dininin İsmaililik kolundan ve Gnostisizm'den büyük ölçüde alıntılar ile Eflatun ve Pisagor felsefelerinde etkilenmişlerdir. Dürzîler bugün halen daha bu Takiyye inançlarını devam ettirmekte ve sırlarını kendileriyle birlikte yaşatmaya devam etmektedirler.

2. BÖLÜM

HASAN SABBAAH
VE KÖKENİ

HASAN SABBAH'IN KÖKENİ HİMYERİLER

Güney Arabistan dolaylarında uzun yaylalarda yaşayan Himyeriler, daha sonra Yemen'in güney kısmında bulunan Cened şehrinde uzun süre konuştukları bilinenler arasındadır.

Himyerlerin ilk atasının Kahtani Arapları olarak anılan topluluktan, Himyer bin Sebe bin Yeşcüb isimli zat olduğu kayıtlara geçmiştir ancak Himyer isminin gerçek ismi olmayıp bir lakap olduğu iddiası da bulunduğu için bu isim tartışmalıdır.

Himyeriler daha sonra kalabalık bir nüfusa sahip olduklarından dolayı yaşadıkları bölgelerde yönetim ve idare müessesesinde de söz sahibi olmuşlar ve hatta daha sonra devletleşerek kendi hükümdarlıklarını kurmuşlardır.

Genel olarak kralların "tubba" ismini veren Himyeriler bastırdıkları sikkelere krallarının resimlerini ve devlet sim-

gesi olan (genellikle baykuş) hayvan figürlerini bastırırlardı. Ancak burada Tubba krallarının ilginç bir hiyerarşik sistemi vardır ve daha önce İlluminati kitabında anlattığımız, bu gizli örgütün yapılanmasına benzer niteliktedir.

İlluminati isimli eserimizde örgütü yönetenlerin 13 gizemli aile olduğunu ve altlarında yine numerolojik düzene bağlı alt birimler olduğunu dile getirmiştik. Himyeriler'de de buna benzer bir düzen vardır ancak Himyeriler tarihsel açıdan İlluminatiden çok daha önce varlıklarını sürdürmüş bir topluluktur.

Şöyle ki Himyeri kral Tübb'a'nın altında 8 kişiden oluşan mesamin heyeti bulunur ve bu sekiz kişilik mesamin heyetinin atında da ikinci bir sekiz kişiden oluşan mesamin heyeti bulunur.

İkinci heyetin altında ise bu kez 80 kişi bulunur ki bu seksen kişilik özel devlet konseyine ya da günümüz tabiri ile bakanlar kuruluna akyal meclisi ismi verilirdi. Tübb'a kralı vefat ettiğinde ise kendisinin belirlediği bir veliahtı mutlaka olurdu. Ancak savaşlarda oluşan ani ölümlerde ise Tübb'a kralının yerine sekiz kişilik heyet devreye girer ve kendi arasından birini çıkararak yeni kral yapardı.

Himyeriler'in inanç sisteminde paganist izler görülür ki Ufo dinlerine inananların da tapındıkları veya lider, kurtarıcı olarak kabul ettikleri Güneş'in oğlu Astar isimli varlığa tapındıkları tarihi kayıtlara geçmiştir.

Daha sonraları Yahudilik, Hristiyanlık ve nihayetinde İslam ile tanışan bu toplumun pek çok ferdi İbrahimi dinlerin misyonerleri tarafından sahip oldukları inançlarından uzaklaştırıldılar.

Çoğu gönül rızası olarak kabul etse de, Himyeri soyuna mensup bazı kimseler, geçmiş dönemlerde özellikle İslam önderleri tarafından zorla bu dini kabul ettirildikleri hikayeleriyle büyüdüler ve günümüzde aslında, Yahudi olan ve sonradan zorla İslam'ı kabul etmelerinden dolayı Müslüman olmuş gibi davranan, Sabetaistler gibi onlarda o dönemin Sabetaisti olarak yetiştiler.

Fakat içlerinde ki İslam dinine olan öfke hiçbir zaman dinmedi, zira onlara göre atalarının inancından zorla koparılmış ve zulüm görmüşlerdi. Ancak bazı tarihçiler bu konuyu söylediğimiz gibi Himyerilerin sonraki nesillerinin İslam tarafından zulüm gördüğünü iddia etse de, hiçbir tarihi resmi kayıta bu doğrulanamamıştır.

HİMYERİLER VE TUBBA KAVMI

Himyerilerin topluluk olarak adına her ne kadar Himyeri dense de, daha sonraki dönemlerde krallara verilen isim olan Tübba ismi, mensup oldukları kavimler anılırken kullanılmaya başlanmış ve zamanla Tübba ismi Tubba kavmi olarak değişerek krallıklarına da Tubba kralı denmiştir.

Pek çok tarihi kayıt, Tubba kavminin esasen Sebe kavminden ayrılma bir kavim olduğunu söyler ki hatırlayınız, yazımızın başında da ilk Himyer kralının ismini vermiştik. Himyer kralının ismi de, Sebe kavmine mensup olduğunu doğrular nitelikteydi. (Himyer bin Sebe)

Tubba krallarında Haribael bölgesi yani bugün ki Yemen şehrinde, o dönemde ki adı ile de Zafar şehrinde krallığını sürdürüyordu ki bu süreç İran'ın istisalsana kadar, bu şekilde devam etmişti.

Tubba krallarının, Roma hükümdarlarıyla sıkı bir dostlukları olduğunu tarihi kayıtlardan öğreniyoruz, ancak bu dostluğun ilk bağına tamamlayan ise yine bir Tubba kralı olan Haribael isimli hükümdardı.

Tubba kavmi Bâtını bir kavimdi ve inançları ata erkil bir topluluk olmalarından dolayı atalarından kalan inançların zahirilik bir yana, Bâtınlık tarafını idealize etmişlerdi. Ancak ilerleyen dönemlerde Roma imparatoru II. Costantinus döneminde, üstelik Tubba kralı Haribael'in de özel izni ile yaşadıkları dinler arasındaki bağı kuvvetlendirmek, ilim ve öğrenim alanlarında gelişme sağlamak adına başkent Zafar'da Hristiyanlık adına kiliseler açılmıştı.

Roma İmparatoru II. Costantinus çok memnun kalmıştı ve çok yakın bir zaman diliminde yine dinler arası dayanışmayı sağladığı fikrinden yola çıkarak, bu kez Tubba kralı Haribael'den ikinci izni aldı ve bu kez önemli ve kalabalık yaşam merkezlerinden biri olan Aden'de yine Hristiyan misyonerlik faaliyetleri yürütecek olan kiliseyi kurdu.

Roma İmparatoru II. Costantinus'un uyguladığı bu strateji apaçık bir misyonerlik faaliyeti idi ve aslında inanç bakımından zayıf bir güdüye sahip olan Tubba kavmini Hristiyanlaştırmak içindi.

Bu kiliselerin kurulma aşamasında kralların birbiri ile olan yakınlıkları, kurduğu ticari ilişkileri ve sürece konumuz dışında olduğu için yer vermiyoruz ancak şunu söy-

leyebiliriz ki Costantinus'un bu çabaları 2000'li yıllarda filizlenmeye başlayan ve bir dönem Türkiye'de de rüzgar gibi esen "Dinler Arası Dialog" projesinden bir farkı yoktu.

Roma imparatorluğunun bu dönemden sonra Tubba kavmi içerisindeki nüfuzları her geçen gün arttı ve kilise ile ibadetgah yerleri çoğaldı ve zamanla Hristiyanlık eğitimi de verilmeye başlandı. Az evvel de söylediğimiz gibi bu Hristiyan misyonerliğinin apaçık bir örneğiydi.

400'lü yıllara gelindiğinde ise Tubba kavmi sadece Hristiyanların değil bu kez Yahudi misyonerlerin sahası olmuştu ve yoğun şekilde Yahudilik propagandası yapıyor, Tubba kavmi bu kez Museviler ile Hristiyanlar arasında kalıyordu.

Ancak Musevilik, Hristiyanlık karşısında daha da ön plana çıkarak, Tubba kavmi içerisinde daha yoğun bir taraftar buldu. Devletin önemli kademelerinde yerler bulmaya başlayan Musevi inancındaki yöneticiler, ülke idaresinde de etkin rol oynuyorlardı.

Hatta öyle ki Yahudi kökenli bir Musevi olan Zu Nuvas, Habeşiler'e karşı bir savaş başlattı ve orduyu toplayarak Habeşilerin üzerine yürüdü. Karşısında ise Hristiyan bir kumandan olan Aksum kralı Kaleb Asbaha vardı ve etin bir savaşın ardından Yahudi Zu Nuvas, Hristiyan Kaleb Asbaha karşısında yenilmiş ve kendisi de bu savaşın ardından öldürülmüştü.

Bu durum Tubba kavmi için deyim yerindeyse bir yıkım olmuştu ve Habeşiler Tubba krallığını yerle bir etmişlerdi. Daha sonraki yıllarda ise Ebrehe ordusu Habeşiler'e karşı ayaklandı ve eski Tubba kavminde izlerini taşıyan Ebrehe, Aksum kralına karşı ayaklanarak Tubba kavminin topraklarını geri almayı başardı.

Ancak Ebrehe, Tubba kavmini temsil etmiyordu ve kendi hükümdarlığını, kendi fikirleri ile, kendi ırki gelenekleri doğrultusunda yönetiyordu. Üst üste savaşlarda iyice zor günler geçiren Tubba kavminin ileri gelenleri ise, savaş sonrası hızlı bir yükselişe geçerek iyi bir organizasyon ile dağılan kavmi tekrar topladı ve özellikle İran yerlilerinden büyük yardım gören Tubba kavmi ileri gelenleri, bu kez Ebrehe kralına karşı ayaklandılar.

Ebrehe krallığı, bölgenin asıl yerlileri olan devrik bir topluluk Tubba kavmi ile karşı karşıya kalmış, ancak bu devrik topluluk bu kez daha kuvvetli biçimde Ebrehe krallığının karşısına dikilmişti.

Ebrehe ordusu ve başındaki son hükümdar Masruk, ne yazık ki Tubba kavmi karşısında fazla direnç gösteremedi ve bu son savaşı ve kazandığı toprakları canıyla ödemek zorunda kaldı.

TUBBA KAVMİ İSLAMDAN ASIRLAR ÖNCE RAHMAN İSMİNİ NEREDEN BİLİYORDU?

Tubba kavminin İslam ile tanışması da tam bu zaman diliminde Ebrehe ordusu kumandanı Masruk'un öldürülmesi ve ordularının Tubba kavmine yenilmesi ile olmuştu. Kendi hükümdarlıklarını kaybeden ve İran ile Yemen dolaylarından çekilen Himyeri, yeni ismi ile Tubba kavmi, dağıldıkları bölgelerde zaten İslam ile tanışmışlardı.

Ebrehe ordusu ile yapılan savaşın ardından İslam'ı kabul etmiş olan Tubba kavmine mensup pek çok kişi, Tubba krallığının yeniden kurulmasından dolayı Yemen'e ve İran'ın pek çok bölgesine tekrar geri dönüş yapmıştı.

Bu durum İslam peygamberi Hz.Muhammed'i de ilgilendirdiği için, burada bulunan ve zaten belli bir kısmı

müslümanlığı kabul etmiş olan Yemen halkını, İslam'a davet için elçiler gönderdi.

Elçiler Yemen'de uzun bir süre kaldılar ve Tubba ileri gelenleri ile uzun sohbetler yaparak onları İslam'a davet ettiler. Tubba kavmi ileri gelenleri ise ülkelerinde süren savaşları iki dine bağlıyorlardı ki son yenilen kumandan Ebrehe ve bir önceki kumandanın Musevi ve Hristiyan olmalarından dolayı, İslam'ı anlatan elçilerin sözlerine daha çok yakınlık gösterdiler ve bir "barış" dini olarak algıladıkları İslam dinini kabul ettiler.

Yakın çağlarda Güney Azarbeycan'da yapılan kazı çalışmalarında Himyeri yani Tubba kavmine ait bazı tabletler bulunmuştur. Bu tabletler bugün British Museum'da sergilenir.

Bu tabletlerde ise çok ilginç bir bilgi bulunur ki bu bilgi gerçekten hayret verici derecededir. Himyeriler yani Tubba kavmi, İslam ile Hz.Muhammed döneminde tanışmıştır ki pek çok kaynak, ileri gelen tarihçiler de bu konuda ittifak eder.

Hiçbir araştırmacının şekva ederek yaklaşmadığı bu husus şöyle dursun, bulunan tabletlerde kadim Tubba kavminin inançlarına dair bilgiler bulunur. Bu bilgiler arasında kendi yaratıcılarına öyle bir isimle hitap ederler ki asırlar sonra İslam ile tanışmış bu topluluğun bu ismi nereden bildiği gerçekten akıllara durgunluk verir.

Hız.Muhammed'in Yemen'e Tubba kavmine İslam'ı davet için gönderdiği elçilerin anlattıklarından memnun kalan Tubba kavmi ileri gelenleri, geçmiş dönemlerde Hristiyan ve Musevi dinine mensup kumandanların, kendi halklarını savaşa sürükleyip, veya kendi halkına savaş açtıkları için ve İslam'a davet eden elçiler de İslam'ın "Barış" dini olduğunu lanse etmelerinden ötürü severek müslümanlığı kabul etmişlerdi.

Ancak şaşılacak durum bunlardan biri değildir. Şöyle ki Hız.Muhammed'in gönderdiği elçiler Tubba kavmine İslam'ı anlatırlarken RAHMAN ve RAHİM olan bir Allah'ın isminden bahsetmişler, Tubba kavmini bu isimlerle andıkları Allah'ın sevgi, barış ve kardeşlik esası üzerine kurulu dinine davet etmişlerdi.

Bu durum Tubba kavmi üzerinde oldukça etkili oldu çünkü deyim yerindeyse duyduklarına inanamamışlardı. Tubba kavmi daha önceden kitabımızın ilk bölümlerinde bahsettiğimiz gibi göksel bir ilahi inanca sahiptiler.

İşin garibi asırlar önce kendi ataları da bu dine mensuptu ve kendi dinlerinin "barışı ve kardeşliği" emrettiğini öğütlemişlerdi.

Şimdi sıkı durun...

Tubba kavminin ataları bunun yanı sıra tapındıkları ilahlarına "RAHMAN ve RAHİM" isimlerine veriyorlardı.

Peki ama bu nasıl olabilirdi?

İslam dininden asırlar önce İslam dininin andığı ve Allah'ın sıfatı olan RAHMAN ve RAHİM olan isimler, nasıl Tubba Tanrı'sının da adı olabiliyordu?

Elbette bu işin ehli olan kişilerin Tubba yani diğer adıyla Himyeri kavminin etimolojik kökenini araştırdığında, daha net bilgilere sahip olabiliriz, ancak biz şimdilik konumuz dinsel perspektif olmasından hareketle, yine sorumuza cevabı Kur'an'ın bir ayetinde bulabiliyoruz.

İslam dini gelmeden asırlar evvel Tubba kavminin Tanrısını RAHMAN ve RAHİM isimleriyle anmasını Kur'an bize şöyle anlatıyor;

NAHL SURESİ 36. AYET

“Andolsun ki biz her ümmete, Allah'a kulluk edin ve Şeytan'dan uzaklaşın diye bir peygamber gönderdik; içlerinde, Allah'ın doğru yola sevkettiği de var, sapıklığı hakedeni de. Gezin yeryüzünde de bakın, görün, yalayanların sonuçları ne olmuş.”

Ayette görüleceği üzere açıkça diyor ki “Her kavme bir peygamber” yani buradan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz ki Allah aslında pek çok kavme olduğu gibi İslam dininden önce bir din ve peygamber göndermişti. Şimdi başka bir ayete bakalım;

İBRAHİM SURESİ 4. AYET

“Onlara iyice anlatabilmesi için kendi kavminin dilinden başka bir dille hiçbir peygamber göndermedik. Gerçekten de Allah, dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola sevk eder ve odur üstün ve hüküm ve hikmet sâhibi.”

Bu ayette de görülüyor ki yaratıcı her kavme bir peygamber gönderdiği için onu anlamaları adına, o kavmin diliyle yani o kavme mensup birini resul, peygamber olarak seçerek görevlendirmiştir. En basit ve bariz örnekle, Hz.Musa’nın Yahudiler içinden çıkması gibi...

TUBBA TABLETLERİNDE HZ. MUHAMMED'İN GELİŞİ NASIL YAZIYOR?

Yukarı da gördük ki Allah göndermiş olduğu Kur'an'da "her kavme bir peygamber" gönderdim diyerek esasen Tubba kavmine de, kendi dillerinde kendi içlerinden bir elçi gönderdiğini ifade etmekteydi.

İlginç olarak da Rahman ve Rahim sözlerinin de bu kavmin içinde İslam'dan çok daha önce biliniyor olması aslında ortak bir yaratıcının olduğu yani aynı yaratıcının onlara daha önceden de kitaplar gönderip, elçiler gönderip onları uyardığı görülüyor.

Yine pek çok İslam tarihçisi Himyeri kavmini anlatırken, ya Tubba ya da Melik olarak anmayı tercih etmişlerdir. Ancak Melik kelimesi kavmin bütünü için değil bu halkın krallarını işaret etmek için kullanılmıştır.

Himyer ya da Tubba kavminin bilginlerinden olan Yemameli Müslim isminde ki bir zat ise, İslam tarihinde farklı bir öneme sahiptir. Müseylimetül Kezzab yine Tubba kavminden en evvela İslam'ı kabul edenlerden biriydi.

Ancak İslam'da ki ismi ile Mesleme Bin Habil isminde ki bu zatın önemi müslüman oluşu veya sağlam bir mümin olmasından dolayı değildi. Mesleme iyi bir araştırmacı ve iyi bir bilgindi ki ancak ilim üzerine amel etmedi ve öğrendiği ilmi insanları kandırmak için kullandı.

Bir çok tarihi kaynağa göre Mesleme aslında Muhammed isminde bir peygamberin geleceğini çok önceden biliyordu, çünkü Tubba kavmine ait olan pek çok yazılı eserde yeni bir din ile bir peygamberin geleceğine ve hatta ismine dair bilgiler yazılmaktaydı.

Hız.Muhammed'in dedesi olan Abdulmuttalip, Yemen şehrine ticaret için gittiğinde Mesleme ile karşılaşmış ve Mesleme ona Hız.Muhammed'in özelliklerini anlatmış ve kendisi ile kan bağı bulunacağını iddia etmişti.

Mesleme bu bilgileri şüphesiz kendi yazılı kitaplarından edindiği bilgiler ile elde etmişti ve hatırlayınız bunu da "Barnabas İncili" isimli kitapta Hız.Muhammed'in İslam'dan çok önce geleceğine dair bilgiler bulunduğu iddiasında da görmüştük.

Zihinleri tazelemek adına kısaca Barnabas İncili serüvenini hatırlatmakda fayda var.

BARNABAS İNCİL'İNDE Kİ SIRLAR

“Barnabas İncili, Roma Katolik Kilisesi tarafından yasaklanan incillerden biri. İsa'nın öğrencilerinden Barnabas tarafından yazıldığı iddia edilmektedir.

“Barnabas İncili'nde teslis inancı reddedilmiş ve İsa'nın ilahlığı kabul edilmemiştir. İkinci olarak, Barnabas İncili'nde İbrahim tarafından kurban edilmek istenen kişi İsmail olarak gösterilmiştir. Oysaki Hıristiyanlık inancında İbrahim'in İshak'ı kurban etmek istediği benimsenmiştir.

Barnabas İncili'nin yasaklanması 325 yılında gerçekleşmiştir. Bazı kişilerin iddialarına göre İznik Konsili'nin toplanmasından çıkan karar doğrultusunda teslis inancı resmîleştirilip Katolik Kilisesi için o ana kadar yazılan üç-yüz farklı İncil'den sadece teslis inancını benimseyen dört tanesi kullanılmak üzere seçilerek diğer bütün İncillerin yok edilmesi kararı verilmiştir. Barnabas İncili de bu yasaklanıp yok edilen İncillerin içerisinde bulunmaktadır fakat bu iddia herhangi bir şekilde kanıtlanamamıştır.

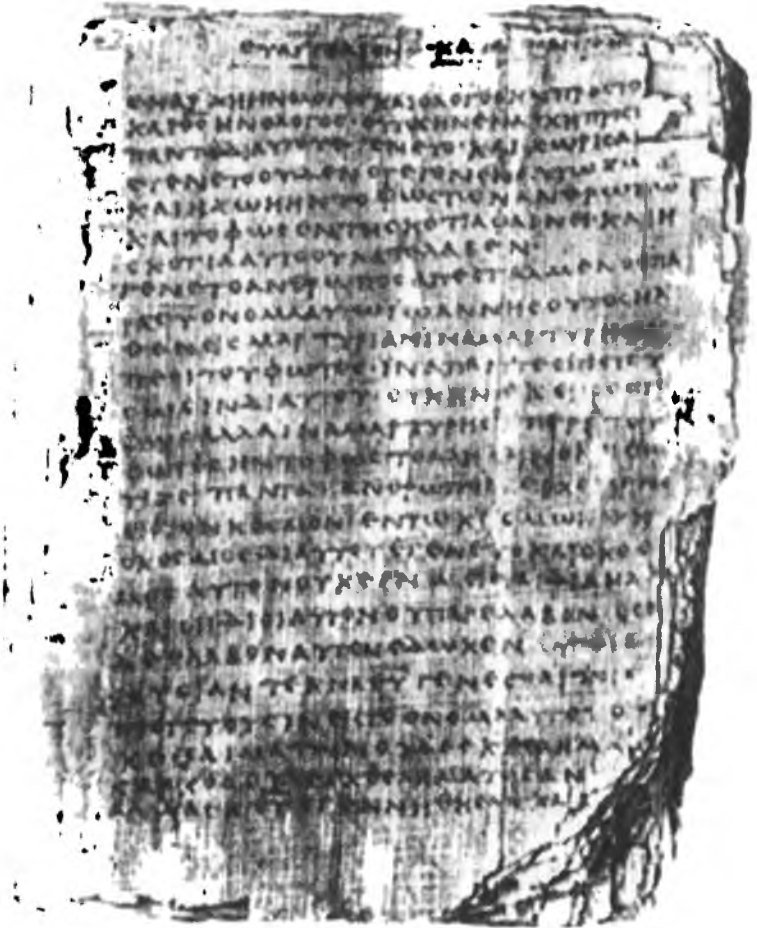
Bugün elde mevcut olan en eski Barnabas İncili nüshası, 1709 yılında Prusya Kralı'nın sarayında danışman olarak çalışan Krimer'in elinde bulunmuş olup İtalyanca olarak yazılmıştır.

İsa'nın anadili olduğuna inanılan Aramice kullanılmış olması Barnabas İncili'nin en önemli özelliğidir. Vatikan tarafından "apokrif" incil olarak tanımlanmaktadır; yani varlığı kabul edilen ancak içeriği Vatikan tarafından kabul edilmeyen inciller sınıfındadır.

Ayrıca Türk Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda orijinal bir nüshasının bulunduğu ve özel olarak korunduğu bilgisi zaman zaman basma yansımıştır. 39

İçinde Hz.Muhammed'i haber veren ayetler olduğu için Müslümanların büyük ilgi gösterdiği Barnabas İncili'nin bugün basılı 2 nüshasının olduğu biliniyor. Hıristiyan kiliselerinin "apokrif" yani varlığını kabul ettiği ama içindeki bilgileri reddettiği Barnaba İncili, 1979'da önce Pakistan'da İngilizce olarak yayımlandı. Daha sonra İngilizce'den tercüme edilerek Türkçe basıldı.

Barnaba İncili'ni 1980'lerin ilk çeyreğinde Zafer dergisi gündeme getirmiş, Türkiye günlerce bu İncil'i konuşmuştu. Pakistan'da basılan Barnaba İncili, Avusturya'daki nüshadan yapılan bir baskının Amerikan Kongre Kütüphanesi'ndeki nüshasından tercüme edilmişti. Dünya bu İncil'in varlığından, ABD'deki nüshadan alman mikrofilmlerle Pakistan'da yapılan baskıdan sonra haberdar olmuştu" 40

Barnabas İncil'ine ait olduğu iddia edilen kitabın Aramice yazılmış bir sayfası

SAHTE PEYGAMBER MESLEME VE SAHTE MUCİZESİ

İşte tıpkı Barnabas İncil’inde olduğu gibi Tubba kavminin kutsal kitaplarında da gelecek olan bir melikten yani önderden, liderden bahsediliyordu ve bilgin Mesleme bunu müjdelemişti.

Ancak Mesleme, Hz.Muhammed’in yaşadığı dönemin bir kısmını da görmüş, yani daha açık olarak söyleyecek olursak onun peygamberliğini ilan ettiği dönemleri de yaşamış ve İslam’ın Tubba kavmine eriştiği dönemlerde o da “Hz.Muhammed’in gerçek bir resul olduğunu ve kendisini de onun ortağı olduğunu” halka anlatarak kendisini bir nevi peygamber ilan etmiştir.

Hz.Muhammed’in zaman zaman mucizeler göstermesi o dönemde çevre toplulukların tümüne yayılmış ve hayretle karşılanan şeylerdi ve Mesleme’ye inananlarda kendisin-

den “madem davanız bir ve ortaksınız, sende mucize göster” dediğinde o da bir mucize göstermişti.

Hayır... Aslında mucize göstermedi!

Mesleme bir yumurtayı ağzı çok dar olan bir şişenin içine sokmayı başarmış ve bunu mucize diye halkına göstermiş ve halkını inandırmayı başarmıştı. Öyle ya, ağzı çok dar olan bir kaba nasıl yuvarlak ve cüsse olarak daha büyük olan bir yumurta girebilirdi ki?

Mesleme yolunu bulmuştu...

Sahte peygamber Mesleme, önce yumurtayı bir gün boyunca sirkenin içinde bekletmiş, yumuşayan yumurta rahatça ağzı dar olan kabın içine girmiş, sonra üzerine soğuk su döküp bir günde öyle bekleten Mesleme, eski sert halini alan yumurtayı halkına gösterip, bunun RAHMAN olan yaratıcının kudreti ile yaptığını, ve bunun bir mucize olduğunu inananlarına anlatmış ve inandırmıştı.

Ancak Mesleme haricinde Tubba kavmi krallarından Seyf bin Yezen isimli bir zatın da Hz.Muhammed’in gelişini müjdelediği anlatılanlar arasındadır. Bazı kaynaklar Mesleme ile bu zatın aynı kişi olduğunu söylesede Mesleme bir kral değil, ileri gelen bir bilgindi, ancak Seyf bin Zü Yezen ise Tubba kavminin kralı idi.

Buradaki karmaşık inanış ise Hz.Muhammed’in dedesine bu durumun ismi anılan bu iki şahıs tarafından da müjdelendiğinin İslam tarihi yazarlarınca zikredilmesidir. Hat-

ta yine İslam mütefekkirlerinden Said'i Nursi Mektubat isimli eserinde Seyf bin Yezen hakkında şu bilgileri verir;

““Yemen padişahlarından Seyf ibni Zîyezen, kütüb-ü sabıkada Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın evsâfını görmüş, iman etmiş, müştak olmuştu. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın ceddi Abdülmuttalib Yemen'e kabile-i Kureyş ile gittiğı zaman, Seyf ibni Zîyezen onları çağırmış, onlara demiş ki: Yani, “Hicaz'da bir çocuk dünyaya gelir. Onun iki omuzu arasında hâtem gibi bir nişan var. İşte o çocuk umum insanlara imam olacak.” Sonra, gizli Abdülmuttalib'i çağırmış. “O çocuğın ceddi de sensin” diye kerametkârâne, bi'setten evvel haber vermiş.” 41

HASAN SABBAAH KUR'AN'DA GEÇEN ZÜLKARNEYN SOYUNDAN MI?

Burada farklı ama önemli bir husus daha vardır. Bub husus ise şudur ki Tubba kavminin hükümdarlarının bir çoğu “Zü” ekini isimlerinin başında kullanıyor ve böyle anılıyordu. Örneğin Hz.Muhammed'in geleceğini haber veren Zü Yezen gibi, Zü'l-Menar, Zü'l- Azar, Zü'n Nadi, Zü Nüvas Zünun vs. gibi...

Bu nedenledir ki pek çok araştırmacı, tarihçi ve El-Evzai, İbn Hişam ve El Biruni gibi mütfekkirler tarafından da Kur'an'da anlatılan Zülkarneyn isimli, peygamber olup olmadığı da kesinlik kazanmayan ve üzerinde ittifak sağlanmayan zatın Ye'cüc Me'cüc isimli kıyamete yakın geleceği bildirilen yaratık kavmini hapsettiği bilinen bu zatın Tubba kavmine mensup olduğu ve bu kavmin krallarından biri olduğu iddia edilmiştir.

Hatta Biruni “El Asar’ül Bakiyye An-i’l Kurun’il Haliye” isimli eserinde bu konuya değinmiştir. Müellifin eserinden iktibas edecek olursak şöyle dediğini görürüz;

“Bunun mülkü (Zülkarneyn’in yolculuğu) yer yüzünün doğularına ve batılarına ulaşmıştır.”

Biruni bu söylemini Kur’an ayetleriyle örtüşmüş ve hemen hemen aynı şeyleri söylemiştir ki yine Biruni aynı isimli eserinde Zülkarneyn isimli zatın Tubba kavmi kralı Ebu Kerb Bin Ubeyd Bin Efkiş El Himyeri olduğunu beyan eder.

Biruni’nin iddia ettiği kral ise hakikaten Kur’anda anlatılan Zülkarneyn’in yolculukları gibi bazı yolculuklar yapmıştır. Önce o yolculuklara hızlıca bir göz atalım;

“18:83 - Bir de sana Zülkarneyn’den soruyorlar. De ki: Size ondan bir hatıra okuyacağım.

18:84 - Gerçekten biz onu (Zülkarneyn’i) yeryüzünde iktidar sahibi yaptık ve ona ulaşmak istediği her şeyi elde etmesinin bir yolunu verdik.

18:85 - Derken o da bu yollardan birini tutup gitti.

18:86 - Nihayet güneşin battığı yere vardığı zaman, güneşi, (sanki) kara bir balçıkta batıyor buldu. Bir de bunun yanında bir kavim buldu. Biz ona dedik ki: “Ey Zülkarneyn! Onları ya cezalandırırsın veya onların hakkında iyi davranırsın.”

18:87 - O da demişti ki: “Kim haksızlık ederse muhakkak ona azab edeceğiz; Sonra Rabbine geri döndürülecek, O da onu görülmemiş bir azabla cezalandırır.”

18:88 - “Amma her kim de iman edip iyi bir iş yaparsa, buna da en güzel mükâfat vardır. Biz ona dünyada kolaylık gösterir zor işlere koşmayız.”

18:89 - Sonra Zülkarneyn yine bir yol tuttu.

18:90 -Biz süre sonra, güneşin doğduğu yere varınca onu, güneşe karşı kendilerine bir siper yapmadığımız bir topluluğun üzerine doğar buldu.)

18:91 - İşte Zülkarneyn'in kudret ve saltanatı böyleydi. Ve biz onun yanında olan her şeyi bilgimizle kuşatmıştık.

18:92 - Sonra yine bir yol tuttu.

18:93 - Nihayet iki dağ arasına ulaştığında onların önünde, hemen hiç söz anlamayan bir kavim bulmuştu.

18:94 - Dediler ki: “Ey Zülkarneyn! Ye'cuc ve Me'cuc bu yerde fesat çıkarıyorlar. Onun için, bizimle onlar arasında bir sed yapman şartıyla sana bir vergi versek olur mu?”

18:95 -Dedi ki: “Rabbimin bana vermiş olduğu servet ve saltanat, sizin vereceğiniz şeyden daha hayırlıdır. Bana maddî yardımda bulunun da sizinle onların arasına en sağlam seddi yapayım.

18:96 - “Bana, demir kütleleri getirin.” Nihayet dağın iki ucunu denkleştirdiği vakit: “Ateş yakıp körükleyin” dedi.

Demiri bir ateş koru haline getirince. “Bana erimiş bakır getirin üzerine dökeyim” dedi.

18:97 - Artık Ye’cuc ve Me’cuc bu seti ne aşabildiler ne de delebildiler.

18:98 - Zülkarneyn dedi ki: “Bu Rabbimin bir lütfudur. Rabbimin vaadi geldiği vakit de onu dümdüz yapacaktır. Rabbimin vaadi de haktır.”

Biruni’nin eserinde andığı Tubba kralı Efkiş Bin El Himyeri Zülkarneyn seyahatlerine benzer şekilde bazı seyahatlerde bulunmuştu. Ordularıyla birlikte Akdeniz kıyılarına ve oradan Tunus ve daha ötelere hatta bugünkü Afrika’ya gitmiştir.

Afrika isminin Tubba kralı tarafından verildiği bazı tarihçiler tarafından da iddia edilmiş, kralın burayı istila etmesinin ardından burada yeni bir krallık kurduğu ve ismine “İfrikiya” dediği ancak daha sonra isminin bugün ki “Afrika” ismine dönüştüğü söylenir.

Bu krala ise “Zülkarneyn” benzetmesinin yapılmasının ardında ise onun arzın yani dünyanın doğusundan, batısına kadar yolculuklar yaptığından hareketledir. Ancak büyük tefsirci ve büyük Türk bilgini Elmalılı Hamdi Yazır, Biruni’nin bu iddiasını hiç bir tarihi kaydın anmadığından yola çıkarak kabul etmez.

Zülkarneyn karakterini, kelime anlamının çift boynuz sahibi olması nedeniyle (çift boynuzlu miğfer takan) Bü-

yük İskender'e veya Ebu l Kelam Azad, Muhammed Hüseyin Tabatabaî ve Nasir Mekarim Şirâzî gibi tefsir âlimleri tarafından ve bâzı Hıristiyanlarca Büyük Kiros'a atfedilir.

Kur'an'da kimlik tanımı flu çizgilerle yapılmış efsanevî bir komutan veya krâ' olduğu anlaşılan Zülkarneyn'in demir işlemeyi bildiği göz önüne alındığında Demir Çağı'ndan sonra yaşadığı anlaşılır. Sınırları doğu ve batıda olabilecek en geniş noktalara ulaşan bir devlet veya hükümrânlığın başını temsil ediyor.

Başarılarının büyüklüğü, kendisini Tanrı'nın desteklediği efsanesinin yerleşmesine yol açıyor. Başında savaşlarda kullandığı çift boynuzlu kaska atfen Zülkarneyn (çift boynuzlu) ifadesi kullanılıyor.

Hikâyenin buraya kadarki kısmı Büyük İskender ile uyumlu gözüktüyor ve Kur'an yorumcularının çoğu Zülkarneyn'in İskender olduğu sonucuna ulaşıyor. Ancak hikâyenin diğer parçaları başka coğrafyalardan derlenmiş unsurlardan oluşuyor.

İskender'in demir kitleleri ile inşâ ettiği set Zülkarneyn Seddi/(Çin Seddi) ise seddi inşa edenin kimliği, seddin harcı ve kimlere karşı (Ye'cüc ve Me'cüc) yapıldığı göz önüne alındığında yorumcuların aklını karıştırıyor ve Büyük İskender için sonu olmayan kimlik arayışlarına, hatta onun Hz.Muhammed'in kendisi olduğu iddialarına yol açıyor.

Kur'an'ın Kehf Suresi'nin Orhun Yazıtları ile olan bire-bir benzerliğine dayanarak Zülkarneyn'in Bilge Kağan veya antik çağda yaşamış bir başka Türk komutan veya Oğuz Kağan olduğu da iddia edilir.

Türk efsanelerinde Türk hakanının gökten bir ağaç kovuğuna inen kızlarla evlenmesi, Türk adı ile kurulan ilk devletin uzayla ilgili bir ad ile kurulması ("Gök"türkler), bir efsanede dağa bakır dökülerek kapatılması ve bir müddet sonra körüklerle eritilmesi ve yolun tekrar açılması, kadim Orta Doğu kazılarında şaşırtıcı şekilde bu kültüre ait izlerin bulunması, Muhammed'den nakledilen hadislerin bulunması gibi hususlarda mevcuttur.

Şahsi kanaatim ise Zülkarneyn isimli zatın bildiğimiz kadarı ile Ye'cüc ve Me'cüc kavmine bir set ördüğü ve onları kıyamete kadar hapsettiği bilgisinin dünya üzerinde bir yerlerde değil de, Uzay denilen büyük boşlukta, güneş sistemi içerisinde bir gezegende bir Nebula türü ile hapsettiğini düşünmekteyim.

İskender Türe'nin ortaya attığı ve gayet mantıklı açıklamalar üstelik bilimsel kanıtlarında yer aldığı bilgilere de bir göz atıp konumuza devam edelim;

KİMDİR BU GİZEMLİ ZÜLKARNEYN?

Bir kaynakta İskender Türe'nin hazırlamış olduğu kitap ve Zülkarneyn iddiası şöyle özetleniyor;

“1986'da Ankara İlahiyat Fakóltesi'nden mezun olan şu an Başbakanlık Arřivi'nde görev yapan araştırmacı-yazar İskender Türe, “Zülkarneyn” adlı son derece başarılı kitabında Kur'an-ı Kerim'in Kehf Sûresi'nde yer alan kıyame-te yakın bir dönemde yeryüzünü istila edeceği anlatılan Yecüc-Mecüc kavmini uzaydan yeryüzünü istilaya gelecek bir tür olarak yorumluyor.

Kur'an'da Yecüc-Mecüc kavmi ile ilgili ayetler şöyle:“Sana Zülkarneyn'den sorarlar. De ki: Size ondan bir hatıra okuyacağım. Biz, ona yeryüzünde imkan sağladık ve ona her şeyden bir sebep verdik.O da bir sebebi izledi.Nihayet, güneşin battığı yere varınca, onu kara balçıklı bir göze de buldu.

Onun yanında bir de kavim buldu. Dedik ki: Ey Zülkarneyn, Ya bunlara azap edersin, ya da haklarında güzel bir tavrı esas alırsın!Dedi: Zulmedene azap edeceğiz! Sonra Rabbine döndürülecek; O da onu görülmedik bir azaba çeker!Fakat inanıp iyi iş yapan kimseye de en güzel mükafat vardır. Ve ona buyruğumuzdan, kolay olanı söyleyeceğiz.Sonra bir sebebi daha izledi.

Bir süre sonra, güneşin doğduğu yere varınca, onu kendilerine ondan başka bir örtü yapmadığımız bir topluluğun üzerine doğar buldu.İşte böyle! Biz, onun yanında olan her şeyi hubr olarak kuşatmıştık.Sonra yine bir sebebi izledi.

Nihayet iki sedd arasına ulaştı. (Orada) iki sedden başka bir de kavim buldu ki, neredeyse söylenen tek bir sözü bile anlamıyorlardı.Dediler: Ey Zülkarneyn! Yecüc-Mecüc bu yerde bozgunculuk yapıyorlar.

Onlarla bizim aramızda bir sedd yapman şartıyla sana vergi verelim mi?Dedi: ‘Rabbim’in beni içinde bulundurduğu şey daha üstündür. Siz bana bedensel gücünüzle destek verin de, onlarla sizin aranızda kat kat engel açayım.Bana demir kütleleri getirin (dedi). İki sedefin arası eşit olunca ‘körükleyin’ dedi. Onu ateş haline koyunca da ‘Getürün bana, üzerine erimiş bakır döküyüm’ diye seslendi.Arık onu ne aşabildiler ve ne de geçebildiler.

Dedi: Bu, rabbimden bir rahmettir. Rabbimin vaadi gelince onu yerle bir eder. Ve rabbimin vaadi haktır.O gün on-

ları bırakmışlardır, birbirleri içinde dalgalanırlar. Sura da üflenmiştir; hepsini bir araya toplamışlardır.”İlahiyatçı-yazar İskender Türe ayetlerde geçen “iki sedd arası” deyimini bakınız nasıl tefsir ediyor:“Sedd/südd kelimesinin engel, baraj, dağ siyah bulut manalarına geldiği ve müfessirlerin ‘seddeyn’ kelimesine ‘iki dağ’ manası verdikleri biliniyor.

Oysa, esas itibariyle ‘sedd’ kelimesi dağ anlamına kullanılmakta ve herhangi bir şeye engel olan her şey için ‘sedd’ denilebilmektedir.”Türkçedeki “dağ” kelimesine Arapçada gerçek manası ile karşılık gelen kelime “cebel” dir ve bu kelime, Kur’an’da 39 yere geçmektedir. Şu halde “sedd” kelimesi Kur’an’da hangi manalarda kullanılmış olabilir?“Sedd/südd kelimesi, ikisi Zülkarneyn ayetlerinde, diğer ikisi de Yasin Sûresi 9. ayette olmak üzere Kur’an’da 4 yerde kullanılır.

Yasin Sûresi’nde bulunan ayetin manası, hemen her mealde olduğu gibi, Elmalılı merhum tarafından şöyle verilmiştir:“Hem önlerinden bir sedd ve arkalarından bir sedd çekmişiz, kendilerini de sarmışızdır da, baksalar da görmezler.”Açıkça anlaşıldığı gibi yukarıda meali verilen ayette geçen “sedd” kelimeleri ile ifade edilen engel, elle tutulur nitelikte olmayıp, gözün görüşünü engelleyen, ne yöne dönülürse dönülsün gözün önünde bulunan ve insanı her yanından saran bir mahiyet arz etmektedir.

Bu engel, elbette ki manevi bir engeldir. Ama Allahu Teala böyle manevi bir engele, hangi maddi engelle işaret et-

mektedir? Acaba sedd/südd kelimesi lûgatta insanı her yönden saran bir engel manasına gelmekte midir?

Öncelikle şunu hatırlatalım ki; Yasin Sûresi 9. ayette geçen “sedd/südd” kelimeleri, Asım’ın râvisi Hafs dışında bütün imamlar tarafından “südd” şeklinde okunmuştur. Her ne kadar bazı alimler bu iki kelimenin birbiri yerinde kullanılabileceğini söylemektelerse de aralarında belli bir anlam farkı bulunduğu da işaret etmeden geçememişlerdir.

Eğer Yasin Sûresi 9. ayette geçen kelimeyi “südd” şeklinde kabul edersek veya “sedd” ve “südd”ün birbiri yerinde kullanılabileceğini düşünecek olursak; “südd” kelimesinin lûgattaki anlamını dikkate almamız gerekmektedir. “Südd kelimesinin lûgatta bir anlamı vardır ki söz konusu ayette geçen “südd” kelimelerine bu anlam verilerek ayet üzerinde düşünülecek olsa, ayette ifade edilenler insan zihninde kolayca canlanabilmektedir.

Bu anlam “sis/bulut”tur. “Südd” kelimesine karşılık olarak Lisanü’l Arab’da, “gözün görüşünü azaltan” denilmiştir. Daha sonra da, Ebu Zeyd’den rivayetle “siyah bulut”, İbn Seyde’den rivayetle “ufku karartan yüksek bulut” manaları zikredilmiştir (İbn Manzur, Sedade, Lisanü’l Arab). Bu açıdan bakılacak olursa, ayetin mealini şöyle vermemiz mümkündür: “Önlerine bir sis bulutu, arkalarına da bir sis bulutu oluşturduk.

Onlar sardık, artık onlar göremezler.” (...)Acaba söz konusu kelime Zülkarneyn ayetlerinde de aynı manada mı kullanılmıştır? (...)Astronomi literatüründe, ayette geçen “südd” kelimesini tamı tamına karşılayan bir terim mevcuttur: Nebula .. Bu kelime, lûgatta “bulut/sis” demektir.

Nebulos (nebülöz) şeklinde ise “sisli” manasında olup, dilimize “bulutsu” şeklinde çevrilmiştir. Bulutsular, Samanyolu’ndaki ya da öteki gökadalardaki yıldızlararası ortamın gaz ve toz bulutlarıdır. Bunlardan yakınlarında birkaç parlak yıldız bulunan ve o yıldızlardan aldıkları ışıkla parıldayanlara parlak bulutsu denir.

Böyle bir konumda olmayan, dolayısıyla parıldamayanlar ise karanlık bulutsu adını alırlar.”Bilindiği gibi gökyüzünde pek çok bulutsu bulunuyor. İskender Türe’nin anlattığına göre Zülkarneyn iki bulut arasına gitmiştir. Bu şekilde birbirine yakın olan ve bir koordinat teşkil edebilecek bulutsu sayısı ise çok fazla değil.

Bu açıdan Saggitarius (Yay) Takımyıldızı’nda yer alan iki bulutsu oldukça dikkat çekicidir. Lagoon ve Trifid Bulutsuları. Bu bulutsular astronomi ile ilgilenen hemen herkesin tanıdığı bulutsulardır.Lagoon Bulutsusu; Dünya’dan 4000 ışık yılı uzaklıkta, 30 ışık yılı genişliğinde, 2 milyon yaşında bir bulutsudur.

Trifid Bulutsusu’nun Dünya’dan uzaklığı ise 3200 ışık yılıdır ve bu bulutsu 12 ışık yılı genişliğinde, 7 mil-

yon yaşındadır.İskender Türe şöyle devam ediyor:“Orion Takımyıldızı’nda bulunan ve Büyük Drion Bulutsusu olarak bilinen M42 ve M43 bulutsuları, aslında ayrı ayrı bulutsular olmalarına rağmen tek bir bulutsu şeklinde görülmektedirler. Orion Bulutsusu dünyadan 1500 ışık yılı uzaklıkta, 30 ışık yılı genişliğinde, 2 milyon yaşından genç bir bulutsudur.

Öte yandan bu bulutsulara yakın başka bir bulutsu daha vardır ki, Atbaşı Bulutsusu olarak da bilinen IC434 Bulutsusu’dur. İhtimaller çoğaltılabilir ancak bizim tespit ettiğimiz ayette geçen ‘süddeyn’ kelimesinden uzayda bulunan iki bulutsunun kastedildiğidir. Bu açıdan Zülkarneyn ‘iki nebula’ arasına gitmiş olmalıdır.

Süddeyn kelimesinin ‘iki nebula’ manasına geldiği düşüncesinden hareketle, ayetten Zülkarneyn’in iki bulutsu arasındaki bir gezegen üstünde yaşayan bir kavimle karşılaştığının anlaşıldığını söyleyebiliriz.”Kutsal metinler incelendiğinde Yecüc-Mecüc kavramlarının ilk rastlandığı yazılı kaynağın Tevrat olduğunu biliyoruz.Tevrat’ta Yecüc-Mecüc ismi Tekvin bölümünün 10. babının başında geçiyor.

Tevrat’ta Zülkarneyn’le özdeşleştirilen Hazekiel peygambere hitaben yer alan şu ifadeler bulunuyor:“Adem oğlu, Magog diyarından olan Roş’un, Meşek’in ve Tubal’m beyi Gog’a yönel ve ona karşı peygamberlik et...”Bu ifadeler, müfesirleri, İslam literatüründe bulunan Yecüc-Mecüc

kavramının Yahudilik'te Gog ve Mogog şeklinde bilindiği düşüncesineg*türmüştür.

Gerçekten de Tevrat'ın Hezekiel bölümünde anlatılanlar, hadis kitaplarımızda bulunan Yecüc-Mecüc'le alakalı rivayetlerle fevkalade benzeşmektedir. Bu kavim İncil'in Esinlemeler bölümünde şu şekilde anlatılmaktadır. "Ve bin yıl tamamlanınca, Şeytan zindanından çözülecektir ve yerin dört köşesinde olan milletleri, Yecüc ve Mecüc'ü saptırmak ve onları cenk için bir araya toplamak üzere çıkacaktır; onların sayısı denizin kumu gibidir." İskender Türe, Kehf Sûresi'nde geçen "iki sedefin arası eşit olunca" ibaresini de şu şekilde yorumluyor: "Ayetin bu ibaesinde; 'iki sedefin arası eşit olunca' Zülkarneyn'in 'Körükleyin!' dediği bildirilmektedir.

Şu halde -metnin zahirinden anlaşıldığı gibi- Zülkarneyn büyük bir demir blok veya bloklar hazırlattıktan sonra beklemiştir. Bu bekleyiş, 'iki sadef' arası eşit olana kadar sürmüştür. Bu eşit oluştan kasıt ne olabilir? Bunu anlayabilmek için ilk önce 'iki sedef'in ne manaya gelebileceği üzerinde durmak gerekmektedir: 1- Sadeft kelimesinin türediği sadeft fiilinin, Kur'an-ı Kerim'de, En'am Sûresi 46. ayette 1, 157. ayette 3 defa geçtiği ve "yüz çevrimek, dönmek" manalarında kullanıldığı görülür.

En'am Sûresi 157. ayette şöyle buyrulur: "Allah'ın ayetlerini yalanlayıp onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Ayetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmelerin-

den ötürü, azabın en kötüsüyle cezalandıracağız.”O halde sadefe fiili esas itibariyle dönüşü ifade etmektedir.

İkil bir kelime olan sadefeyn kelimesinin dönen iki cisme işaret ettiği söylenebilir. Ancak, “sade” fiilinin bir oluş ifade ettiği düşünülecek olursa, “sade”in doğrudan bu iki cismin kendisini değil, dönüşleri esnasında meydana gelen bir durumu anlattığı ortaya çıkmaktadır. Yani, birbirine bakan iki cisimden birinin, diğerinden yüzünü çevirmesi ile oluşan yeni konumu ile eski konumu arasındaki sapmayı, açığı, eğimi ifade eder. Bu bağlamda, Lisanü’l Arab’da “sade” kelimesine “eğik” manası verildiğini de belirtebiliriz.

Bu sebeptendir ki müfessirler de, “sade”e sadece “iki dağ” dememişler “iki dağın birbirine tesadüf eden yüzlerindeki eğik” demişlerdir.2- “Sade” kelimesi lûgatta –müfessirlerin de işaret ettikleri gibi- “meyl” (eğilmek, sapsmak, dönmek) manasına gelmektedir. Meyl kelimesinin ise –Arap’a da özel bir terim olarak- hem günümüz modern astronomisinde, hem eski astronomide “declinaton” manasına kullanıldığı anlaşılmaktadır. (Ahmed Riyad Türki, Declination, el-Mu’cemü’l İlmiye’l Musavvar, s. 151)3- Kaynaklarda bir gök cisminin deklinasyonu; “Bu cismin gök ekvatorundan kuzeye (pozitif) veya güneye (negatif) doğru olan açısal uzaklığıdır” şeklinde tarif edilir 42

Kısacası, bir gök cisminin, gök ekvatorundan yüksekliğini ifade eder. İki gök cisminin deklinasyonunun eşit ol-

ması demek aynı yükseklikte, aynı seviyede bulunmaları demektir.Bütün bunlar göz önüne alındığında “iki sedefin arası eşit olunca” ibaresini şu şekilde ifade edebiliriz: Dönen iki cismin aynı düzlemle gelmesi.O halde bunlar göz önüne alındığında “iki sedef”ten kastedilenin, esas itibariyle “iki gezegen” olduğunu söylememiz mümkündür.

İskender Türe bununsa ancak çift yıldızlı bir güneş sistemi ile mümkün olabileceğini şöyle anlatıyor:“Aynı merkez etrafında dönen A ve B güneşlerinden oluşan bir çift yıldız sistemi düşünecek olursak, A güneşi etrafında dönen X gezegeni ile B güneşi etrafında dönen Y gezegeninin birbirine yaklaşacakları ve birbirinden uzaklaşacaklarını söyleyebiliriz.

Gezegenlerin bu dönüşleri esnasında belirli periyotlarla karşı karşıya gelmeleri, aynı düzlemde bulunmaları –güneşleri etrafındaki dönüş sürelerine bağlı olarak- imkan dahilindedir. Şu halde “iki sadefin arası eşit olunca” ibaresine, “iki gezegen aynı düzlemce gelince” şeklinde mana verebiliriz.”Burada olayı ilginç kılan şey UFO’ların geldiği yerin çift yıldızlı bir güneş sistemi olduğu.

İskender Türe’nin kitabında UFO’lara ilişkin herhangi bir gönderme yok ancak Türe’nin kutsal kitaplarda anlatılan Yecüc-Mecüc kavmini tefsirinin tamamıyla UFO’ları işaret ettiği ortada. Diğer taraftan UFO araştırmacıları da kutsal kitapları gözden geçirmiş değiller. Yani onlar da başta Kur’an olmak üzere bütün kutsal kitaplarda kıyamete ya-

kın bir dönemde yeryüzünü istila edeceği bildirilen kavmin UFO'lar olup olamayacağını düşünmüş değiller.

İskender Türe'nin kitabının sonuç bölümü şöyle devam ediyor: "Zülkarneyn'e sebep verilmiştir. 'Sebeb' Arapça'da, kelimenin kökü itibariyle 'hurma ağacına çıkmaya yarayan ip'e denmektedir. Hurma ağacına çıkmak için insanın belinden kendisini ağaca bağladığı, gerdirmek ve gevşetmek suretiyle kendisini adım adım yukarıya çektiği daire şeklindeki iptir. Aslında, Arapça'da ip manasına gelen kelime "habl" yani, ip tırmanmak için kullanıldığında "sebeb" ismini almaktadır.

Kur'an'da bu kelimenin "göge çıkmaya vasıta şey" manasına kullanıldığı görülmektedir. (...) Birinci seyahatinde Zülkarneyn, "Güneşin battığı yer" (Solar-Apeks; güneşin Samanyolu içinde yol alırken yöneldiği yer)e gitmiştir. Burada bulunan güneşin bir karadeliğe batmak üzere olduğunu görmüştür.

Bu güneşin bir gezegeninde de akıllı canlılar yaşamaktadır vetabii olarak güneşi ile birlikte o gezegen de karadeliğe yönelmiştir. Belki on sene belki 50 sene sonra bu güneş sistemi karadeliğin olay ufkuna girecektir. Yani karadelikten etkilenmeye başlayacaktır. Oradakilerin bundan haberi yoktur. Allahu Teala Zülkarneyn'in o gezegende yaşayanların dilediği kimseleri kurtarabileceğini bildirmiştir.

Zülkarneyn de onları gezegenlerinin bir süre sonra yok olacağını söyleyerek uyarmış, bu bilginin kendisine Allah

tarafından verildiğini, Allah'a inananları o gezegenden götürerek kurtaracağını, inanmaya-ak o gezegende kalanları ise karadeliğin dehşetli azabının beklediğini söylemiştir.

Zülkarneyn'in birinci seyahatinin anlatıldığı Kehf Sûresi 86. ayet ve Yasin Sûresi 38. ayetten ve bu iki ayetin mecz edilmesinden bizde oluşan kanaate göre; "Güneşin son bulacağı yer" de "Güneşin battığı yer" de, astronomi tabiri ile Solar Apeks'te bir karadelik bulunmaktadır. Bu koordinattaki bir gezegende, bundan binlerce yıl önce yaşayanlar bulunduğunu da yine Kehf Sûresi 86. ayetten öğreniyoruz. İkinci seyahatinde Zülkarneyn, "Güneşin doğduğu yer" (Solar Antapeks; güneşin Samanyolu'daki yörüngesinde geldiği doğrultu), yani Colombia Takımyıldızı'nda bir yere gitmiştir.

Burada iki güneşli bir gezegenle karşılaşmış, iki güneşten de ışık alan bu gezegende gece olmadığını görmüştür. Ayetten öğrendiğimize göre de "Güneşin doğduğu yer"de (Antapeks'te) iki güneşli bir gezegende yaşayanlar bulunmaktadır. Colombia Takımyıldızı'ndaki çiftyıldızların incelenmesi ile bu konuda fikirler üretilebilir.

Üçüncü seyahatinde Zülkarneyn, "Süddeyn/Seddeyn" (iki bulutsu) arasında, iki gezegenden birine gitmiştir. Oradakiler diğer gezegende bulunan Yecüc-Mecüc denen yaratıklardan şikayet etmişlerdir. Çünkü, diğer gezegendekiler onların bulunduğu gezegene saldırmaktadır. Zülkarneyn'den ücret karşılığı kendileri ile onlar arasında gazdan bir engel çekmesini istemişlerdir.

Zülkarneyn’de, Allah’ın kendisini içine yerleştirdiği vasıtanın onların verecekleri ücretten daha üstün olduğunu, kendisine beden gücü ile yardım etmeleri halinde, Yecüc-Mecüc’le onlar arasında kat kat engel çekeceğini söylemiştir. Onlardan demir blok’lar getirmelerini istemiş, demir blokları kızıl dereceye gelene kadar kızdırdıktan sonra da getirttiği katranı üzerinde dökmüştür.

Kızıl derecedeki demiri katalizör olarak kullanan Zülkarneyn, oradaki atmosferden daha hafif-yanıcı-gazlar üretmiş, bu gazlar o gezegenin atmosferinden çıkarak çekim gücü daha fazla olan Yecüc-Mecüc gezegeninin etrafında bir katman oluşturmıştır. Böylece Yecüc-Mecüc, gezegenlerinin yanıcı gazlarla çevrelenmiş olan atmosferlerinden dışarı çıkamamışlardır.

Allahu Teala, bu gaz katmanının bir gün gelip ortadan kalkacağını bize bildirmektedir. Gerek Enbiya Sûresi’nin 96. ayeti ve gerekse hadisler ışığında biliyoruz ki, Yecüc-Mecüc kavmi kıyamete yakın yeryüzüne gelecekler ve insanlara saldıracaklardır. Zülkarneyn’ün üçüncü seyahatini anlatan ayetlerden anlaşıldığı gibi, Yecüc-Mecüc’ün yaşadığı gezegen “iki nebula arasında” bulunmaktadır. Bu gezegeninin üst katmanlarında hidrojen, metan gibi yanıcı gazlardan oluşan bir tabaka bulunmaktadır. 43

TUBBA KAVMI KUR'ANDA NASIL GEÇİYOR?

Zülkarneyn meselesi başlı başına araştırılması gereken konulardan bir tanesidir ve konumuz dışı olduğu için burada ayrıntıya girmek doğru olmayacaktır. Bu nedenle konuyu araştırmak isteyenlere İskender Türe hocamızın aynı isimle olan “Zülkarneyn” isimli kitabını öneriyoruz ve konumuza devam ediyoruz.

Başlığımızda demiştik ki Hasan Sabbah ve Kavmi Tubba soyuna mensuptur ve Tubba soyunun İslam'ı kabul etmesinden bahis etmiştik. Bu Tubba kavmi İslam'ı kabullerinden sonra Hz.Muhammed'e inen ayetlerde de onlardan bahisler ayan olmuştur.

Tubba kavmi M.Ö 115 ve M.S. 300 (kimilerine göre 500) yıllarına kadar hüküm sürmüşlerdir. Aktif olarak hüküm sürdükleri bu dönemlerde çok zorbalıklar, zalimlikler yap-

mışlar, hatta Tubba kralları kendi halkına dahi çok zulümler yapmıştır.

Bu zulümleri sebebiyle onlara elçi gönderildiği daha önceki sayfalarda bahsettiğimiz üzere Kur'an ayetlerinde bildirilmiştir. Ancak kendilerine gönderilen uyarıcılara rağmen Tubba kavmi, bu elçilerin buyruklarına uymamış ve nihayetinde bahsini daha önce ettiğimiz üzere hüsrana uğramış ve dağılmışlar, yerlerinden yurtlarından olmuşlar, kavimsel manada yok olmuşlardır.

Bu durum ise Kur'an'ı Kerim'de bir çok yerde Tubba kavminin de ismi verilerek helak edilen kavimlerle birlikte ismi anılmıştır. şöyle ki;

KAF SURESİ

“Onlardan önce Nuh kavmi, Ress halkı ve Semud (kavmi) de yalanladı. Ad, Firavun ve Lut'un kardeşleri, Eyke halkı ve Tubba' kavmi de. Hepsi elçileri yalanladı; böylece Benim tehdidim (onların üzerine) hak oldu.”

DUHAN SURESİ

“Onlar mı hayırlı, yoksa Tubba' kavmi ve onlardan öncekiler mi? Biz onları yıkıma uğrattık. Çünkü onlar, suçlu-günahkardı.”

HASAN SABBAAH'IN VE TUBBA KAVMI

Güney Arabistanda uzunca bir süre saltanatları devam eden kadım Himyer Krallığının soyuna mensup olan, iddialara göre Yemen kökenli bir bedevi Irak'ın Küfe şehrinde yaşıyordu. Daha sonraları İran'da bulunan Kum şehrine göç ederek yaşamını burada sürdürmeye devam etti.

Bu bedevinin adı Sabbah'tı ve ticaret erbabı olduğu karda siyaset erbabı olan Sabbah, İsmaililik akımının dokuz derecesini de başarıyla bitirmiş Dar-ül Hikme mezunlarının soyundan geliyordu ve İsmaililik hakkında bildiklerini oğlu Hasan Sabbah'a da anlatmıştı. Ticaret erbabı bu bedevinin 11. Yüzyılın ortalarına doğru daha doğarken kaşları çatık bir oğlu dünyaya geldi. Onun Adı Hasan bin Ali Muhammed El-Cafer bin Hüseyin Elhimyeri Sabbah'tı. Bugün artık bir çok tarih araştırmacısı tarafından bilinen ismiyle ise o Sabbah oğlu Hasan yani Hasan Sabbah'tı.

Küçük hasan küçük yaşlarda annesini kaybetmişti ve bu zorluğu her dönem yaşadı. Annesinin yokluğunda çok zorluk gördü ve yüreği bu sebeple katılaşmıştı çünkü diğer insanlardan gördüğü acımasızlık adeta onun acıma duygusunu küçük yüreğinden söküp atmıştı. Hasan daha sonra babası ile birlikte bugünkü ismiyle İran'ın Tahran şehrine bağlı Rey şehrine gelerek yerleşmişti çünkü babası ticaret ile uğraştığı için hayatta kalabilmek adına nerede mesleğini icra edebilecekse o bölgeye gitmekte beis görmüyordu.

Küçük hasan büyüdükçe zeki bir çocuk oluşu onu diğerlerinden bariz şekilde ayırır olmuştu ve adeta öğrenme aşkıyla yanıp tutuşuyordu. Mektepli diğer yaşlılarına baktığında kendi imkanları kısıtlı olduğundan mıdır bilinmez ama küçük Hasan sanki bir öğrenme canavarı gibiydi.

Büyükleri ilme dair bir şeyler anlattığında pür dikkat kesiliyor ve onları dinliyor, ceylan derilerine kazılmış bir yazı denkle getirirse uzun süre ona bakıyor ve çözmeye çalışıyordu. Müslüman din adamlarının insanlara ılımlı yaklaşımı Hasan'ı oldukça etkilemişti ve İslam dinine oldukça yakın duruyordu. Hatta daha sonraları kaydedilen bir otobiyografisinde Hasan konuyla ilgili olarak şunları dile getiriyordu;

“Çocukluk günlerimden beri, daha yedi yaşımdan itibaren öğrenmenin her türlüüne dair içimden bir aşk uyanmıştı ve bir din alimi olmayı istiyordum. On yedi yaşıma dek bilginin arayıcısı ve araştırmacısı oldum ancak atalarımın on iki imam inancına da bağlı kaldım.”

Aslında Hasan'da kendi ağzıyla bir bilgi açlığı içersinde olduğunu söylüyordu çünkü o öğrendiği bilgilerle yetinmek istemiyor her zaman bir adım ötesini düşlüyordu. İslam dini ve döneminde d uyduğu diğer dinlere ait öğretilerin ezoterik yanlarını kurcalıyor ve bu soru işaretlerinin peşinden koşuyordu.

Hasan daha çok sonraları İsmaili kolunda dini inancını karar kılacaktı ancak Hasan'ın İslam dini hakkındaki görüşü ve yaklaşımı da bu kulvarda çok önemlidir. Hasan İslam dini ve peygamberimiz Hz.Muhammed hakkında şunları söylüyordu;

“Babamla birlikte yerleştiğim Rey şehrinde, tıpkı ondan önce Nasır'ı Hüsrev'in de yaptığı gibi zaman zaman Mısır halifelerinin öğretisini tefsit etmekle meşgul olan Emire Zerrab isimli bir yoldaşla tanıştım. İslam dinine olan inancımda ezeli ve ebedi her şeye kadir, her şeyi duyan ve gören bir Allah'a, Hz.Muhammed'e ve İmam'a helal ve harama, cennet ve cehenneme, emir ve yasaklara dair en ufak bir şüphe yahut belirsizlik bulunmuyordu.

Din ve öğretinin genelde tüm insanların özeldeyse Şia'nın maliki olduğu her şeyi kapsadığını düşünüyordum ve gerçeği İslamın haricinde bir yerde aramak aklımanın ucundan bile geçmemişti. İsmaililerin öğretilerinin felsefeden ibaret olduğu, Mısır halifesininse bir filozoftan başka bir şey olmadığı kanaatindeydim.

Emire Zerrab iyi huylu bir adamdı. Onunla ilk sohbetimizde “İsmaililer böyle böyle söylüyor...” diye anlatmıştı. Bende ona, “Dostum bana onların kelimeleriyle konuşma, onlar dışlanmış kimselerdir, kelimeleri da dine aykırıdır” demiştim. Aramızda cereyan eden çekişmeler ve münakaşalar neticesinde inandığım her şeyi çürüttü ve yok etti.

Bunu ona itiraf etmediysem de sözleri beni derinden etkilemişti. Bana demişti ki “geceleyin yatağında düşüncelere daldığında, anlattıklarım seni ikna edecektir.”

Hasan Sabbah’a Emire Zerrab’ın söyledikleri kendi deyi mi ile “Derinden etkiledi ise, de, Sabbah bir süre daha İslami öğretinin öz geleneklerine bağlı kalmıştır. Daha sonra İran ve Irak’ta ki İsmaili tarikatının lideri olan Abdülmelik İbn Attaş’tan İsmaililik hakkında uzun bir süre eğitim almış ve Hasan’da ki üstün zekayı fark eden Abdülmelik Hasan Sabbah’a memuriyet tahsis etmiş ve onu İsmaililik tarikatının tebliği için vekil tayin etmiştir.

Bu doğrultuda Hasan Sabbah uzunca bir süre Abdülmelik İbn Ataş isimli şeyhine bağlı olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Ancak Hasan Sabbah’ın bir zaafı vardır ve bu zaafı ömür boyu başına bela açmaya devam edecektir.

O zaafı hırısır ve hırısı sebebiyle savunduğu şeyleri son derece radikalce savunmaya çalışmasıdır. Örneğin İsmaililik tarikatının tebliği için çalışırken yine radikalizmine kapılmış ve bu ekseninde hareket etmiştir. Bu sebepten dolayı Hasan Sabbah Rey şehrinin idaresinin kara listesine alınmıştır.

NİZAM-ÜL MÜLK'TEN ÖMER HAYYAM VE HASAN SABBAH'A DEVLET MAKAMI

Rey şehri idaresi Hasan Sabbah hakkında yakalama emri çıkartınca Sabbah Mısır'a kaçmak zorunda kalmıştır. Tam burada şunu açıklamak gerekir ki Hasan Sabbah'm Mısır'a kaçışı ile ilgili olarak farklı bir hikaye de destan olarak anlatıla gelmiştir. O hikayeye göre Şair Ömer Hayam, Hasan Sabbah ve vezir Nizamülmülk aynı medreselerde eğitim almış sınıf arkadaşlarıdır ve aynı zamanda birbirini iyi tanıyan dost, arkadaş olarak bilinmektedirler.

Bu sıkı arkadaşlar uzun süre mektep tozunu birlikte yuttuklarından daha o yıllarda birbirlerine büyük bir söz vererek anlaşma yapmışlardır. Bu anlaşmaya göre içlerinden kim ilk önce dünya üzerinde bir servet ya da başarıya ulaşırsa mutlaka diğerlerine yardım edece ve onunda kurtul-

masına vesile olacaktır. Aradan uzun yıllar geçer ve herkes ayrı bir kulvarda kendisini geliştirir. Nizamülmülk ilerleyen zamanda vezirlik makamına yükselir ve verilen söz bir şekilde hatırlanır/hatırlatılır.

Daha sonra Nizamülmülk vezirlik makamının yetkisi ile Hasan Sabbah ile Ömer Hayyam'a valilik yetkisini vermeyi teklif eder ancak her ikisi de bu teklifi geri çevirerek kabul etmez. Ömer Hayam şairlik ve edebiyat mesleğinde ilerlemek istediğini kendisinin düşünen bir birey olduğunu söyleyerek kendisine yapacağı çalışmalar için bir ödenek bağlanmasını isteyerek valilik makamının sorumluluğunun kendisini ziyadesiyle yoracağını belirtir.

Hasan Sabahın hayat felsefesi ise daha ileri konumdadır çünkü Hasan Sabbah taşrada bir valilik yaparak hayatını sürdürecektir kabiliyette bir olmadığını düşünüyor, kendisinin yöneticilik vasfından ötürü yüksek bir makamda yüksek bir rutbeyle göreve hazır olduğunu belirtiyordu. Nizamülmülk daha sonra Hasan Sabahın bu hırslı durumu her ne kadar kendisini tedirgin etse bile isteğine razı olmuş ve saray içerisinde önemli bir konumda kendisine yetki vermiştir.

Bir zaman sonra Hasan Sabbah artık kendini aşmış ve bulunduğu konumun kendisine yetersiz olduğunu düşünmeye başlamıştır. Yakın arkadaşları arasında söylentiler doluşmaya başlamış ve bu söylentilere göre ise Hasan Sabbah vezirliği arzuladığını beyan etmiştir. Sarayın veziri olan Nizamülmülk için artık Hasan Sabbah bir tehdit unsudur.

HASAN SABBAAH'IN SARAYDAN GİZLİCE KAÇIŞI

Nizamülmülk çevirdiği entrikalardan sonra bir şekilde Hasan Sabbah'ın sarayın sultanı karşısında mahcup düşmesine vesile olmuş ve sultan Sabbah'ın derhal saraydan kovulmasını emretmiştir. Bu entrikaların sahibinin vezir Nizamülmülk olduğunu öğrenen Hasan, vezire suikast hazırlığına başlamıştır.

Arkasından çevrilen bu dolapların mutlaka öcü alınmalıdır ve Sabbah bunu arkadaşı bile olsa nizamülmülk'e bırakmayacaktır. Fakat bu hazırlık çok kısa zamanda saray içinde kulaktan kulağa yayılmaya başlayarak Nizamülmülk'e ve oradanda Sultan'ın kulağına gider. Artık Hasan Sabbah Rey şehrinin kara listesindedir ve bir gece yarısı apar topar saraydan kaçarak Mısır'a doğru yola çıkar. 44

Bu kaçış ani ve gizlice olmuştur ancak kaçışı hiçte gizli kalmamıştır. Ayrıca saraydan bir kanun kaçağı olarak ayrılan Hasan Sabbah'ın namı varacağı durak olan Mısır'a kada r kendisinden önce gitmiş ve Rey şehri krallığına dışman olanlar Hasan Sabbah'ı kahraman olarak görme-ye başlamışlardır.

Hasan Sabbah çeşitli kaynakların ortak görüşüne göre 1076 yılında Rey şehrinden ayrılmış ve Isfahan'a gitmiştir. Buradan ise Azerbaycan geçmiş ve daha sonra bugünkü Silvan şehrine varmıştır. Silvan şehrinde aldığı dini eğitimdeki mezhepsel farklılık sebebiyle suni öğretilere itiraz etmiş ve eyaletin din görevlisi tarafından şehirden kovulmuştur.

Bahtsız bedevi misali tekrar yola dışen Hasan, Suriye içinden yoluna devam etmiş ve şama ulaşmıştır. Ancak burada yine onu bir zorluk beklemektedir ve şam şehrinde, Mısır'a giden karayolu üzerindeki bir mevkide askeri çatışmaların tam göbeğine dışmıştır. Binbir bela ile buradan kurtulan hasan, kıyı şeridine yönelmiş ve deniz yolunu kullanarak Filistin'e ulaşmıştır.

Binbir cefa ve zorlukla yoluna devam eden Hasan Sabbah daha sonra Kahire şehrine g bela ulaşmıştır ve burada kendisini nde hiç beklemediğı şekilde ağırlanmıştır. Daha şehre girişinde geldiğini haber alan Kahire şehri yönetiminden ileri gelen bir grup Fatimi lideri büyük bir memnuniyetle Sabbah'ı karşılamıştır.

Hasan Sabbah'ın Mısır günleri böylelikle başlamıştır ancak Hasan'ı Mısır'da da fikir ayrılıklarından ötürü kötü günler beklemektedir. Hasan yaklaşık olarak 3 sene kadar Mısır'da kalmıştır ve bu süreçte Halef Nizar'a büyük sağlamıştır. 45

Fakat ordular kumandanı Bedrül Cemali ise Hasan Sabbahı tarafsızolması gerektiğini ve böyle konulara karışamayacağını söylüyordu. Nitekim Bedrül Cemali imamiyet liderliği için El-Mustali'ye destek vermekteydi. Bu sebeple Sabbah ve Cemali birbirlerine zıt düşmüşler, Cemali ordu içersindeki baskınlığı sebebiyle Sabbah'ı hapse attırmayı başarmıştı. Daha sonra Nizar'ın da baskıları neticesinde Sabbah hapisten kurtarılmış anca Nizar onun Mısır'dan sürülmesine engel olamamıştır. Sabbah Mısır yönetimi tarafından Kuzey Afrika'ya sürülmüştü ancak Cemali bu sürülüşten hiçte memnun değildi.

Cemaliye göre Sabbah öldürülmeli ve kellesi Kahire meydanına dikilmelidir. Hasan Sabbah Kuzey Afrikaya gitmek üzere Frank gemisi ile yola çıkmıştır ancak Cemali'nin oyunları Sabbah'ın Mısır'dan ayrılışı ile sona ermemiştir. Frank gemisi henüz karadan ayrılalı kısa bir zaman olmasına karşın batırılma girişiminde bulunulmuş ve SBabah yine öldürülmek istenmiştir. Ancak yine Nizar'ın da deste kverdiği bir ekip tarafından Sabbah bu suikast girişiminden de sağ olarak kurtulmuştur.

İşte bu olay aslına bakılırsa Hasan Sabbah'ın tarihi dönüşümü sayılabilir çünkü bu olaydan sonra Hasan Sab-

bah ve savunucuları Nizari olarak anılmaya başladılar. Hasan Sabbah taraftarları Nizar'ın imamiyetini desteklerler ve asıl halefin Nizar olduğunu savunarak onun tahta geçmesi gerektiği yönünde propaganda yaparlar. İşte bu sebeple, tarihte sonradan Haşhaşiler olarak ün salacak olan bu yeni akımın üyeleri, ilk zamanlarda Nizari İsmailileri olarak bilinirler. 46

Bu raddeden sonra Sabbah artık kendi çıkarları için çalışmaya başlamış ve uzunca bir süre seyahatlerine devam etmiştir. Frank gemisinden kurtulan Sabbah daha sonra Suriye'ye gitmiş ve buradan da İsfahan'a geçmiştir. Sonraki durağı ise İran olmuş ve daha sonra İran'ın kuzeyinde yer alan Hazar vilayetleri, Mazenderan, Geylan ve Deylem bölgelerinde çok sık olarak kendine taraftar toplama çabalarını sürdürmüştür.

İran'ın kuzey bölgesi ile Hasan Sabbah çok ilgilenmiş ve kendi yandaşlarının büyük çoğunluğunu buradan toplamıştır. Zira bu bölgenin insanları azgın savaşçılar olarak bilinmekteydiler ve tüm çevre şehirler onlardan bilakis çekinilerdi. Hasan Sabbah ise bu çalışmalarını kendi sözleriyle şöyle açıklıyordu;

“....Bu bölgelerde bir süre propaganda faaliyeti yürüttüm”

Sabbah propaganda faaliyetlerinde bu bölgeyi güçlü savaşçılar bulabilmek için seçmişti ve istediğide olmuştu. Nitekim bu bölgenin sahipleri gerçekten anlatılanlarda oldu-

ğu gibi oldukça tehlikeli kimselerdi ve çevre bölgelerdeki bir çok yönetimi tedirgin ediyorlardı. Hatta bir rivayete göre şöyle bir hikaye anlatılır;

“Arap bölgesinin valisi El-Kasımi Hacca isimli bir zat Deylem bölgesi yakınlarındaki azgın savaşçıları kontrol altına almayı hedeflemekteydi. Onlara cihat ederek savaş yöntemiyle saldırmanın anlamsız olacağını bu şekilde boyunduruk altına girmeyeceklerini düşünüyordu. Yaratılışlarındaki asillik sebebiyle hiçbir otoriteyi kabul etmiyor ve başlarına buyruk bir yönetim şekliyle kendi kendilerini yönetiliyorlardı. Bu sebeple El – Kasımi Hacca azgın savaşçıların her bölgesini en ince ayrıntısına kadar gösteren bir harita hazırlamıştır. Bu harita yaşadıkları bölgeyi, etrafındaki ormanları, dağlık bölgeleri, küçük göletleri, vadileri, kısacası her fiziksel ayrıntıyı gösteriyordu.

El-Hacca'nın düşüncesine göre azgın savaşçılar bu haritayı görürler ise kendilerine dair Hacca'nın her şeyi bildiğini düşünecekler ve böylece bir savaş olur ise kazanamayacaklarına kanaat getirerek teslim olacaktardı. Bu sebeple bu hazırlanan haritanın bir örneğini de azgın savaşçılara üç elçi ile birlikte gönderdi.

Aradan üç gün geçmişti ve üç günün sonunda gönderilen üç elçiden bir tanesi elinde harita ile geri dönebildi. Azgın savaşçılar üç elçinin ikisini öldürmüş ve haritanın arkasına bir yazı yazarak tam üç gün sonra sağ kalan elçiyi haberi götürmesi için El-Hacca'ya geri göndermişlerdi. Hari-

tanın arkasına ölen elçilerin kanlarıyla şunlar yazılmıştı;

“Bizim yaşadığımız topraklarımıza dair size doğru bilgiler vermişler ve evet bu harita bizim bölgemizin haritasıdır. Bu harita otağlarımızı, geçitlerimizi ve dağlarımızı gösteriyor olabilir ama bu yerlerimizi müdafaa eden kana susamış savaşçılarımızı göstermiyor. Buyurup buralara gelerseniz savaşçılarımızı da kendiniz yakından görmüş olursunuz”

İşte böylesine bir gözü kara toplum olan Deylem sakinleri yani diğer adıyla azgın savaşçılar, bu özelliklerinden ötürü Hasan Sabbah’ı oldukça etkilemişlerdi. Bu nedenle Hasan Sabbah kendine yandaş toplarken önce Deylemlileri tercih etmiştir. Sabbah’ın bu çabaları boşa gitmemiş ikna ettiği bir çok kişiyi şeyh mürid ilişkisi içerisinde yönetmeye başlamış ve Kuzistan, Damgan şehirlerine büyük seferler düzenlemiştir. Özellikle Damgan şehrinde üç sene kadar kaldığı söylenmekle birlikte çok seferide bu şehirden yönettiğide bilinenler arasındadır.

Hasan Sabbah’ın bu faaliyetleri Rey yönetimini de iyiden iyiye rahatsız etmeye başlamıştır ve Rey yönetimi Sabbah hakkında yakalandığı yerde öldürme emri çıkartmıştır. Sabbah seyahatlerine devam etmiştir ancak her günde öldürülme korkusu içerisinde yaşamaktadır. Mürid sayısında oldukça çoğaltan Sabbah kendisine emin bir yer aramayada devam etmektedir. Seyahatlerinden bir tanesinde bu aradığı mekanı sonunda bulmuştur.

Hasan Sabbah'm aradığı uzak ve erişimi oldukça zor, kolay kolay saldırı alamayacak ve saldırıldığında rahat müdafaa edilebilecek bir yer bulma düşünde olan Sabbah bu düşüne sonunda kavuşmuştur. Elbruz dağlarının dibinde yer alan oldukça geniş ve etrafı çevrili vadiye kuş bakışı usulü ile egemen olan yüksekçe bir kaya üzerine inşa edilmiş oldukça büyük bir kale bulmuştur. Bu kale Hasan Sabbah ile adeta özdeşleşecek olan ALAMUT KALESİ'dir. 47

3. BÖLÜM

HAŞHAŞİLERİN TARİHİ
ŞAHSİYETLERLE
İLGİNÇ İLİŞKİLERİ

HAŞHAŞİLER VE ŞEMS-İ TEBRİZ’İ İLİŞKİSİ

Şems’i Tebriz’i ismi ile bilinen fakat gerçek adı Melikdad oğlu Muhammed Şemseddin-i Tebriz’i olan Mevlana Celaladdin Rumi’nin hocası olarak da kabul edilen bu gizemli kişi, varlığı kadar yokluğu ile de tartışma konusu olmuştur.

Şems’i Tebriz’i bilinen kadarı ile çok uzun süre Mevlana’ya hocalık etmiş ve aniden ortadan kaybolmuştur. Bu kayboluş günümüzde dahi halen bir çözülememiş sır ve tartışma konusudur.

Kimileri gizemli şekilde ortadan kaybolan bu zat için “Haşhaşilerden kaçıyordu o nedenle bir dönem Mevlana yanında kaldı ve kayboldu” derken bazıları bu kaçışın Moğollar sebebiyle olduğunu dillendirir.

İddialarında çok ileri gidenlerde vardır!

Kimilerine göre bu zat aslında bir insan değil bir Ruhani varlıktı ve belki de melek olabilirdi. Mevlana’ya ilim öğ-

retmek için özel görevlendirilmiş bu ruhani zat, görev süresi bittiğinde ise ortadan kayboldu. Yine bu minvalde onun Hızır (a.s) olduğunu söyleyenler de mevcuttur.

Ancak bununla birlikte Devletşah ise ünlü Tezkire'sinde Tebrizi'nin bir Alamut Prensi olduğunu yani Bâtınilik tarikatına bağlı bir Dai olduğunu iddia ediyor. Devletşah beyan ettiği iddiasında şöyle diyor;

“Şeyh Şemsü'd-din'e gelince bu zat İsmaililerin daisi olan Kiya Büzürg (*Hasan Sabbah'tan sonraki Alamut lideri / kç*)'ün neslinden olan (*Alamut 6. lideri / kç*) Havend Celalü'd-din oğludur. Havend Celalü'd-din kendi baba ve büyük babalarının (*İsmaili / kç*) mezhep ve itikatını bırakmış, (*sünni / kç*) İslamiyet'in itikat esaslarını melahidenin (*dinsiz İsmaliler'in / kç*) kaleleri ve memleketlerinde yaymış idi. Celalü'd-din oğlunu ilim ve edep tahsili için gizlice Tebriz'e gönderdi. (*Çocukluğunda İsmaili eğitimi almış olan / kç*) Şemsü'd-din bir müddet Tebriz'de (*sünni / kç*) ilim ve edep tahsili ile meşgul oldu.' 48

Devletşah'ın iddiasını destekler nitelikte Şems'i Tebrizi'nin Mevlana ile olan dialog ve davranışları da Bâtınilik öğretisinin olduğunu düşündürmektedir. Örneğin Mevlana'nın babası olan Bahaeddin Veled efendinin yazmış olduğu İslam tasavvufu açısından çok önemli olan ve ehl-i sünnet esaslarına muazzam derecede önem verilerek neşredilmiş tüm eserleri göle atması ve okunmasını yasaklaması oldukça dikkat çekicidir. 49

Daha önce ifade ettiğimiz gibi Bâtınilerin Daileri zahi-ri bilgiler içeren kitapları yasaklıyor ve onun yerine kendi Bâtını bilgilerini içeren öğretileri sunuyorlardı. Tebriz'i de Mevlana ile karşılaşmasının ardından bir öğrenci – öğret-men ilişkisini başlatmış ve ilk olarak da Mevlana'nın büyük önem verdiği bir İslam alimi olan babasının kitaplarını ya-saklaması ve göle attırması olmuş. Zira bu bilgilerin zahi-ri bilgiler içerdiği çok aşıkardır çünkü daha önce ifade etti-ğimiz gibi Bahaeddin Veled İslam akidesine önem veren ve ehl-i sünnet çizgisinde olan bir zattı.

O dönemlerde Halife Nasır Lidinillah isimli bir kişiydi. Bağdat, Alamut ve Konya güzergahı üzerinde Moğolların baskılarına karşı bir mücadele halkası kurmak istiyordu. Bu nedenle de halkı örgütlemesi için haceler gönderiyor ve Moğol istilasına karşı teyakkuz halinde olunması gerektiği-ni diğer bölge yöneticilerinin de kendilerine bağlı kalarak mücadele vermelerini istiyordu.

Ancak hiçbir şey Nasır Lidinillah'ın istediği gibi gitme-di. Anadolu bölgesinin sorumluluğunu verdiği Molla Nas-reddin Hacı Nasreddin olarak halkı örgütlemek üzere görev yapıyordu ancak bir süre sonra işler tersine gitmeye başladı.

İşte bu dönemde başka bir bölge sorumlusu olan Mev-lana ile Hacı Nasreddin yani bizim bugün fıkraları ile kah-kahalar attığımız Hoca Nasreddin arasında büyük bir çe-kişme başladı.

NASREDDİN HOCA'YI MEVLANA HAŞHAŞİLERE Mİ ÖLDÜRTTÜ?

Nasreddin Hoca ile Mevlana arasındaki husumet günden güne daha çok büyümüşü. Bazı iddialara göre Mevlana bu durumu Şems'i Tebrizi'ye bildirdi. Tebrizi ise bir Haşhaşi prensiydi ve haşhaşi suikastçilerinden yardım istedi. Mevlana'nın dileği yerine getirildi ve Nasreddin hoca haşhaşi suikastçilerinin gerçekleştirdiği bir suikast ile öldürülmüşü.

Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Orta Çağ Tarihi Uzmanı Prof. Dr. Mikail Bayram'ın Nüve Yayınları'ndan çıkan 'Sosyal ve Siyasi Boyutlarıyla Ahi Evren- Mevlana Mücadelesi' adlı kitabında bu önemli iddiayı detaylandırıyor ve açıkça Nasreddin Hoca'yı Mevlana'nın öldürttüğüne dikkat çekiyor.

Nasreddin Hoca'nın Türkmen asıllı iken Mevlana'nın İran sempatzanı olduğunu belirten Prof. Dr. Bayram, dönemin iki alimi arasındaki gerginliğin temelini Moğollar'a dayandığını iddia etti. Mevlana'nın bir Moğol ajanı olduğunu savunan Prof. Dr. Bayram şunları söyledi:

“Mevlana Anadolu'yu işgal eden Moğollarla iyi geçinmeye çalışırdı. Hatta Moğollar sıcak tutumu nedeniyle Mevlana'yı 'Şehhüş- Şuyuh'ir Rum' ilan ettiler. Bu Anadolu'daki bütün şeyhlerin ve ailelerin Mevlana'ya bağlanması mecburiyetini getirir. Ayrıca Moğollar Mevlana'ya bu görevinden dolayı maaş bile bağladılar.

Türkmen ailenin çocuğu olan Nasreddin Hoca ise Moğollar'ın Anadolu'yu hakimiyet altına almalarına karşın yıllarca direnmiştir. Bu direnişin bedeli de çok ağır olmuştur. Binlerce Türkmen ve Ahi, Moğollar tarafından öldürülür. Hatta Nasreddin Hoca'nın eşi Fatma Bacı, Moğollarca esir alınır.”

Kitabında Mevlana ve Nasreddin Hoca arasında Moğollar nedeniyle başlayan gerginliğin sürekli tırmandığını anlatan Prof.Dr. Bayram, her ikisinin de birbirlerine karşı düşmanlığını beyitlerine taşıdığını savunuyor.

Prof.Dr. Bayram'ın iddiasına göre Mevlana bir beyitinde Nasreddin Hoca'ya 'Ey eli ayağı olan Hacı (Hoca), kaza ve keuderle ayağın kırılmıştır. Sen çok gönüller kırdın, cezan karşına çıktı ve belanı buldun' derken, Nasreddin Hoca ise Mevlana'ya

‘Eş ekşi suratlı. Arkamdan aleyhime kötü sözler demişsin. Kerkesin ağzı daima necis kokar’ karşılığını vermiş.

1261 yılında Ahilerin başında bulunan Nasreddin Hoca’nın Türkmenlerle birlikte Moğol yanlısı Selçuklu yönetimine karşı isyan hareketi başlattığını anlatan Prof. Dr. Bayram, “Selçuklular isyanı bastırmak için Moğol asıllı ve Mevlana’nın müridi olan komutan Cacaoğlu Nureddin’i görevlendirdi. Cacaoğlu Nureddin, isyanı bastırmadan önce Mevlana’dan izin aldı.

Mevlana’da Nasreddin Hoca’nın öldürülmesine izin verdi. Sonuçta isyan bastırıldı. Ölenlerin arasında 93 yaşındaki Nasreddin Hoca ile Mevlana’nın oğlu da vardı. Mevlana’nın bu ölüm üzerine öfkesi dinmedi. Emir Nureddin Caca tarafından Konya’ya getirilen oğlunun cenaze namazını kılmadı. Nasreddin Hoca’nın ölümü üzerine, Mevlana 45 beyitlik bir manzume yazdı” dedi.

Prof. Dr. Mikail Bayram ‘Sosyal ve Siyasi Boyutlarıyla Ahi Evren- Mevlana Mücadelesi’ adlı kitabında Mevlana ve Nasreddin Hoca’ya ilişkin iddiaların arkasında olduğunu, eserin 30 yıllık bir araştırmanın sonucunda ortaya çıktığını sözlerine ekledi.

Mevlana’nın eserinden örnekler vereyim, çok önemli bir örnek vereyim.

Moğol Hükümdarı, İlhanlı Hükümdarı Hulagu Han Bağdat’ı fethettikten sonra, Bağdat’ta son Halifenin oğlu

Ez-Zahir Billah Mısır'a kaçtı ve Baybars ile birlikte Mısır'da halifeliğini ilân etti. Şimdi Mevlana Mesnevî'sinde "Mısır Halifesinin Hikâyesi" diye bir hikâyeye anlatır ve çok terbiyesizce bir hikâyedir, ben burada ifade etmiyorum.

Çünkü, o kabak hikâyesinden daha edep dışı bir hikâyedir. Orada meselâ Mevlana Sultan Baybars'ı ve Mısır'a kaçan Ez-Zahir Billah'ı tahkir ediyor, rezil etmeye çalışıyor ve böylece Hulagu Hanı desteklemeye çalışıyor. Bakın yine Mevlevî eserlerde, Menakıbıl Arif'inde anlatıyor, bunu teyiden başka bir şey de var.

Menakıbıl Arif'inde diyor ki, Mevlana etrafındakilere şu mesajı veriyordu: Diyordu ki, "Hulagu Han Bağdat'ı muhasara ettiği zaman askerlerine emir verdi, üç gün üç gece atlarına ve askerlere yemek yedirmediler, atlara su ve ot yedirmediler, yem vermediler. Atların tutmuş olduğu bu oruç hürmetine Cenabı Allah Bağdat'ın fethini Hulagu Hana müyesser kıldı." Bunu Mevlana anlatıyor, Mevlana'dan naklen veriyor. Başkaları bunları yazıp da Mevlana'ya veya Mevlana'nın çevresine iftira etmiş veya hakaret etmiş değil, bunları kendi eserlerinde yazıyorlar.

"Gel ne olursan yine gel" rubaisinin Mevlana'ya ait olup olmadığı tartışmasına Türkiye'nin en önemli iki tarihçisi son noktayı koydu. Ortaylı ve Bardakçı'ya göre Mevlana hiçbir zaman böyle bir söz söylemedi... Ayrıca o rubainin aslında "tövbesini bozmuş olanlar" çağrılmıyor...

Fatih Altaylı'nın sunduğu Teke Tek programının konukları Profesör Doktor İlber Ortaylı ve gazeteci Murat Bardakçı'ydı. Program izleyenlere hem keyifli bir tarih sohbeti sundu, hem de yanlış bilinen birçok konu aydınlatıldı. Bunlardan biri de Mevlana'nın olduğu söylenen ve hoşgörünün simgesi olan "Gel ne olursan yine gel" rubaisiydi...

Ortaylı "O Mevlana'ya bir yakıştırmadır. Bu söz onun hiçbir kitabında yoktur" dedi. Ortaylı'ya göre bu rubaiyi söyleyen Ebu Sait Ebul Hayr ya da Hamûlî'nindir.

Murat Bardakçı da Ortaylı ile aynı kanıdaydı. "400 yıldır bu laf Mevlana'nınmış gibi söylendi. Oysa değil" dedi. Bardakçı ayrıca rubainin Tükçe'ye yanlış çevrildiği de söyledi. "Put a tapsan, tövbeni de bozmuşsan gel" demiyor... 'Bin kere tövbeni bozmuşsan gene tövbe et öyle gel' diyor..." dedi.

Prof. Dr. İskender Pala ile Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç'a göre de bu dize Mevlana'nın hiçbir kitabında yer almamıştı. Şiir, Orta Asyalı ünlü sufi Ebu Said Ebu'l Hayr'ındı. Prof. Dr. İskender Pala ve tasavvuf tarihi araştırmalarının önemli ismi Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç, Murat Bardakçı ve İlber Ortaylı da aynı fikirde.

Dizeler Mevlana'dan önce yaşamış başka bir mutasavvıfa, Ebu Said Ebu'l Hayr'a ait. Mevlana'nın beyitlerinin yer aldığı farklı Divan-ı Kebir nüshalarında bu dizeler alıntı-

lanmış. Ancak son yıllarda yayımlanan karşılaştırmalı metinlerde bu tartışmalı beyitler ayıklanmış.

Ayrıca bu şiir mevlananın hiç bir kitabında bulunmaz. Mevlana'dan sonra ona isnad edilmiştir.

Pala, divan edebiyatı üzerine yaşayan en önemli uzman olarak kabul ediliyor. Prof. Dr. Kılıç ise tasavvuf tarihi konusunda araştırmalarıyla tanınıyor.

Tasavvuf tarihi alanında yaptığı çalışmalarla bilinen Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç da İskender Pala gibi düşünüyor. "Gel, gel ne olursan ol, yine gel" dizeleriyle başlayan şiirin içerik itibarıyla Mevlana'nın felsefesine aykırı olmadığına dikkat çekiyor. Bu yüzden bu yanlışlık günümüze kadar gelmiş;

"Mana olarak şiir Mevlana'ya aykırı değil. Mevlana'nın eserleri karşılaştırmalı metin olarak son 15-20 yılda basılmaya başladı. Böylece metinler arasında farklılıklar ortaya çıktı. Zaten Mesnevi'de böyle bir problem yok. Sadece Divan-ı Kebir'in nüshalarına bu gözle bakmak lazım."

Kılıç'm anlattığına göre bazı Divan-ı Kebir nüshalarında beyit sayısı 60 bini buluyormuş. Bazılarında ise bu rakam 15 binde kalmış. "Bu fark anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir fark değildi" diyor Prof. Dr. Kılıç. İran'da hazırlanan son "karşılaştırmalı metin" çalışması tüm bu tartışmalara son vermiş; "İran'da basılan Divan-ı Kebir'in karşılaştırmalı nüshası çok titiz bir çalışmanın ürünüdür.

Daha sonra içine katılan farklı şairlerin şiirlerinden temizlenmiştir. Artık elimizde temel alacağımız, temiz bir nüsha var. Sözünü ettiğiniz şiir de Mevlana'dan sonra hazırlanan bazı Divan-ı Kebir nüshalarında vardı. Ama kesin olarak bu şiir Mevlana'nın değildir.

Bu şiirin şairi, yine çağının büyük mutasavvıflarından Ebu Said Ebu'l Hayr'dı."

ŞEMS'İ TEBRİZİ BİR HAŞHAŞİ CASUSU MU?

Şems'i Tebrizi'nin Haşhaşı Dai'liğinin yanı sıra İran'ın Tebriz kentinden gelmesi sebebiyle kendisine Moğollar ile işbirliği yapan bir casus yakıştırması da yapılmıştır. Zira Mevlana'nın yukarı da ki iddialarda göreceğiniz üzere Moğollara karşı olan yakın duruşu ve yine Moğollardan maaş aldığına dair iddialar gözetildiğinde Şems'i Tebrizi'nin de Moğollar ile bir ilişkisi olduğu düşüncesi akla gelmektedir.

Şems'i Tebrizi ile ilgili iddialar ise ilgili kitapta şu şekilde ifade ediliyor;

“Mevlananın en yakını olan Şems, İrandan gelmiştir. O dönemde İran Moğol İlhanların iktidarlarını kurduğu yerdir. Muhtemeldir ki kendisi Anadoludaki işgali kalıcı kılmak isteyen Moğol İlhanlarının emrindeki bir casustur. En yakın arkadaşı Mevlanayla birlikte Türk teşkilat-

lanmasına karşı propaganda yaparak etkinliğini yıkmaya çalışmışlardır.

Mevlananın fikirlerini incelediğinizde Hristiyan felsefesini andırır şekilde mülayim olmayı öğütlediğini görürsünüz. Bir insanın fikirlerini değerlendirirken yaşadığı çağ ve koşullar çok önemlidir.

Çanakkaledede bütün Dünya Türk'ün üzerine gelirken Mehmet Akif'in bu tarzda insancıl şiirler yazmasına benzer. Düşünün ki düşman donanması denizden ölüm yağdırıyor ve siz işgal edilmek istenen ülke insanlarına affedici olmayı, bağışlamayı, görüldüğün gibi olmayı, yada olduğun gibi görünmeyi telkin edici fikirler sunuyorsunuz.

Bunun size bir yararı olur mu? Böyle bir dönemde insanların cesaretlenmeye, işgalcilere karşı katı ve tavizsiz bir savaşçı olarak mücadeleye çağrılmaya ihtiyaçları vardır. Düşman toprağınızı işgal etmişken affedici olmanız, kusur örtmeniz kimin işine yarar?

Mevlananın fikirlerinde Moğol işgaline karşı bir direniş tavsiyesi göremezsiniz. Hatta Moğol işgal kuvvetlerini resmi otorite olarak tanımış, işgalcilere direnenleri isyancı olarak tanımlamıştır. Türkler safında direnirken öldürülen oğlu Allaaddin Çelebi'nin cenaze namazını kaldırmamış olması buna yorulmuştur.

Bununla birlikte insanların okurken müstehcen bulacağı, bir arada okumaktan sıkılacağı hikayeler menkıbe ola-

rak anlatılmıştır. Bu anlatılanlar bir mesel olmaktan öte, rakip aldığı Anadolu Türk direnişçilerin lideri Ahi Evran ve ailesine dönük; karalama maksatlı ifadeler olduğu yine Prof. Mikail Bayram tarafından bir T.V programında (Cevizkabuğu) ifade edilmiştir.

Bacıyan'ı Rum adlı kadın teşkilatının lideri ve Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'ya yapılan bu çirkin saldırılar, Mevlana'nın tavsiye ettiği 'geniş gönüllü olmak, kim olursa olsun insanları sevmek' gibi savunmuş olduğu temel felsefesiyle tam bir çelişki arzeder. Tavsiyelerine göre kendisi de geniş gönüllü olması gereken Mevlana, oğlu Alaadin Çelebi tarafından rededilmiş, öz oğlu Mevlananın rakibi Ahi Evran'ın yanında yer almıştır.”

Ahilik inancına mensup düşünürlerin Mevlana hakkında ki iddialarından oluşan bu beyanatlar Şems'i Tebrizi'nin de Moğollara karşı bir destek hareketi içinde olduğunu düşündürse de Şems'i Tebrizi'nin bir Haşhaşi prensi ya da diğer bir deyişle Haşhaşi Dai'si olduğuna dair de önemli iddialar vardır.

ŞEMS'İ TEBRİZİ İSMAİLİ PRENSİ Mİ?

Hasan Sabbah'ın ölümünden sonra Alamut kalesinde pek çok imam gelip geçmişti. Celaleddin Hassan'da bunlardan bir tanesiydi. Alamut'un 6. Efendisi olarak İmamiyet tahtına oturmuştu ve ilk olarak imamların kabul ettiği her an teyakkuzda olma hali olan "Kıyamet" uygulamasından vazgeçti ve "Şeriat" tertibine dönüş yapıldığını ilan etti.

Aslında bu günümüzün tabiri ile sabetaycılıktı. Ünlü sahte Mesih sabetay Sevi'de Mesih olduğunu ilan etmiş daha sonra yakalanıp öldürülmek istenince ölüm korkusuyla Müslüman olduğunu söylemişti, ancak daha sonra anlaşıldı ki sadece ölümden kurtulmak için Müslüman taklidi yapmıştı.

İşte bu örnekte olduğu gibi İsmaili devleti Eyyubiler tarafından yıkılınca Alamut kalesinin yeni kumandanı Celaleddin Hassan ölümünden, baskından ve zümre olarak yok edilmekten korktuğu için Sunni inancını kabul ettiğini duyurdu.

Halife Nasır Lidinillah tarafından ise Havend lakabı ile onurlandırıldı. Havend İslama yeni girmiş kişilere verilen isimdi ve tabiri caiz ise “taze Müslüman” anlamına gelmekteydi. Ancak Havend Hassan’ın da bir şartı vardı.

Alamut ehl-i sünnet halifesine teslim olacaktı ancak askeri yönetim Alamut elinde olacaktı yani ehl-i sünnet’in ordu gücü Alamut kalesinden yönetilecekti. Tabi bu anlaşmaya göre ise teşkilatlanma için atamalar yani Hücet, Hace, Hoca gibi atamalar da Alamut’un denetimi veya önerisi ile olacaktı. *F. Daftari, İsmaililer, s 550*

Daftari’nin eserinde ki iddialara göre ise Şems’i Tebriz’i Alamut’un yeni kralı olan ve halifeliğin ordu sorumlusu olan Havend Celaleddin’in oğluydu.

Devletşah, Şems’in İsmâilî dâisi ve Hasan Sabbâh’ın halefi olan Kiyâ Büzürgümmîd’in neslinden Alamut valiliği yapmış Hâvend Celâleddin Nevmüselmân adlı bir zatın oğlu olduğuna dair bir rivayeti aktarır.

Bu rivayete göre daha sonra Sünniliği benimseyen Hâvend Celâleddin oğlunu ilim tahsili için gizlice Tebriz’e göndermiş, çok güzel bir çocuk olduğu için kötü kişilerin nazarından korumak amacıyla kadınlar arasında bulundurulmuş Şems bu sırada altın işlemeciliğini öğrenmiş ve Tebriz’de “zerdûz” lakabıyla meşhur olmuştur.

Bu rivayet Mevlevî kaynaklarında yer almadığı ve Cüveynî’nin Tarih-i Cihângüşâdan naklen Celâleddin

Nevmüselmân'ın Alâeddin Ahmed'den başka oğlunun olmadığı gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. 50

Gölpınarlı ve Bediuzzaman'ın eserlerinde ki bilgilere göre Şems'i Tebriz'i İran'ın Tebriz kentine eğitim almaya gitmişti. Ancak o gittikten sonra Alamut'ta işler oldukça karışmıştı.

Aradan yaklaşık 10 yıl kadar geçmişti, İran'ın Tebriz kentinde Sunnilik ve Şiilik hakkında eğitim gördüğü sırada acı bir haber ulaştı kendisine. Bu habere göre babası Havend Celaledin zehirlenerek öldürülmüştü.

Babasını öldüren kişi ise küçük kardeşi Alaeddin Muhammed'den başkası değildi. Alâeddin Muhammed tahta geçebilmek için babasının canına kıymış ve onu taht için öldürmüştü. Ancak ne hazindir ki Havend Celaledin de tıpkı oğlunun yaptığı gibi tahta geçebilmek için kendi babasını öldürmüştü.

Alaeddin Muhammed'in tahta geçmesi ile birlikte Şems'i Tebriz'inin de hayatı tehlikeye girmişti. Zira kardeşi tahtı için rakip olabileceği düşüncesi ile onu da öldürtmek istediğine dair bilgilerde kendisine ulaşmıştı.

KAÇAK BİR BATINI ŞEYH: ŞEMS'İ TEBRİZ'İ

Şems'i Tebriz'i uzun süre Alamut'un yakınına dahi yaklaşmadı ve Tebriz'li bir derviş kılığında Anadolu'da dolaşmaya devam etti. Bu nedenle gerçek adını hiç kullanmadı ve Şemseddin ismini kullanarak izini kaybettirmeye çalıştı.

Ancak Alamut'ta zaman geçtikçe yeni bir çatışma daha ortaya çıkıyordu. Alamut'un yeni efendisi olan Alaeddin Alamut kalesinin ilk efendisi olan Hasan Sabbah'ın dik başlı, isyancı öğretilerine geri dönmeyi hedeflerken oğlu Rükneddin ise bunun felaket getireceğini ve Moğol'lara teslim olarak onların denetimi altında yaşamayı tercih etmeleri gerektiğini söylüyordu.

Baba ve oğul arasında çatışma her geçen gün büyüyordu ve nihayet hak tecelli etti ve 1255 yılında Rukneddin'de babasını öldürerek Alamut'un yeni efendisi olmuştu.

Öyle hazin bir sondu ki bu dünya da ne yaparsak yapalım ettiğimizi bulacağımız gerçeği gözlerden kaçmıyor.

Alamut prensi Havend Celaleddin tahta geçebilmek için kendi öz babasını gözünü kırpmadan öldürtmüştü.

Havend Celaleddin'i ise oğlu Alaaddin tahta geçmek için zehirleterek öldürttü.

Alaaddin'i ise yine kendi oğlu Ruknettin tahta geçebilmek için acı bir şekilde öldürttü!

İslam halifesi olan Lidinillah üçlü bir ittifak zinciri kurmuştu ve bu zincirin en büyük halkası Alaaddin'in Alamut kalesiydi ancak Ruknettin'in direniş yerine teslimiyet yanlısı olması bu ittifakı yerle bir etmişti.

Rukneddin Hürşah Moğolların bölge lideri olan Hülagu'ya elçiler gönderdi ve Alamut'un emirlerinde olduğunu ve teslim olduklarını, kendilerine tabi olacaklarını bildirdi. Şems'i Tebriz'i ise o dönem yaklaşık 70 yaşlarındaydı ve baba ocağı olan Alamut'a geri dönmüştü çünkü hayati tehlikesi ortadan kalkmıştı.

Daftari'nin İsmaililer isimli eserinde ki iddialara göre Alamut kalesine gelen Şems'i Tebriz'i Moğollara giden elçiler heyetine başkanlık dahi etmişti. Daha sonra Alamut kalesinin efendisi olan Rukneddin Hürşah, amcası Şems'i Tebrizi'yi Moğollara baş eğilmesi gerektiğini halka anlatması için Konya civarına göndermişti.

Şems'i Tebriz'i bölgeye geldiğinde ilk olarak Nasreddin'i tarikatının yanına yanaştı ve onlara Moğollara karşı baş eğmeleri hususunda tavsiyelerde bulundu ancak Nasreddin'iler sert tepki verdi ve Şems'i yanlarından kovdular.

Şems bölgede kısa bir istihbarat çalışması yaptıktan sonra Mevlana'nın Hacı Nasreddin ile zıt fikirlerde olduğunu öğrenince soluğu Mevlana'nın yanında almıştı. Mevlana sırlı bilgilere, Bâtını öğretilere başından beri hevesli birisiydi ve Şems ise onun için adeta biçilmiş kaftandı.

Mevlana'nın Mesnevi'sinde de yer bulan Şems ile birbirlerine ışık olma konusunda olduğu gibi birbirlerinin istedikleri birbirlerinde vardı ve onlarda istediklerini verdiler. Şems Konya sancağında Moğol istilasına karşı savaşmadan teslim olmaları için bölge halkını ikna etmek istiyordu, Mevlana'da savaşmak yerine barışçıl humanist bir yaklaşım fikriyatındaydı.

Bâtını ilimlere olan meyili sebebiyle Şems'e adeta aşık olan Mevlana kısa sürede İsmaili öğretileri benimsedi ve Kur'an'ın Bâtını yönü hususunda Şems'den uzun süre eğitimler aldı.

Şems ona yeni ve başka bir görev daha vermişti, bu görev ve göre Moğol hükümdarlığının buyruğuna girerek savaştan kurtulmak için halkı örgütleme görevi yani diğer bir deyişle Alamut beyliğinin Anadolu temsilcisi Mevlana olmuştu.

Mevlana'nın karşısında ise Türkmenler ile birlik olup Moğol istilasına karşı duran Hacı / Hoca Nasreddin taraftarları vardı. Mevlana ve Nasreddin çekişmesi günden güne artıyordu ve çatışmalar, kavgalar almış başını gitmişti.

Mevlana Hacı / Hoca Nasreddin için Cuha yakıştırmasını yaptı ve halkın dilinde alttan alta bunu yayarak itibarını sarsmayı hedefledi. Cuha demek ise ciddiyetle işi olmayan, sürekli fıkralar, önemsiz benzetmeler yapan, işi dalga geçmek ve hayatı önemsememek olan daha amiyane bir tabir ile "mecnun olmuş" (deli olmuş) bir kişi demektir.

Nasreddin Hoca'nın bir İslam düşünürü iken nasıl bir mi-zah abidesi haline dönüştüğünü görmenin en iyi yolu sanırım Mevlana ile arasındaki çekişmeyi iyi analiz etmekte yatıyor. Hülasa Mevlana'nın Hiciv taktiği ile birlikte halk arasında saygın bir İslam alimi ehl-i sünnet alimi olan Molla Nasreddin esprileri ve fıkraları ile tanınan Hoca Nasreddin olmuştu.

Buraya kadar anlattıklarımız çeşitli iddiaların derlenmesidir ve bu iddialarda da görülüyor ki Şems'i Tebrizi'nin Alamut prensi olma ihtimali kuvvetli hale geliyor. Tabi buna muhalefet edenlerde yok değil.

Örneğin Ahmed Nazif isimli bir blog kullanıcısının beyanına göre Şems'i Tebrizi'nin tek eseri olarak bilinen Makalat içerisinde İsmaililik veya Bâtınlık üzerine herhangi bir öğretisi veya gönderme bulunmamaktadır. İlgili yazısında Ahmed Nazif ;

“Şems’in fikirleri ve tasavvufi meşrebi hakkında bilgi veren asıl kaynak, Makâlât’ıdır.

Şems’in sohbetlerinden ve sözlerinden derlenen, tasavvufi görüşlerini, Mevlâna ile diyaloglarını, diğer sûfiler hakkındaki kanaatlerini içeren eser özellikle Şems’in düşüncelerinin tespitinde önemli bir kaynak hüviyetindedir.

Eserdeki ifadeler Şems’in tasavvufi düşünce ve meşrebi- ni ana hatlarıyla ortaya koymaktadır.

Eserde yer yer Şems’in yaşamı hakkında aydınlatıcı sözlere de rastlanmaktadır...Makalât’taki ifadelerine bakılarak Şems’in melâmet tavrı baskın olan, ilâhî ve insanî muhabbeti her şeyin başı sayan, şeriatın ancak tarikat ve hakikatle anlaşılabileceğini söyleyen, dili zikreden, gön- lü şükreden, vücudu sabreden âriflerin gerçek hikmete sahip bulunduğunu savunan, nübüvvet ve velâyet makamının yüceliğini lâyıkiyla ispat edemeyen nazar eh- linden uzak duran, semâ ehli, celâl yönü ön planda bir cemâle sahip Muhammedîmeşrep bir sûfî olduğu söyle- nebilir.

Ethem Cebecioğlu: Şemseddin Tebrizi’nin baştan sonra tedkik ettiğimiz “Makalat”ında, İsmaililiği öven bir tek sa- tıra rastlamayışımız, onun heterodoks bir yapılanma için- de olmadığının en büyük delilidir. Aksine olarak, onun bu eserinde İsmailileri eleştiren bazı ifadelerin bulunuşu, bu tezimizi te’yid eder.

Bazı kaynaklar Devletşah'ta geçen rivayete dayanarak onun İsmâilî dâisi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu iddia sahipleri, Şems-i Tebrîzî ile Bahâeddin Zekerîyyâ'nın müridi Pir Şah Muhammed Şems-i Tebrîzî-i Sebzevârî'yi birbirine karıştırmaktadır. 51

Yine başka bir iddiaya göre ise Şems'i Tebriz'i Alamut'un düşüşünün ardından kayıplara karışmış ve bu süreçte gizlenmek için Molla kılığında Konya'ya gelmiştir. Saklanma gereksinimi duyduğu içinde Mevlana ile dostluk kurmuş, ona hiç duymadığı ilimleri yani Bâtîni ilimleri öğretmiştir. 52

Uzun süre Mevlana'ya eğitim verme bahanesi ile Konya'da gizlenen Şems izinin Haşhaşiler tarafından bulunmasının ardından ortadan kaybolmuştur. Hatta bununla ilgili pek çok rivayette öldürüldüğüne dair iddialar yer alır. Yine bu iddiaların bazılarına göre ise Şems Haşhaşiler Mevlana'ya da zarar vermesin diye yanından uzaklaşmıştır ve nihayetinde Şems Haşhaşi suikastçılar tarafından öldürülmüştür. 53

TAPINAK ŞOVALYELERİ VE HAŞHAŞİLER

Tapınak Şovalyelerinin ezoterik konulara olan giriftarlığının etkisiz şüphesiz İsmailiyye tarikatının Haşhaşi koludur. Tapınak Şovalyeleri Haşhaşiler ile olan bağları sebebiyle çoğu zaman sert şekilde eleştirilmişlerdir.

Haçlı ordularının kutsal toprakları egemenlikleri altında tuttukları dönemlerde Papalık makamından özel olarak izinli bir şekilde arzu ettikleri birçok faaliyeti serbestçe gösteriyorlardı.

Dokuz şovalyenin kurmuş olduğu bu gizemli örgüt her ne kadar 1181 yılında kurulduğu söylense de günümüzde dahi adı sıkça anılan, uzantıları ve faaliyetleri halen daha devam eden tarihin esrarengiz efsane örgütlerinden bir tanesidir.

Tapınak şovalyeleri süregelen zaman içersinde öyle zengin ve güçlü bir hal almışlardır ki bugün dünyayı yö-

neten gizli efendilerin arasında sıkı bir söz sahibidirler. Tarihi kayıtlara göre kurulduktan sonraki 200 yıl içerisindeki güçleri ve mal varlıkları Katolik kilisesinden sonra ikinci sıraya yerleşmişti. Her ne kadar birçok tarihçi böylesine yükselişlerini yasa dışılık 54 olgusuna bağlasalarda, birçok yazılı kayıta dini ve bilimsel alanda çok gizli bilgileri ellerinde bulundurduklarını söylemektedirler.

Tapınak şövalyeleri tarih sahnesinde yukarıda belirttiğimiz gibi önemli misyonların müstevlileri olmuşlardır ve hâkimiyetlerini sürdürdükleri dönem boyunca modern bankaların işletmecisi oldular ve hatta kredi sistemini de onlar buldular. Tapınakçılar öylesine güçlü bir hale geldiler ki haklarında birçok söylentide çıkmaya başladı. Fransa Kralı ve Papa'nın ortak bir karar alması sonucunda tarikat dağıtıldı ve birçok yöneticisi vasıflı şövalyede tutuklandı.

Fakat böylesine siyasi baskılar Tapınakçıları hedeflerinden vazgeçirememiştir ve faaliyetlerine var güçleriyle devam etmişlerdir. Zira deyim yerindeyse yer altına çekilen Tapınakçılar aslında yok gibi görünseler de birçok önemli noktaya nüfuz ederek bir çok kesimde söz sahibi olmuşlardır. Tapınakçıların bu esrarengizliği bugün halen daha devam etmektedir çünkü isimleri her daim güncel olsada kendileri sanki tarihin bir döneminde yaşamış ve yok olmuş masalsı kahramanlar gibi görülmektedir.

Bazı kesimler ise Tapınakçıların günümüzde çok bilinen farklı bir örgütün bünyesinde faaliyetlerine devam ettiğini söylemektedirler ve bu iddiada hiç yabana atılacak cinsten değildir. Nitekim düşünün Tapmak Şovalyeleri kendi dönemlerinde yani yasaklandıktan sonra legal olarak ayrı bir kurum olarak faaliyet gösteremeyince, illegal olarak hemen hemen her kuruma bir kişi yerleştirmiş ve büyük bir güç ağı oluşturmuşlardır. Tek başlarına bir konsorsiyum kurarak bir çok oluşumun karşısında durmak yerine, bir çok gizli üye ile bu oluşumları ele geçirmişlerdir.

MASONLAR VE TAPINAKÇILAR

Bugün masonların yapılanmasına baktığımızda ise durum yine aynıdır ve her ülkede, o ülkenin en yüksek mer-cilerinde olanlar, her branş dalında en yüksek kademeye ulaşmış kişiler, bürokratlar, iş adamları, profesörler ve daha nicesi masondur ve masonluklarını büyük bir titizlikle gizlerler. Bunun yanı sıra yine Masonluğun 33 dereceli görev yani unvan bölümlerinde Tapınağın Koruyucusu gibi ben-zeri derecelere yükselen Masonlar bulunmaktadır. İşte bu sebeptendir ki birçok araştırmacı Tapmak Şovaylerinin gü-nümüzdeki versiyonu olarak Masonları görürler.

Günümüzde bu grubun dünyayı yöneten gizli ve güç-lü kişilikler olduğu söylense de Tapınak Şovalyelerinin bu özelliği bazı araştırmacılara göre aslında Masonik Ahit'te de yer almaktadır. Şöyle ki Ahit'in ilgili bölümündeki şu sözler oldukça dikkat çekicidir.

MASONİK AHİT / 8:38

“Kral Süleyman, Dokuzlunun Kutsal Üstadı derecesine ulaştı ve bunu dokuz yoldaşla paylaştı.”

Masonik Ahit olarak adlandırılan metinde yukarıda görüldüğü üzere dokuz kişilik bir gruptan bahsedilir. Bu dokuz kişilik grup tahmin ettiğiniz üzere Tapınak Şövalyeleri’nden başkası değildir. Tapınak Şövalyeleri ilk olarak karşımıza Kudüs’ün Müslümanların elinden alınmasının ardından çıkar. Kudüs’ün tarihte ilk Hristiyan kralı olarak bilinen I.Baldwin hayatını kaybetmiştir ve I.Baldwin’in ölümünün ardından tahta kuzeni II. Baldwin çıkmıştır. İşte birçok kitapta ballandıra ballandıra anlatılan Tapınak Şövalyeleri’nin kuruluş dönemi, II. Baldwin dönemidir ve bu örgütün kurulma iznini de II. Baldwin vermiştir. Fakat önemli olan ise II.Baldwin’e kadar olan süreci iyi anlamaktır, zira Tapınak Şövalyelerinin tarih sahnesine çıkışında oldukça garip bir şekilde cereyan etmiştir.

Yaşadıkları dönemde vakanüvisler 55 ve manastır yöneticileri onları herne kadar şüpheyle yaklaşıp güvenilmez adledip kibir sahibi kişiler olarak görmüş, hatta bazı tarihçiler ise onların tek bildiğinin pervasızca kılıç sallamak olduğunu söylemiş, Walter Sctt 56 gibi yazarlar ise Tapınak Şövalyelerini uğursuz olarak görmüştür. Haklarında birçok iddia vardır ve tarihleri boyuncada bu iddiaların ardı arkası kesilmemiştir. Hatta bu iddialar sonlarını getirmiş ve ne yazık ki Papa tarafından sapıklık gibi söylentiler sebebiy-

le Tapınak Şovalyeleri tarikatının tüm faaliyetlerine son verilmiştir.

Peki, bu sürece nasıl gelinmiştir? Semavi dinlerin tümünde “Kutsal” olarak kabul edilen “Kudüs” şehri Tapınakçılar içinde oldukça öneme haizdi. Birinci haçlı serinin ardından kutsal şehir Kudüs yeniden hristiyan dünyanın hâkimiyetine girmiş ve hristiyan toplumu tarafından hac bölgesi olarak kabul edilen Kudüs şehri yeniden ziyaret edimleşe başlamıştı. Hristiyan halkından birçok kesim kabileler halinde bu kutsal mekânı ziyarete geliyordu.

Ancak bir zaman sonra bu durum oldukça sıkıntı doğurmaya başladı ve nitekim hristiyan hacıların kutsal toprakları ziyaretlerinde kullandıkları güzergâh hiçte tekin değildi artık. Hristiyan hacılar, kutsal toprakları ziyaret için yola çıktıklarında soyguncu eşkiyalar hacılara saldırıyor ve para, eşya, ziynet ne bulurlarsa gasp ediyorlardı. Hacılara saldıran bu alçakların saracenler olduğu söyleniyor ve Kudüs yönetiminden bu konuda bir şeyler yapılması isteniyordu.

Şikâyetler çoğalınca Kudüs yönetimi bu sorunu halletmeye karar vermişti fakat bu konu öyle kolay halledilebilecek bir konu değildi çünkü bu görev büyük ölçüde fedakârlık isteyen bir görevdi. Bu görev önemliydi ve bu göreve gönülden talip olacak kişileri bulmakta bir o kadar güçtü. Fakat Hugues de Payen isimli bir cengâver Şövalye bu görevi kabul etti ve yakın dostları ve silah arkadaşlarıyla

bu riskli göreve talip olduklarını açıkladılar. Tarihler 1119 yılını göstermekteydi ve onlar asırlarca sürecektir bir örgütün temel taşlarıydılar.

Hugues de payen ve şövalyelerini tarih hiçbir zaman unutmayacaktı ve bu kahramanların adını tarihe altın harflerle yazacaktı. Fakat bunu başarmak hiç kolay olmayacaktı ve kangren olmuş sorunlar önlerinde şimdiden çözmeye niyetli olsalarda önlerindeki ilk sorun ve asli görevleri hacıları korumaktı ve onların henüz iyi bir stratejileri ya da bu savunmayı gerçekleştirecekleri silahları vardı.

Halk dilinde ömrünü savaş meydanlarında can almaya vakf etmiş şövalyeler için söylenen “Çulsuz Şövalye” deyiimi onlar içinde geçerliydi çünkü gerçekten üzerlerindeki kurumuş kan kokan ve nice bedenleri paramparça etmiş adeta ölüm habercisi olan kılınçlarından başka bir şey yoktu.

Nitekim onlar kraliyet ailesinin soylu şövalyelerinden değillerdi çünkü kraliyet şövalyeleri düzenli orduda görev yapan yeni silahlar kuşanan yeni üniformalar giyen askerlerdi. Belkide Hugues de payen ve kardeşlerinin bu riskli görevi kabul etmelerinin altında da bu gizli sebep yatıyordu. Hacıları koruyarak kraliyet hazinesinden faydalanarak paralı asker olabilmek....

Tarihler 1095 Kasım ayını göstermekteydi ve Papa II. Urban başkanlığında 300 piskopos Clermont Konsey’inde önemli bir karara imza atıyordu. Bu karar Ortadoğu’nun

hâkimi haline gelen Müslüman topluluklarına bilenen bir kinin göstergesiydi. Nitekim Avrupa açlık, sefalet ve kargaşa içersinde iken Müslüman topluluklar refah, huzur ve zenginlik içersindeydiler ve de bu durum Hristiyanları rahatsız ediyordu.

300 din adamı ve binlerce kişinin izlediği Clermont konseyi bu durumu uzun uzadıya tartıştı ve nihayetinde tarihe ismini unutulmayacak kanlı harflerle yazdıran “Haçlı Seferleri”nin temeli atılmış oldu. Papa II. Urban ya da gerçek adıyla Otto de Lagery, büyük bir kalabalığa fitili ateşleyen bir konuşma yaptı. Papa II. Urban, bu meşhur konuşmasında Hristiyanlardan kendi aralarındaki çekişme ve Savaşları bırakmalarını istedi. Zengin, fakir, köylü, asil, herkesi tek bir bayrak altında birleşmeye ve “kutsal toprakları Müslümanların elinden kurtarmak için savaşılmaya” çağırdı. Daha da önemlisi bu sefere katılacakların tüm günahlarının bağışlanacağı vaadinde bulundu. 57

O tarihi coşkulu konuşmasının bir bölümünde Papa II. Urban şöyle diyordu;

“Şarktaki kardeşlerimize çokça söz verdiğimiz ve şuanda çok acil olan yardımı vermemiz kaçınılmazdır. Türkler ve Araplar onlara saldırdı. Akdeniz’in Aziz Circis’in kulu tabir edilen yere (İstanbul) ilerlemiş durumdadırlar. Hristiyan topraklarında ilerleyerek, onları yedi yerde mağlup ettiler. Onların çoğunuda katlettiler ve esir aldılar. Kiliseleri ve mülklerini yerle bir ettiler. Eğer şuanda siz yardım et-

mezseniz, Tanrı'nın şarktaki sadık hizmetkârları bu saldırılara daha fazla dayanamayacak. O yüzden sizden rica ediyor ve uyarıyorum ben değil, Tanrı! Mesih'in savunucuları olarak sizden rica ediyor ve sizi uyarıyor. Zenginler ve fakirler acele edin ve bu kötü mahlûkları kardeşlerinizin topraklarından atın. Mesih'e tapanlara acilen yardım ulaştırın. Eğer oraya gidenler yolda, karada, denizde veya kâfirlere karşı savaşta hayatını kaybederse, o saatte bütün günahlarının affolunacağını teminatını Tanrı'nın bana verdiği yetkiyle veriyorum.” 58

Tarihler 1071 yılını gösteriyordu, Orta Asya bozkırlarından gelen ve önüne çıkan her toprağı yurt, her toplumu yurttaş edinen Türkler, Malazgirt'te Bizans ordusunu büyük bir yenilgiye uğratmışlardı. Bizans İmparatorluğu sadece boğazın batı yakasındaki topraklarla yetinmek zorunda kalmış, İmparator Alexius çılgına dönmüştü. Bizans imparatorluğu tarihten silinmek üzereydi ve imparator Alexius bu durumu önlemek adına batı dünyasının kapısını çaldı. İtalya'da gerçekleştirilen ve yukarıda bahsettiğimiz Papa II. Urban önderliğinde birçok piskopos'un Clermont'ta aldığı Müslüman Türkler'in üzerine sefer kararını tarihsel süreci bu şekilde işlemiştir.

İşte bu karar ve Papa II. Urban'ın Clermont surlarından “Deus Lo Volt” diye haykırarak fitili ateşlemişti. Papa “Tanrı bunu istiyor” diye haykırıyordu ve herkesi bu büyük sefere katılmaya çağırıyordu. İşte bu olaydan sonra tarihe

I.Haçlı Seferi olarak geçen ilk sefer başlamıştı ve üç grup halinde bugünkü İstanbul'a varmışlardı. Bu gözü dönmüş ve kana susamış grup önüne çıkan her şeyi yerle bir ediyor, Müslüman Türk'lerin yurt ve otağlarını talan ediyorlardı. Haziran ayına gelindiğinde Haçlı ordusu İznik'i ve ilerleyen yıllarda ise Urfa ve Antakya'yı ele geçirdi. Acımasızca yollarında ilerleyen haçlı ordusu 7 Haziran 1099 yılında kut-sal şehre girmişlerdi.

Kaba ve kendilerini kurtarmaya bakan kuzeyli Hristiyan işgalciler, Müslümanların savaş sırasında düşmanlar bula-masın diye altın ve mücevherlerini yuttuklarına inanıyor-lardı. Bu yanlış pek çok Müslüman'ın olmayan mücevher-ler için acı içinde karınlar deşilerek ve sakatatları düşman-ları tarafından parçalanarak ölmesine sebep olmuştur.

Kudüs'teki Yahudiler, diğerlerine göre biraz daha şans-lıydı. Müslümanlarla beraber yüzyıllarca huzur içinde yaşa-mışlardı ama kana susamış savaşçılar sınır tanımıyordu; 14 Haziran 1099'da Kudüs'teki Yahudiler Müslümanlarla be-raber öldüler. Bir haçlı savaşçısı olan Raymond Aguiler, sa-kinlerinin parçalanmış cesetleriyle dolu, harap olmuş şeh-rin manzarası karşısında 118'nci ilahiyi söyledi;

“Bu Tanrı'nın takdiri bir gündür. Sevinelim ve bun-dan onur duyalım”

Kudüs'e gelindiğinde ise inanılmaz bir direnişle karşı-laştılar ve bölgedeki Müslüman toplum adeta deyim ye-

rindeyse öldükçe diriliyordu. Bu kanlı direniş ve mücadeleden sonra 15 Temmuz 1099 yılında kutsal şehir Kudüs düştü. Artık kutsal şehir Müslümanların değil Hristiyanların toprağıydı.

Kudüs alındıktan sonra Avrupa'nın her yerinden Hristiyan hac görevini yerine getirmek için akın akın Kutsal Şehir'e geldi. Ama bu yolculuk, şehre ulaşana kadar hayatta kalmak için zinde bir vücut ile güçlü bir bünye gerektiren uzun ve zorlu bir yolculuktu. Aşkelon, Kayser ve Yafa limanlarından Kudüs'e gelen hacı sayısının artması, altyapı problemleri de dâhil çeşitli sıkıntılar yarattı. Bu problemlerin büyük bir bölümünü, Şövalye Misafirhaneleri tarafından kullanılan ve yolculara yiyecek ile yatacak yer sağlayan Kudüs'teki Amalfi yurdu gideriyordu.

Kudüs'e gelenlerin sayısının artmasında payı olan önemli ve zengin bir rahip grubu ve şehrin yeni Hristiyan yöneticileri emeklerinin karşılığını hediyelerle aldılar. "Düzen" çabucak gelişti. Çünkü başındaki insan o kadar hırslı ve siyasi açıdan o kadar akıllı biriydi ki Şövalyeleri üye yaparak sıra dışı bir ordu oluşturdu ve daha sonra Düzen'in ismini "Kudüslü St.Jean Şövalyeleri" olarak değiştirdi. 1118'de Papalık'ın onaylamasıyla "Yasa" ismini alarak resmi bir kimlik kazandı. 60

Kutsal şehir 461 yıl sonra yeniden hristiyan toplumunun eline geçmiş ve şehre ilk giren Haçlı komutanı Godfroi de Bouillon kanlı elleri ve ayaklarıyla haçlı ordusuna

ve Müslüman topluma bir konuşma yaptı. Bouillon konuşmasında;

“Burası İsa’nın yurdudur ve tek kral İsa’dır, Ben kutsal mezarın savunucusuyum, burası Kudüs Krallığıdır”

Diye haykırıyordu. Bu konuşma zafer çığlıklarıyla birçok defa kesildi ve daha sonra bu topraklar “Kudüs Latin Krallığı” olarak tarihteki yerini aldı. Bu zafer tarihe kanlı harflerle yazılmıştı ve bu zaferin ardından birçok haçlı askeri Avrupa’ya geri dönüş yaptı. Kudüs kralı nam-ı diğer Kutsal Mezar Savunucusu Godfroi de Bouillon zaferin ve krallığın tadını çok kısa bir süre çıkarabildi ve neredeyse bir sene sonra feth ettiği topraklarda beklenmedik bir şekilde aniden hayata gözlerini yumdu.

Bu şaibeli ölümün ardından Bouvillon’un yerine Baldwin de Boulogne Kudüs kralı olarak tahta geçti. Bir bakıma Baldwin Kudüs’ün ilk kralı ya da diğer deyişle Kral ünvanlı ilk yöneticisiydi. Zira yukarı da da belirttiğimiz üzere Godfroi kendisinin kral değil kutsal mezar koruyucusu olduğunu dikta etmişti. 61

Haçlı seferi başlamadan evvel daha önce de belirttiğimiz üzere Papa II. Urban sefere katılanların tüm günahlarının affedileceğini vaad etmişti. Haçlı ordusunun zafere sonradan günahlarının affolduğuna inanan birçok kişide evlerine, yurtlarına dönmüştü. Dolayısı ile Kudüs krallığında istikrarlı bir ordu kalmamıştı. İşte bu sebepten ötürü

yeni kral Baldwin her ne kadar merkezi bir otorite kurmaya çalışsada başarılı olamadı ve doğudan Saracenler ve Macarlar, kuzeyden Wikingler ve daha birçok toplum birbirleriyle çekişme halinden uzaklaşamadı.

Buna rağmen Kral Baldwin ülkesinin sınırlarını Güney'de Kızıldeniz, Kuzeyde ise Beyrut'a kadar genişletti. Bölge içersindeki tüm büyük kentler, limanlar, yerleşim birimleri hristiyanların elindeydi ancak Avrupa'dan Kudüs'e hac görevini yapmak için gelen hacılar, bu bölgelerde hâlen güvende değildi. Zira ziyaret için gelen hacılar pek çok zorlukla karşılaşılıyor, saldırıya ve soyguna uğruyorlardı. Bu saldırıların ve soygunların altında da yine Hristiyan derebeyleri vardı.

Oysaki yüzyıllar boyunca Müslüman toplumun elinde olan kutsal Kudüs'e hristiyanlar o dönemde de geliyordu ve hiçbir zorluk ya da ters bir durumla karşılaşmıyordu. Hristiyan hacılar bölge Müslüman egemenliğindeyken rahatça İsa'nın doğduğu yer olan Beytüllahim'i ziyaret edebiliyor, Ürdün nehrine inerek İsa'nın vaftiz edildiği, Vafizci Yuhanna'nın bulunduğu alanı gezebiliyor, İsa'nın annesi Hz.Meryem'in çocukluğunun geçtiği Sephoria'yı görebiliyordu.

Fakat dönem artık Hristiyan hâkimiyeti dönemiymiş ve bu ziyaretler eskisi kadar kolay değildi. Zira hristiyan hâkimiyetindeki bu bölge tamamen kontrolsüz güç simsarlarının elindeydi ve saldırılar arttıkça artmıştı. Zira

o dönemde Antakya Kralı Roger, Akeldama isimli bölgede tuzağa düşürölür ve şiddetli bir çarpışmanın sonucunda öldürölür. Kudüs krallığı ise yerini Baldwin'in halefi olan II.Baldwin'e teslim etmiştir. 1119 yılına gelindiğinde ise bu durum daha da kötüye gitmeye başlamış Taber dağından, Yuhanna bölgesi olarakta bilinen Ürdün nehrine gitmekte olan 700 kişilik kafiye saracenler saldırmış ve bilanço çok ağır olmuştur. 700 kişilik bu hacı grubuna eşlik eden herhangi bir askeri birlik yoktu. Nihayetinde bu saldırı pahalıya maal oldu ve 380 hacı acımasızca katledildi. 62

Bu durum batı dünyasında oldukça endişelendirmektedir, zira hacılar Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden Kudüs'e gelmektedirler. Bunun üzerine Nablus'ta piskoposlar kurulu toplanır ve bir konsil oluşturlar. 1120 tarihinde toplanan bu konsil hacıları korumanın yollarını aramaktadır. Diğer yandan Kudüs'ün yeni hakimi Kral II.Baldwin'i haclı seferine katılan iki erdemli şövalye ziyaret eder. Bu şövalyeler Hugues de Payen ve Golfrey de St. Omer'dir.

Şövalyeler yeni kral II. Baldwin'in huzuruna çıkarlar ve önünde saygıyla eğilirler. Kral II. Baldwin'e kutsal toprakları ziyaret eden hacıları korumayı teklif ederler ve bu niyet sadece bir koruma görevi içersinde değildir. Kadim dinsel öğretilerle hayatlarını kutsaliyete adanmış birer keşiş gibi hayat sürdüreceklerdir. Kral II. Baldwin'e böylesi tarihi bir teklifi yapan kişi Hugues de Payendir ve bu kişi belki de tarihin en büyük sırlı örgütü olan Tapınak Şövalyeleri'nin ilk

lideri Hugues de Payen isimli kişidir. 63 Fransız asilzadesi olarak bilinir ve tarihte “Franche Gentilshommes” olarak adlandırılmaktadır. Bu asilzade hakkında pek fazla bilgi yoktur ancak şu bir gerçektir ki; yukarıda da söylediğimiz gibi tarihin en büyük sırlı örgütünün efsanevi lideridir..

Hugues planlarını Kral’a anlatmıştır ve Kral II. Baldwin bu teori karşısında etkilenir ve sekiz arkadaşıyla birlikte Hugues De Payen’e görevi verir. Hugues De Payen ve sekiz arkadaşıda yoksulluk, bağlılık ve erdem yemini ederek Kral II.Baldwin ve Kudüs patriği Die Guigny tarafından kutsal şövalye ilan edilirler.

Tapmak şövalyeleri kurulmuştur ancak bu 9 şövalyeden oluşan birlik askeri bir birlik olarak kurulmamıştır. Hepsisi askerlik mesleğinde uzman kılınç ustaları olsalarda onlar yoksulluk ve sadakat adına yemin etmiş, kutsal bir görev için ömürlerini feda etmiş bir oluşumun bireyleridir. Bu açıdan ele alındığında bu oluşum Tapınak Şövalyeleri Tarikatı’dır. Tapmak şövalyeleri II.Baldwin’in emri ve izni ile kurulmuştur ancak henüz hiçbir otorite tarafından bilinmemektedir.

Bu nedenle II.Baldwin devreye girerek dönemin sözü geçen otoritelerinden sayılan Nablus konsilindeki din adamlarının karşısına Tapmak Şövalyelerini çıkardı. Bu cesur kahramanların karşılıksız olarak Hristiyan hacıları korumak istediklerini ve tek karşılığı Tanrıdan beklediklerini anlattı. Nablus konseyi bu cesur davranıştan oldukça etki-

lenmişti ve bu cesur 9 şövalyeyi Süleyman Tapınağının koruyucusu olarak resmen ilan etti.

Tüm bu gelişmelerden sonra Kral II. Baldwin bu dokuz cesur şövalyeye El-Aksa Cami'nin bitişiğindeki sarayın doğu kısmında kalan özel bir karargâh tahsis etmiştir. Tapınak Şövalyeleri'nin lideri olan Hugues de Payen, Kral II. Baldwin'e maksatlarının Kudüs'e gelen Hacıları korumak olduğunu bildirmişti. Hatta kendilerini **"İsa'nın Fakir Şövalyeleri"** ya da **"Süleyman Tapınakçıları"** olarak isimlendirmişlerdi. Bu dokuz efsane şövalyenin isimleri şöyledir;

1. Hugues de Payens,
2. Godfrey de St. Omar,
3. Godfrey Rossal,
4. Gundemar,
5. Godfrey Bisol,
6. Payen de Montdidier,
7. Archibald des St. Aman,
8. Andrew de Montbard
9. Provins Kontu

Aslına bakılırsa bu fakirlik olayı, malda mülkte gözü olmayan, çok sıradan bir hayat yaşayarak tek amaçları ahiret ve dini vazife olan, rahipler geleneğine dayanmaktaydı. Dokuz Şövalye'nin hepsi rahip değildi ama onlar her zaman öyle tanındılar ve halk tarafından dini sınıftanmış gibi mu-

amele gördüler. İşte “İsa’nın Fakir Şövalyeleri” ya da “Süleyman Tapınakçıları” olarak anılmaları da bu sebeptedir. Fakat Süleyman Tapınakçıları olarak anılmalarının başka bir manası daha vardır.

Tapmak Şövalyeleri uzun yıllar boyunca kendilerine tahsis edilen Süleyman Tapınağı’nın yanındaki karargâhlarında kalmış ve bu sebeple de bu karargâhın bulunduğu yere Tapınak Tepesi ismi verilmiştir. Tapınak Şövalyeleri her ne kadar II. Baldwin’in izni ile buraya yerleşti iseler de kendileri de burayı tercih etmişlerdir.

Nitekim Süleyman Tapınağı gizli bir gücün simgesidir ve bu nedenle asıl görevlerindeki güç noktaları bu önemli karargâhtır. Bunun yanı sıra dokuz Tapmak Şövalyesi kendilerine tahsis edilen Süleyman Tapınağı’na bağlı arazideki karargâhlarında tesadüf müdür bilinmez tam 9 yıl kalmışlardır.

Bu süreç içersinde gösterdikleri (sözde) başarı sebebiyle Papa, Tapınak Şövalyeleri’ni “**Kutsal İntizam Mertebe-si**” olarak adlandırılan bir mertebesel ödüle layık görmüştür. İşte Tapınak Şövalyeleri’nin ilk kez resmi adının alınması bu olaya dayanır. Çünkü bu ödülün sonra resmi olarak “**Templiye Şövalyeleri**” unvanına sahip olmuşlardır.

Tapmak Şövalyeleri’nin resmi olarak 1118’de kurulmasının ardından Kral II. Baldwin’e söyledikleri gibi Kudüs’e gelen hacıları koruma görevini yürütüyorlardı. Fakat aradan

9 yıl geçmesine rağmen hiçbir tehlikeli işe girişmedikleri görüldü. Çünkü bunu öylesine dikkatli biçimde işliyorlardı ki, herkes onları acımasız Haçlı ordusunun merhametli ve kahraman şövalyeleri olarak tanımaktaydı. Bu nedenle kendilerine 1128 yılında “**Kutsal intizam Mertebesi**” ödülü verildi. Bu durum Türk Masonlarının yayın organı olan Mimar Sinan dergisinde de şu şekilde anlatılmıştır.

“Bu dinsel onayı gerçekleştirmek üzere, tarikatın önderi Büyük Üstad Hugues de Payens beş şövalyeyle birlikte gider, Papa II. Honorius’u ziyaret eder. Kudüs Patriğinin ve Kral II. Baudoin’in mektuplarını sunar; Tampliyeler’in görevlerini, hizmetlerini ve yararlarını anlatır. 13 Ocak 1128’de Troyes’da konunun müzakeresi için konsil toplanır. Konsile çok sayıda yüksek din görevlisinin yanında özellikle Citeaux Başrahibi Etienne Harding ve Clairvaux Başrahibi Saint Bernard da katılır. Büyük Üstad, konsillere Tampliye örgütünü yeniden takdim eder. Tatmin olan Troyes Konsili, İsa’nın Fakir Şövalyeleri adıyla dinsel şövalyelik tarikatının kurulmasına ve tüzüğünün Saint Bernard tarafından hazırlanmasına karar verir. Böylece Tampliye tarikatı resmen kurulur.” 64

Bu mertebî ödüle layık görülmüşlerdi belki ama şu bir gerçek ki; bu ödülü almalarına vesile olan “**Kudüs Hacılarını Koruma**” görevi için hiçbir şey yapmamışlardı. Peki, o zaman neydi bu efsane dokuz savaşçının asıl görevi? Yoksa Tapınakçı Biraderler başka sırlı bir görev için mi Kudüs’te bulunuyorlardı?

Evet, aynen öyle, asıl amaçları bambaşka bir SIR’dı!

TAPINAK ŞOVALYELERİ BÂTINI SIRLARIN PEŞİNDE

Konuya iyi niyetle yaklaşan birçok araştırmacı öncelikli olarak 9 efsane şövalyenin maksadını, Kudüslü hacıları korumak olarak düşünmüştür. Ancak konunun derinine inildiğinde gerçeğin hiçte öyle olmadığı görülmektedir. Tapınak Şövalyeleri'nin büyük sırrına, araştırdıkça vakıf oluyorsunuz. Şimdi size o derin sırdan bahsedelim;

Tapınak Şövalyeleri daha öncede bahsettiğimiz üzere **“Kudüslü Hacıları Koruma”** görevini yürütüyorlardı. Her ne kadar Hayfâ'dan Kudüs'e kadar olan büyük bir bölgeyi dokuz şövalyenin koruması imkânsız olsa bile, onlar görevlerinin bu olduğunu iddia ediyordu. Fakat bu görevleri sadece göstermelik bir görevdi ve aslında ise Süleyman Tapınağı'nın altında kazı yapmaktaydılar. Süleyman Tapınağı altında yapılan kazılar uzun tüneller oluşturmaktaydı. Öyle ki; İsraili bir arkeolog bu tünellerle ilgili olarak şunları söylüyordu;

“Tünel, güneydeki duvardan içeriye doğru taş yığınlarının kapattığı yere kadar otuz metre uzanıyor. Daha da uzun olduğunu biliyoruz ama kazı yapma iznini, şu an Müslümanların yönetiminde olan Tapmak Tepesi’nin sınırlarını delmemek kaydıyla asıl Müslüman yetkililerin haberi olmadan aldığımız için kazıya devam edemiyoruz. Bu noktada sadece tünelin açığa çıkan kısmını ölçmemize ve fotoğrafını çekmemize izin veriyorlar. İşimizi tamamlarken... Tünelin çıkışını taşlarla kapattık” 65

Bu rapordan da anlaşılıyor ki; görevlerinin hacıları korumak olduğunu iddia eden dokuz şövalye, aslında hem Kral II.Baldwin’i hem de diğer inanan halkı kandırmıştı. Kendilerine özel mülk tahsis edip, devlet kasasından yardım sağladığı 9 Şövalye, Kral II.Baldwin’e ihanet ediyordu. Ancak ne yazık ki; Baldwin bunu asla öğrenemeyecek ve öylece dünyaya gözlerini yumacaktı. Şövalyelerin bu gizli amaçları hakkında pek çok görüş vardır.

Fakat ortak kanaat; onların Hristiyan hacıları korumak gibi bir niyetlerinin olmadığı ve gerçek görevlerini kamufle etmek için uydurulmuş bir yalan olduğudur. Konuyla ilgilenen birçok yazar da bu fikirdedir. Örneğin; ünlü Mason üstadı Albert Pike, 9 Şövalyenin gizli görevi için şunları söylemektedir;

“1118’de, aralarında Geoffroi de Saint-Omar ve Hugues de Payens’in bulunduğu, Doğu’daki dokuz Haçlı şövalyesi kendilerini dine adadılar ve Photius zamanından beri

Roma'nın dinsel otoritesine gizli ya da açık daima düşmanlık gösteren bir Piskoposluk olan Constantinople'nin Patriğinin önünde ant içtiler. Tampliyeler'in ilan edilen görevi, kutsal yerleri ziyarete gelen Hristiyanları korumaktı. Gizli amaçları ise, Ezeziel'in haber verdiği modele uygun olarak Süleyman Tapınağını yeniden inşa etmektir... Tapınakçılar, en baştan beri Roma'nın (Papalık) ve onun krallarının egemenliğine karşıydı. Amaçları, zenginlik ve güç elde etmek ve gerekirse savaşarak Kabalistik dogmayı yerleştirmektir.” 66

Yine Masonlukla ilgili derin ve geniş araştırmalarda bulunmuş iki yazar Christopher Knight ve Robert Lomas'ın, "Hiram'ın Anahtarı" isimli eserlerinde konuyla ilgili olarak şunları yazmaktadırlar;

“Tapınakçıların kurucularının herhangi bir zaman hacılara koruma sağladıklarına dair hiçbir kanıt yoktur, ama öte yandan Herod Tapınağı'nın (Süleyman Tapınağı'nın yeniden inşa edilmiş hali) yıkıntıları altında yoğun araştırma kazıları yaptıklarına dair son derece ikna edici kanıtlar buluyoruz.”

Yine konuyla ilgilenen Fransız Tarihçi Gaetan Delaforge şunları yazmaktadır;

“(Tapınakçılar tarikatını kuran) Dokuz şövalyenin gerçek amacı, Yahudiliğin ve Eski Mısır'ın gizli geleneklerinin özünü içeren kalıntılar ve yazıları bulabilmek

için bölgede araştırma yapmaktı. Bu özel görevi yerine getirdiklerine hiç kuşku yoktur”

Görüldüğü üzere birçok yazar, dokuz şövalyenin asıl maksadının Süleyman Tapınağı'nda kazı yapmak olduğu, sonucuna varmıştır. Tapınak şövalyeleri uzun yıllar bu kazılarına devam ettiler ve aradıkları ise Süleyman Tapınağı'nın altında olduğu iddia edilen Süleyman Hazinesi olabilir miydi?

Bazı araştırmacılar Tapınak Şövalyeleri'nin aradığının Süleyman Hazinesi olduğunu söylese de 9 şövalyenin asıl aradığının, üç bin yıl önce inşa edildiğine inanılan tapınağın altında bulunması muhtemel olan **“Kutsal Ahit Sandığı”** olduğudur.

Biz de edindiğimiz bilgiler ışığında bu iddiayı destekliyoruz ve diyoruz ki; Dokuz Şövalye **“Kutsal Ahit Sandığı”**nın peşindeydi ve tünelleri bu yüzden kazıyorlardı. Fakat tapınakçılar hakkında yapılan araştırmalar göstermiştir ki; onlar **“Kutsal Ahit Sandığı”**na asla erişememişlerdir. Tapınakçılar her ne kadar **“Kutsal Ahit Sandığı”**na erişememiş olsalar bile onların fikri ve dini görüşlerini değiştirebilecek düzeyde farklı bilgilere eriştikleri düşünülmektedir.

Tapınakçılar, bazı yazarlara göre ise Süleyman Ahırları olarak anılan bölgede kazı yapmaktaydılar. İşte bu sebeptendir ki ısrarlı bir şekilde El-Aksa camiinin çevresinde ko-naklamayı istemişlerdir. Tarihçilerin özellikle dikkat çekti-

ği nokta ise Tapınakçıların kazı çalışmalarına sürekli devam ettiğine işaret eden görüş şudur; Tapınakçıların resmi olarak kurulduğu 1119-1120 yıllarından başlayarak asrın en ünlü kumandanlarından biri olan Selahaddin Eyyubi'nin Kudüs'ü fethine kadar geçen süreçte El-Aksa camii çevresinde inşaat çalışmaları hep sürmüştür.

Acaba bu inşaat çalışmaları sistemli olarak Tapınakçıların kazı çalışmalarını gölgelemek adına sürdürülen bir olaydı. Zira 1867 yılında Warren ekibi ile birlikte yine aynı bölgede birçok arkeolojik kazı çalışmasında bulunmuş ve bu çalışmalarda Tapınakçılar tarafından oluşturulduğu düşünülen tünellere rastlamışlardır.

Hatta yine 1968 yılında arkeolojik kazı çalışması sürdüren İsraili bir ekip Tapınakçıların olması muhtemel bir tünele rastlamıştır. Tünelin girişi ve içersinde bulunan simgeler sebebiyle bu tünele “Tapınakçı Tüneli” ismi verilmiştir. Tapınakçı Tüneli olarak anılan bu tünelin tahmini olarak Kubbetüs Sahra'ya kadar ulaştığı düşünülmektedir. 67

Bu tünellerin bir tanesi yine bir kazı çalışması sırasında ortaya çıkartılmıştır ve bu olay medyaya da yansımıştır. Bölgedeki Müslüman halk bu durumu “İsrail Mescid-i Aksa'nın altını tünellerle boşaltıyor” düşüncesiyle birçok protesto gösterisinde bulunmuş, çıkan olaylar neticesinde Kudüs yönetimi ve İsrail söz konusu tünellerin girişlerini mühürlemiştir.

Her ne kadar halk arasında bu tünelleri İsrail'in bilinçli olarak açtığı düşünölsede durum öyle değildir. İsrail bu tünellerden istifade ediyor olabilir fakat El-Aksa camiinin altını tüneller vasıtasıyla boşaltarak yıkacak olma olasılığı zayıf bir ihtimaldir. Bu tüneller Tapınakçılardan günümüze miras kalmıştır ve halen bu tünellerin varlığı inkâr edilemez bir gerçektir. Bunun yanı sıra Tapınakçılar bu tünellerde aradıkları Süleyman hazinesini bugün İsrail yönetimide arıyor olabilir.

KUTSAL KÂSE'NİN KORUYUCULARI TAPINAKÇILAR

Tapınakçılar hakkında en köklü iddia ise kutsal kâse ile ilgili olanıdır. Zira bu iddiaya göre Tapınakçılar bu kazılar neticesinde Kutsal kâseye ulaşmışlardır. Hatta dönemin Tapınakçılar ile ilgili olan Wolfram von Eschenbach'ın Parzival isimli hikâyesinde Tapınakçılar Kutsal Kâse'nin koruyucuları olarak anılmaktadırlar. Tapınakçıların Kutsal Kâse'nin koruyucuları olarak anan başka kaynaklarda vardır fakat asıl ilgi çekici taraf hiçbir zaman bu anlatılanlarda kutsal kâsedен, nerde olduğundan ya da gerçek manada tapınakçıların elinde bulunduğundan bahsetmez.

Peki, nedir bu kutsal kâse ve neden bu kadar önemlidir onu korumak?

Kutsal Kâse, Batı Hristiyanlığında en kadim ve esrarengiz hikâyelerden bir tanesidir. Bu anlatıya göre Kutsal Kâse Hz. İsa'nın Yahudi ve Romalılarından oluşan askeri birlikler

tarafından yakalanarak çarmıha gerilmiş ve idam edilmiştir. Fakat bu idamdan bir akşam önce havarileri ile bir akşam yemeğinde buluşmuş ve bu yemekte efsanevi hikâyeye başrol olan Kadeh'ten son şarabını yudumlamıştır. İdam edilirken ellerinden haç işareti oluşturacak şekilde çivilenmiştir ve çivilendiği ellerinden akan mübarek kanı Arimatealı Yusuf tarafından bu kâseye doldurulmuştur.

Sonuç olarak kutsal kâse hem İsa'nın son akşam yemeğinde dudaklarına değdirdiği, hemde yine son anında akan kanlarının biriktiği bir kâsedir ve bu yüzden bu kase Kutsal olarak anılmıştır. Hz. İsa'nın kadehi ve yine Hz. İsa'nın kanının olduğu iddia edilen bu kâse halen daha gizemini korumaktadır. Bazı tarihi kayıtlarda kutsal kâse Arimatealı Yusuf ve onun soyu tarafından uzun yıllar boyunca muhafaza edilmiştir.

Kutsal Kâse 19. Yüzyılın başından itibaren tüm tarihçileri ve roman yazarlarını cezb etmiştir çünkü bu efsanevi ve bir o kadarda gizemli Kâse'nin varlığı bir yana var oluşuna inanarak sayısız kitaplar yazılmıştır. Yine bu kitaplardan bir tanesini kaleme alan Dan Brown'un, Da Vinci Şifresi isimli eseri binlerce satarak rekor kırmış ve aynı zamanda Kutsal Kase'ye olan ilgiyi bir kez daha gündeme oturtmuştur.

Kutsal Kâse hakkındaki gizem devam etmekte ve araştırmacılar, tarihçiler ve Kutsal Kâse'nin izini sürmeye devam etmektedir. Nerede olduğu konusunda fikir ayrılıkla-

rı mevcuttur ve söylentiye göre bir kısım araştırmacı ve tarihçiler Kutsal Kâse'nin nerede olduğunu gösteren şifrelenmiş bir anıt ortaya çıkarmıştır. Staffordshire bölgesindeki bir anıtın üzerindeki yazılar bir çok şifreci tarafından da çözülmeye çalışılmaktadır.

İşte Kutsal Kâse'nin serüveni halen böyle devam ederken asırlar önce acaba Tapınak Şövalyeleri El-Aksa Camii altında Kutsal kase ya da kutsal kaseye ait bilgilerin bulunduğu parşomenleri mi ele geçirmişlerdi? Birçok araştırmacı böyle olduğunu söyler ve yukarıda bahsettiğimiz üzere Kutsal Kâse'nin koruyucuları olarak anılırlar.

Tapınakçılar bilindiği üzere kilise ile zıt düşmüşlerdir. Bize göre bunun sebebi tapınakçıların kutsal kâse hakkındaki görüşleriydi. Kilise yönetimi klasik inanış çerçevesinde kutsal kâseye bakmaktaydı ve kutsal kâsenin içersinde İsa'nın kanının olabileceği düşüncesi hâkimdi. Ancak bu durum tapınakçılar tarafından böyle algılanmıyor ve bilakis bu düşünce inkâr ediliyordu.

Zira tapınakçılara göre Kutsal kâse aslında Hz. İsa'nın kanının bulunduğu bir kâse değildir. Tapınakçıların düşüncesine göre Hz. İsa Tanrının oğlu değil sadece Tanrı'nın bir elçisi yani peygamberiydi.

Hz. İsa çarmıhta can verirken Magdallı Meryem ile evliydi ve Hz.İsa çarmıhta iken eşi Meryem Hz. İsa'nın çocuğuna hamileydi. İşte bu nedenle kutsal kâse aslın-

da bir kadeh değildi ve sadece kadeh olarak anılması bir simgeydi.

Aslında ise Kutsal kase alegorik bir üçgen simgesinin betimlemesiydi ve bu betimlemenin karşılığı aslında bir kadının rahmiydi. Dolayısı ile kutsal kâse, metal bir eşya parçası değil Magdallı Meryem'in rahmi yani Hz.İsa'nın soyuydu. Bu soy yani Meryem ve Hz.İsa'nın soyu Tapınakçılar tarafından bugüne dek korundu ve bu soyun selameti sağlandı.

TAPINAKÇILAR VE HAŞHAŞİ SUİKASTÇİLER

Tapınakçıların İslam dini ile ilişkilerini aslında ilk büyük haçlı seferinin sonunda aramak gerekir. Nitekim I. Haçlı seferi neticesinde eli kanlı gözünü kan bürümüş haçlı zihniyeti Kudüs'ü yerle bir etmiş ve zafer naraları atmıştı. Bölge her ne kadar Hristiyan hâkimiyetine geçse de nüfusun büyük bir çoğunluğu Müslümanlardan oluşmaktaydı.

Bu Müslüman cemaatleri Şii ve Sunni gruplardan veya diğer haricilerden oluşabiliyordu. Tapınakçıların temas halinde oldukları diğer bir grup da silahlı direniş grubu olarak ön plana çıkan ve adından çokça söz ettiren bir yapılanma olan Haşhaşilerdi.

Haşhaşi grubunun başında ise Tapınakçıların ve Hristiyan dünyasının “Şeyh'ül Cebel” yani “Dağların İhtiyar Şeyhi” dedikleri Hasan Sabbah bulunuyordu. O dönemde yak-

laşık 100 kaleye hükmeden Hasan Sabbah'ın 70 Bin Kişilik ordusu olduğuna dair haberler ortalıkta dolaşıyordu.

Ancak Hasan Sabbah'ın en iyi yaptığı işlerden bir tanesi algı operasyonu ve propaganda faaliyetleri yapmaktı ve bu 70 Bin rakamı belki de doğru bir rakam değildi. Yine ilerleyen bölümlerde irdedeceğimiz üzere gezgin Marco Polo'nun kaleyi ziyaretinden sonra aldığı ve hatta yaydığı bilgiler arasında Hasan Sabbah'm ölüm makinelerinin efanesi yatıyordu.

Hasan Sabbah'm adamları gözünü kırpmadan onun için canını verebilecek kadar yürekli kişilerdi ve hatta Hasan Sabbah için suikastler düzenleyebilen profesyonel katillerdi.

İşte bu nedenlerden dolayı Tapınakçılar Hasan Sabbah ve Haşhaşi yapılanmasına imrenerek bakıyordu ve araştırmaya, incelemeye, taktiklerini öğrenmeye çalışıyorlardı. Templiyer ve Haşhaşiler isimli el yazmalarında bu iki grubun arasında cereyan eden çok ilginç olaylara rastlamak mümkündür.

Bernard Lewis gibi tarihçilere bakılırsa İsmaili şeyhi olan Reşideddin Kudüs kralı Amuri'ye elçiler göndermiş ve kendilerine ödedikleri verginin altından kalkamadıklarını ve bunu vermek istemediklerini beyan etmişti.

Kudüs kralı İslam'ı kendilerine göre yorumlayan İsmaili grubu "zaten İslam dinin mensup değilsiniz, halife sizi İs-

lam olarak görmüyor. Vaftiz olup bizim dinimize mensup olursanız sizden vergiyi kaldırırım” diyordu.

Yılda yaklaşık 3000 duka vergi ödeyen İsmaililer ise bunu kesinlikle kabul etmiyor ve İslam olduklarını özellikle söylüyorlardı. Fakat bu durumun aksini iddia edenler de olmuştur. Buna göre bazı İsmaililer vergi borcundan kurtulmak için günümüzde ki sabetaistlerin 68 uyguladığı taktiği uygulamış ve vaftiz olmuşlar ancak bunu sadece Kudüs kralına gösteriş olsun diye yapmışlardı.

HAŞHAŞİLER TAPINAK ŞOVALYESİ ÜNVANINI ALIYOR!

Bu olaydan sonra bazı beyanatlara göre Haşhaşiler Tapınak Şovalyeleri için adeta biçilmiş kaftandı. Zira Kudüs'ün ve yine Kudüs'e gelen hacıların muhafazası, korunması için çok sayı da şövalyeye veya savaşçıya ihtiyaç duyuluyordu.

Haçlı ordusunda ki savaşçılar ise bu iş için hantal olarak görülüyordu ama Haşhaşiler özel eğitilmiş, öldürmeye programlanmış, zeki ve gözü kara askerlerden oluşuyordu. Bu nedenle Kudüs kralı ile yapılan anlaşmanın ardından pek çok Haşhaşi savaşçısının şövalye ünvanı aldığını ve Tapınakçılar ile birlikte Hristiyan hacıları korumak için görev yaptıkları iddia edilenler arasındadır.

Haşhaşiler sadece profesyonel katiller olarak bilinmesinin yanı sıra aynı zamanda bu suikastçilerini kiraya vererek de iş görüyorlardı. İşte bu nedenle onlara tarihin ilk profesyonel kiralık katil ekibi denmişti.

MASONLARIN LOCA SİSTEMİNDE HAŞHAŞİ İZLER

Haşhaşiler sadece işledikleri profesyonel cinayetler veya bir zekâ abidesi edasıyla çevirdikleri entrikalar ile Tapınakçıların dikkatini çekmemişti. Aynı zamanda örgütün yapısı, eğitim sistemi, ayinleri, kardeşlik üzerine kurgulanmış sistemleri, ketumiyet üzerine olan sırdaşlık inançları ve daha birçok meziyetleri Tapınakçıların dikkatini çekmişti.

Tapmak şovalyeleri XIV. Yüz yılda Fransa Kralı ve Papa tarafından tasfiye edilmeye başlayınca Mason localarına sığınan Tapmakçılar, Masonluğu yeniden organize etmiş, Haşhaşilerden öğrendikleri pek çok yönetim sistemini masonluğa da entegre etmişlerdi.

Masonların loca içerisinde yemin ile gerçekleştirdikleri tekris ayininde kullanılan kılıçlar ile yapılan ritüelden “kardeşlik” adını verdikleri özel dayanışma sistemine kadar pek

çok unsur Tapınak Şovalyeleri ile Masonluğun vazgeçilmezleri arasında yer almıştı.

1291 Yılından sonra Tapınakçıların Papalık makamı ile kazandıkları özgürlükler ile Kudüs ve çevresinde Haşhaşilerden öğrendikleri Bâtını düşünce tarzlarını yanlarında götürdükleri Haşhaşi savaşçıları veya Daileri ile İncil üzerinde tatbik etmeye daha doğrusu İncil'i farklı manalarda tevil etmeye başladılar.

Hristiyan inancına ezoterik boyut kazandıran bu yeni yaklaşım daha yeni yeni filizlenmeye çalışan Duvarcı (Maçon) Derneklerini de etkiliyordu. Duvarcı yani Maçon dernekleri daha sonra Mason ismini alırken 69 ezoterik anlamda da Tapınakçıların öğretilerinden etkilendiler ve “Çırak, Usta, Kalfa” gibi Mason derecelerinin 33. Dereceye kadar olan kısmına da ritüel anlamında pek çok etkileri oldu.

Örneğin Tapınakçılar veya Masonların idari disiplinleri, reise olan, itaatleri, tarikat içindeki hiyerarşiye bağlılıkları, çok iyi sır saklayıcı olmaları, tarikat mensupları arasında “kardeşlik” esasına olan imtimamları Haşhaşiler ile hemen hemen aynıdır.

BANKACILIĞIN MİMARİ TAPINAKÇI MASONLAR DEĞİL HAŞHAŞİLERDİR!

Yine aynı zamanda bankacılığın temelini atanların Tapınak Şovalyeleri olduğu pek çok tarihi kaynakta yer alır. Bunun temeli ise şöyledir; Kudüs'e gitmek için herhangi bir Avrupa ülkesinden yola çıkan Hristiyan hacılar Tapınakçılara gidiyor tüm parasını onlara yatırıyor. Karşılığında günümüzdeki senet benzeri mühürlü bir kâğıt alıyor, aldığı kâğıtta yatırdığı para miktarı ve seneti onaylayan tapınakçının imzası bulunuyordu.

Hacı adayı yolda eşkiyaların saldırısına uğrayıp soyularak bütün parasını kaybetme derdinden böylelikle kurtulmuş oluyor, Kudüs'e vardığında ise aldığı seneti tapınakçı lidere vererek parasını geri çekebiliyordu.

Pek çok tarihçi bu uygulamayı bankacılığın ilk ilkel halde kullanımını olarak kabul eder ancak tapınakçılar bu uygu-

lamayı da Haşhaşilerden almıştır. İsmaili tarikatına mensup yüzlerce insan Türk Selçuklu devletinin yoğun baskıları sebebiyle vergi vermekten kaçınıyorlardı.

Selçuklu devleti ise İsmaili tarikatına mensup yerleşim yerleri ile bölgelerin geçiş güzergâhlarından ve İsmaili kervanlarından vergi adı altında paralar alıyordu. Hasan Sabbah, Alamut kalesinden yayınladığı ferman ile yüz kadar diğer kalede ki Dai Şeyhine bildiri gönderdi.

İsmaili kervanı yola çıkmadan önce gidip Dai şeyhlerine parasını yatırıyor, ulaştığı başka bir Dai şeyhine bu mühürlü deri parçasını göstererek parasını geri alıyordu. Selçuklu muhafızları yolda çevirdiklerinde ise paralarının olmadığını söyleyerek kurtulmayı başarıyorlardı.

Tapmakçılar ile olan sıkı bağlarından sonra bu taktik sistemini geliştiren Haşhaşiler, nasıl uygulama yaptıklarını Tapınakçılara da aktarmışlardır. Daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi Tapınakçılar içerisinde paralı asker olarak görev alan pek çok Haşhaşi, Hristiyan hacıları korumak için tapmakçılar ile birlikte uzun süre yaşamıştır.

Hacıların güvenliğini sağlamak için tapınakçılar ile birlikte hareket eden ve uzun süre onların içinde kalan Haşhaşi savaşçıları hacıların korunmasında da önemli rol oynamışlar ve paralarının emniyete alınması için Selçuklu hükümeti için uyguladıkları sistemi Tapınakçı Masonlar içinde uygulamışlardır.

Ayrıca tapınak şövalyelerinin giyim tarzları da yine Haşhaşi savaşçılarının tasarımlarıdır. Haşhaşi savaşçıları uzun elbiseleri ve kırmızı dini sembolizmi de Haşhaşilerden aldıkları gibi İsmaililer için kutsal bir değeri olan ve 7 imamı temsil eden 7 sayısı da tapınakçılar arasında ezoterik bir öneme sahip hale gelmişti.

Bu bilgilerden de anlaşılıyor ki Tapınakçılar ve Haşhaşiler arasında sağlam bağlar oluşmuş ve birbirlerine karşı her zaman destek halinde olmuşlardı. Cengiz Han ve Ordusu Haşhaşiler üzerine hücum ettiğinde ise Tapınakçıların Haşhaşilere destek için Alamut kalesine desteğe gittikleri de bilinenler arasındadır.

İslam'ın dışında sayılan Haşhaşiler ile Hristiyanlığın dışında sayılan Tapınakçıların birçok anlamda birliktelik kurduğu aşikâr olmakla birlikte Hasan Sabbah'ın batının gözünde de neden bu kadar önemli olduğu sorusu Tapınakçı – Haşhaşi bağlantısı ile cevap bulmuş oluyor.

SELAHADDİN EYYÜBİ VE HAŞHAŞİLER

Anadolu'nun Türkleşmesini ve bölgede Türk birliğini tesis etmeyi amaçlayan Türkiye Selçuklu Devleti, bu hedefine ulaşmak için komşu devletlerle bazen dostane bazen de düşmanca ilişkiler içinde bulunabiliyordu. Buna dair en güzel örneği bir Türk beyliği olan Zengiler'in devamı niteliğindeki Eyyûbîler ile olan münasebetlerinde görmekteyiz. Bilindiği gibi adını kurucusu Salâhaddîn Yusuf b. Eyyûb'un babası Necmeddîn Eyyûb b. Şâdi'den alan Eyyûbîler 1175-1260 yılları arasında merkezi Mısır olmak üzere Şam (Suriye, Ürdün, Lübnan), el-Cezire (Yukarı Mezopotamya), Diyarbekir ve Kuzey Irak'ta hüküm sürmüş Müslüman bir devlet idi.

Tarihî kaynakların verdiği bilgilere göre, Türkiye Selçuklu Devleti ile Eyyûbîler arasındaki ilk resmî ilişki Muharrem 572/10 Temmuz-8 Ağustos 1176 tarihinde Salâhaddîn

Eyyûbî tarafından Haleb'in fethi sonucu iki taraf arasında yapılan anlaşma hükümlerini Musulluların ve Artuklu beylerinin yanı sıra Türkiye Selçuklularının da tanınması ile gerçekleşmiştir.

Bu hadiseden kısa bir süre sonra II. Kılıç Arslan'ın 13 Eylül 1176 tarihinde gerçekleşen Myriakephalon Savaşı'nda Bizanslıları yenilgiye uğratması üzerine zaferini bildirmek için Salâhaddîn Eyyûbî'ye elçi gönderdiğini bilmekteyiz.

Fakat iki taraf arasında resmî çerçevede başlayan bu dostluk ilişkisi II. Kılıç Arslan'ın Bizans'a karşı kazandığı başarıdan sonra Anadolu'daki Türk birliğini sağlamak için doğuya yönelmesi ve burada yaptığı askerî faaliyetler neticesinde gerginleşmeye başladı.

Zira II. Kılıç Arslan, Danişmendliler'e ait olan Malatya'yı 1178 yılında alınca Artuk beyleri sıranın kendilerine geleceğini düşünerek Salâhaddîn Eyyûbî'den himaye talebinde bulundular.

Gerek böyle bir teklifte bulunulması gerekse bu isteğin Eyyûbîler tarafından kabul görmesi II. Kılıç Arslan'ı rahatsız etmiş olsa da faaliyetlerine devam etti. İlk iş olarak daha önce kendisine ait olan ve şimdi Salâhaddîn Eyyûbî'nin Balbek Hâkimi Şemseddîn İbnü'l-Mukaddem'in elinde bulunan Ra'ban (Araban) Kalesi'ni geri almak için ordusunu harekete geçirdiği gibi adı geçen kalenin kendisine teslim edilmesi için Salâhaddîn Eyyûbî'ye elçi gönderdi.

Elçi: Ra'ban Kalesi'nin Nureddîn Mahmud b. Zengî tarafından izinsiz olarak II. Kılıç Arslan'dan alındığını Melik el-Salih'in de burasını sultana teslim ettiğini, bu nedenle Salâhaddîn Eyyûbî'den kalenin iade edilmesini talep etti. Fakat II. Kılıç Arslan'ın bu isteği Salâhaddîn Eyyûbî tarafından kabul edilmedi. Bunun üzerine II. Kılıç Arslan yaklaşık 20.000 kişilik bir kuvvet ile Ra'ban Kalesi'ni muhasara edip etrafını yağmalamaya başladı. Kalenin Hâkimi Şemseddîn İbnü'l Mukaddem hem durumu bildirmek hem de yardım talep etmek için Salâhaddîn Eyyûbî'ye haber gönderdi.

Bunun üzerine Eyyûbî Sultanı Salâhaddîn kardeşinin oğlu Takiyeddîn Ömer ile Seyfeddîn Ali b. el-Meştûb'u yardım için gönderdi. İmadeddîn el-Kâtib el-İsfahanî'nin ifadesine göre:5 "1.000 kişilik Eyyûbî kuvvetini gören Türkiye Selçuklu askerleri dağılıp kaçtılar". Süryani Mihail ise6 "575/1179-1180 yılında gerçekleşen bu olayda iki taraf Türk ise de yapılan savaşta Selçuklu ordusu Takiyeddîn'in askerleri karşısında mağlup oldu" demektedir.

Bu olaydan sonra Salâhaddîn Eyyûbî kâtibi İmadeddîn el-Kâtib el-İsfahanî'ye Musul Veziri Mücahiddîn Kaymaz'a gönderilmek üzere şu mektubu yazdırmıştır: "Malûmdur ki biz İslâm'ın galip gelmesini, İslâm askerlerinin kâfir ordularına karşı muzaffer olmasını istiyorduk. II. Kılıç Arslan, Rumlarla anlaştı, Franklarla hediye alıp verdi. Dinin gösterdiği yoldan ayrıldı. Kâfirleri müminlere karşı savaşa teşvik etti... Asker hazırlayarak Ra'ban Kalesi'ni muhasara etti.

Askerleri tarlaları tahrip ettiler, yol kestiler, ekinleri yak-
tılar, ziraatı mahvettiler. Bu hareket Müslümanların kalple-
rini yaraladı. Şemseddin İbnü'l-Mukaddem onlardan çok
şikayet etti. Biz onların kaleyi almasından endişelenmedik.
Zira o kadar güçlü değillerdi. Biz halkı zulümden kurtar-
mak için Takiyeddîn'i 1.000 kişi ile görevlendirdik. Oysa
onlar 30.000 kişi idiler ve kaçtılar. Allah bilir ya onların
heybetini yıkmak ve hatalı fikirlerinden dolayı onları ceza-
landırmak istemedik.”⁷

Ra'ban hadisesinden sonra Türkiye Selçuklu-Eyyûbî
ilişkilerinin II. Kılıç Arslan'ın damadı Nureddîn Muham-
med yüzünden yeniden gerginleştiğini görüyoruz. Şöyle ki,
Hısn Keyfa Sahibi Nureddîn Muhammed b. Kara Aslan b.
Davud b. Artuk, II. Kılıç Arslan'ın kızı Selçuk Hatun'la ev-
lenmiş ve sultan, Selçuk Hatun'a Artuklu sınırlarına yakın
bir kaç Selçuklu kalesini çeyiz olarak vermişti.

Ancak bir süre sonra Nureddîn Muhammed, II. Kılıç
Arslan'ın kızından yüz çevirip bir şarkıcıyla evlenmiş ve ül-
kesine, hazinesine o hâkim olmuştu. Sultan bu durumu öğ-
renince damadına bir elçi gönderip ya evlilik akdi sırasında
aldığı kaleleri geri iade etmesini ya da şarkıcı kadından ay-
rılmasını istedi. Aksi takdirde Artuklu ülkesini elinden ala-
cağına dair tehditlerde bulunup Harput havalisindeki bazı
yerleri de ele geçirdi.

Durumun ciddiyetini kavrayan Nureddîn Muhammed
kendisine yardımcı olması için Salâhaddîn Eyyûbî'den yar-

dım istedi ve onun himayesine sığındı. Bunun üzerine Eyyûbî Sultanı Salâhaddîn, Nureddîn'e karşı saldırgan tutumundan vazgeçmesi için II. Kılıç Arslan'a elçi ve mektup gönderdi.

II. Kılıç Arslan da cevap olarak: Damadı Muhammed b. Kara Arslan'ın kusurlarını saydıktan sonra "Ben sadece kızım ile evlendiği zaman ona verdiğim kaleleri geri istiyorum" dedi. Bunun üzerine Salâhaddîn Eyyûbî ise "Ona dokunamazsın. Biz onunla anlaşma yaptık ve himayemize aldık. Eğer üzerine yürüyecek olursan atlarımızın dizginlerini onun yardımına çeviririz" diye cevap verdi.

Bu cevap üzerine iki taraf arasında bir anlaşmaya varılamadığı gibi gerginlik daha da arttı. Diğer taraftan Franklar (Haçlılar) Salâhaddîn Eyyûbî'den sulh isteyip öne sürülen bütün şartları kabul etmişlerdi. Böylece Şam bölgesini emniyete alan Eyyûbî Sultanı Salâhaddîn, II. Kılıç Arslan ile olan anlaşmazlıkları gidermek için 576/1180-1181'de ordusuyla Tell-başir istikametinden Ra'ban'a hareket etti. Bu sırada Hısn Keyfa Sahibi Nureddîn Muhammed de Salâhaddîn ile buluşmak için Ra'ban'a vardı.

II. Kılıç Arslan ise Salâhaddîn Eyyûbî'nin kendisine doğru yaklaşmakta olduğu haberini alınca Veziri İhtiyareddîn Hasan b. Gafnas'ı ona elçi olarak gönderdi. Elçi, Salâhaddîn'in huzuruna varınca ona şu mesajı ilettili: "Bu adam (Nureddîn Muhammed) kızım a şöyle şöyle yaptı: mutlaka onun ülkesine girmeli ve ona haddini bildirmeliyim." dedi.

Elçinin mesajına sinirlenen Salâhaddîn “Efendine de ki, eğer geri dönmezse Allah’a yemin ederim ki, Malatya üzerine yürüyeceğim. Malatya’ya iki günlük mesafedeyim, oraya vardığımda da atımdan inmeyeceğim, sonra da bütün ülkesini elinden alacağım” dedi. Durumun ciddiyetini kavrayan İhtiyareddîn huzurdan ayrıldı ve ertesi gün Salâhaddîn tarafından tekrar kabul edildiğinde “Ben efendim adına değil, kendi adıma size bir şeyler söylemeyi ve bana hak vermenizi talep ediyorum” dedi.

Cevap olarak Salâhaddîn Eyyûbî “söyle” diye karşılık verince elçi:

“Ey efendimiz! Bu çirkin iş senin gibi bir sultana yakışmaz, siz sultanların en büyük, en şanlı, en şöhretlilerinden birisiniz.

Halkın senin cihadı terk edip Haçlılarla anlaşma yaptığını, ülke çıkarlarını bir kenara bıraktığını ve askerlerini bir şarkıcı için yollara döktüğünü duyması kadar büyük bir kötülük düşünebiliyor musunuz?

Yarın Allah Taâlâ’ya ne mazeret beyan edeceksiniz? Sonra halife ve diğer Müslüman hükümdarların ve bütün halkın nezdindeki itibarın ne olur?

Düşün ki hiç kimse senin yüzüne karşı bunları söylemez, fakat meselenin böyle olduğunu bilmezler mi?

Sonra farz et ki, II. Kılıç Arslan öldü ve kızı da beni sana gönderdi. O sana sığınıyor ve kocasından hakkını almak istiyor. Sen bunu reddetmezsın” dedi.

Bunun üzerine Salâhaddîn:

“Vallahi sen haklısın! Mesele senin dediğin gibidir; fakat bu adam (Nureddîn) bana sığındı. Şimdi onu bırakırsam bu bana yakışmaz. Sen onunla görüş ve aranızdaki meseleyi dilediğiniz gibi halledin. Ben de size her türlü yardımda bulunacağım” dedi.

Bunun üzerine İhtiyareddîn Hasan, Nureddîn Muhammed ile görüştü ve yapılan müzakereler sonucunda Nureddîn'in bir sene sonra şarkıcıyı yanından uzaklaştırmasına, aksi hareket ettiği takdirde Salâhaddîn'in kendisinden yardım desteğini çekmesine karar verildi.

Böylece iki taraf arasındaki anlaşmazlık tatlıya bağlanmıştı. Hatta Müslüman Türkmenlere kötü muamelede bulunan Kilikya Ermeni Krallığı üzerine sefer tertip etmek için anlaşma bile yaptılar. Ermeni seferinden sonra Salâhaddîn Eyyûbî Mısır'a, II. Kılıç Arslan da Malatya'ya geri döndü.

Bu olaydan sonra II. Kılıç Arslan ile Salâhaddîn Eyyûbî arasındaki ilişkiler gayet olumlu bir seyir takip etmiştir. Nitekim Salâhaddîn Eyyûbî'nin Kudüs'ü fethettiği haberi duyulunca II. Kılıç Arslan'ın Haçlılara karşı kazanılan bu büyük zaferi tebrik etmek ve iki taraf arasındaki anlaşmaları yenilemek üzere Veziri İhtiyareddîn Hasan'ı Eyyûbî sultanına gönderdiği bilinmektedir. Salâhaddîn'in Kevkeb Kalesi'ni muhasara ettiği sırada gerçekleşen bu ziyarette

(1188) İhtiyareddîn'e gayet iyi muamele edilmiş ve izzet-ikrâmda bulunulmuştu.

III. Haçlı Seferi'nde (1189) de II. Kılıç Arslan ile Salâhaddîn Eyyûbî arasındaki iyi ilişkiler devam etmiştir. Yapılan anlaşma gereği II. Kılıç Arslan ve büyük oğlu Kutbeddîn Melikşah Haçlıları durdurmak için mücadele ettilerse de Türkiye Selçuklu Devleti'nin içinde bulunduğu sıkıntılar nedeniyle başarılı olamadılar. Ancak bu başarısızlık iki taraf arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkilemedi.

Zira III. Haçlı Seferi'nin sonlarına doğru Malatya Haki-mi Kayserşah kardeşi Kutbeddîn Melikşah'ın faaliyetlerinden çekindiği için Kudüs'te bulunan Sultan Salâhaddîn'in yanına gidip yardım talep ettiği gibi el-Adil'in kızlarından biriyle evlendi (1191). Eyyûbî Sultanı Salâhaddîn ise Kayserşah'ın yardım isteğine karşı, kardeşler arasındaki problemi halletmek için Kazasker Şemseddîn b. el-Ferrâş'ı Anadolu'ya gönderdi. Ayrıca Kutbeddîn Melikşah'ın 1192 yılında Salâhaddîn Eyyûbî'yi Anadolu'ya davet ettiğini biliyoruz. Ancak Eyyûbî Sultanı Salâhaddîn, Haçlılar ile uğraştığı için bu davete olumlu cevap verememiştir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi ilk defa 1176 yılında başlayan Türkiye Selçuklu-Eyyûbî ilişkileri çeşitli merhalelelerden geçerek 1192 tarihine kadar devam etmişti. Ancak 1192 yılında II. Kılıç Arslan'ın bir yıl sonra da Salâhaddîn Eyyûbî'nin ölmesi üzerine her iki devlette de saltanat mücadeleleri başladığı için bir süre kendi iç işleriyle meşgul oldular.

I. Gıyaseddîn Keyhüsrev babasının ölümünün ardından büyük bir itirazla karşılaşmadan Türkiye Selçuklu tahtına geçmişti. En büyük rakibi gibi gözüken kardeşi Kutbeddîn Melikşah da öldüğü için Keyhüsrev ülkeyi başarıyla idare etmeye başlamıştı. Fakat 1197 yılında kardeşi II. Süleyman Şah saltanat idasında bulunarak Konya'yı muhasara etti. Dört ay süren kuşatma sonucu I. Gıyaseddîn Keyhüsrev Konya halkının arabuluculuğu ile kendisine ve çocuklarına dokunulmamak şartıyla şehri, Rükneddîn II. Süleyman Şah'a teslim etti.

İbn Bibi'nin kaydettiğine göre; I. Gıyaseddîn Keyhüsrev kendisine ikamet edebilecek bir yer bulabilmek için önce Kilikya Ermeni Krallığı'na, oradan Elbistan'a ve daha sonra Malatya Sahibi Kayserşah'ın yanına gitmişti. Aynı zamanda el-Adil'in damadı olan kardeşi Kayserşah'ın yanında bir müddet kaldıktan sonra belki kendisine de yardımcı olunur ümidiyle Haleb'e gitti.

Ancak Halep Sahibi el-Zahir, sabık sultanı gayet iyi karşılamış olsa da muhtemelen kendi iç işlerindeki karışıklıklar nedeniyle ona karşı yeteri kadar ümit verici davranmamıştır. I. Gıyaseddîn Keyhüsrev'den sonra Malatya Sahibi Kayserşah da 1200 yılında ülkesini elinden alan kardeşi Rükneddîn II. Süleyman Şah'tan kaçarak kayınbabası el-Adil'e sığındı. Fakat, el-Adil, damadını Rükneddîn II. Süleyman Şah'a karşı savunmak yerine onu Urfa'da ikâmet ettirdi.

Zira, bu sıralarda kendi iç işleri de oldukça karışık. Nitekim 1202 yılında Salâhaddîn'in oğlu el-Efdal hem amcası el-Adil'in hem de kardeşi Halep Sahibi el-Zahir'in kendisine ait bazı toprakları zaptetmeleri üzerine Rükneddîn II. Süleyman Şah'a elçi gönderip, ona tâbi olduğunu ve hutbe-lerde onun adını okuttuğu gibi, yine onun adına para darp ettireceğini bildirdi.

Böylece ilk defa bir Eyyûbî Meliki Türkiye Selçuklu Devleti'ne tâbi olmuş oluyordu. el-Efdal'in bu tâbiliğinin I. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in ikinci kez Türkiye Selçuklu tahtına çıkışında (1205-1211) da devam ettiğini görmekteyiz. Nitekim I. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in Konya'da tahta oturduğunda Sümeysat Sahibi el-Efdal, sultana itaatini bildiren bir elçi göndermiştir. Ayrıca I. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in, el-Eşref'in desteği ile Harput'u muhasara eden Nasreddîn Muhammed'e karşı 6.000 kişilik Selçuklu askeri ile el-Efdal'i görevlendirdiğini de bilmekteyiz.

I. Gıyaseddîn Keyhüsrev Harput meselesini halledip ülkesinin doğu sınırlarını emniyet altına aldıktan sonra Anadolu'dan geçen milletler arası ticaret yolları üzerinde söz sahibi olabilmek için daha çok Kilikya Ermeni Krallığı ve Bizans ile olan ilişkilerine ağırlık verdiği için Eyyûbîler ile pek fazla ilgilenememişti. Yerine geçen oğlu I. İzzeddîn Keykavus (1211-1220) da babasının siyasetini takip etmiş ve saltanatının ilk yıllarında Eyyûbîler ile münasebette bulunmamıştı. Nitekim saltanatının ilk günlerinde kendisi-

ne problem çıkartarak Kayseri'yi muhasara eden kardeşi I. Alâeddîn Keykubad'a karşı el-Eşref'ten yardım istemişti.

Ancak, 614/1216-1217 yıllarında Halep Sahibi el-Zahir'in ölümü üzerine cereyan eden olaylar neticesinde ticarî açıdan önemli bir şehir olan Haleb'i almak üzere 615/1218-1219 yıllarında harekete geçti. Kaynakların verdiği bilgilere göre: el-Zahir ölünce yerine oğlu el-Aziz tahta geçmişti. Ancak henüz çok küçük yaşta bulunduğu için naibliğini annesi, Atabeyliğini ise Şehabeddîn Tuğrul yapmaktaydı.

Halep ileri gelenlerinden bazıları atabeyin kendilerine karşı olan tutumları nedeniyle rahatsızlık duyup Anadolu'ya gelerek I. İzzeddîn Keykavus ile görüştüler. Sultana Haleb'e yürümesini ve bu iş için Sümeysat Sahibi el-Efdal'e yazılı bir davette bulunursa kendisine yardımcı olabileceğini söylediler. Bunun üzerine, Haleb'i Türkiye Selçuklu topraklarına katmak isteyen I. İzzeddîn Keykavus derhal devlet erkânını topladı, "Halep ülkesinin küçük bir çocuk ile bir kadının elinde kaldığını, eğer vaktinde asker gönderilir ve tedbir alınırsa Şam vilayetini elde edebileceğini" söyledi.

Devlet erkânı ise "Babasının mülkünde hükümdar olan bu küçük çocuğun babası ve dedeleri ile daima dostane ilişkiler içinde bulunduğunu, ayrıca komşu milletler ona taziye ve tebrik için elçiler gönderirken sizin o yetim çocuğun mülküne saldırmanız komşularımızın hoşuna gitmeyecektir" diye cevap verdi.

I. İzzeddîn Keykavus ise “Sultanlar arasında merhamet yoktur” deyip el-Efdal’e davette bulunduğ u gibi ordunun hazırlanmasını emretti. Sultanın isteğ i doğrultusunda ilk iş olarak Maraş Hâkimi Emir Nusretüddîn’e ordu hududa gelinceye kadar süvari ve piyade kuvvetleri ile muhasara aletleriyle birlikte hazır bulunması için ferman yazıldı. Malatya ve Sivas sahiplerine de aynı şekilde fermanlar gönderildi.

Uç beylerine ise Yabanlu²⁰ yaylasında hazır bulunmalarına dair ferman yazıldı. Sümeysat Sahibi el-Efdal ile de I. İzzeddîn Keykavus’a tâbi olması şartı ile Halep topraklarına birlikte saldırılmasına ve Halep ile ona bağı lı olan yerlerin el-Efdal’e kalmasına daha sonra da el-Eşref’in elinde bulunan Harran, Ruha (Urfa) gibi diğ er doğ u ö lkelerine de sefer düzenlenmesine ve buralarının I. İzzeddîn Keykavus’a kalması şartı ile anlaş ma yapıldı.

Gerçekleş en ittifaktan sonra her iki tarafın askerleri de harekete geç ti. İlk önce Ra’ban Kalesi’ni ele geç irdiler ve yapılan anlaş ma gereğ i I. İzzeddîn Keykavus burasını el-Efdal’e teslim etti. Daha sonra Tell-baş ır’e hareket ettiler ve on gün boyunca kaleyi kuş attılar. Fakat bir netice alamayınca Sultan I. İzzeddîn Keykavus civardaki bütün ağ açların ve üzüm bağ larının kesilmesini emretti. Geç im kaynaklarının yok edildiğ ini gö ren ahali kalenin teslim edilmesi için kale muhafızına baskıda bulununca Tell-baş ır’i de ele geç irmiş oldular.

Ancak I. İzzeddîn Keykavus bu defa kaleyi el-Efdal'e teslim etmeyip kendi adına alıkoymasına için Emir Nureddîn'e bıraktı. el-Efdal ise anlaşmaya uymayan I. İzzeddîn Keykavus'un bu davranışından şüpheye kapılıp ya aynı şeyi Haleb'i aldığımız zamanda yaparsa o zaman kardeşlerimin mülkünü ellerimle bir yabancıya teslim etmiş olacağım, oysa bu benim hiç bir işime yaramaz düşüncesine kapılarak sultanı oyalamak için zamanın önemi yok diyerek önceden kararlaştırıldığı gibi ilerlemek yerine şurayı da alalım, burayı da alalım, böylece Haleb'i daha kolay ele geçiririz demeye başladı.

Bunun üzerine I. İzzeddîn Keykavus Tell-başir'den sonra Menbic'e yöneldi ve burayı da ele geçirip kaleyi tamir ettirdi. Ayrıca Halep emîrlerinin bazılarını tevkiler göndererek onları hoşnut etmeye çalıştı.

Diğer taraftan Atabey Şehabeddîn Tuğrul, I. İzzeddîn Keykavus ile el-Efdal'in Haleb'e doğru ilerlediklerini öğrenince kendisini kalede muhasara edeceklerinden korkmuş ve şehir halkının da gönüllü olarak şehri teslim etmelerinden çekindiği için Haçlılarla (Franklarla) meşgul olan el-Eşref'e elçi göndererek kendisini tâbi tanıyacaklarını bildirerek kızkardeşinin oğlu olan el-Aziz'e yardım etmesini talep etti.

Teklifi cazib bulan el-Eşref yanındaki askerlerle yola çıktı ve diğer birliklerine de Haleb'e gelmeleri için haber gönderdi. el-Eşref Halep yakınında karargâh kurup asker-

lerinin gelmesini beklerken kız kardeşi ve Atabey ile buluşup I. İzzeddîn Keykavus'a karşı nasıl tedbir alacaklarını kararlaştırdı.

İlk önce Halep emirleri ve ileri gelenleri ile görüşüp onlardan bağlılık yemini aldı, ardından da sultanının üzerine doğru hareket etti. Sultan ise el-Eşref'in yaklaşmakta olduğu haberini alınca Emîr-i Meclis Mübarizeddîn Behramşah'ı 4.000 kişilik bir öncü kuvvet ile görevlendirdi.

4.000 kişilik diğer bir kuvveti de Çaşnigir Seyfeddîn kumandasında arkadan yola çıkardı. Kendisi de 14.000 kişi ile hareket edecekti. Emir-î Meclis Behramşah Haleb'e yaklaştığı sırada Sivas Elli-Başlılarından Mahmut Alp'i düşman askerlerinin vaziyetini anlamak için keşfe gönderdi. Çok tecrübeli bir asker olan Mahmut Alp, düşman ordusuna hemen saldırmanın tehlikeli olacağını, Seyfeddîn Çaşnigir'e kuvvetleri ile gelmesi için acele haber gönderilmesini hatırlatma savaşı için sultanın askerlerinin de beklenmesini söylemesine rağmen, Behramşah bu tavsiyeyi dinlemeyip saldırıya geçti. Yapılan savaşta Emir-î Meclis Behramşah bir grup askeri ile Melik el-Eşref'in eline esir düştü. Bu haber I. İzzeddîn Keykavus'a ulaşınca askerinin bir bölümü esir düşmüş olabilir fakat Çaşnigir Seyfeddîn nerede? Niye savaşmıyor? Diye şüpheye düşüp geri çekilmeye başladı.

Sultanın savaşmadan geri çekildiği haberini alan el-Eşref ise kısa bir süre önce İzzeddîn Keykavus'un eline geçen yerleri birer birer geri almaya başladı. I. İzzeddîn Key-

kavus bütün kalelerin el-Eşref'in eline geçtiğini duyunca çok sinirlendi ve geri dönen emirlerini bir evde toplatıp yaktırmıştır.

I. İzzeddin Keykavus açısından hezimetle sonuçlanan Halep Seferi'nin ardından Türkiye Selçuklu-Eyyûbî ilişkileri oldukça gerginleşmişti. Her ne kadar el-Eşref bir süre sonra savaşta esir düşen Emir-î Meclis Behramşah ve diğer Selçuklu askerlerini serbest bırakıp Anadolu'ya göndermiş ise de iki taraf arasında yumuşama olmamıştı.

İşte bu şartlar altında 1220 yılında Türkiye Selçuklu tahtına çıkan I. Alâeddin Keykubad bu durumu gidermek için el-Eşref'e bir elçi göndererek onunla barış yaptı. Her ikisi de ittifak edip birbirlerine karşı iyi niyetle davranacaklarına, birbirlerine destek olacaklarına ve ayrıca aralarında akrabalık bağı kuracaklarına dair anlaşmaya vardılar.

Böylece hem Alâeddin Keykubad hem de el-Eşref memleketlerine gelecek saldırıdan bu şekilde kurtulmuş oldular. Fakat Eyyûbîler'in kendi aralarındaki anlaşmazlıkları yüzünden Doğu Anadolu'da huzursuzluklar başladı. Ülke sınırları yakınındaki bu durum I. Alâeddin Keykubad'ı tedirgin etmekteydi.

İbn Nazif el-Hamevî²⁴ 623/1226 yılı olaylarını anlatırken Alâeddin Keykubad ile Eyyûbîler'in arasında elçilerin gelip gittiğinden bahseder. Fakat nedenleri hakkında bilgi vermez. Ancak biz, 623/1226 yılında I. Alâeddin

Keykubad'ın Amid Sahibi Mesud'un üzerine düzenlediği sefer nedeniyle el-Eşref ile arasının bozulduğunu biliyoruz.

Hatta, bu seferde Türkiye Selçuklularının eline geçen Kahta'nın muhasarasında Şam Orduları Komutanı İzzeddin b. Bedr esir düşüp Kayseri'de hapsedilmişti. Ancak, Amid Sahibi Mesud'un itaat talebinden sonra Alâeddin Keykubad, Doğu Anadolu bölgesinin hareketliliğini göz önünde tutarak Eyyûbîlerle arasındaki kırgınlığı gidermek ve dostluğu daha sağlam temellere oturtmak için onlarla akrabalık bağı kurmaya karar verdi.

Bu fikrini gerçekleştirmek için de ilk iş olarak İzzeddin b. Bedr'i maiyetiyle birlikte hapisten çıkarttı ve ona hil'atler hediye edip hürmet göstererek Şam'a gitmesine izin verdi. Bu hadiseden kısa bir süre sonra Alâeddin Keykubad devlet işlerinin görüşüldüğü bir sırada Naib Hokkabazoğlu Seyfeddin'e Eyyûbîlerle akrabalık kurma fikrini açtı ve gerekli hazırlıkların yapılmasını emretti.

Devletin hazineleri, açılarak kıymetli mücevherler, kumaşlar, atlar ve katırlar ile Horasan ve Irak'ta imal edilmiş eşyalardan oluşan muazzam bir hazine muteber bir kaç kişi ile birlikte el-Adil'in kızı Gaziye Hatun'u istemek üzere Hokkabazoğlu Seyfeddin idaresinde Şam'a doğru yola çıkarıldı.

Heyet Malatya'ya varmıştı ki, Hokkabazoğlu Seyfeddin hastalanarak öldü. Bu haberi alan sultan onun yerine Çaş-

nigir Şemseddîn Altunaba'yı Malatya'ya gönderdi. Çaşnigir Şemseddîn Malatya'ya gelip işleri yoluna koyduktan sonra Şam'a doğru yola çıktı. Bu sırada İzzeddîn b. Bedr elçilik heyetinin gelmekte olduğu haberini alınca durumu Eyyûbî meliklerine bildirdi.

I. Alâeddîn Keykubad'ın İzzeddîn b. Bedr ve diğer Eyyûbî esirlerine iyi muamele etmesinden etkilenen Adil-oğulları aradaki kırgınlığı daha fazla devam ettirmemek için büyük hürmet ve misafirperverlik ile elçilik heyetini karşıladılar.

Ertesi gün Şam'da toplanmış olan Muazzam, el-Eşref, el-Gazi, el-Fahreddîn nikâh akdi için kadıyı ve Şemseddîn Altunaba'yı davet ettiler. Nikâh kıyılıp, Şemseddîn Altunaba'nın getirdiği hediyeler dağıtılıp, şeker ikram edildi. Ancak, gelinin cihazının hazırlanması için bir müddet Çaşnigir Şemseddîn Altunaba misafir edildi.

O da bu esnada Alâeddîn Keykubad'a isteği doğrultusunda işlerin halledildiğini, ancak gelini karşılamak için Malatya'ya kadar gelecek olursa Eyyûbî meliklerine karşı bir nevî lütuf ve nezaket göstermiş olacağını arz eden bir mektup gönderdi. Bu haber üzerine Sultan Malatya'ya hareket etti. I. Alâeddîn Keykubad şehre vardığında düğün hazırlıklarının başlamasını ve her tarafın süslenmesini emretti.

Gelin alayıyla birlikte gelen Şam emirleri her tarafı altınlar, gümüşler ve mücevheratla süslenmiş yedi köşk tertib

ettiler. Katırlar üzerinde taşınan bu köşkler içinde oyuncular, hokkabazlar hünerlerini sergiliyorlardı. Harput meliki de sultanın sağdıçlığı ile şereflendirilmişti. Bir hafta devam eden eğlencede her tarafa altın ve gümüş paralar saçıldı.

Ertesi sabah da Şam'dan gelen misafirlere bol bol ihsanlarda bulunup ülkelerine dönme izni verdi. Ayrıca, yeni eşi Gaziye Hatun'a da büyük servet takdim ettikten sonra düğün alayı Kayseri'ye doğru hareket etti. Yolda uğradıkları her şehirde düğün merasimleri tertip edilmekteydi. Bu merasimler Sultan'ın ve düğün alayının Antalya'ya varışına kadar devam etti.

Gerek Eyyûbîler gerekse Alâeddîn Keykubad açısından son derece önemli olan bu evlilik akdinin tarihi ne İbn Bibî'de ne de Eyyûbî kaynaklarında kayıtlı değildir. Yalnızca Müneccimbaş 624/1226-1227 tarihini vermektedir.

İbn Nazif el-Hamevî'nin verdiği bilgiye göre, 624/1226-1227 yılında Eyyûbîler ile Alâeddîn Keykubad arasında sık sık elçiler gelip gitmiştir. Meselâ, bu yıl içinde Erzincan Kadısı Kemâleddîn Kamyar sultanın elçisi olarak el-Mücahid'e gitmiş ve büyük bir izzet-ikrâmla karşılanmıştı. el-Mücahid'in elçisi de Alâeddîn Keykubad'ı ziyaret etmişti. el-Zeki bin el-Acemi adındaki el-Eşref'in elçisi de Alâeddîn Keykubad'ın ziyaretine gelmişti.

Yine bu yıl içinde Alâeddîn Keykubad'a el-Muazzam'ın elçisi Kerimeddîn el-Halâtî'nin gelmesi beklenmekteydi. Ay-

rica, Halep Atabeyi de İbnü'l-Ebî Heyca el-Dukayik adında bir elçi göndermiştir. Fakat, bu elçilerin geliş gidişlerinin nedeni hakkında bilgi verilmemektedir. Yalnızca Alâeddîn Keykubad'ın Melik Mücahide gönderdiği Mihmandar Necmeddîn'in: "Senin el-Muazzam'la olan işini halletmek ve senin malların üzerindeki itirazını kaldırmak için geldim" demesi dikkate şayandır. Bu sözlerden anlaşıldığı kadarıyla Eyyûbî melikleri birbirleri ile olan anlaşmazlıkları gidermek için aralarındaki akrabalık bağına güvenerek muhtemelen Alâeddîn Keykubad'tan yardım talep etmişlerdi.

Kaynaklar 625/1227-1228 yılına ait olayları verirken Alâeddîn Keykubad ile Eyyûbîler arasındaki ilişkilere dair doğrudan bilgi vermezler. Yalnız, Türkiye Selçuklularına tâbi olan Erzincan ve Erzurum sahiblerinin Eyyûbîlere meyllettiğinden bahsederler. Nitekim, Alâeddîn Keykubad 625/1227-1228 tarihinde önce Erzincan'ı ilhak etmiş ardından da Erzurum üzerine hareket ederken Rükneddîn Cihanşah'ın itaat talebiyle bundan vazgeçmişti.

Fakat, Eyyûbîlerin Erzurum Sahibi Rükneddîn Cihanşah'a destek vermesi, Alâeddîn Keykubad ile Eyyûbîler arasında tekrar gerginlik yarattı. Bu sırada Celâleddîn Harezmsah'ın 624/1225 yılında dostluk temeniyle Alâeddîn Keykubad'a gönderdiği elçilik heyetiyle iki devlet arasında başlayan dostluk gün geçtikçe ilerlemiş ve bu son hadiseler sonunda Eyyûbîlere karşı ittifak yapacak bir hale gelmişti.

626/1229 yılı, sonunda Celâleddîn Harezmsâh'ın Ahlat'ı muhasara etmesi sonunda Alâeddîn Keykubad'ın, Celâleddîn Harezmsâh ve Eyyûbîlerle olan ilişkileri tekrar farklı bir boyut kazandı. Çünkü, bir tarafta Eyyûbîler'e karşı ittifak yaptığı aynı ırktan ve dinden Celâleddîn Harezmsâh ve diğer taraftan ise hem komşusu hem de aralarında akrabalık bağı bulunan Eyyûbîler birbirleriyle savaşıyorlardı.

Her ne kadar Alâeddîn Keykubad hem Moğollar hem de Eyyûbîler ile başa çıkamayacağını bu nedenle de daha istikrarlı bir siyaset takip etmesini ve savaştan uzak durmasını Celâleddîn Harezmsâh'a tavsiye etmişse de bu olumlu bir netice vermemiş, tam tersine aralarındaki dostluğun bozulmasına neden olmuştu. Yine görünürde Alâeddîn Keykubad'a tâbi olan Erzurum Sahibi Rûkneddîn Cihanşâh bu savaşın başlarında açıkça Eyyûbîler'i destekliyordu.

Fakat, Ahlat'ın savunulmasında Eyyûbîlerin zor anlar yaşadığını görünce bu defa kendisine müttelik olarak Celâleddîn Harezmsâh'ı seçti. Anadolu topraklarındaki Türk birliğini bozan bu son değişikliğin neticesi olarak Eyyûbîler ve Alâeddîn Keykubad, Celâleddîn Harezmsâh'a karşı ittifak yaptılar. Bilindiği gibi, bu ittifakın neticesinde Celâleddîn Harezmsâh 28 Ramazan 627/1230 yılında Yassıçimen mevkiinde ağır bir yenilgiye uğratıldı. Böylece tekrar Eyyûbîler ve Türkiye Selçuklu Devleti arasında barış başladı.

İbn Nafiz el-Hamevî'nin verdiği bilgiye göre, 629/1231-1232'de el-Eşref'in kızı ile Alâeddîn Keykubad'm el-Adil'in

kızı Gaziye Hatun'dan olan oğlunun nikâhı Harran'da kıyılmıştı. Fakat, maalesef bu barış pek uzun sürmedi. Çünkü bu yıl içinde Alâeddîn Keykubad'a Ahlat ve civarının Moğolların saldırıları nedeniyle harap olduğu ve halkın şehri boşalttığı haberi geldi.

Aslında Ahlat şehri el-Eşref'in idaresindeydi, fakat el-Eşref Yassıçimen Zaferin'den (1230) sonra Şam'a gitmiş ve bir daha da burayla ilgilenmemişti. Bu sırada Celâleddîn Harezmsah'ın peşinden bölgeye gelen Moğollar da şehri tahrip etmişlerdi. Ayrıca lidersiz kalan Harezmli emirler sık sık bölgeye baskınlar düzenleyerek ahaliyi rahatsız edip bölgedeki ticarî faaliyetlere engel olmaktaydılar.

Bunun üzerine, Alâeddîn Keykubad, Kemâleddîn Kamyar'a Ahlat, Bitlis ve Tiflis'e kadar uzanan vilayetleri Selçuklu sınırlarına katmasını emretti. Kemâleddîn Kamyar, sultanın bu isteği doğrultusunda ordusunu Ahlat'a götürdü. Fakat şehir adeta bomboştu. Yalnızca eşraftan bir kaç kişi onu karşılayıp sultana bağlılık yemini edip Cuma günü hutbeyi Alâeddîn Keykubad adına okuttular.

Ahlat'ın fethi ile ilgili ibn Nazif el-Hamevî "Alâeddîn Keykubad Ahlat'ı mülk edinince orayı imar etmeye başladı ve çiftçilere zahireler verip ekinler ektirdi. Bütün bu işlerin idaresini Kemâleddîn Kamyar üstlenmiş idi" dedikten sonra, Alâeddîn Keykubad'ın Amide ait Gerger, Gûrfezak, Bavlosu kalelerinden sonra Ahlat'ı da ele geçirmesiyle çok güçlendiğini söyler.

Bu arada, el-Kâmil 26 Ekim 1232 (630) tarihinde Amid'i fethedip ona bağlı olan şehirleri ve kasabaları mülküne katmıştı. Onun bu başarısından sonra bütün doğudaki melikleri kendisinden korkup itaat etmişlerdi.

Fakat, Artukluların Mardin kolu el-Kâmil'in Mısır'a dönmesinden sonra Alâeddîn Keykubad'ı bölgeye sefere teşvik etti. el-Kâmil'in tutumundan endişelenen I. Alâeddîn Keykubad 630/1232 yılı içinde Mardin Sahibi Nâsırüddîn ile birleşerek Güneydoğu Anadolu bölgesindeki Harran ve Rakka, Ruha (Urfa)'yı muhasara edip el-Cezire bölgesini yağmaladıktan sonra geri çekildi. Sıbt İbnü'l-Cevzî'nin kaydettiğine göre³⁶, Selçuklu askerleri bu sırada Tatarların yapmadıkları kötülükleri yapmışlardı.

631/1233-1234 yılına gelindiğinde artık Türkiye Selçuklu-Eyyûbî ilişkileri iyice gerginleşmişti. Kaynakların verdiği bilgiye göre, bu yıl içinde el-Kâmil ile el-Eşref, Türkiye Selçuklu sultanına karşı ittifak yaptı. Buna sebep de, I. Alâeddîn Keykubad'ın, Melik el-Eşref'e ait olan Ahlat ve civarını kendi mülküne katması idi. Ayrıca, İbn Nazif'e göre³⁷; el-Kâmil şu sebeplerden dolayı I. Alâeddîn Keykubata düşmanlık besliyordu.

1. Sultan Alâeddîn Keykubad'ın, Türkmenlerin koyun ve zahire ile gelmelerini yasaklaması,
2. Gerger hadisesi,

3. Hısn Keyfa, Heysem, Batasu kalelerinin isyana kalkışması el-Kâmil ile el-Eşref'in arasındaki bu ittifaka daha sonra diğer Eyyûbî melikleri de katıldılar. Anlaşma gereği el-Kâmil Kerek sahibi kardeşi el-Nasır ile birlikte Mısır'dan yola çıktı ve Dımaşk'a geldi. Burada kendilerine Dımaşk Sahibi el-Eşref, Hıms Sahibi el-Mücahîd ve Hama Sahibi el-Muzaffer de katıldı. Ramazan ayında Selimiye'nin kuzeyinde bir müddet konakladıktan sonra yollarına devam edip Halep Sahibi el-Aziz'in topraklarından olan Menbic'e vardılar.

el-Aziz, el-Kâmil'in topraklarına girmesinden önce I. Alâeddîn Keykubad'a haber gönderip durumu bildirmiş, Keykubad ona müttefiklere katılmadığı takdirde yardım edebileceğini söylemişti. el-Kâmil de el-Aziz'i kendilerine katılması için zorlamıştı.

Bunun üzerine el-Aziz onlara ikramlarda bulunup amcası el-Muazzam Fahreddîn Tuğrul Şah idaresine asker verdi. el-Kâmil ve müttefikleri Menbic'ten sonra Tell-başir'e doğru ilerlediler. Burada kendilerine Bire (Birecik) Sahibi el-Zahir Davud b. el-Nasır, Sumeysat Sahibi el-Efdal Musa, Ayıntab Sahibi el-Salih Selâhaddîn Ahmed, Meyyafarkin Sahibi el-Muzaffer Şihabeddîn Gazi ve Caber Kalesi Sahibi el-Hafız Nureddîn Arslan Şah ve diğer Eyyûbî melikleri katıldı. Eyyûbî melikleri, Türkiye Selçuklu topraklarına yaklaşıp Fırat'ın kollarından Nehrü'l-Ezrak (Göksu) kıyısına geldiler.

Eyyûbî meliklerinin kalabalık bir ordu ile yola çıktığını haber alan Alâeddîn Keykubad derhal Kemaleddîn Kamyar'a Akçaderbend tarafındaki geçitlerin tutulması için görevlendirdi. Kendisi de uç Türkleri, Kayır-Han idaresindeki Harezmli, Gürcü, Frenk ve Ruslardan oluşan ücretli askerlerle hareket etti.

Eyyûbî kuvvetleri Nehrü'l-Ezrak (Göksu) boyunca ilerlerken Akçaderbend'e geldiklerinde burasının Kemâleddîn Kamyar tarafından tutulduğunu, geçidin önüne inşa edilen sur nedeniyle buranın geçilemez hâle geldiğini gördüler. Selçuklu askerleri de Zeli ile Derbend'in güneyinde konaklayarak el-Kâmil ve askerlerinin suru geçmesine engel oluyorlardı.

Bu zorlu çarpışmalar sonucunda el-Kâmil'in ordusunda zahire darlığı başladı. İbn Vasıl'a göre; buna ilâveten el-Eşref ve el-Mücahid'e bir haber geldi. Buna göre "el-Kâmil Rum ülkelerini zabtedince orasının Eyyûbî meliklerine dağıtacak, Şam ve Mısır'ı da kendisine alacaktı". el-Eşref zaten Rakka meselesi yüzünden el-Kâmil'e güvenemiyordu.

Bunu öğrenince diğer Eyyûbî melikleri gibi hevesi kırıldı. el-Kâmil askerlerin isteksizliği ve erzak darlığı yüzünden ordusuyla Behisni (Besnî)'ye çekildi ve askerlerinin bir kısmını da Hısn-Mansur (Adıyaman)'a gönderip orayı tahrip ettirdi. Bu sırada Harput sahibi, el-Kâmil'in yanına gelip itaatine girdi ve kendisine, Selçuklu topraklarına Harput yönünden girmesini önerdi.

Bunun üzerine el-Kâmil, el-Adil köprüsünden geçerek Fırat'ı aştı ve Amid yolu ile Süveyda (Siverek)'ya vardı. Hama Sahib el-Muzaffer'i Şemseddin Savvab ve Emir Fahreddin el-Bayasî'yi 2.500 kişilik bir kuvvetle Harput'a öncü olarak gönderdi. el-Muzaffer ve askerleri Çermük, Arkanin (Ergani) yolu ile Harput'a vardılar.

Alâddin Keykubad, el-Kâmil'in geri döndüğünü öğrenince Malatya'ya çekildi. Derbendlerin muhafazası için görevlendirdiği Kemaleddin Kamyar idaresindeki Selçuklu ordusu Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı, Emir Şemseddin Altunaba Çaşnigir, Emir-î Dad Bedreddin Yakut idaresinde sağ, sol, merkez, öncü ve artçı olmak üzere kollara ayrılmışlardı.

Kemaleddin Kamyar dışındaki Selçuklu kuvvetleri Harput önüne kadar gelen Eyyûbî öncüleri ile karşılaşp savaş düzenini alarak Kemâleddin Kamyar'ı beklemeye başladılar. Kemâleddin Kamyar ise Eyyûbî meliklerinin Bire (Birecik) yolunda harbe hazırlandıklarını haber almış ve ihtiyat olarak kuvvetlerini ortaya sevk etmişti. Diğer emirler Kemâleddin Kamyar'ın gelmesini beklemeden harbe tutuşular ve Harput askerleri ile Eyyûbîleri yenilgiye uğrattılar.

Sonunda Harput Kalesi'nin sahibi, el-Muzaffer ve Şemseddin Savvab, Fahreddin el-Bayasnî kaleden içeri girdiler. Askerler ise kalenin etrafındaki ribatlara sığındılar. Bu sırada Kemâleddin Kamyar da Harput'a geldi ve Selçuklu kuvvetleri 19 adet mancınık ile 24 gün şehri muhasara ettiler.

Kale içindekiler bir taraftan muhasara ile uğraşırken bir taraftan da açlık sıkıntısı çekiyorlardı. Sonunda el-Muzaffer, Harput sahibi de dahil olmak üzere I. Alâeddîn Keykubad'tan aman talep ettiler. Böylece, Alâeddîn Keykubad Harput ve etrafındaki 7 kaleye sahip oldu. 23 Zilhicce 631/19 Eylül 1234 tarihinde Harput Kalesi'ni teslim alan I. Alâeddîn Keykubad daha önce el-Eşref'in yaptığı gibi (Halep Seferi'nden sonra) el-Muzaffer'e, Şemseddîn Savvab'a hilatler verip onları serbest bıraktı ve yaya olarak dönmelerine izin verdi.

Harput'un Alâeddîn Keykubad tarafından fethinden sonra el-Kâmil kışın gelmesiyle Mısır'a geri döndü. Alâeddîn Keykubad da kışı geçirmek için Antalya'ya gitti. 632 baharı (1235) gelince Konya ve Aksaray yolu ile Kayseri'ye gelip Kemâleddîn Kamyar ve diğer devlet büyüklerine Harran, Ruha (Urfa) ve Rakka'nın fethedilmesini emretti.

Bunun üzerine Kemâleddîn Kamyar ve Alâeddîn Keykubad 50.000 kişilik bir süvari kuvveti ile Malatya'ya hareket ettiler. Malatya'ya gelindiğinde sultan burada kaldı ve Kamâleddîn Kamyar fetih bölgesine hareket etti. Selçuklu ordusu Ruha şehrine gelince burayı muhasara edip zaptetti.

Bu sırada Harran'ı da muhasara altına almışlardı. İki ay kadar süren kuşatma sonucunda Harran halkı Gürcü ve Frank askerlerinin şehirdeki Müslüman hanımlara yaptıkları edepsizlikler nedeniyle Kemâleddîn Kamyar'a teslim

olmak istediklerine dair haber gönderdiler. Bunun üzerine, çocuklarından başka kaleden dışarı hiç bir şey çıkarmamak şartıyla aşağı inmelerine izin verildi.

Fakat, Cemazîyelaahir 633/Ocak-Şubat 1236 tarihi geldiğinde el-Kâmil, Dımaşk askerleri ve kardeşi el-Muzaffer ile birlikte Fırat'ı geçip önce Ruha (Urfa)'yı kuşattı. Kale halkı teslim olduktan sonra burayı yağmalatıp Harran'a yöneldi. Burayı da ele geçirdikten sonra Ruha ve Harran'da Alâeddîn Keykubad'ın naiblerinin esir sıfatı ile zincire vurdurulup deve üzerinde Mısır diyarına götürölmelerini emretti.

El-Kâmil'in Harran ve Ruha'yı geri aldığı haberi Alâeddîn Keykubad'a iletilince çok üzüldü ve şöyle dedi: "Harran'ı tekrar geri almak bizim için zor değildir, ancak Amid'i muhasara edip almalıyız" dedi. Bunun üzerine, Kemâleddîn Kamyar şu cevabı verdi: "Ferman Padişahımızındır.

Eğer ordumuz isterse fethedemeyeceğimiz yer yoktur. Fakat Amid öyle bir şehir ki hiç bir sultan orayı muhasara yolu ile fethedememiştir. O şehir ancak üç yılda fethedilebilir. Şöyle ki; ilk yıl şehir ve civarının ekinleri yakılır, sürüleri yağma edilir, halk ve çiftlik sahipleri esir edilir. İkinci sene şehre yiyecek girmesi engellenir, üçüncü sene direnecek halleri kalmaz ve şehri teslim ederler".

Fakat Erzincanlı Kadı Şerefeddîn'in oğlu Taceddîn Per-vane, Kemâleddîn Kamyar'ın aksine "Eğer sultanımız Ha-

rezmli kuvvetlerle Amid'e gitmeme izin verirse altı ay belki daha kısa bir sürede şehri ele geçiririm" dedi. Bunun üzerine, Alâeddîn Keykubad, Pervane Taceddîn'i Amid'in fethine memur etti. Ordu şehre varınca bir müddet muhasara ile meşgul oldular. Fakat bir netice elde edemediler.

Alâeddîn Keykubad ise şehrin fethinde ısrar ediyordu. Bunun için Amid'in muhasarasına, takviye olarak, İsfahan'lı Sahip Şemseddîn'i levazım, mühimmat, techizat ve 2, 3, 5, 10 men ağırlığında yuvarlak taşlar gibi demirden güller hazırlatıp mancınıklarla gönderdi. Fakat iki kumandan da şehrin fethini gerçekleştiremedi ve kışın bastırması üzerine geri döndüler.

Sultan bu habere çok üzüldü ve ertesi yıl bizzat şehrin fethine gideceğini bunun için ne gerekirse hazırlanmasını emretti. Diğer taraftan sultan sefer hazırlıklarının yanısıra Eyyûbîler'in bir birleriyle olan anlaşmazlıklarından da yararlanmaya çalışmıştır. Nitekim el-Kâmil'e karşı el-Eşref ve Halep Sahibi el-Aziz'in yaptığı anlaşmaya Alâeddîn Keykubad da dahil olmuştur. Ancak bu ittifaktan kısa bir süre sonra öldüğü için çok istediği Amid Seferi'ni gerçekleştirememiştir.

I. Alâeddîn Keykubad'ın ani ölümü (3-4 Sevvâl 634/30-31 Mayıs 1237) üzerine Eyyûbî melikleri, yerine geçen oğlu II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'e taziyelerini sunmak ve güven tazelemek üzere elçiler göndermişlerdi.

Meselâ, Halep Sahibi el-Nasır'ın elçisi olarak tarihçi Kemâledîn İbnü'l-Adim Anadolu'ya gelmiş ve II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'e başsağlığı diledikten sonra, ölümünden kısa bir süre önce babası I. Alâeddîn Keykubad ile el-Kâmil'e karşı yapılan anlaşmayı yinelemiştir.

Bir kez daha, el-Kâmil'in gönderdiği elçi ile de daha önce yapılan anlaşma yinelenmiş⁴⁸ ve Kayseri'de tutuklu bulunan Mısır esirleri ile Urfa ve havalisinde hapsedilen Türk esirlerin değiş tokuşu gerçekleştirilmiştir. Böylece iki taraf arasındaki gerginlik bir nebze olsun hafiflemiştir.

II. Gıyaseddîn Keyhüsrev 635/1237-1238 yılında iki taraf arasında dostluğun kuvvetlenmesi için Tokat Kadısı İzzeddîn'i, el-Aziz'in kızı (el-Nasır'ın kız kardeşi) Gaziye Hatun ile evlenmeyi ve kendi kız kardeşini de el-Nasır'a vermeyi teklif etmek için Halebe göndermişti.

Sultanın bu teklifi uygun görülmüş ve II. Gıyaseddîn Keyhüsrev ile Gaziye Hatun'un nikâhı 50.000 dinar mihir karşılığı Halep sarayında halka açık olarak kıyılmıştır. Nikâhta Gaziye Hatun'un vekili İbnü'l-Adim, II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in ise elçisi Tokat Kadısı İzzeddîn idi. Nikâhtan sonra sultanın elçisi İzzeddîn etrafa altınlar saçmıştır. Daha sonra 4 Şevval 635/19 Mayıs 1238 tarihinde Kemâleddîn İbnü'l-Adim, el-Nasır ile II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in kız kardeşi arasındaki nikâhı kıymak için Anadolu'ya hareket etmiştir.

İbnü'l-Adim'in verdiği bilgiye göre; II. Gıyaseddîn Keyhüsrev kız kardeşi ile el-Nasır'ın nikâhından önce Emir Kamededdîn'i Haleb'e elçi olarak göndermiş ve el-Kâmil'e ait olan Ruha ve Seruc'u el-Nasır'a, Harran'ı el-Muzaffer Şehabeddîn Gazi'ye, Sincar ve Nusaybin'i de Mardin Sahibi el-Mansur'a, Hıms Sahibi el-Mücahid'e de Anî ve Habur'u ikta ettiğini bildirmişti. Kendisi de Amid'i, Sam-sat ve civarını alacaktı.

Nikâh akdi için Anadolu'ya gelen İbnü'l-Adim 16 Şevval 635/1 Haziran 1238 tarihinde Keykubadiye sarayına gelerek II. Gıyaseddîn Keyhüsrev ile buluşur ve nika-hın yapılması uygun görülür. Sultanın kız kardeşinin vekili Kemâleddîn Kamyar ile İbnü'l-Adim Kayseri Kadısı ve şahitler huzurunda daha önceki gibi 50.000 dinar mihir karşılığında nîkahı gerçekleştirirler.

Nikâhtan sonra etrafa saçılan altın ve gümüşün tarifi mümkün değildi. Yalnızca İbnü'l-Adim etrafa 1.000 dinar saçmıştı. Ayrıca bol bol şeker ve elbiseler de dağıtılmıştı. Emir Kamededdîn'de Kayseri'de kıyılan nikâhtan sonra Haleb'te altınlar saçmıştı.

Diğer taraftan Yassıçimen Savaşı (1230) ve Moğolların Amid baskını sırasında bozguna uğrayıp perişan olan Celaleddîn Harezmşah'ın askerleri I. Alâeddîn Keykubad'ın himayesine girmişlerdi. Ancak II. Gıyaseddîn Keyhüsrev başa geçince İbn Bibî'nin ifadesine göre; Sadeddîn Köpek'in Harezmliilerin reisi olan Ka-

yır Han'a dair yanlış bilgi vermesi üzerine sultan tarafından tutuklanıp hapsedilmiştir.

Kayır Han'ın hapiste ölmesi üzerine bunu duyan Harezmliler, II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'in himayesinden kaçıp Fırat'ı geçtiler. Sultan onları geri getirmek için Kemaleddîn Kamyar'ı görevlendirdi ise de başarılı olamadı. Harran, Ruha (Urfa), Rakka, Seruc ve civarını kendilerine mesken tutan Harezmlilerin bölgede yaptıkları yağmalardan Eyyûbî melikleri rahatsız olmaktaydılar.

Bu nedenle de Sultan II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'e şikâyetle bulundular. Sultan da Celaleddîn Harezmsâh zamanında Harezmi büyükleri ile tanışan Mecdeddîn Tercüman'ı onlarla görüşmeye gönderdi. Harezmliler geri dönmeyi reddettiler, fakat sultan buraları onlara ikta ettiği takdirde yağma yapmaktan vazgeçmeyi ve onun adına hutbe okutmayı kabul ettiler. Bir süre verdikleri sözü de tuttular. Fakat muhtemelen el-Kâmil'in oğlu el-Salih Necmeddîn'in babasından izin alarak el-Cezire'de bazı yerleri onlara ikta olarak vermesinden sonra II. Gıyaseddîn Keyhüsrev'e karşı itaatsizliğe başladılar.

Ayrıca el-Salih Necmeddîn Sincar, Nusaybin ve Habur'u ele geçirmişti. el-Kâmil'in işgalci tutumundan rahatsızlık duyan Eyyûbî melikleri ise bu durumdan hoşnut olmamışlardı. Bu nedenle daha önce aralarında yaptıkları anlaşmaya güvenerek II. Gıyaseddîn'den yardım istediler. Sultan da seçme askerlerinden bir miktar Halebe gönderdiği gibi ihti-

yaç hâlinde daha da yollayabileceğini bildirdi. el-Kâmil ise kendisine karşı kurulan bu ittifakı bozmak ve Haleb'i itaati altına almak için bizzat kendisi sefere çıktı, ancak yolda vefat etti (11 Mart 1238). Sultanın ölümünden sonra II. Gıyaseddîn Keyhüsrev nezaket gereği taziyelerini bildirmek üzere yerine geçen oğlu II. el-Adil'e elçi göndermiştir.

el-Kâmil'in ölümü üzerine Harezmîliler el-Salih Necmeddîn'e isyan edip el-Cezire bölgesinde tekrar yağmaya başladılar. Yalnız kalan el-Salih Sincar Kalesi'ne kaçtı ve Halep Atabeyi konumundaki Safiye Hatun'dan yardım istedi. Fakat olumlu bir cevap alamadı. Ayrıca Safiye Hatun hutbeyi II. el-Adil yerine II. Gıyaseddîn Keyhüsrev adına okutuyordu. el-Salih'in yalnız kalması üzerine II. Gıyaseddîn Keyhüsrev ona ait toprakları müttelikleri arasında şu şekilde paylaştırdı: Halebliler'e Urfa ve Seruc'u, Mardin Artuklularına Sincar ve Nusaybin'i, Habur'u da II. Şirkuh'a verirken kendisi Samsat ve Amid'i alıyordu.

Sincar Kalesi'nde mahsur bulunan el-Salih Harran'da bulunan oğlu Fetheddîn Ömer'le haber göndererek Harezmîlilerle anlaşıp onları tekrar itaati altına almasını bildirdi. Babasının talimatı üzerine Fetheddîn Ömer Sincar, Harran ve Urfa'yı onlara ikta olarak vermek şartı ile Harezmîlilerle anlaştı. Durumu tekrar güçlenen el-Salih, İbn Vasıl'ın ifadesine göre; himayesine giren Harezmîlileri oğlu Turanşah'ın idaresindeki Amid'i kuşatan Selçuklu askerlerinin üzerine göndermiş ve Selçuklu ordusu muhasarayı

kaldırmak zorunda kalmıştır. Gayet güçlü durumda gözüken el-Salih Necmeddîn'in ansızın Dımaşk'ı Baalbek Sahibi İmadeddîn İsmail'e kaptırması sonucu ordusu dağılmıştı.

Kerek Sahibi en-Nasır Davud da ordusu dağılan el-Salih Necmeddîn'i yakalayıp Kerek'e götürüp göz hapsinde tutmaktaydı. Bunun üzerine başı boş kalan Harezmliler yine el-Cezire bölgesinde yağmaya başlamışlardı.

Öte yandan II. Gıyaseddîn Keyhüsrev müttefikleri ile birlikte el-Salih Necmeddîn'in sultan olmasını destekleyecek hâle gelmişti. Diğer yandan Harezmlilerin saldırılarından yorulan Halebliler, II. Gıyaseddîn'den destek alarak Hıms Hakimi el-Mansur ve Dımaşk Hakimi İmadeddîn İsmail'in yardımı ile Harezmlilere karşı harekete geçtiler. Berke Han komutasındaki Harezmliler ile 6 Nisan 1241 tarihinde Urfa önünde çarpıştılar ve Harezmlileri yendiler.

Müttefiklerin daha önce yaptıkları anlaşmaya Haran, Urfa, Siverek, Rakka ve Seruc Haleblilerin, el-Mansur ise Habur'u, Musul Hakimi Bedreddîn Lü'lü'de Dara ve Nusaybin'i aldı. Buralarda hutbe Türkiye Selçuklu Sultanı adına okunacaktı. Yine anlaşma gereği Selçuklu ordusu da Amid'i kuşattı ve el-Salih Necmeddîn'in oğlu Turan-Şah, Hısn-Keyfa ve Heysem'in kendisine verilmesi şartı ile kaleyi Selçuklulara teslim etti.

II. Gıyaseddîn Keyhüsrev Halebliler ile daha önce yapılan anlaşma gereği Siverek'i de aldı. Ancak Selçuklular'ın

bu başarısı uzun sürmedi. Çünkü II. Gıyaseddîn'in Keyhüsrev 1243 yılında Köseadağ'da Moğollara yenilmesiyle Selçukluların bölgedeki siyasî gücü sona erdi ve böylece Türkiye Selçuklu-Eyyûbî münasebetleri de noktalanmış oldu.

Sonuç olarak 1176 yılında başlayan Türkiye Selçuklu-Eyyûbî ilişkilerinde zaman zaman gerginlikler yaşanmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi bunun başlıca sebepleri arasında komşu devlet ve beyliklerin çıkardıkları huzursuzluklar nedeniyle iki taraf arasındaki otorite mücadelesi idi. 70

SELAHADDİN EYYÜBİ'YE HAŞHAŞİ SUİKASTİ!

Haşhaşilerin suikast düzenlediği kişilerin arasında ünlü kumandan Selahaddin Eyyübî'de bulunmaktadır. Selahaddin Eyyübî'nin Kudüs'te sağladığı başarı ve zaferler ile gerek Müslümanlar arasında gerekse Hristiyan veya Museviler arasında adından sıkça söz edilen bir kumandan haline gelmişti.

Selahaddin Eyyübî'nin böylesine güçlü bir devletin temellerini atması elbette ki Haçlıları rahatsız etmişti. Haçlılar ile birlikte Haşhaşiler de aynı rahatsızlık içerisindediler çünkü Selahaddin Eyyübî hem kendi bölgelerine hükmeden bir lider, hem de Tapınakçılara karşı duran bir liderdi.

İlerleyen bölümlerde değineceğimiz gibi pek çok Haşhaşi savaşçısı Tapınak Şovalyeleri tarikatına katılmış ve onlar-

la iş birliği içine girmişti. Bu nedenle Selahaddin Eyyübi ortak düşman olarak görülüyordu.

1162 yılında İsmaili tahtına oturan Şeyh Sinan'da Selahaddin Eyyübi'ye düşmanlık güdenlerden biriydi. Zira Selahaddin Eyyubi'nin din algılayışı ile ister İsmaililerin Suriye şeyhi Sinan olsun ister Irak şeyhi Hasan olsun bu algılayıştan uzak Bâtını benimsemişlerdi.

Hatta bazı iddialara göre ise Hasan, Haşhaşi şeyhi olduktan sonra artık kıyamet döneminin başladığını beyan edip Kur'an'a dayandığı iddiasına göre Kıyamet vaktinde ibadet olmayacağından hareketle kendisine inananları ibadetlerden azletmiştir.

1666 Yılında Arapça olarak neşredilmiş Kemaleddin Zübde'nin eserine bakılırsa öyle ileriye gitmişlerdi ki kendilerinden tüm ibadetler ile birlikte yasaklar da kalkmıştı. Bu netice ile de kutlamalar yapıyorlar ve kendi kızlarıyla dahi ilişkiye girenler oluyordu.

Ancak zamanla Şeyh Sinan, Alamut Haşhaşi yönetimi ile ters düştü çünkü başlı başına bir otorite kurarak İsmaililik inançlarından dışarıya çıkmıştı. Tarihçilere göre Sinan'ın derdi aslında kral olabilmektir ve bu yüzden Alamut otoritesini hiçe sayıyor ve kendi kurduğu sistem ile hükmetmeye çalışıyordu.

Tarihçi Bernard Lewis'e bakılırsa Sinan'ı öldürmesi için Alamut'tan çok sayıda Haşhaşi ajanı gönderilmişti ve bu

ajanlar profesyonel katillerdi. Ancak ne gariptir ki kendisini öldürmek için gelen gizli ajanlardan bir şekilde haberi oluyor ve ajanları ikna ederek kendi safına katıyordu.

Hatta kendisini öldürmeye gelen arap asıllı bir ajanı son anda anlamış ve belindeki hançeri çıkarıp ajanın önüne atmış “işte silahsızım, ben dava için kendimi adadım, sizleri bir hiç yerine koyanlar gibi değil, sizlerin yanında olmak için varım” diyerek ajanı ikna etmiş ve daha sonra aynı ajanı Alamut’a Şeyh Hasan’ı öldürmesi için tekrar göndermişti.

Öyle ki Sinan taraftarları onun bazı mucizeler gösterdiğini de dillendirmeye başlamışlardı. Tanrı’nın ona hulul ettiğini iddia ediyorlardı yani İmamiyet inancında ki gibi Tanrı imam Hasan’ın bedenine girmişti ve İmam Hasan’ın ruhu erimişti aslında Hasan’ın bedeninde olan Tanrı’nın ta kendisiydi.

Selahaddin Eyyübi Halep çevresini kuşattığında vekil olarak Zengi devletini yöneten Gümüştekin Haşhaşilere para ve toprak vaad etmiş karşılığında Selahaddin Eyyübi’nin öldürülmesini istemişti.

Suikasti tertipleyen emri veren Haşhaşi şeyhi ise Sinan’dan başkası değildi. Şeyh Sinan’ın gönderdiği 3 ajan usulca Selahattin Eyyubi’nin çadırlarının bulunduğu bölgeye sızmayı başarmıştı.

İki ajan birlikte gecenin karanlığından faydalanarak nöbet tutmakta olan iki askeri öldürdüler ve ıssız bir

yere çektiler. Daha sonra bu nöbetçilerin elbiselerini giyerek onların kılığına girdiler ve rahatça ilerlemeye başladılar.

Selahaddin Eyyubi'nin çadırına yaklaştıklarında ise önlereinden geçtikleri Emir Ebu Kubeys bu yabancıları tanıdı ve bağırmaya başladı. Bir anda fark edildiklerini anlayan Haşhaşi ajanları paniklediler ve Selahaddin Eyyübi'nin çadırına doğru koşmaya başladılar.

Bir anda ortalık bağırış ve çağırışlarla yankılanmaya başladı, arkadan onları takip eden ve tek yürüyen Haşhaşi ajanı da koşmaya başlamıştı. Selahaddin Eyyübi'nin çadırı önünde nöbet tutan askerler ise ne olduğunu anlayamamışlardı çünkü Ebu Kubeys "onlar casus" diye bağırıyordu nöbetçiler ise kendilerine doğru koşanların kıyafetine bakarak kendi ordularına mensup asker sanıyorlardı ve donmuş kalmışlardı.

Ortalık bir anda kıyamet yerine dönmüştü, nöbetçiler son anda kendilerine geldi ve bir tanesi mızrağını sallayarak birini engellemeyi başardı. Diğerinin ise arkasından Emir Kubeys yetişmişti ve sırtına bir hançer saplayarak onu yere sermeyi başardı.

Arkadan gelen diğer ajan ise ne yazık ki Kubeys'i arkadan hançerlemişti ve neyse ki ikinci hançeri indirmeden diğer nöbetçiler imdadına yetişti ve onu da yere indirmeyi başardılar.

Kubeys yaralı halde yere yığılırken onun da yaralandığı Haşhaşi ajanı çadırın içine doğru Selahattin Eyyübi'nin neredeyse ayaklarının önüne düşmüştü. Ajanlardan bir tanesi öldürülmüştü ve diğer ikisini ise bizzat Selahattin Eyyübi ile Emir Kubeys'in sorguladığı rivayet edilmektedir.

Bu suikasti Haşhaşi ajanları kendisine ulaşmadan atlatan Selahaddin Eyyübi bundan sonra ki suikastte o kadar şanslı olmayacaktır. 1176 Azaz'ı kuşattığı sıra da yine kendi askerleri kılığına giren Haşhaşi ajanlarının hedefi olmuştur.

Düşman ile çarpışıldı bir sırada yani kılıç kılıca muharebe esnasında arkasından yaklaşan birisi kendisini hançerlemiştir. Tam altı defa hançerini saplayan ajanı yine Selahaddin Eyyübi arkasını dönerek boynuna indirmediği kılıç darbesiyle öldürmüştür ancak kendisi de yara almıştır.

Selahaddin Eyyübi üzerinde taşıdığı zırh sayesinde Haşhaşi suikastçisinin sapladığı hançerlerden kurtulmuştur ancak bazı rivayetlere göre kol bölgelerine darbe almıştır yine başka kaynaklarda geçen rivayetlere göre ise darbe almadan kurtulmayı başarmıştır.

Daha sonra ise Selahaddin Eyyübi'nin Suriye Şeyhi Sinan'a karşı sefer düzenlediği ancak araya giren bazı hatırı sayılır Müslüman liderler sebebiyle kuşatmayı kaldırdığı Şeyh Sinan'ın Selahaddin Eyyübi ile uğraşmamaya yemin ettiği yönünde rivayetler bulunmaktadır.

Muhammed el Hamavi'nin Al-Tarik Al-Mansuri (1960) isimli eserinde ise çok farklı bir hikâye yer almaktadır. Bu hikâye bir mektup metnini içerir ve şöyle demektedir;

“Suriye Haşhaşi şeyhi Sinan Selahaddin Eyyübi'ye bir elçi göndermişti. Eyyübi elçi geldiğinde her tarafını didik didik arattırdı ve elçiyi önce sorgulattırdı. Elçinin sadece haber getirme niyeti olduğuna ikna olduktan sonra huzuruna kabul etti.

İçeriye giren elçi “size çok önemli bir mesaj getirdim. Bu hayati bir mesajdır ancak bunu yalnızken söylerim” dedi. Eyyubi en başta kabul etmedi ancak elçi ısrar edince Selahattin Eyyübi herkesi dışarıya çıkardı. İçeride sadece iki özel koruması bir veziri ve bir yaveri vardı.

Elçi yine aynısını tekrarladı “yalnız olmazsak bu büyük sırrı size aktaramam” dedi. Eyyubi bu kez diğerlerini de çıkardı içeri de sadece iki tane özel koruması kalmıştı. Elçi bu kez “efendim neden bu iki kişiyi çıkarmıyor sunuz?” diye sormuştu.

Selahaddin Eyyübi ise ; “onlar benim evladım gibi, onlardan asla gizlim saklım yoktur, şimdi onların yanında söyleyeceksen söyle, yoksa çık git” cevabını vermişti. Selahaddin Eyyübi'nin yanında duran iki asker Memluk askerleriydi ve uzun yıllardır SelahaddinEyyübi'nin yanında bulunuyorlardı.

Haşhaşi elçisi memluk askerlerine döndü ve ; “Ey Selahaddin Eyyübi’nin çok güvendiği memluk askerleri, size Haşhaşi Şeyhimiz Sinan adına emretsem, Selahaddin Eyyübi’nin kellesini alır mısınız?” diye sormuştu.

Memluk askerlerinin ikisi birden kılıçlarını çekti ve “evet efendim” cevababını vermişti. Selahaddin Eyyübi büyük bir şok yaşamıştı. En güvendiği, yıllardır yanında olan askerler bir anda orada bile olmayan Haşhaşi şeyhinin emri ile kendisini öldürebileceğini söylüyordu.

Büyük bir şaşkınlık yaşayan Selahaddin Eyyübi’ye elçi “efendimiz sadece barış istiyor, sizinle bir derdi yoktur.” Demiş ve iki askeri de alarak huzurdan çekilmişti. Bu hadisenin hemen ardından ise Selahaddin Eyyübi, Haşhaşi şeyhi ile barış sağlamıştı.

Tabi bu hikâye çok fazla şişirilmiş ve terörist bir grup olan Haşhaşileri aklamak için uydurulmuş bir efsaneden ibaretmidir bilemiyoruz. Zira bu hikâyeyi doğrulayan başka bir kaynak olmadığı gibi tek taraflı aktarılan bu hadise ile birlikte Haşhaşilerin bu denli ileri ajanlık faaliyetleri yürüttüklerini de inkâr etmek doğru olmayacaktır.

4. BÖLÜM

HASAN SABBAH
VE HAŞHAŞİLER

ALAMUT'UN EFENDİSİ

HASAN SABBAAH

İsmaili tarikatı içerisinde Haşhaşilik isminde yeni bir kol oluşmasına yol açan ve “Dağların Şeyhi” olarak anılan İsmaili Dailerinin ise “Seyyidina Hasan Bin Sabbah” isim ile andıkları Hasan Sabbah...

Hatırlayacaksınız kitabımızın daha önceki bölümlerinde onun bir Himyeri olduğundan bahsetmiştik ve bağlantısı hakkında bazı bilgiler sunmuştuk. Hasan Sabbah'ın tam adı da El-Sabbah El-Himyeri olarak da anılmıştır.

Kum kentinde dünyaya gelen Sabbah'ın ataları daha önce de ifade ettiğimiz gibi Yemen'den gelmiş ve Küfe yakınlarında Himyeri bölgesine yerleşmişlerdir. Daha sonar ise Rey kentinde mesken tutmuşlar ve burada yaşamaya devam etmişlerdir.

Bu bağlamda Hasan Sabbah aslında Yemen kökenli bir Arap'tır. Hasan Sabbah gençliğinde babası tarafından çok

iyi bir şekilde yetiştirilmişti. Daha küçük yaşlarda önce din eğitimi aldı ve sonar ise 17 yaşına kadar İsmaili eğitimi aldı.

Hasan Sabbah'ın çok başarılı bir öğrenci olduğuna dair sayısız rivayet vardır ki 18 yaşına girdiğinde İsmaili Dai'lerinden biri olan Amir Darrin'den el alarak İsmaili Dai'si olmak üzere davaya katıldığına dair bilgiler bulunmaktadır.

Öldüğü tarih net olarak bilinmeyen Sabbah'ın vefat ettiğinde yaklaşık olarak seksen yaşlarına yakın olduğuna dair rivayetler vardır ve 1124 yılında vefat etmesinden ötürü tahmini ölüm yaşının 1040 olduğu kabul edilir.

Hasan Sabbah kıvrak zekası ile dikkat çeken biriydi ve İsmaililer içinde zekası sayesinde her zaman ön planda oldu. Hatta İran'ın Rey kasabasında baş Dai olan Abdul Malik El-Attaş ile tanıştırılmasından sonar Attaş onda ki cevheri fark edip onu Mısır'a özel olarak göndermiştir.

Her ne kadar muhalif görüşler bulunsa da Hasan Sabbah'ın Ömer Hayyam ve Nizam'ül Mülk ile aynı sınıflarda eğitim gördüğü ve o dönemlerde çok iyi arkadaş oldukları bilinenler arasındadır.

Hasan Sabbah Mısır'a Dai Attaş'ın vekili olarak gitmesinin ardından Fatımi halifesinin merkezi Mısır'a gitmiş ve baş Dai Mustansır'ın himayesi altına girmiştir. Mustansır'a bağlılık yemini etmesinin ardından baş Dai'nin emri ile Suriye, Irak, İran bölgelerinde bazı seyahatler yaparak Bâtınilik tarikatının propagandasını yaptı.

Sabbah hitabeti de oldukça güçlü bir kişiydi ve adeta anlattıkları ile insanları tesir altına alıyordu. Dai Attaş'ın emri ile Mayyafarikin şehrine geldi ve burada da Bâtını tarikatın esaslarını anlatmaya başladı ancak bir süre sonra Sunni kadı tarafından bidat ehli olmakla suçlandı ve şehirden kovulunca soluğu Musul'da almıştı.

Daha sonra ise Suriye üzerinden Mısır'a geçmiş ve Nizari kaynaklarına göre burada 3 yıl kadar kalmıştı. Kahire'de Hasan Sabbah'ın kaldığı dönemde Fatımilerin iktidarı bulunuyordu.

Hasan Sabbah Fatımilerin devletine ulaşmıştı ancak bu yolculuk oldukça çetin geçmişti. Yolculuğu esnasında Suriye Selçuklu emiri Atsız'ın askeri denetimleri ve baskıları sebebiyle sıkıntılar yaşamıştı. Deniz yolu üzerinden yolun bir kısmını geçmek için Beyrut taraflarına geçti ancak bazı iddialara göre ise burada da denize açıldıkları tekne batmış ve 3 arkadaşı ile birlikte yüzerek kurtulmuştu.

Mısır'a geçtikten sonra kaldığı 3 yıl boyunca İskenderiyye'nin en önemli alimlerinden dersler aldı. 1080 yılında ise İsfahan'a döndüğünde ise o artık tam bir İsmaili Dai'si olmuştu. Bu raddeden sonra İsmaili Dai'si sıfatıyla bir çok şehire kendisine verilen kabile ile birlikte İsmaililiği yaymak için tebliğlere, davetlere çıktı.

Hasan Sabbah'ın gittiği bölgelerden büyük katılımlar oluyordu ve Sabbah sayesinde İsmaililik inancının bilinir-

liği de önemli derecede artış göstermişti. Hasan Sabbah'ın Alamut kalesini kendisine bir merkez olarak seğmesi de bu döneme rastlar.

Hasan Sabbah İsfahan'dan yola çıkararak tebliğ için tam 9 yıl boyunca şehir şehir gezmış, bu srelerde her ne kadar İsmaililik için çalıştığı bilinse de aynı zamanda o kendisi için çalışmıştır. Hasan Sabbah sadece bir İsmaili Dai'si olarak propaganda yapmamıştır ve aynı zamanda kendi propagandasını da yapmış, gelecek için zemin hazırlamayı ihmal etmemiştir.

Üç yıl yaşadığı Damghan'a gitmeden önce üç ay Kuzistan'da kaldı. Hasan, Selçuklu iktidar merkezlerinin bulunduğu ülkenin (İran) batı ve orta bölgelerinde, önündeki tüm güçlükleri yenerek başarılar kazanacaktır. İran'da hâlâ *Dailer daisi* Abdul Malik al-Attaş'ın yönetiminde İsmaili dava'sı sürdürülüyordu. Daylam dailiğine atanan Hasan Sabbah, 1087-1088'de bölgedeki o aşılmaz Alamut kalesini seti kendi devrimi için. Damghan'daki başlangıç snden, sonra Mazendaran'daki şehriyarkuk'tan geçti, İsmail Kazvini dahil, Muhammed Cemal Razi ve Kiya Abul Kasım Larijani gibi birçok *daiyi* Alamut çevresinde yaşayan yerli halkı İsmaililiğe döndürmek için çeşitli bölgele-re gönderdi... 71

Sabbah Daylam daili sırasında Alamut'u karargâh olarak belirledi ve İsmaililiğin eğitim, örgütlenme, teşkilatlanma gibi hususlarına yeni bir boyut getirdi. Bir yandan da

Alamut'u içten içe gerçekleştirmeyi planladığı devrim için hazırlıyordu.

Alamut kalesine yerleşmesi ile birlikte kaleyi de tam manası ile bir kale haline getirdi. Gizli tüneller kazdırdı, su kanalları yaptırdı, özel gizli silah mevzileri hazırlattı, gözcü kuleleri diktirdi.

Daha önceki gezdiği şehirlerden Alamut'a Hasan Sabbah'm emrine girmek için girenlerde hayli çoğalmıştı. Tüm kazanımların ortak olduğu vurgusunu yapıyor, kölelik değiş kardeşlik esası üzerine hareket edilmesi gerektiğini anlatıyordu. Bu yaklaşımları ise çevresini ona karşı büyük bir bağlılık ile ayrılmaz bir hale getiriyordu.

Daha sonra ise Nizam-ül Mülk Alamut'un Hasan Sabbah tarafından alındığını öğrendiğinde kuşatma düzenledi ancak bu kuşatma ne yazık ki hiçbir sonuç vermedi. Nizam-ül Mülk'ün ordusu dört ay boyunca Alamut kalesine taarruzlar düzenlemişti ancak her seferinde elleri boş döndüler.

Alamut kalesinin diğer ismi "kartal yuvası" olarak da bilinir. Halk arasındaki yerleşik söylenceye göre Daylamlı hanedanı olan kral 805 yılında ordusu ile birlikte ava çıkmıştı. Av sırasında konaklayacak yer ararken omzunun üzerinde taşıdığı kartal yüksekçe bir dağın en zirve noktasına konmuştu.

Kral ise kartalın konmasının ardından bu yüksek tepenin bölgenin en stratejik yeri olduğu kanısına varmış ve bu-

raya bir kale yaptırmıştır. Kalenin ismi ise Daylami lehçesine göre “Aluh” yani kartal, “Amut” yani yuva sözcüklerinden oluşur. İlk ismi Aluh Amut olan bu kale zamanla Alamut ismine dönüşmüştür.

Hasan Sabbah Alamut’a gelmeden önce Hasan Hüseyin Mehdi adında bir kişi kalenin efendisi olarak bulunuyordu. Bazı rivayetlere göre Alamut kalesi Hüseyin Mehdi’ye Selçuklu Sultanı Melikşah tarafından verilmişti.

Hasan Sabbah Alamut çevresinde de İsmaililik inancını öylesine derin bir şekilde yaydı ki Alamut kalesinin içerisinde de ajanları oluşmuştu.

Hasan Sabbah Alamut kalesinin heybeti karşısında oldukça etkilenmişti çünkü bu heybetli kaleye dolambaçlı bir patikadan zar zor çıkılabilen bir girişi vardı ve aynı zamanda deniz seviyesinden iki bin metre kadar yüksekte inşa edilmişti. Hasan Sabbah’ın Alamut kalesine saldırdığı sırada kalenin hükümdarı olarak Alevi şeyhlerinden bir tanesi olan Mehdi isimli bir sultan bulunmaktaydı.

Sabbah tam bir ajan gibi Alamut kalesine saldırmayı aylar öncesinden planlamış coğrafik konum ve atak yapılabilirlik mevki hakkında deyim yerindeyse tam bir fizibilite yaptırmıştı. En ince ayrıntılara kadar olası manevraları hesaplıyor, günlerce çadırına kapanıp planlar yapıyor ve Alamut kalesini ele geçirmenin yollarını arıyordu. Alamut

kalesinin planlarını yaptığı dönemi Sabbah kendi ağzından şöyle anlatıyor;

“...ve sonra Kazvin’den Alamut Kalesi’ne bir casus daha gönderdim. Alamut insanlarından bazıları casusuntelkinleriyle mezhep değiştirdiler ve Alevileri de buna teşvik ettiler. Casus yenilgiye uğradığını kabul etmiş gibi göründü, ancak bir yolunu bulup dönmelerin tümünü kalenin dışına çıkardı ve bütün kapıları kapatarak kalenin sultanının malı olduğunu ilan etti. Uzun münakaşalardan sonra onları yeniden içeri aldı ve insanlar da daha kötüsüyle karşılaşmak için onun himayesi altına girdiler.” 72

Bu inanılmaz ketumiyetle hazırlanan plandan sonra Hasan Sabbah kalenin içine bir çok kendi adamını yerleştirmişti ve hazırladığı bu sinsi plan tıkr tıkr işliyordu. Planın yolunda gittiğini öğrenen Hasan Sabbah derhal Kazvin’den ayrılarak Alamut yakınlarına yerleşmiş ve 1090 yılının 4 eylül günü ise gizlice bir tüccar kılığında kalenin içine alınmıştır. Uzun bir süre kalenin içersinde yine Alamutlu bir tüccar gibi dolaşmış ve içten içe kalenin içersinde önemli konumdaki birçok kişiyi kendi grubuna katmayı başarmıştır. Bir süre sonra Alevi Mehdi gidişatın farkına varmıştır ancak iş işten geçmiştir.

Hasan Sabbah Alevi Mehdi ile konuşarak kaleyi terk etmesini aksi takdirde iç karışıklığın çıkarak çok kan döküleceğini ve her tarafta kendi adamı olduğunu söylemiş, kendi kellesini de kartallara yem yapacağı ile tehdit etmiştir. Ale-

vi Methi zaten durumun farkındadır ve Hasan Sabbah'm bu tehditlerine çaresiz boyun eğer.

Ancak Alevi Mehdinin de bir şartı vardır ve kaleden ayrıldıktan sonra kendisi ailesi ve yandaşlarının hayatlarını devam ettirebilmeleri için bir miktar ödenek. Hasan Sabbah bu teklifi kabul etmiş ve karşılığında Alivi Mehdi'ye dört bin dinar altın ödeyerek kaleden sağ ve sağlıklı bir şekilde ayrılmasına müsaade etmiştir. Bir çok kayıt Hasan Sabbah'm kaleyi satın aldığını yazsada bu kesinlikle doğru değildir.

Hasan Sabbah artık kalenin yeni efendisi olmuştur ve söylenenlere göre bu raddeden sonra kale dışına hiç çıkmamış bütün zamanını ağlarını sağlamca ördüğü tarikatının gelişmesine adanmış ve bunun üzerine planlar yapmıştır. Alamut efendisi Hasan Sabbah işte böylesine derin planlarla hayatını sürdüren büyük bir örgütün lideri olmuştur.

Kalenin tek damla kan dökülmeden feth edilmesinin ardından Hasan Sabbah kaleyi kendi adamlarını yetiştirmek ve askeri alanda eğitmek için bir üs olarak kullandı. Alamut kalesi isimli yer çok büyük olduğundan kalenin bir bölümünü ayırarak bu bölümü özel bir yapay bahçe haline getirdi ve kalenin etrafından akan derelerin yönünü değiştirmek suretiyle yeni bir alt yapı hazırladı.

Bugünün teknolojisi ile dahi zor düzenlenebilecek bu düzenlemeyle Hasan Sabbah bu kalenin içinde derelerin

aktığı inanılmaz yeşilliğin, meyvelerin bulunduğu şadırvanların, çeşmelerin olduğu ve bir çok güzel kızın raks ettiği inanılmaz bir yer inşa etti. Arap kültüründe rastladığımız bir hikayeye göre Hasan Sabbah'ın bu çalışmasıyla ilgili şunlar anlatılır;

“...İçinden sular akan bir bahçe inşa ettirmişti. Bahçenin ortasına dört katlı ev yüksekliğinde bir kameriye yaptırmıştı. Dört tarafa bakan pencereleri zengin süslemelerle bezenmiş ve altın ile gümüş rengine boyanmış kemerlerle birbirlerine bağlamıştı.

Onu kız onu erkek olmak üzere Nil bölgesinden getirdiği yirmi kölesi vardı. Onları ipek ve en güzel kumaşlardan dikilmiş elbiselerle giydirmiş , gümüş ve altın bilezikler vermişti. Bahçeyi dört kısma ayırmıştı ve birinci kısımda armut ağaçları, elma ağaçları, asmalar, kirazlar, dutlar, erikler ve diğer meyve ağaçları da vardı.

İkinci kısımda ise portakallar, limonlar, zeytinler, narlar ve diğer meyveler bulunuyordu. Üçüncü kısımda salatalıklar, karpuz ve baklagiller yetiştiriliyordu. Dördüncü kısımda güller, yaseminler, Hint hurmaları, nergisler, menekşeler, leylaklar ve dağ laleleri vardı.”

Yine gezgin Marco Polo ise kalenin için şu sözlerle anlatıyordu;

“Güzel bir vadide binbir çeşit nefis meyve ve binbir çeşit mis kokulu böğürtlen vardı. Vadinin değişilik yerlerinden

altın, resim ve ipek kumaşlarla süslenmiş farklı üslup ve büyüklükte saraylar yükseliyordu. Her taraftan şaraf ve saf bal dereleri akıyordu. Bahçeye kalenin dışındaki gizli bir geçitten girilebiliyordu.

Burada şarkılar söyleyen, müzik aletleri çalan, rakseden ve özellikle de aşk oyunlarında ustalaşmış bakireler yaşıyordu. Süslü kıyafetleri içinde bahçe ve çardaklarda eğlenerek vakit geçiriyorlardı. Şeflerinin amacı şuydu. Muhammed (s.a.v) peygamber dediklerini yapan herkesin sonsuza dek cennetin zevkleriyle ödüllendireceğini müjdelemişti. Cennette güzel ve arzu dolu bakireler de olmak üzere be-densel hazların her türlü-sü bulunacaktı. Muhammed (s.a.v) peygamberin soyundan geldiğini ve dolayısıyla da peygamber olduğunu iddia eden Hasan Sabbah bu dünyada onun emirlerini gerçekleştirmek uğruna canını verenler de dahil olmak üzere dediklerini yapanların ölümden sonra Cennete gideceğini söylüyordu”

Her ne kadar Marco Polo anlattıklarını abartarak ve palavralarıyla süsleyerek anlatsa da bir kısmının gerçek olduğunu çeşitli kaynaklardan öğreniyoruz. Bunun yanı sıra Marco Polonun bahsettiği üzere Hasan Sabbah'm bazı tarihçilere göre peygamberlik iddiasıda olmuştur. Bu söylen-ceye göre Hasan Sabbah Alamut kalesinde gizli birdünya cenneti kurmuş, genç yaştaki erkekleri toplayarak kalesinde eğitiyor, eğitimlerde başarı gösterenleri ise özel bir statüde tutarak onlara bazı ayrıcalıklar sağlıyordu.

Örneğin onlara uzunca süre günün bir bölümü sohbetler ediyor kendisi için savaştıkları takdirde aslında ölmeyeceklerini, direk olarak cennete güzelliklerin merkezine gideceklerini, kendisinin hem bu dünyada hem de bahsettiği cennette aynı anda olabildiğini anlatıyor, orada bakire ve çıplak dolaşan kızların olduğunu, türlü türlü meyvaların bulunduğu bir cennete gideceklerini söylüyordu.

Fedailer yeterli düzeyde merak seviyesine ulaştıklarında Sabbah onları haşhaş içirerek Cennet yolculuğuna çıkarıyor ve gençler sızdığında ise kalenin diğer kısmına gizli geçitten taşıyarak Cennet dediği bahçeye bırakıyordu. Üçer beşer gruplarla bahçeye taşınan gençler uyandıklarında deyim yerindeyse şok geçiriyorlardı çünkü burası haşhaş içip uykuya daldıkları kaleye hiç benzemiyordu. İçinden ırmaklar akıyor, küplerle ballar, pekmezler, meyvalar sebzeler her tarafı süslüyordu. Mis kokulu çiçeklerin kokusu uzaktan kendini hissettiriyordu. Burası adeta ap ayrı bir dünyaydı.

Ayrıca gençlerin şehvetle baktıkları genç ve güzel kızlar yarı çıplak ortalıkta dolaşıyor onlara kur yapıyordu. Hasan Sabbah ani bir şekilde çıkıp geliyor ve onlara benim için savaşın ölsenizde ölmesenizde sizin yeriniz her zaman bursı diyerek kandırıyordu.

Hatta rivayete göre bu gizli bahçeye gelen gençlere eğitimi kızlar cinsel uzuvlarını okşamak suretiyle şöyle fısıldıyorlardı;

“ölmen yeterli. Burası senin için yapıldı, bu cennetin bahçelerinden sadece bir küçük bahçe ve bizlerde cennetin hurileriyiz. Eğer ölmüş olsaydın sonsuza dek bizimle olurdun. Ama şimdi sadece rüya görüyorsun biraz sonra uyanacaksın”

Hurilerin bu telkininden sonra bu gençlere tekrar haşhaş içirilir ve uyumaya terk edilir. Tekrar sızan gençler bu kez ilk geldikleri kalenin ön tarafına yeniden gizli geçitten geçirilerek getirilir ve yatakhanelerine bırakılır. Uyandıklarında Hasan Sabbah gençlerle toplantı yapar ve nereye gidip geldiklerini sorardı. Gençler ise “Sayenizde cenneti görüp geldik efendim” derlerdi.

Hasan Sabbah bahçeye gitme şerefine nail olan her gencin hatırasını ayrı ayrı ve en ince ayrıntısına kadar anlattırır. Bundaki maksat ise yetişmekte olan diğer gençlerin bu iç gıcıklayıcı hikayeleri duyarak daha şehvetle çalışmaları ve kendisi için mücadele etmeleriydi. Hasan Sabbah bu hikayelerin ardından ölmelerinin yeterli olduğunu söylüyor ve kendisi için savaşıp ölen herkesin bu cennette sonsuza dek yaşayacağını vaad ediyordu.

Birricayete göre ise bu toplantılardan sonra üç genç anlatılanlar karşısında nutku tutulmuşçasına hayale kapılmışlardı. Hasan Sabbah vaaz veriyordu ve ölmelerinin bu cennete gitmek için yeterli olduğunu söylüyordu. Vaazının bitiminden sonra bu üç gençten ikisi kalenin kulelerinden bir tanesinden atlayarak intihar etti.

Üçüncü ise cesaret edememiş ve şeyleri Hasan Sabbah'a gelerek durumu anlatmış, Hasan Sabbah ise cesaretsizliğinden ötürü bu genci kendi kılıcı ile iki hamlede öldürmüş, ardından ise bütün gençleri toplayarak bu şekilde Cennet'e gidilemeyeceğini ancak emirleri doğrultusunda savaşarak can verenlerin cennete gidebileceğini söylemişti.

Konumuzun başında anlattığımız Hristiyan keşiş kılığında gelerek Kral Conrad'ı acımasızca öldüren gençler işte Hasan Sabbah'm bu telkinleriyle yetişen gençlerden di ve onlar ölümü kurtuluş ya da büyük bir ödül olarak görüyorlardı. İşte bu eğitimlerinden dolayı Conrad'ın ölümünün ardından korkunç işkenceler gördü iselerde asla konuşmadılar. Çünkü işkence altında ölseler dahi kendilerine vaad edilen o huzurlu cennete gideceklerini zannediyorlardı.

Bu sahte peygamber ve sahte cennet hikayesi her ne kadar muamma olsada şu bir gerçekki hasan sabbah inanılmaz birtitizlikte adam yetiştiriyor ve onları kendisi için savaşmaya hatta ölmeye ikna ediyordu. Hasan Sabbah hem Alamut kalesinin efendisi olmuş hemde sözü adeta kutsal kabul edilen inanılmaz bir diktatör halini almıştı.

Sabbah, Alamut kalesinin efendisi olmuştu ama Selçuklu türkleride hasan sabahın belası olmuştu. Hasan sabbah alamut efendisi olmasının yanı sıra aynı zamanda İsmaili mezhebinin de bilindik en ünlü şeylerinden biri olarak gösterilmekteydi. Bu nedenle uzun yıllardan beri ismaili mezhebinin savunucuları Selçuklulara saldırmış ve onlara kar-

şı her zaman bir kin beslemişlerdir. Selçuklular kendilerine has bir din öğretisi üretme çabasında olan İsmailileri bu davranışlarından dolayı suçluyor ve bu sapkın öğretilerini kabul etmiyorlardı. Yine Save isimli bir köyde yirmi kişilik bir İsmaili grubu yöresel dini cematten ayrı olarak kendilerine has ibadet etmek üzere toplanmışlardı.

Bu durum Selçuklu valisinin kulağına gitmiş ve valide bu kişileri tutuklatmıştı. Birzaman sorgulandıktan sonra serbest bırakılsada Selçuklu yönetimine karşı ismaili cemaati her zaman kin gütmeye devam etmekteydiler. Bu süreçten sonra İsmaililer durmak bilmemiş ve Saveli bir müezzine baskı yaparak yöresel cemaati mezhep değiştirmeleri için ikna etmesi adına zorlamışlardı. Müezzini İslam dininde böyle öğretilerin bulunmadığı yönünde itiraz edince İsmaililerle ters düşmüştü ve İsmaililer müezzini tehdit edince müezzinde onları Selçuklu yönetimine şikayet etmekle tehdit etmişti.

İsmaili tarikatının mürhidleri müezzini acımasızca öldürmüş ve köy meydanına asmışlardı. Bu durum kısa zamanda Nizamülmülk'e kadar varmış ve bu cinayeti işleyenler hakkında takip başlatılmıştı. Dağılan İsmaili tarikatının mensuplarından cinayeti işleyenlerden sadece bir tanesi ele geçirilmiş ve bu kişide ibret olsun diye köy meydanında elleri bir arabanın arkasına bağlı şekilde yerlerde kan revan içersinde sürüklenmiş ve daha sonra idam edilmişti.

Bu dönemden sonra İsmaili tarikatı Selçuklulara karşı büyük bir öfkeyle bakmış ve her fırsatta ileri gelenleri-

ne saldırmışlardır. Özellikle hasan sabbahın fedaileri her fırsatını bulduğunda Selçukluların ileri gelenlerine sinsi suikastler düzenlemiş ve hanice onları öldürmüşlerdir. 1092 yılına gelindiğinde ise hadlerini ziyadesiyle aşan haşhaşileri durdurmak için Selçukluların büyük efendisi Melikşah, Alamut'a askeri bir öncü birlik göndermiştir.

Her ne kadar Melikşah'ın gönderdiği bu birlik küçük bir öncü birlik olsada Selçukluların kendilerini öldürmek adına büyük bir ordu gönderdiği düşüncesi Hasan Sabbah ve fedaileri ile Alamut kalesinin duvarlarında yüksek bir seda ile yankılanmıştır. Aslında bu birlik küçük bir öncü birliktir.

Fakat birlik küçük olsada korkunun dozu büyük olduğundan hasan sabbah büyük bir Selçuklu ordusunun kendisinin üzerine doğru geldiğini iddia ederek Rudbar ve Kavvin eyaletlerindeki İsmaili tarikatlarından destek orduları istemiş, gelen destek orduları sayesinde Selçukluların küçük ordusunu püskürtmeyi başarmıştır.

Bu durum tarihe Alamut kalesinin büyük zaferi olarak geçmiştir ve Hasan Sabbah'ı ayrıntılarıyla anlatan Cüveyni bu savaş ile ilgili şunları anlatır;

“1092 senesinin başında Sultan Melikşah, Arslanşah adlı bir emirini hasan Sabbah ve bütün yandaşlarının sükülüp köklerinin kazınması için görevlendirmişti. Emir bunun üzerine cemaziyülevvel ayının ilk gününde – haziran temmuz ayının ilk gününde – Alamut kapısına dayandı. O za-

manlar hasan Sabahın alamutta altmış yetmiş kadar adamı bulunuyordu ve erzaklarında tükenmek üzereydi.

Ancak ellerinde kalanlarla idare edip kuşatmaya direnmeyi sürdürdüler. Hasanın yandaşlarından, zuvara ve ardistandan kopup gelmiş olan DihdarEbu ali, sakinlerinin bir kısmına bizzat kendisinin mezhep değiştirmiş olduğu Kazvin’de ikamet ediyordu. Talikan ve Kuh-i Bara ve Talikan’Dan bir grup insanı galeyana getirerek üç yüz kişinin Hasan Sabahın yardımına koşmasını sağlamış ve Kazvin’den Sabbah’a alet edevat ve kol gücü temin etmiştir.

Bu üç yüz adam kendilerini Alamut kalesinin içine güç bela atmışlar garnizonun ve kendilerine dışarıdan destek veren Rudbarlıların da yardımıyla aynı yılın Şaban ayının sonlarına doğru – eylül, ekim ayının sonlarına doğru- bir gece, Arslantaşın ordularına ani bir saldırı düzenlemişlerdir. İlahi adaletin de yardımıyla kuşatma ordusu dağıtılmış ve Alamut’u terk edip Melikşahın yanına geri dönmüşlerdir”

Hasan Sabbah kuşatmadan böylece kurtulmuştur anca göğsündeki kuşatmadan kurtulamamıştır. Nitekim onun derdi aslında ordularını kendi üzerine gönderen Melikşah ile değil Melikşah ile birlikte bir çok siyasi otoriteyi kıskırttığına inandığı Nizamülmülk ile. Hasan Sabbah artık Nizamülmülk’ü ortadan kaldırılmalı ve öcünü layıkı ile almalıdır. Derhal inanılmaz bir operasyonun planlarını hazırlamaya başlar ve sinsî bir şekilde ezeli düşmanını orta-

dan kaldırmalıdır Hasan Sabahın bu sinsi planını ise Reşidüddin şu şekilde anlatır;

“Efendimiz, Nizamülmülk gibi eşşsiz bir avı ölüm ve azabın ağma düşürüp yakalayabilmek için türlü tuzaklar ve kapanlar kurmuş, bu sayede kendisini namı alıp yürümüştür. Hileli manevralar, sinsi yalanlar, haince tertipleri ve iki yüzlü şaşırtmacalarıyla fedailiğin temelini atmış ve şöyle demiştir;

Şeytanın yer yüzündeki sureti olan Nizamülmülkün icabına hanginiz bakacak?

Ebu Tahir Arrani adlı bir adam elini göğsüne koyarak bu işe talipli olduğunu göstermiş ve sonunda ölümden sonraki saadeta ulaşmayı ümit ettiği günah yolundaki yürüyüşüne başlamıştır. Arrani 485 senisinin Ramazan ayının Cuma’ya denk gelen on ikinci gecesi şahne yakınındaki Nihavend’de, sufi kılığında nizamülmülk’ü gösteri alanından cariyelerinin çadırına taşımakta olan tahtırevana yaklaşmış ve onu ardı ardına inen hançer darbeleriyle öldürmüştür. Efendimiz Nizamülmülk’ün ardında, hak ettiği üzere şöyle demiştir;

“Bu iblisin katli, saadetimizin başlangıcıdır”

Bu ilk ve büyük sukist girişimi Haşhaşilerin saadetlerinin başlangıcıdır bilinmez ama büyük bir düşmanlığı başlangıcı olduğu kesindir. Nitekim Nazimülmülk’ün öldürülmesi öylesine büyük bir yankı uyandırmıştır ki Prensler,

Hükümdarlar, Sultanlar, Valiler ve orduların komutanlarının yanı sıra din görevlileri dahi İsmaililerin azılı düşmanı olmuştur bir anda.

İsmaililerin lideri ise artık Hasan Sabahtır ve yeni isimleriyle daha önce belirttiğimiz üzere haşhaş içip beyinlerini uyuşturdukları için Haşhaşilerdi. Hasan Sabbah kurduğu bu inanılmaz örgüt içersinde haşhaş sayesinde bugün Amerika ve İsrail'in ustalıkla yaptığı beyin yıkama seanslarını haşhaş ile yapıyor ve fedailerini ölüme yollarken düğüne gider gibi yolluyordu.

Ayrıca hasan sabahın savaşçıların yanı sıra birde daileleri vardı ki bu tarikatın en önemli faktörlerinden bir tanesiydi. Zira bu dailerin görevi tarikata yeni elemanlar toplamaktı ve görevlerini de başarıyla yapıyorlardı. Tarikat örgütlenme biçimi olarak dave sistemini kullanmaktaydı ve bugünkü Türkçemiz ile davet anlamına geliyordu. Yani yeni ve potansiyel olarak örgütün işine yarayacak kişilerin davet edilmek suretiyle örgüte katılmalarını ikna politikası.

Sonraki tarihlerde ismaili vesikalarında bu kimseler, vaiz, müderris, mürit gibi ast ve üst mertebelere ayrılmışlardır. Bu mertebelerin en altında, müptedilerin en alt kademesi olarak “davete cevap veren” manasındaki müstecipler, üzerlerindeyse “delil” manasma gelen hüccü yani baş dai yer almaktaydı. Cezire (ada) kelimesi, dainin başında bulunduğu bölgesel ya da etnik nüfus alanını ifade etmek için kullanılmaktaydı. Diğer İslami tarikatlarda ve düzen-

lerde olduğu gibi İsmaililer de dini liderlerine Türkçe de ata, Farsçada pir kelimelerine karşılık gelen Arapça kökenli şeyh sözcüğüyle hitap etmekteydiler. Tarikat mensupları için sıkça kullanılan bir tabirse refek yani yoldaştır. 73

Daha önce ifade ettiğimiz gibi Melikşah, Hasan Sabbah'm Alamut kalesini zaptedmesine fena halde bozulmuştu ve kendi hükümranlılığına bir tehdit olarak görüyordu. Melikşah hemen yaşlılar heyetini topladı ve Hasan Sabbah'a yapılması gerekenleri masaya yatırdı.

Alınan karara göre ilk önce elçiler gönderilecekti ve Hasan Sabbah'tan Selçuklu hükümdarlığına boyun eğmesi istenecekti. Elçiler Hasan Sabbah'm kapısını çaldı ve Alamut kalesine gittiler.

Hasan Sabbah Melikşah'ın elçilerini son derece güzel şekilde karşıladı ve sayısız hürmetlerde bulundu. Bazı rivayetlere göre Sabbah elçilerin gözünü öylesine boyamıştı ki gelen elçiler de İsmaililiği kabul etmişlerdi.

Selçuklu'ya boyun eğmesi için uyarı da bulunan elçilere karşılık Hasan Sabbah "Sultanınıza söyleyin bizim kendilerine bir zararımız yoktur. Biz kendi içimizde barış içinde yaşamaktayız. Bizimle uğraşması sonucunda elimize silahımızı alırsak onlara da rahat vermeyiz. Kısacık insan hayatına zerre önem vermeyen fedailerimiz için ölmek cennete açılan kapıdır. Melikşah'ın ordusu bu ruha sahip değildir." cevabını verdi.

Hasan Sabbah kısaca bizimle uğraşmayın diyordu ve rahat bırakılmayı istiyordu. Ancak Melikşah'ın onu hiç de rahat bırakmaya niyeti yoktu. Tam üç yıl boyunca Alamut kalesi için planlar yapıldı, keşifçiler gönderildi, Hasan Sabbah nasıl derdest edilir yolları arandı.

Nihayet Hasan Sabbah'm varlığından iyice rahatsız olan Melikşah Nizam-ül Mülk'e emir vererek Alamut'a saldırılmasını söyledi. İlk olarak Rudhar bölge valisi Turun Taş kumandasındaki ordular Alamut'a taarruzda bulundular. 74

Emir Turun Taş kaleye taarruz etmişti ancak kaleye giriş yapamıyordu fakat kalenin etrafında ne kadar ekili alan var ise, ne kadar İsmaili tarikatına mensup kişi var ise hepsini kılıçtan geçirdi ve büyük bir mezalim yaşandı.

Emir Turun Taş kaleyi alamayacağını anlamıştı ancak kuşatmayı da kaldırmıyordu, kaleye giden tüm yollar tutulmuştu, nihayet olarak içeri de aç ve susuz kalacaklarını ve eninde sonunda pes edeceklerini düşünüyordu, ancak bir şeyi unutuyordu!

Karşısında ki sıradan bir kumandan değil Hasan Sabbah'tı...

Kale içindeki bazı ismaililer moral olarak çökmüş umutlarını yitirmişti bu da diğer askerleri üzerinde olumsuz bir etki oluşturuyor ve içten içe fitneye sebep oluyordu. Kale içindeki bu olumsuzluk Hasan Sabbah'm kulağına kadar ulaşmıştı. Hemen tüm kale sakinlerinin meydanlık bir yer-

de topladı ve Kahire İmamı Mustansır Billah'dan kendilerine acil bir haber ulaştığını ve büyük bir ordu ile Alamut kalesine doğru hareket ettiklerini açıklamıştı.

Aslında bu sadece askerlerin umutlarını yitirmemeleri için, morallerini yüksek tutmaları için uydurulmuş bir yalandan ibaretti. Hasan Sabbah askerlerin moralini düzelttikten sonra başka çıkış yolları aramaya başladı.

Artık B planına geçilmişti, kazdırdı su kanallarının birinden üç casusu bir gece vakti ansızın dışarıya çıktı ve Turun Taş ordusuna mensup bulunan askerlerden üç tanesini gece boğazladı ve cesetlerini Alamut kalesinin içine kadar getirdiler.

Hasan Sabbah cesetlerden elbiselerini çıkarttırdı ve üç casusuna giydirdi ve onları Turun Taş ordusunun içine kadar gönderdi. Plan yapılmıştı, Turun Taş öldürülecekti ve kesinlikle en kısa sürede halledilmeliydi.

Birinci casus Turun Taş'ın cadırına kadar yaklaşacak ve yemeklerine zehir koyacak ve zehirleyerek öldürmeye çalışacaktı. Eğer zehirleme işi başarısız olur ise, yemeklerden yemez veya casus yakalanır veya başka bir aksilik olur ise ikinci casus devreye girecek ve direkt olarak suikast düzenleyecek ve hançer ile öldürecekti. Şayet ikinci casus da yakalanır veya başka bir aksilik olur ise üçüncü casus devreye girecek ve Turun Taş'ı öldürecekti. Eğer ilk casus başarılı olur ise veya ikinci casus başarılı olur ise diğer casus giz-

lice Alamut kalesine geri dönecek ve son durumu Hasan Sabbah'a anlatacaktı.

Hasan Sabbah'ın planı işe yaramıştı, kuşatmalar en şiddetli haliyle devam ediyordu, Hasan Sabbah yardım geliyor bahanesi ile kendi kale içindeki ordusunu oyalamayı başarmış ve direnmeye ikna etmişti.

Casuslar Turun Taş'ın askerlerini kıyafetleriyle dışarıya çıktılar ve üç gün boyunca dönmediler, dördüncü gün ise casusların iki tanesi kaleye geri döndü ve Hasan Sabbah'ı sevindiren haberi getirmişlerdi.

Turun Taş zehirlendi!

Kuşatmalar devam ederken Turun Taş'ın aniden ölümü orduyu şoka uğratmıştı, Hasan Sabbah'ın geri dönmeyen casusu ise kara propagandaya başlamıştı bile. Turun Taş'ın askeri gibi görünerek kumandanı Hasan Sabbah'ın öldürttüğü bilgisini yayıyor ve askerlerin morallerini kırıyordu.

Dedikodu bir çığ gibi büyüdü ve ordu kendiliğinden bozguna uğramıştı. Haber çok kısa bir sürede Melikşah'a ulaştığında Melikşah duyduklarına inanamadı. Bu nasıl olabilirdi? Ancak bu durum onu daha çok öfkелendirdi ve İsmaililerin kökünü kazımaya yemin etmişti.

HASAN SABBAAH'IN BEDDUASI VE NİZAM-ÜL MÜLK'ÜN ÖLDÜRÜLMESİ

Melikşah'ın yanında ise veziri Nizam-ül Mülk vardı ve Nizam-ül Mülk ise Hasan Sabbah'ın kadim bir düşmanıydı. Her ne kadar okul çağlarında aynı sıralarda okumuş olsalar ve yine birbirlerine bağlı sıkı dostlar olsa da yarınlar onlara ancak düşmanlık getirmişti.

Melikşah'ın Hasan Sabbah'a olan düşmanlığını körükleyen de aslında Nizam-ül Mülk'ün abartarak anlattığı ve Melikşah'ı Sabbah'a karşı kışkırtmak için uydurduğu yalanlar yumağıydı.

Nizam-ül Mülk akıllı bir yöneticiydi ve halkın inançlarına olan hassasiyeti üzerinden de propaganda yapmaya, yaptırmaya başladı. Günümüzde dünya üzerinde gücü elinde bulunduranların basın kolunu kullanarak kitap, dergi,

tv, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçları üzerinden propaganda yapmaları gibi Nizam-ül Mülk'de Hasan Sabbah'ın Bâtınlık (ismaililik) inancına karşı dönemin İslam bilginlerini kullanmış onlara Şii'liğin İslam'a karşı bir hareket olduğunu yazılar ile anlattırmış ve yine kendisi Siyaset-name isimli eseri hazırlamıştı.

Ancak hayat her zaman kader planımızın bir örgüsü olarak devam ediyordu. Nizam-ül Mülk Hasan Sabbah'a düşmanlık ediyor, bu düşmanlığı Melikşah'a da aksettiriyor ve çeşitli entrikalarla Melikşah'ı Hasan Sabbah'a karşı kışkırtıyordu.

Hasan Sabbah ise Alamut kalesinden gönderdiği Melikşah sarayındaki ajanları sayesinde bunlardan haberdar oluyordu. İbn Khallikan'ın "Wafayat al – Ayan" isimli eserinde verdiği bilgilere bakılırsa Hasan Sabbah da Nizam-ül Mülk'e karşı oldukça büyük bir kin besliyordu.

Bu kinin özünde ise Nizam-ül Mülk'e hak vermemek elde değil. Zira Hasan Sabbah'ın her zaman isyancı ve devlet'e karşı kafa tutarak başına buyrukluk meziyeti onu en sonunda devletine isyan etmeye kadar götürmüştür.

Burada malumunuz Melikşah bir Selçuklu hükümdarıdır her ne kadar Nizam-ül Mülk arap kökenli olsa da oda Büyük Selçuklu Devleti'nin veziridir ve halkı yönettikleri sistem Türk Töresi geleneğidir ve Hasan Sabbah'ın karşı çıktığı ise tam olarak Türk yönetim sistemidir.

Günümüzde bazı kesimler Hasan Sabbah'ı devlete olan isyan hareketlerinden dolayı günümüzün bölücü terör örgütleri ile bir tuttukları da olmuştur. Ancak bunun yanı sıra yine kimilerine göre ise Hasan Sabbah devlete değil devlet idarecilerinin diktatörlüklerine, baskıcı rejimlerine isyan eden halkın temsilcisi olarak ortaya çıkmıştır.

Melikşah ve Nizam'ül Mülk'ün ise bir zaman sonra arasının açılmış olmasını ise bazı tarihçiler yine Hasan Sabbah'a dayandırmıştır. İddialara göre Melikşah'ın hanımı Terken Hatun Nizam-ül Mülk'ün devlet üzerinde hükümdar olan Melikşah'dan daha fazla hâkimiyete sahip olduğunu ve devletin birçok kademesine kendi akrabalarını getirdiğine dair karşı çıkışlarda bulunuyordu ve eşi Melikşah'a bu konunun hal edilmesi için telkinlerde bulunuyordu.

Diğer bir iddiaya göre ise Nizam-ül Mülk'ün hasmı olan Tacü-ül Mülk çeşitli entrikalar çevirerek Melikşah'ın gözünde değerini düşürmüş deyim yerindeyse günümüz tabiri ile algı operasyonu yürütmüş ve nihayetinde başarılı olmuştur. Yine bazı iddialara göre Tacü-ül Mülk aslında Hasan Sabbah ile görüşen bir ajandır.

Fakat bazı tarihçiler bu duruma karşı çıkarlar çünkü onlara göre Tac-ül Mülk aslında bir ajan değildir. Sadece Nizam-ül Mülk'ün yerine geçebilmek için Hasan Sabbah ile anlaşma yapmıştır. Hasan Sabbah Tacü-ül Mülk vezirliğe geçtiğinde Alamut'a operasyon yapılmayacağına dair söz

almıştır ve bunun karşılığında Nizam-ül Mülk'ü suikast ile öldüreceğini bildirmiştir.

Gerçekten de öyle olmuştur...

Hasan Sabbah "Su içtiğin ırmaklar kurusun, tahtı için döktüğü kanlarda boğulsun" diyerek beddua etmiştir. Sabbah'ın bu bedduası tutmuş ve Melikşah kendisini vezirlikten uzaklaştırmış sonrasında ise Nizam-ül Mülk bir suikaste kurban gitmiştir.

NİZAM-ÜL MÜLK'Ü HAŞHAŞİLER Mİ ÖLDÜRDÜ?

Bu konu oldukça ihtilaflıdır çünkü Nizam-ül Mülk'ün öldürülmesi hususunda üç ana teori ortaya atılmaktadır. Vezirliği süresince Selçuklu Hükümdarı Melikşah'ın tüm olanaklarını sonuna kadar kullanan Nizam'ül Mülk'ün Hasan Sabbah ile de olan düşmanlığı bu üç teoride göze çarpmaktadır.

Birinci teoriye göre Nizam-ül Mülk devlet üzerinde büyük bir yetkiye sahip olmuştu ancak bu yetkiyi adeta hükümdar kendisiymiş gibi kullanıyordu. Devletin tüm önemli kademelerine kendi dost ve akrabalarını yerleştirmişti, halk arasından birçok kişi atadığı kişiler tarafından zulüm görüyor ancak Nizam bunları görmezden geliyordu.

Diktirdiği birçok külliye veya hizmet binasına kendisinin ve vefat eden aile büyüklerinin ismini veriyordu ve

bu hizmet binaları ise devlet kesesinden yapılıyordu. Tüm bunları bir zaman sonra eşi Terken Hatun'un anlatımları ile fark eden Melikşah Nizam'a bir mektup yazarak onu görevinden uzaklaştırdı.

Daha sonra ise kendisine isyan etmesin diye Nizam'ın koltuğunda gözü olan devlet içindeki düşmanı ve Melikşah'ın da koruması altında olan Tac-ül Mülk tarafından öldürülmüştü ve öldürttürülmüştü.

Yine iddiaya göre Nizam'ı öldüren suikastçı hançeri ni Nizam'a saptırmadan önce kendisinin Haşhaşi olduğunu söylemişti ancak bu suçu Hasan Sabbaha'a yüklemek içindi.

İkinci iddia ise Melikşah'ın Nizam'ı koltuğundan uzaklaştırmasının ardından Tac-ül Mülk tarafından yapılmıştı. Uzun süredir büyük bir düşmanlık içinde olan Nizam ve Tac-ül Mülk arasındaki çekişme Nizam'm devlet korumasından uzak kalmasının ardından intikam almak için yapılmıştı.

Üçüncü iddiaya göre ise bu suikasti direkt olarak yapan kişi Hasan Sabbah'tı... Plana göre Tac-ül Mülk Nizam'm görevinden uzaklaştırılmasını sağlayacak Sabbah'ta devlet koruması üzerinden kalkan Nizam'ı rahatlıkla öldürtecekti.

Plan başarılı olmuş, Melikşah, Tac-ül Mülk'ün entrikaları ve kendisini yanlış bilgilendirmesi sayesinde Nizam görevden uzaklaştırılmış ve Hasan Sabbah'ta haşhaşi müridi sayesinde zehirli hançer ile Nizam'ı öldürmüştü.

Nizam-ül Mülk hakkında önemli bir tez hazırlayan Doç. Dr.Kadir Canatan'ın çalışmasının bir bölümünde Nizam'ın öldürülüşü hakkında Hasan Sabbah ve özellikle Melikşah'ın görevden alma sürecinde yaşanan ilginçlikleri güzel bir biçimde izah ediyor.

“Tarihçilere göre Büyük Selçuklu Devleti'nin en parlak döneminin sultanları olan Alparslan ve MelikŞah, kendisine çok Şey borçludur. O, bu dönemde devletin bütün kudret ve kuvvetini elinde toplamıştır.

Oğulları ve akrabalarıyla birlikte, Selçuklu Devleti üzerindeki etkisini göstermesi bakımından MelikŞah ile aralarında geçen yazışma çok önemlidir. Vezirliğinin son senelerine doğru, oğul ve torunlarının serkeşliği yüzünden araları bozulunca MelikŞah ona bir mektup yazar ve Şöyle der:

“Sen benim devletimi ve memleketimi istila ederek evlatlarına ve damatlarına peşkeş çektin. Bunlar benim adamlarıma saygı göstermiyor, halka zulmediyorlar ve sen bunları cezalandırmıyorsun. İster misin vezirlik divitini elinden ve sarığını başından alayım ve halkı sizin tahakkümünüzden kurtarayım?”

Bunun üzerine Nizamülmülk cevaben yazdığı mektubunda, Sultan'a yönelik övücü sözler ve dualardan sonra açık bir tehdit anlamına gelen Şu sözleri sarf etmekten çekinmez:

“Devlete ortak olduğumuzu henüz bilmiyor musun? Bu vezirlik diviti ve sarık, tacınla o derece ilintilidir ki diviti aldıktan sonra taç da kalmaz gider”

Bu söz, sadece onun meydan okumasını değil, aynı zamanda biraz sonra göreceğimiz üzere devlet anlayışının ipuçlarını da vermektedir. Devlette ortaklık iddiası, devleti sultan ve vezirin mülkü gören bir anlayışı sergilemektedir.

Miladi 1064 ile 1092 yılları arasında vezirlik yapan Nizamülmülk, MelikŞah'ın 1092 yılının Ekim ayında Bağdat'a hareket etmesinin ardından yola çıkar; ancak yolculuk esnasında muhaliflerinden olan bir Bâtınî fedaisi tarafından öldürölür. Öldürölüldüğünde 72 yaşıındaydı. Ölümünden Bâtıniler kadar kendisini çekemeyen bir başka vezir olan Tacu'l- Mülk de sorumlu tutulmuştur. Onun öldürölüşüyle birlikte, ilk üç Selçuklu sultanın başlattığı zafer ve yükseliş devri de kapanmıştır.” 75

NİZAM'ÜL MÜLK, ÖMER HAYYAM VE HASAN SABBAAH

Yine konu hakkında bir diğer araştırmacı yazar Murat Kandemir'in kaleme aldığı bilgiler ise oldukça ilginçtir. Okul yıllarında birlikte vakit geçiren ve çok iyi dost olan Nizam, Ömer Hayyam ve Hasan Sabbah hakkında önemli bilgilere yer veren Kandemir şu analizi yapıyor;

“Seçuklu Devleti coğrafyasında isimleri dünya tarihine geçmiş üç kişi: Nizamülmülk, Ömer Hayyam ve Hasan Sabbah. Her birisinin de kendine münhasır kişiliği ve çarpıcı hayat hikâyesi var.

Dünyayı gözlemleyen Ömer Hayyam'ın, o zamanın efsane veziri Nizamülmülk ve dünyanın kendisinden korktuğu Hasan Sabbah ile Nişapur'da eğitim gördükleri söylenir. Bu doğrulanmamış bir efsanedir. Nizamülmülk Ömer'den

aşağı yukarı 30 yaş büyüktür. Kum şehrinde doğan Hasan Sabbah Rey'de eğitim almış olup Nişapur'da okula gittiğine dair kanıt yoktur.

Horasan'da, Fars'ta ve Mazenderan'da adı şerefle anılan, insanların tanımak ve görmek istediği, bölgedeki her emirin sarayında ağırlamak istediği zatı muhteremdi Ömer Hayyam. Nişapurlu Ömer'in adı Horosan'ın yıldızı olarak İran ve Irak'ta yürümüşü. Kimine göre bir sarhoş ve zındık kimine göre Allah dostu bir filozof. Hayyam'ı bazıları için hasta ve meczup ve bazıları için de veli görünmesinde sebep rubaileriydi kuşkusuz.

O rubailer ki okuyan bazı kişileri korkutuyor bazı kişiler için Allah aşkı sarhoşu adamın sözleri gibi geliyordu.

Şarap testimi kırdın Allah'ım

Zevk yollarımı bağladın Allah'ım

Yere saçtın lal rengi şarabımı

Tövbeler tövbesi, yoksa sen sarhoş musun Allah'ım?

Bu ve benzer rubailer yüzünden zındık olduğu suçlamalarına alışkındı Ömer. Birçok Rubai ünü sebebiyle Hayyam'ınkilerle karıştırılmıştır. Hayyam'ın şu ana kadar bilinen rubai sayısı 158'dir. Kendisine mal edilenler binleri geçmiştir.

Nişabur'da 18 Mayıs 1048 tarihinde doğan Hayyam şair, filozof, matematikçi, astronom olarak bilinmektedir. Fars kökenli olan Hayyam bilim sanatlarıyla ilgilenmiş çok önemli matematikçilerin arasında sayılmaktadır. Binom açılımını kullanan ilk bilim insanıdır.

Nişapur daha önce Türk savaşçılar tarafından kuşatılmıştı. O zamanlarda adı sanı pek duyulmamış ve yeni Müslüman olan Selçuk oğlu Tuğrul ve Çağrı Beyler şehri almışlardı. Kendi silahlı güçlerine sahip olan iki erkek kardeş bir Ramazan ayında İslam şehri Nişapur'u fethetmişti.

Tuğrul Bey Müslümanların emirinin kızı Seyyide Hatun'la evlenerek kendisini Halife'nin koruyucusu ilan ettirmişti. Yetmiş yaşındayken Seyyide Hatun'la evlenen Tuğrul evliliğin sağlayacağı şerefle onurlanmıştı. Ne yazık ki evlilik uzun sürmedi. Tuğrul evlendikten altı ay sonra öldü. Bu evlilikten çocukta olmamıştı. Çocuk olmadığı içinde 'Selçuklu' devletinin başına geçebilecek şehzade yokken sürüyle kardeş, yeğen ve kuzen kalmıştı. Türklerde Araplardaki gibi soyun en yaşlısının tahta çıkması kaidesi de yoktu.

Alparslan, Çağrı'nın oğlu, hızlıca öne çıktı. Tüm aşiret üyelerine üstünlüğünü kabul ettirerek Selçukluların başına geçti. Tebaasının gözünde kararlı, gözü pek, adil ve büyük bir hükümdar olarak bilinecekti.

Genç hükümdar daha 38'indeyken devleti Kabil'den Akdeniz'e kadar uzanıyordu. Ordusu tarafından lider olarak

görünen genç Alparslan dönemin devlet adamı olarak iktidarın tek sahibiydi. Genç hükümdarın ordusunun sayısal üstünlüğü herkesçe biliniyordu. Malazgirt köyünde Bizanslılara karşı parlak bir zafer kazanan Alparslan Türklere Anadolu'nun kapısını açmıştı. Saltanatına yönelik tüm tehlikeleri bertaraf eden Alparslan ilk iş olarak Sultan Tuğrul beyin veziri Amidülmülk'ü azletmiş yerine Nizamülmülk'ü tayin etmişti.

Adı Mülkün Nizamı yani Devletin Düzeni anlamına gelen Nizamülmülk devlet adamı ve siyaset bilimcisidir. Devlet hizmetlerinde hayli etkili olan bu devlet adamı Selçuklular döneminde hizmet vermiştir. İran'ın Horasan'da Tus şehrinde 10 Nisan 1018 yılında doğmuş olan bu büyük devlet adamı ilk olarak Gazne Devleti'nin Horasan valisinin yanında çalışarak kariyerine başlamıştır. Vezirlik görevine ise 1064 yılından sonra başladı ve Selçuklu Sultanları Alp Arslan ve Melikşah'a hizmetlerde bulunmuştur.

Sultan Alparslan Semerkant'ta Karahanlılara karşı yaptığı gerçekleştirmiş olduğu bir seferde ordusunu çok uğraştıran kale kumandanı Harezmli Yusuf tarafından öldürülmüştür. Kale alındıktan sonra yakalanıp önüne getirilen esir Yusuf rivayetlere göre giysilerinin içinden çıkardığı bir hançer ile Sultanı bıçaklamıştır.

Yaralı olan Alparslan dört gün dört gece sonrası vefat etti. Ölümü üzerine sultanın acı bir muhasebe dönemi yaşadığı konusunu kayıtlara geçen vakanüvislerin dışında Hayyam'da rubaisini ekledi.

Her gün biri çıkar, başlar, benim ben demeye,

Altınları, gümüşleriyle övünmeye,

Tam işleri dilediği gibi düzene girer,

Ecel çıkıverir pusudan: Benim ben, diye.

Ömer Hayyam o sıralarda *Rubaiyat* adlı kitabını yazmakla meşguldü. O zamanlar bir alimin rubai yazmasına hoş gözle bakılmazdı. Rubai yazmak boş bir eğlence ve günah sayılırdı. Hele hele böyle mısraları kağıda geçirmek alışılmış bir şey değildi.

Hasan Sabbah İslam'ın İsmaililik mezhebine dayalı olarak oluşturduğu Haşhaşin tarikatı olarak bilinen lideridir. Kendini iyi yetiştirmiş üst düzey dini bilgi birikime sahip otoriter bir kişiliktir. Aslen On İki İmam Şiiliğinin kalesi olan Kum kentinde 1050'li yıllarda dünyaya geldi. Küfe doğumlu ve Yemen kökenlidir.

Acem veziri Nizamülmülk Allah'ın yüce iktidarı Arap halifesine bıraktığı ve onlardan da Türk sultanının aldığı dönemde vezirlik yapıyordu. Türk sultanı da tüm iktidarı Arap Nizamülmülk'e teslim etmişti. Ünlü vezir tüm şehirlerde kendi adını taşıyacak medreseleri inşa ettirmeye başlamıştı.

Bağdat'taki Nizamiye medresesinin planı ve ders müfredatı bizzat Nizammülmük tarafından hazırlanmıştı.

Eğitim için kaynak ayıran en iyi öğretmenleri toplayan Acem veziri ülkeyi bir şantiyeye çevirecek bayındırlık ve iskân faaliyetlerini yürüttü. Selçuklu Devleti'nin müesse-seleşme ve merkezileşmesinde en önemli girişimlerin al-tında bizzat imzası vardır. Bağdat'taki medresenin başına İmam Gazali'yi getirmiştir.

Güven ve karizma bakımından kendisinden çok etkilen-diği Hayyam'ı yakınında tutmak istediği ve İsfahan'da kal-ması için bir bahçeli bir yer ve hizmetkarların yanında yıl-da bir ödenecek tahsisatta bağlandığı söylenir.

Amin Maalouf, Semerkant adlı kurgusal eserinde bu iç-önemli şahsiyetin birbirlerini samimi derecede tanıdığı ve ya-şamları boyunca arkadaşlıklarını sürdürdüklerini iddia eder.

Geleneksel Şii öğretisinden gelen Hasan Sabbah bir İs-maili daisinden de etkilenererek İsmaili inancına geçer. Mez-hebe bağlılık yemini eden Hasan Sabbah Nizamülmülk'ün yanma sokularak Selçuklu divanına sızmayı başaramıştı. Sultan Melikşah'ın ve Nizamülmülk'ün Sünni ve Şii din âlimlerinin arasında yapılan tarafsız bir ilmi toplantıdan sonra Şiiliğe döndüğü kabul edilir.

Aslında Hasan Sabbah'ı vezir Nizam'a öneren Ömer Hayyam'dır. Ya da Hasan Sabbah Ömer Hayyam'ın dostlu-ğu sayesinde Selçuklu sarayına oldukça yakın olabilmiştir. Kum şehrinden gelen ve etrafınca Şii olarak tanınan Hasan bin Ali Sabbah ve Nizamın iyi anlaştığı ve vezirin en yakın-

larından olduğu rivayet edilir. Hatta Sabbah'ın kısa sürede Sultan Melikşah'a yakın olduğu bilinen bir gerçektir.

Melikşah'ın Nizam'dan hazine harcamaları konusunda ayrıntılı bir rapor istediği iddia edilir. O zamanın devlet yönetme ve maliye sisteminde kısa sürede hazırlanacak bir bilgi değildi bu elbette. Fırsatı kaçırmak istemeyen Hasan Sabbah'ın araya girerek kendisinin bu göreve hazır olduğunu bildirerek kırk günde istenilen raporu sultana sunacağını iddia etmesiyle kendisini Selçuklu divanına girebilecek kadar öne çıkarır.

Melikşah'ın istediği maliye raporu hazırlanmıştır. Fakat bilinmeyen bir sebepten ötürü raporların bazı sayfaları yok edilmiştir. Melikşah önünde sunum yapıldığı sırada eksikliklerin ortaya çıkmasıyla günlerce hazırlanan raporun huzurunda bir fiyasko ile sonuçlanmasının ardından Hasan Sabbah'ı diğer tartışmalı sebepler yüzünden imparatorluk topraklarından sürdü. Uzak diyarlardan geri gelecek olan Hasan intikamını yerde bırakmayacaktı elbet.

Bölgede yaşamak artık çekilmez bir hal almıştı. İnsanlar sevmediklerini ya zındık ya da İsmaili diye yaftalıyordu. Kimin ne yaptığı belli olmayan bir ortamda kimin ne söylediğine bakılarak suçsuz yere insanlar cezalandırılıyor ve hatta öldürülüyordu.

İnsanların insanları mezhep değiştirmeye zorlamaya başladığı bu dönemlerde Selçuklu birliği de Nizammülmülk'ün çabalarına rağmen bozuluyordu.

Nizam Melikşahı yüreklendirerek Buhara ve Semerkant gibi Maverâünnehir'in en önemli şehirlerini fethetti. Hasan Sabbah'ın bu fetihler esnasında Semerkant hanı Ahmed Han ile birlikte tutsak edildiği esaretten bir şekilde kurtulmayı başardı. Artık o bölgede hareket alanı iyice daralan ve kendi inancının propagandasını yapamayacağını anlayan Hasan Sabbah strateji değiştirmeye karar verdi.

Dai Hasan yorulmamacasına Belh, Merv, Kaşgar ve Semerkant'ı dolaştı. Gittiği her yerde vaazlar verdi, insanlarla münazara yaptı ve inançlarına yenilerini ekledi. Türk egemenliğinden bıkan İranlı ve Arap Sünniler, yolunu arayan gençler bölük bölük ona katılıyordu. Bâtıniler olarak adlandırılan Hasan ve çevresi mülhitlik ve zındıklıkla suçlanıyordu. Ulema fetva üzerine fetva veriyor nefreti gönül tarlalarına korkmadan ekiyordu.

“Onların verdiklerini yemeyin. Vay onlarla evlenenlerin haline. Onların kanını dökmek, öldürmek pek tabii bir olay gibi caiz ve meşrudur.”

Yerel dilde Alamut adına yaraşır bir şekilde ‘kartal yuvası’ anlamına geliyordu. Hasan Sabbah'ta tüm İran'ı dolaştıktan sonra inancını taşıyan müritlerini örgütleyebileceği bir yer olarak Alamut'u seçmişti. Selçuklularla çatışmanın kaçınılmaz olacağına inanan Hasan için Alamut aslında oldukça mantıklı bir seçimdi. Kuş uçmaz kervan geçmez, zapt edilemez, fethedilemez bir kale... Hem dini hem de siyasi örgütlenmesini rahatça yapabileceği bir mekân.

Hasan burayı fark ettiğinde Alamut bir köydü. Aileleriyle yaşayan birkaç asker, çiftçi ve zanaatkârdan başka kimse yaşamıyordu. Hasan müritlerini köye gönderdi ve birkaç aydan sonra inancının orada iyice yerleştiğinden emin olduktan sonra 11. yüzyılın sonunda 166 yıl boyunca kendi örgütüne ev sahipliği yapacak kaleyi 1090 yılında kale komutanından senet karşılığı satın aldı. Kale komutanı Alevi Mehdi'ye tutanak karşılığı altın ödemesi karşılığında barışçıl bir şekilde kalenin yeni sahibi oldu.

Alamut'un alınması İsfahan'da Nizam ile saray arasında yaşanan siyasi çekişmeye rast gelmişti. Vezir Nizam ile Melikşah arasındaki siyasi savaş tüm hızıyla devam ediyordu. Nizam Hasan Sabbah tarafından Türk uşağı olmakla suçlanıyordu. Irk farklılıkları yüzeye çıkıyor Ari ırkından olan Persialı Nizam Türklere hizmet etmesi yüzünden aşağılanıyordu.

Yaptıkları yüzünden hem saray içinde hem de halk içinde bu kadar eleştirilen Nizam belki de gelecek nesillere bir itiraf bırakmak istemiş ve devlet işlerinden elini ayağını çekerek kalan zamanını kitap yazmaya karar vermişti. *Siyasetname* adlı kitabı Müslüman doğu için çok önemli bir yer kazanacaktı.

Nizam tarafından kaleme alınan Siyasetname'de dini anlam içerisinde devlet işleri, yönetime dair ilke ve düşünceler yer alır. Selçuklu Devleti'nde vezirlik yapan Farisi Nizam eserinde Türk ve Fars siyaset anlayışı ve dönemin yay-

gın siyasi görüşleri hakkında bilgi verir. Hatta saray entrikalarına atfen kitabının bazı bölümlerinde bu konuyu işler. Kitabının altı bölümü olduğu gibi İsmaililere ayrılmıştı. Nizam hem siyasi çevreyi hem saray entrikalarını hem de bölgedeki inanç çevre profilini çıkarmıştı.

Selçuklu İmparatorluğu dünyanın en güçlü devleti olmuş sınırları Asya'nın bir ucundan öteki ucuna uzanıyordu. Öteden beri Ortadoğu'da İranlı Arî ırkını yönetmeye devam ediyordu. Sultan Melikşah'ın haremi içinde Terken hatun öne çıkmıştı. Melikşah'tan iki yaş büyük olan Terken Hatun siyaseten tüm fetihlerin yönünü belirleyen ve Sultan'ın kalbinde özel yeri olan bir figür haline geldi. Sultan karısının tek rakibi Nizam'dı. Takvimler 1092 yılını gösterdiğinde Nizam bu siyasi mücadelesini kaybetmiş ve hayatının son dönemlerini yaşıyordu.

Terken hatunun en büyük oğlunun bizzat Sultan tarafından veliaht ilan edilmesinin ardından hastalanan veliaht beklenmedik bir şekilde hayata gözlerini yumdu. Daha sonra hayatını kaybeden Melikşah'tan sonra şehzadeler Sencer, Berkyaruk ve Muhammed Tapar arasında görülen taht kavgaları Selçukluları geriletmiştir.

En kabul gören görüşe göre Nizam bir Haşhaşi tarafından hançerlenerek suikaste kurban gitti. Öldüren suikastçı Nizam'a haykırmıştı "*Al bakalım bu armağanı, ta Alamut'tan geliyor sana!*" Katil hemen yakalandı ve oracıkta öldürüldü.

Devrin en ünlü veziri Bağdat, İsfahan, Nişabur, Belh, Herat, Basra, Musul ve Amol'daki Nizamiye Medreselerini kurdurmuştur. O günün Nizamiye üniversiteleri adını Nizamülmülk'ten almıştır. Bu okullar daha sonra hem İslam ülkeleri hem de batı Avrupa üniversitelerinin temelini oluşturdu. Nizam öğrencilere sağlanan yurt ve burs hizmetlerinin mucididir. Devletin toprak idaresi hukukunun iktasistemi oluşturmuştur. Türk devletlerinde ilk kez gelir-gider raporları onun zamanında hazırlanmıştır. Dünyadaki ilk istihbaratın oluşturulması yine ona nasip olmuştur. İşte Nizam adına yaraşır bir şekilde dünya tarihinin gelmiş geçmiş en büyük devlet adamlarından birisi olarak bilinir.

Artık Alamut fedaileri dönemi açılmıştı. Alamut'tan yola çıkan sayısız fedai Nizam'ı öldürdükten sonra yakalanarak linç edilen fedai ile aynı ölüm biçimiyle tanışacak ve kurbanlarını öldürdükten sonra kesinlikle kaçmayacaklardı. Amaç korku salmaktı. Herkesin içinde bir kişiyi infaz ettikten sonra kendisine verilen propagandayı yaptıktan sonra ölümü büyük bir metanetle karşılayacaklardı. Bir kişi öldürülecek ve binlerce kişinin kalbine korku salınacaktı. İşte Alamut efsanesinin üzerine inşa edildiği temel buydu. Korku.

Cinayetler genellikle Cuma günleri halkın içinde alenen işlenecekti. Öldürülecek kişi önemli bir kişi olduğunda herkesin gözü onun üzerindeyken bir fedai tarafından infaz yerine getirilirdi. Bazen öldüren fedai öldürülecek kişinin muhafızı bile çıkabiliyordu. İnfazcı ölümü yerine getir-

dikten sonra hiçbir yere kaçmaz söylenmesi gerekli sloganını bir çırpıda söyleyiverir ve kalabalık ya da muhafızlar tarafından linç edilmeyi beklerdi.

Büyük Selçuklu Devleti ve Abbasilere yönelik mücadelelerinde Hasan Sabbah azınlık olduğundan var olabilmek için elliye yakın suikast gerçekleştirmiştir. Bunların en önemlisi ve ilki Nizamülmülk'ün öldürülmesidir.

Selçuklu üst düzey devlet görevlileri ve Abbasi din adamlarına yönelik suikastler gerçekleştirilmiştir. Sultan Melikşah'ın öldürülmesinin ardından Sencer, Berkyaruk ve Muhammed Tapar arasında taht kavgaları başlamış ve Selçuklular gerilemeye başlamıştır.

Hasan Sabbah Selçuklu taht kavgalarında rahat bir nefes almış hatta Sultan Sencer'in yastığı başına bir hançer bırakılmasını sağlayarak gönderdiği mesajda onu tehdit etmiştir. Mesajda *"İsteseydim bu hançeri sultanın yatağına değil de yumuşak göğsüne saplardım. Bu sana ikazım olsun"* diye yazarak onu istediğinde öldürebileceğini göstermiştir. İsmailier bu olaydan sonra Sencer döneminde oldukça rahat etmişlerdir.

İslam âleminin İsmaili düşmanları Hasan Sabbah ve adamlarını kötülemek için "haş haş içenler" anlamında *Haşşaiyun* demişler ve doğubilimciler daha ileride Avrupa dillerinde "katil" anlamına gelen "assassin" kelimesinin de buradan türediğine kanaat getirmişlerdi. Hâlbuki Hasan'ın mürit-

lerine “esasları”na bağlı kalanlar anlamında Esasiyun olarak adlandırdığı günümüze gelen metinlerden anlaşılmaktadır.

Haşşaşilerin uyuşturucu kullandıklarına dair tek bir somut kanıt bulunmamaktadır. Çok bağınaz bir imandan başka bir uyuşturucuları yoktu. Kendi örgütlenmesini iyice pekiştiren bu inançta hiyerarşinin en üstünde her sırrın sahibi bir Şeyh, İmam bulunurdu. Alamut’ta her türlü sırrın sahibi Hasan Sabbah’tı. Onun yanında propagandacı derviş yani *dailer* bulunurdu.

Dailer İsmaili inancının propagandacısı ve yayılmasından sorumlu din görevlisiydi. Onun altında dinsel hareketin kadroları *refikler* bulunurdu. Belli bir eğitim sürecini bitirenler bir şehirde ya da bir kaledeki hareketi yönetme yetkileri bulunur ve vakti geldiğinde en yeteneklileri dai yapılırdı. İlme karşı yeteneği olmayanlar dahil tabandaki müritlere *lesikler* ve inanca davet edilen ve aday olanlara ise *mü-cibler* denilirdi.

Dine davet edilen lesikler içinden kişilere verilen ilk eğitimlerin ardından kişiler yeteneklerine göre yönlendirilirdi. Bazıları refik ya da mürit yapılır ya da Sabbah’ın gerçek gücünü temsil eden *fedailer* grubuna katılırdı. Fedailer imanı çok sağlam, çok dayanıklı fakat ilme ve eğitime fazla yeteneği olmayan müritler arasından seçilirdi.

Sabbah fedaileri özel olarak eğitimleriyle ilgilenirdi. Savaş ve dövüş sanatları ve özellikle kurbanı nasıl öldü-

rüleceği gibi konular titizlikle öğretilirdi. Fedailer o zamanın posta sistemi olan güvercinlere alışmak, gizli haberleşme ve istihbarat konularında beceriler edinmek zorundaydı. İçine karıştığı bölgedeki yerel dili ya da lehçeyi öğrenmek, yabancı ve düşman ortamlara sızmak gerekiyorsa orada haftalarca yaşamak, kurbanını takip etmek, rutinlerini ortaya çıkarmak ve kurban çok iyi korunan biriyse onun yanındakilere yaklaşmayı bilmek fedailerin diğer görevlerindendi.

Hasan Sabbah tarihin gördüğü en ürkütücü cinayet örgütünü kurmuştu. Bu konuda herkes hemfikir. Fakat herkesin anlamadığı konu Hasan Sabbah'ın neden böyle bir yola girdiği idi. Aslında cevap çok açıktı. İçinde yaşadığı coğrafya ya bakarsak Hasan Sabbah'ın temsil ettiği Nizari İsmaili mezhebi Ortadoğu'da Sünni ve diğer mezheplerin içinde zındıklık olarak görülen bir mezhepti.

Ne Sünnilere ne Alevilere ne de diğer din ve inançlarca seviliyordu. Üstüne üstlük bir de Sünni Selçuklu Devleti vardı karşısında. Anadolu ve Ortadoğu'da adından bahsettiren koskoca bir imparatorluk ve Hindistan, İran'ın kuzeyi ve bugünkü Suriye bölgelerinde yaşayan bölük pörçük İsmaililer.

Nizam'ın öldürülmesinden tam otuz beş gün sonra otuz yedi yaşındaki Melikşah 18 Kasım 1092 yılında Bağdat'da avda iken zehirlenerek öldürüldü. Şarkın ve Garbın meliki, İslam'ın ve Müslümanların temel direği dünya toprakla-

rının yarısının sahibi Sultan Melikşah cenaze namazı kılınmadan, fatıhası okunmadan gizlice defnedildi.

Ölüm karşısında korkuluyorsa bir caydırıcı özelliği vardır. Karşısında heybetli orduları görenler ölecekleri korkusuyla teslim olurlar. Peki ya saldırgan ölümden hiç korkmazsa? Hasan Sabbah'ın fedailerin söylediği sözler akıllarından çıkmıyorsa: *"Sizler bu dünya için değil ahret için yaratıldınız. Denize atılmakla tehdit edilen bir balık korkar mı hiç?"* İşte Hasan Sabbah'ın başarısının altında yatan temel. Korkmamak fakat korkutmak.

Doğu'ya ve Batı'ya uzun süre korku salan Sabbah yerleştiği kalesinden otuz dört yıl boyunca hiç dışarı çıkmadı. Bu süre zarfında kaledeki evinden sadece iki kez dışarı çıktı. Acımasızca azmettirdiği cinayetlerle ve kendisi ve tarikatı üzerine eklenen abartı hikâye ve efsanelerle fokur fokur kaynayan bölgede var olabilişti. Hasan Sabbah'ı tanımayan yabancılar içki ve haşhaş içildiğini ve fedailerin uyuşturucu altında iken sokulduğu sahte cennetlerden çıkmak istemedikleri için korkusuzca insan öldürmeyi göze aldıklarını falan yazıyordu.

Tam aksine Hasan Sabbah kendisini kendi dini öğretisine katı bir şekilde bağlanmış bir imam'dı. Kalede her türlü musiki aleti yasaklandı. İçki içilmesi kesinlikle yasaktı. İçen birisi görüldüğünde en sert cezalara maruz kalırdı. Kendi öz oğlunu çakırkeyif gören Hasan Sabbah anında idamına hükmetmişti. Herkese ibret olsun diye kendi öz oğ-

lunun boynu vurulduktan sonra kimse bir daha ağzına şarap koymadı.

Alamut'ta adaleti temin etmek hassas bir konuydu. Yine bir rivayete göre kale de bir cinayet işlenmiş ve bir tanık Hasan'ın ikinci oğlunu cinayetten suçlamıştı. İddiaların ispatı bile aranmadan Hasan Sabbah'ın kalan tek erkek çocuğu bizzat kendi emri ile idam edildi. Bu öyle bir hikâyeydi ki Alamut cemaatinin bir fazilet ve ahlak yuvası haline geldiği iddiasını ispat etmek için çok sık kullanılır oldu.

Hayatı boyunca kendisini ve rubailerini anlamayan kişilerce zındıklıkla ve mülhitlikle suçlandı Hayyam. Halk arasına çıktığında nereye gitse kendisine arkası gelmez sorular soruluyor kendisi hakkında akla gelmedik iftiralara maruz kalıyordu. Hasan Sabbah ile olan arkadaşlığından dolayı eleştiriliyor bazen tehditlerde alıyordu. Ömrünün son günlerini Merv şehrinde geçirdi. Kendini rubailerini yazma işine birde matematik ilmine adanmıştı.

Rubaiyat'ını bitiren Hayyam kitabına tarihini, Nişapur'daki çocukluğunu, Semerkant'taki gençliğini, İsfahan'da ünlenmesini ve tanıştığı önemli kişileri de not etti. Yaşı da oldukça ilerlemişti Hayyam'm. Nihayet 4 Aralık 1131'de seksen dört yaşında doğduğu yer olan Nişapur'da hayata gözlerini yumdu.

Hayatı karanlık olarak görülen fakat aslında anlaşılır derecede basit bir hayat yaşayan Hasan Sabbah'ta sek-

sen yaşında öldü. Yerine geçen halifesi Hasan Sabbah'ın evine yerleşmeye cesaret edememişti. İmamları öldükten sonra bile kale duvarları Alamut sakinlerini korkutmaya yetiyordu. 1162'de baba öldükten sonra yerine oğlu geçti. Korkusunu yenerek Hasan Sabbah'ın evine girdi ve yerleşti.

Ömer Hayyam orda burada söylediği ve daha sonra eliyle kayıt altına aldığı Rubaileriyile ve derin insan sevgisiyle göçüp gitmişti bu dünyadan. Birçok rubaisi ezberlendi, alıntılı ve tekrar tekrar söylendi. Bazıları değiştirildi. Hatta başına bela olacak bir dörtlük yazarlar onu önce Ömer'e mal ediyorlardı. Hayyam'ın Rubailerine kendisinin yazmadığı binlercesi karıştı.

Hasan Sabbah ise arkasında korku üzerine inşa ettiği bir efsane bıraktı. Etrafında kendi dini inancını yaşama hakkı olmadığından ve sürekli kâfirlikle suçlandığından İsmaili inancını sıkıntılı olan bu bölgede daha rahat yaşatabilmek için ele geçirilmez bir kaleye sığınarak ve korku yaratarak sürdürmeye çalıştı. Başka bir şansı yoktu.

Alamut hikâyesini de daha sonra tüm dünyayı kasıp kavuracak olan Cengiz Han'ın başını çektiği Moğol istilaları sona erdirdi. İlk dalgada Pekin, Buhara, Semerkant, Rey ve Horosan gibi yıldız şehirler alt üst edildi. Şehirler yakılıp yıkıldı. İkinci dalga ise Bağdat, Şam, Polonya ve Çin'in bazı bölgelerinin yanında Alamut'u yok etti.

Hasan Sabbah'ın başa geçmesinden tam yüz altmış yıl sonra her türlü istilacıya kafa tutmuş Haşşaşiyun kalesi de teslim olmak zorunda kaldı. Cengiz Han'ın torunu Hülagu Han Alamut'u bizzat teslim aldı ve şahsen inceledi. İçinde zamanın çok değerli kitap ve yazmalarını barındıran dünyaca ünlü Alamut Kütüphanesi de dahil her şeyin yakılıp yıkılması emrini verdi. 76

Nizam-ül Mülk'ün öldürülmesi Hasan Sabbah, Melikşah veya Tac-ül Mülk sebebiyle mi olmuştur bilmiyoruz ancak devlet iktidarında söz sahibi olunca kendini kral sanan Nizam'a yine çevresinde bir grup insan toplanınca kendisini hükümdar sanan Hasan Sabbah arasındaki çekişme Nizam'm canına maal olduğu aşikârdır.

ALAMUT KALESİNE SELÇUKLU BASKINI VE HASAN SABBAAH'IN DİRENİŞİ

Nizam-ül Mülk'ün Melikşah'ı Hasan Sabbah'a karşı kışkırtması ve Hasan Sabbah'ın ise Türk yönetim sistemine itiraz ederek terörize faaliyetlere başvurmasının ardından Selçuklu hükümdarı İsmaililer üzerine taarruz için birçok kumandanına emir vermişti.

Emir tekti... HEPSİNİ ÖLDÜRÜN !

Alamut kalesine olan saldırılardan sonra Selçuklu kumandanı Kızıl Sarık ise Kuhistan seferini düzenlemiş ve Dara kalesini işgal etmek için harekete geçmişti. Nizam-ül Mülk'ün ölümü üzerine Melikşah oldukça üzülmüştü. Daha önce Nizam'ın öldürülmesi ile ilgili olarak Melikşah'ın parmağı olacağına dair bilgiler vermiştik.

Bu bilgiler öne surulan tezlerden bazılarıydı ancak bir çok rivayette Melikşah'ın, Nizam'ın ölümü üzerine oldukça üzülmesi ve yas tutması olduğuna dair bilgiler içeriyordu.

İlginç olan ise Melikşah'da Nizam'ın ölümünden 36 gün sonra hayata gözlerini yummuştu. Yine Melikşah'ın ölümünde de bazı şüpheler bulunmaktadır. Onun ölümüne sebep olanın da Hasan Sabbah olduğu iddia edilir. İlerleyen sayfalarda Melikşah üzerine bazı bilgiler sunacağız ancak şunu ifade etmekte fayda var ki, Melikşah İsmailileri yok etmek için emir vermiş ve tüm ordularını harekete geçirmişti ancak bu emrin Alamut'a ulaşmasının ardından kendisi de hayata gözlerini yummuştu.

Melikşah'ın bu ani ölümü üzerine Selçuklu devleti kısa da olsa İsmaililer üzerine yapılan saldırı planlarında bir boşluğa düştü ve daha sonra ie bu planlar askıya alınarak ertelenmesi kararı alındı. Saldırıları ise iptal edilde ve sefere çıkan ordular geri çağırılarak seferlerden geri dönüldü. Devlet içinde ise Melikşah'ın ölüm büyük bir kargaşaya sebep olmuştu.

MELİKŞAH'IN ÖLÜMÜ VE BÜYÜK SELÇUKLU DA SALTANAT KAVGALARI

Sultan Melikşah Saltanatının ilk yılları, iç karışıklıkları bastırmakla geçti. 1072'de Mâverâünnehir Seferinin intikamını almak isteyen Karahanlı Şemsülmülk Nâsır bin İbrahim, Tirmiz'i yağma etti ve Belh şehrinde kendi adına hutbe okuttu. Diğer taraftan Gazneliler de Çigil-kend'de Selçuklu kumandanı Ayaz'ı esir aldılar. 77

Bu dış tehlikeler esnâsında, Melikşah'ın amcası olan Kirman Meliki Kavurd'un, Sultan Alparslan zamanında olduğu gibi saltanat iddiasında bulunarak isyan etmesi, bu meselenin tamâmen halledilmesinin zamanının geldiğini iyice belli etti.

Devletin parçalanmasına sebebiyet verecek bu hareketin bir an önce çözümlenmesi için harekete geçen Sul-

tan Melikşah, Mayıs 1073'te Kerec'de yapılan meydan muhârebesinde amcası Kavurd'u mağlup ve esir etti. Birkaç gün sonra Kavurd'un ölümüyle devlet içinde âsaiş yeniden temin edildi.

Abbasî Halifesi Kaim bin Kadir (1031-1075) tarafından hâkimiyet alâmetlerinin gönderilmesi ve devlet adamlarının bağılıklarını arz etmeleriyle Melikşah, sultanlığını iyice kuvvetlendirdi. Halife tarafından Muizzeddin ve Celâlüddevle lakaplarının lâıyk görülmesinin yanısıra, o zamana kadar hiç bir hükümdâra verilmeyen ve "hilâfet makam ve hâkimiyetinin ortağı" mânâsına gelen "Kâsım emirü'l-mü'minîn" lakabı da verildi.

İçişlerini halleden Sultan Melikşah, Tirmiz'i kurtarmak için harekete geçti. Sefere başladığı sırada Karahanlı Şemsülmülk Nâsır'ın mektubunu aldı ve elçisini kabul ettiyse de kararlı hareketinden vazgeçmedi. Tirmiz'i muhâsaraya başladı. Emir Savtegin'in ikmâl yollarını kesmesi, sultanın başarıya ulaşmasına ve şehrin düşmesine ve Şemsülmülk'ün sulhu kabul etmesine sebep oldu. Şemsülmülk özür dileyerek bir daha düşmanca harekete girişmeyeceğine dâir söz vermesiyle yerinde bırakıldı.

Gaznelilere karşı, Emir Gümüştegin ve Anuştegin'i gönderdi. Ancak Gazneli hükümdârı İbrahim bin Mesud, Melikşah'ın başarılarının artması üzerine itâate mecbûr oldu. Gönderdiği elçilik heyeti ve hediyelerle iyi münasebetler tesis edildi. Sultanın kızı Gevher Hatunun, Gazne-

li veliahdı Mesud bin İbrahim ile evlendirilmesi, iki devlet arasında çıkması muhtemel anlaşmazlığı önlemiş oldu.

Doğu sınırlarını böylelikle garanti altına alan Sultan Melikşah, kendi zamanında en geniş hâle getirdiği devletin fetih hareketlerini yapan askerî teşkilatında yeni düzenlemeler yaptı.

Malazgirt Zaferinden sonra, batıya yönelen Selçuklular; buraların fethi için Kutalmışoğulları, Mansur, Süleyman Şah, Alp-ilig, Tutak gibi kıymetli komutanlar vazifelendirmişlerdi. Ayrıca Artuk Bey ve Tutak Bey gibi Türkmen reislerinin harekâtı da Melikşah tarafından desteklendi.

Selçuklular Anadolu'ya doğru harekete geçtikleri sırada, tam bir keşmekeş içinde bulunan bu ülkenin vaziyeti, fetihleri kolaylaştırdı. Baskı altında bulunan Hıristiyan halk, merkezle irtibatını kesen Bizans derebeylerinin baskısıyla her yönden eziliyordu.

Ayrıca paralı askerlerden meydana gelen Frank birliklerinin halka yapmadığı zulüm kalmamıştı. Bizans sarayında dönen entrikalar ve kendini kuvvetli hissedenden her komutanın imparatorluğunu îlân etmeye kalkışması, Anadolu'yu dağınık bir hâle getirmişti. Bu durum, Anadolu'nun fethine memur olan Selçuklu komutanlarının işine oldukça kolaylık sağladı.

Böylelikle Selçuklu akıncılarının Anadolu'yu fetih hareketi, Bizans başşehrinin karşısına, yâni Boğaziçi'ne ka-

dar dayandı. Güneybatıda ise Milet'e kadar uzandı. Neticede Anadolu'da hareket hâlinde Bizans askerî gücü kalmadı.

Hattâ General Botaniates'in Türkmen askerinin ve Selçukluların himâyesinde Bizans tahtına oturması da Anadolu'da Türk gücünün tamâmen yerleştiğini gösteriyordu. Anadolu'nun fethine memur Süleyman Şâh, İznik'i de ele geçirerek Boğaziçi'ni kontrol altına aldı. Bu fetih, batıda büyük bir heyecan doğurdu. Hattâ Avrupalılar Çin'e elçilik heyeti göndererek, Selçukluların doğudan tazyik edilmesini bile istediler. Ancak bu müracaatları neticesiz kaldı.

1084'te Selçuklu kuvvetleri Fahrüddeve Muhammed bin Cüheyr'in komutasında Diyarbekir bölgesinin fethi için harekete geçtiler. Fahrüddeve yanında Artuk Bey olduğu halde uzun bir muhasaradan sonra 4 Mayıs 1085'te şehre girdiler. Diyarbekir'in düşmesiyle Mervânîler Devleti ortadan kalktı. Ayrıca bölgede bulunan bozuk îtikatlı Karmatîlerin nüfûzuna son verildi.

Musul'un fethine memur edilen Aksungur ve diğer büyük Türkmen emirleri şehre harpsiz girdiler. Fethi müteakip Musul'a gelen Melikşah, büyük bir merâsimle karşılandı. Ancak Belh'te çıkan bir isyanı bastırmak üzere geriye döndü ve liyakatini ispat eden Şerefüddeve'ye Musul emirliğini verdi.

Sultan Alparslan (1063-1072) zamanından beri Suriye ve daha güneylere doğru seferlerine devâm eden meşhur

Selçuklu kumandanlarından Atsız, Melikşah zamanında da seferlerine devam etti. Uzun süre muhâsara ettiği Dımaşk (Şam) şehrini Mart 1076'da Selçuklu Devletine kattı.

Dımaşk'ın alınmasından sonra, câmilerde okunan Şiî-Fatimî ezânının okunmasını yasaklayarak Cumâ hutbesini Halife El-Muktedi (1075-1094) ve Sultan Melikşah adına okuttu. Daha sonra Selçuklu Devletinin temel politikası olan Şiî-Fâtımî Devletinin ortadan kaldırılmasına uygun olarak, Mısır'a doğru sefere devam etti. Fakat bu hareket Fâtimîlerin şiddetli mukâvemeti sonucu başarısız kaldı. Başarısızlık, Atsız'ın Suriye emirliğinden alınmasına sebep oldu.

Emirliğe getirilen Melikşah'ın kardeşi Tâcüddevle Tutuş ile Antakya'ya gelen Süleyman Şahın arasının açılması, burada bir buhranın doğmasına yol açtı. Süleyman Şâh Halep'e doğru harekete geçmiş ve muhâsara neticesi dış kaleyi ele geçirmişti. Ancak Melikşah'ın yaklaştığı haberi muhasarayı kaldırmasına sebep oldu. Süleyman Şâhın ölmesiyle Tutuş, Halep'i muhâsara etti.

Melikşah'ın meşhur Selçuklu Kumandanları yanında olduğu halde Suriye'ye gelmesiyle çekildi. Melikşah, bölgede âsâyişi yeniden tesis etti. Akdeniz kıyısına kadar gelen sultan Melikşah, dönüşte hilafet merkezi olan Bağdat'ı ziyâret etti. Halife El-Muktedi tarafından iki kılıç kuşatıldı. Suriye bölgesinde âsâyiş yeniden tesis edildi.

Sultan Alparslan zamanında hâkimiyet altına alınan Kafkasya, Melikşah'ın tahta geçmesinden kısa bir süre sonra karışıklıklara sahne oldu. 1078-79'da Kafkasya Seferine çıkan Sultan Melikşah, bölgeyi tamâmen hâkimiyeti altına aldı. Buradaki Hıristiyan halkın mükellefiyetlerini azaltarak, devlete bağlılıklarını arttırdı. Bölgenin idâresini de Kutbeddin İsmail'e verdi.

Doğuya yaptığı seferlerle de Mâveraünnehir bölgesini Selçuklu topraklarına kattı. Semerkand Hanı Ahmed bin Hizr'in halka zulmetmesi ve devrin âlimlerinin bu durumu düzeltmesini istemeleri, üzerine çıktığı sefer neticesinde Buhara, Semerkand, Kaşgar gibi mühim şehirleri ele geçirdi.

Anadolu'dan Asya içlerine kadar genişleyen Selçuklu Devletinin esas gâyelerinden birisi de Mekke ve Medine şehirlerini alıp burada hutbenin hilâfet makamı adına okunması ve bir Şii devleti olan Fâtımîlerin yıkılmasıydı.

Hicaz bölgesinin alınması ve hutbenin hâlife adına okunması, halledilmesi mühim meselelerden biriydi. Meselenin halli için, emirlerden Tutuş, Aksungur Bozan ve Gevherayin vazifelendirildi. Gevherayin'in kumandasında yola çıkan ve Törsek, Çubuk Yarınkuş gibi emirlerin de içinde bulunduğu muazzam kuvvetler, Hicaz'dan başka Yemen ve Aden'in de Selçuklu Devletine katılmasını tamamladılar.

Sultan Melikşah'ın üzerinde ciddiyetle durduğu meselelerden birisi de Hasan Sabbâh'ın Bâtınî faaliyetleriydi. Hasan Sabbâh, Sultan Alparslan'ın hâcibliğine kadar yükselmiş fakat onun ölümünden sonra Nizamülmülk'le arasının açılması üzerine Mısır'a kaçmıştı. Burada sapık İsmailiye fırkasının yolunu tuttu.

Rey'e döndükten sonra kandırdığı câhilleri etrâfına toplayarak eşkıyalığa başladı. Sonradan Doğu İsmailiye Devleti olarak anılacak devletin temellerini attı. İlk olarak Taberistan'da sapık propagandasına başladı. Sünnîlik aleyhindeki çalışmaları, bilhassa Nizâmülmülk tarafından dikkatle tâkip ediliyordu.

Taraftarlarıyla, Alamut Kalesini ele geçirmesi ciddî tedbirler alınmasına yol açtı. Üzerine Emir Yoruntaş gönderildi ve yola getirilmesi istendi. Ancak, Yoruntaş'ın âni olarak vefâtı Bâtınî propagandasının artmasına yol açtı. İkinci bir harekâtın başladığı sırada Sultan Melikşah'ın vefâtı (1092), seferi yarıda bıraktı.

Melikşah, bir insanın en verimli olabileceği bir yaşta, otuz sekiz yaşında vefât etti. Yirmi senelik saltanatı esnasında devleti Kaşgar'dan Batı Anadolu'ya, Kafkasya'dan Yemen'e kadar genişletti. Bağdat'ta vefât eden Sultan'ın nâşı İsfahan'a nakledilerek kendisi için yaptırdığı medresedeki türbesine defnedildi. Orta boylu, geniş omuzlu ve güzel yüzlüydü. Büyük bir devletin hükümdarı olmasına rağmen yumuşak tabiatlı bir zât idi. Sarayında dâimâ devrin

âlimleriyle sohbet ederek onların kıymetli fikirlerini alırdı. Her cins silahı mükemmel kullanır ve iyi ata binerdi.

Sultan Melikşâh'ın sâhip olduğu unvanlara, kendisinden önce hiçbir sultan kavuşamamıştı. Yaptığı fetihlerde hiç mağlup olmadığı için "Ebü'l-feth"; sâhip olduğu ülkelerin genişliğini belirtmek için "Es-Sultânü'l-âzam, Sultânü'l-âlem, Şehinşâh-i âzam"; emrindekilere ve halkına âdil davranışından dolayı "Es-Sultânü'l-âdil" gibi lakapları dâimâ ismiyle beraber söylenmiştir. Nizâmülmülk, onun hakkındaki düşüncelerini şöyle dile getiriyordu:

"Melikşah, Alp-Er-Tunga neslinden olup dindâr, âlimlere hürmet, zâhidlere iyilik, fakirlere şefkat ve halka adâlet gibi dünyada kimsenin hâiz olmadığı yüksek vasıflara sâhip bir cihân hâkimidir."

Devrinde bütün Selçuklu ülkelerini îmar ettirmiş, halkı refaha kavuşturmuştur. Tertip ettirdiği takvim, Takvim-i Celâlî ismiyle bilinmektedir. Melikşah, yarım milyondan fazla askeri olan bir orduya, mükemmelen idâre edebilecek askerî bir dehâya da sâhipti. Melikşah'ın, veziri Nizâmülmülk ile tesis ettiği, idârî, askerî, toprak sistemi ve teşkilâtı, devrindeki ve sonraki Türk-İslâm devletlerinde de tatbik edildi.

Melikşah'ın 1092'de ölmesi ile Terken Hatun, eşinin ölümünden 6 gün sonra 25 Kasım 1092'de Melikşah'ın diğer küçük yaştaki oğlu ve Berkyaruk'un kardeşi I. Mahmud'un

sultanlığını ilan etti. 78 Kendine taraftar bulmak ve bu saltanatı pekiştirmek için rivayete göre ordu mensuplarına 20.000 altın dinar dağıttı. Sonra da Emir Kur Boğa'yı İsfahan'da bulunan veliaht Berkyaruk'u yakalamak için gönderdi. Kendisi ve annesi ordu ile bu emiri izlemişti. K Ancak Nizam-ül Mülk taraftarları da 14 yaşındaki Berkyaruk'u Rey şehrine kaçırarak sultan ilan ettiler. Selçuklu tahtını ele geçirmek isteyen iki taraf arasında Burucerd'de 11 Ocak 1093 tarihinde yaşanan savaşta Terken Hatun'un ordusundaki bazı emir ve askerlerin kendi tarafına geçmesiyle Berkyaruk savaşı kazandı ve hükümdarlığını pekiştirdi. 79

Berkyaruk, 17 Ocak 1093' de İsfahan'ı kuşattı. Kuşatma altında zor durumda kalan Terken Hâtun, yüklü bir para vererek antlaşma teklifinde bulundu. Berkyaruk bu anlaşmayı kabul ederek kuşatmayı kaldırdı. Yapılan anlaşmaya göre, İsfahan ve Fars eyaletleri kendisi ile oğlu Mahmud'a bırakıldı.

Berkyaruk ise, Sultan olarak kabul edildi ve diğer eyaletler onun egemenliğine bırakıldı. Terken Hâtun oğlunu tekrar iktidara geçirebilmek amacıyla bu sefer Berkyaruk'un dayısı Azerbaycan Emiri İsmail Bin Yakutî'ye haber gönderip, Berkyaruk' a karşı yanında yer alması şartıyla kendisiyle evlenmek istediğini söylemiştir. İsmail Bin Yakutî'ye de Selçuklu tahtını ele geçirebilmek amacıyla bu teklifi kabul ederek Berkyaruk üzerine harekete geçti.

Şubat 1093' de Kerec yöresinde yapılan savaşı Berkyaruk' un ordusu kazandı. Bu galibiyetten sonra Bağdat'a gi-

den Berkyaruk, Halife “Rükneddin” lakabıyla sultan ilan edildi ve 3 Şubat 1094 adına hutbe okundu.

Amcası olan Tutuş Şam ve Halep’de kendi Suriye Selçuklu Devleti sultanlığını ilan etmiş ve Fars bölgesi üzerinde hükümdarlığını iddia etmekteydi. Bu sırada Terken Hâtun, Tutuş’a gönderdiği mektupta kendisiyle evlenmeyi ve ülkeyi birlikte yönetmeyi teklif etti. Tutuş bu teklifi kabul ederek İsfahan üzerine yürümeye karar verdi. Ekim 1094’ te Tutuş ile yaptığı savaşı kaybeden Berkyaruk, İsfahan’a sığınmak zorunda kaldı. Burada I. Mahmud’un emirleri tarafından esir edilen Berkyaruk, I. Mahmud’ un ani ölümüyle onun Emirleri’ nin desteğini aldı.

Berkyaruk ile Tutuş arasında 26 Şubat 1095’da Rey yakınlarında yapılan bir muharebe sonunda Tutuş savaşı kaybetti ve bu muharebe de öldü. Fakat Tutuş’un ölümünden sonra küçük oğlu Dukak Şam’da sultanlığını ilan etti. Diğer taraftan Tutuş’un büyük oğlu Rıdvan ise Halep’i eline geçirerek kendini orada sultan ilan etti. Böylece Berkyaruk döneminde Suriye’de Halep Melikliği ve Şam Melikliği kuruldu.

Anadolu’da ise I. Kılıç Arslan, babası Kutalmışoğlu Süleyman Şah Melik Tutuş’a “Ayn Şeylem Savaşı”nda yenilmesinden sonra Melikşah tarafından İsfahan’a gönderilmiş ve orada rehine bulunmaktayken, Melikşah’ın ölümünden sonra Anadolu’ya dönüp Büyük Selçuklu Devleti’nden bağımsız olan Türkiye Selçuklu Devleti Sultanı olmuştu.

Berkyaruk, ülkede birliği sağlamak amacıyla amcaları ve çeşitli emirlerle mücadelelerini sürdürmüş ve 1097' de topraklarında yeniden hâkimiyet kurmayı başarmıştır. Mücadelesi sonunda kardeşleri Muhammed Tapar ve Sencer, Azerbaycan Meliki Mevdûd b. İsmâil, Tutuş'un oğulları Halep Meliki Rıdvan, Şam Meliki Dukak, Anadolu Selçuklu Sultanı I. Kılıçarslan ve Kirman Selçuklu Meliki Turan Şah onu Büyük Selçuklu sultanı olarak tanıyarak itaat ettiler.

Ancak kardeşi Gence Melik' i Muhammed Tapar, 1099 yılında ağabeyine karşı isyan ederek kendi sultanlığını ilan etti. Uzun yıllar süren savaşlarla bir sonuç elde edilememesi üzerine 1104 yılında antlaşma sağlandı. Bu antlaşma hükümlerince; Cibâl, Fars, İsfahan, Rey, Hemedan, Hûzistan ve Bağdat Berkyaruk idaresinde kalmış olup, Azerbaycan, Diyarbekir, el-Cezîre, Musul, Suriye ve Hille Emîri Sadaka'nın hâkimiyetindeki topraklar Muhammed Tapar'ın egemenliğine bırakılmıştır.

Berkyaruk, 22 Aralık 1104'de verem'den öldü. Berkyaruk'un sağ iken varisi olarak oğlu II. Melikşah ordusuna gösterip onlardan oğluna biat etme yemini almıştı. Ama yetişkin olmayan II. Melikşah tahta geçirildi ise Büyük Selçuklu Devleti içinde Irak ve Fars'ı idaresi altında bulunduran amcası Muhammed Tapar ve oğlu II. Mahmud ile Horasan ve Maverâünnehir'de idaresi bulunan diğer amcası Sencer Sultan gerçek iktidar oldular.

SELÇUKLU TAHT KAVGASINDAN HASAN SABBAAH GÜÇLENEREK ÇIKTI!

Melikşah Hasan Sabbah başta olmak üzere tüm Bâtını, İsmaililerin kökünü kazımaya yemin etmişti ancak bir türlü ömrü vefa etmedi. Eşi ve oğulları arasında süren savaş daha sonra ise Berkyaruk'un verdiği hem taht mücadelesi hem de ülke hâkimiyeti ile ilgili olan sorunlar Hasan Sabbah'ın Alamut kalesini her açıdan daha güçlü bir hale getirmişti.

Aynı zamanda Sabbah'ın kalesinde bulunan dailer de yoğun şekilde teşkilatlanma sürdürmüş ve İsmailili bitirmeye çalışan Selçuklu hükümdarının tam tersine tarikata bağlanan kişi sayısında artış sağlamışlardı.

Alamut kalesi hem yukarıya doğru hem de içeriye doğru geliyor ve büyüyordu. Tarihi kayıtlara bakılır ise

kalenin içinde büyük bir su ve erzak deposu oluşturuldu. Bazı iddialara göre ise Hasan Sabbah kalenin içine küçük bir su değirmeni yaptırmıştı ve yine başka bir rivayete göre ise kalenin içinde bir kuyu kazdırmış ve su kaynağı buldurmuştu.

Ancak Hasan Sabbah'ın önderliğinde yükselen Haşhaşiler sadece Alamut'ta hakim değillerdi. Kuhistan şehrinde birçok kaleyi birer birer ele geçirdiler ve zaferlerini ilan ettiler.

Hasan Sabbah ve Haşhaşilerin terörize çalışmaları tüm hızıyla devam ederken Melikşah sonrası ise taht kavgaları sürmekteydi ve bu da Sabbah'a büyük kolaylık sağlıyordu. Mansurakuh ve Mihrin kalelerini de ele geçiren Haşhaşiler "Sağlam Kubbeli" olarak nam salan Diz Gunbadan kalesine hücum ettiler ve kıran kırana bir savaşın ardından teslim alındı.

Melikşah'ın aksine kendisinden sonra tahta geçen oğlu Berkyaruk İsmaililer ile savaşmaktan geri durdu hatta kendileri ile uzlaşmaya dahi gittiği rivayet edilir. Bu rivayete göre kardeşi ile yaptığı bir savaşta kendi ordusuna yardım için 3800 kadar İsmaili savaşçının katıldığı söylenir.

O dönemlerde düşmanlık istemeyen ve barışçıl bir yol izlediğini imajını veren Berkyaruk'a "madem barışçısın kardeşin ile de savaşma" şeklinde karşı çıkışlar oluyordu. Ancak Berkyaruk İsmaililer ile arasını her zaman iyi tutma-

ya çalıştı fakat İsmaililer ise Selçuklu devletine zarar vermeye devam ediyor, fırsat bulduklarında başka kalelere de taarruzlar düzenliyorlardı.

Ancak İsmaililerin ferah yılları da Berkyaruk ölene kadar olacaktı. Berkyaruk 1105 yılında hayata gözlerini yumunca yerine kardeşi Muhammed Tapar geçmişti. Muhammed ise babasına daha çok bağlıydı ve babasının vasiyeti olan İsmaililerin yok edilmesi amacını paylaşıyordu.

SELÇUKLU SULTANI MUHAMMED TAPAR, HAŞHAŞİLERİ YOK ETMEYE ANT İÇTİ!

Selçuklu sultanı Muhammed Tapar kardeşler arasında süren taht kavgaları sürecinde Kuhistan'da bir dağ üzerine kurulmuş olan Şahdiz kalesine doğru hücum etti. Şahdiz kalesi İsmaili daisi Ahmet bin Abdul Malik İbn Attaş tarafından işgal edilmişti.

Selçukluda süren taht kavgaları sebebiyle ve özellikle yine Selçuklu sultanı Berkyaruk'un İsmaililere göz yumması sebebiyle Şahdiz kalesi Hasan Sabbah yönetiminde ki Alamut kalesi kadar önemli bir merkez haline gelmişti.

Şahdiz kalesinin lideri Abdul Malik Hasan Sabbah'ın savaşçılığının yanı sıra ilime daha çok önem veren bir kişiydi. Bazı iddialara göre binlerce kişiyi verdiği özel eğitim-

lerle İsmaili tarikatına mensup yapmayı başarmış ve taraftarları bir hayli çoğalmıştı.

Ancak her şey Muhammed Tapar'ın ordularının gelmesi ile son buldu...

Mahummed Tapar İsmaililerin Şahdiz kalesinde güçlü olduğunu öğrenince ilk olarak ordularını buraya gönderdi ve çok büyük bir harp oldu. Selçuklu hükümdarı Şahdiz kalesindeki ve etrafındaki İsmaililerin tümünü terörize faaliyetler yürüttükleri gerekçesiyle kılıçtan geçirdiler.

Kalenin içinde 9 askeri ile birlikte Abdul Malik köşeye sıkıştırılmıştı. Çarpışma 3 gün bu şekilde devam etti. Abdul Malik teslim olmuyordu ve kendilerini hapsettikleri kalenin bir bölümünde teslim olmayarak direnişe devam ediyorlardı. Kalenin en yüksek yerlerinden birini tuttukları için de ulaşılması zor bir bölgedeydiler.

Ancak daha fazla dayanamadılar ve önce askerleri etkisiz hale getirildi en sonunda ise bir askeri, eşi ve kendisi geriye kalmıştı. Abdul Malik eşinin Selçuklular eline geçmesini istemiyordu çünkü tecavüz ederler korkusunu yaşıyordu.

Ancak bu inanış yanlıştı çünkü kaleleri zaptettiklerin de esir kadınlara tecavüz eden kendi askerleriydi ve Türk Töresince esirlerin kadınlarına tecavüz etmek ve bu şekilde gayrı ahlaki durumlar asla bulunmaz, bilakis böyle bir şeye yeltenen askerler cezalandırılırdı.

Fakat bir Türk atasözünde olduğu gibi “kişi kendinden bilir işi” misali Abdul Malik eşinin esir düştüğünde teca-vüze uğrayacağını düşündüğü için eşini Şahdiz kalesinin en yüksek surlarından aşağıya itiklemiş ve eşinin ölmesi-ni sağlamıştı.

Kendisi de bir askeri ile birlikte esir alındı. Fakat Şah-diz kalesine yapılan harekâtı yürüten komutanın emri ile bu asker de kalenin tepesinden aşağıya atıldı ve Abdul Ma-lık esir alınarak İsfahan’a götürüldü.

Bazı iddialara göre Abdul Malik İsfahan’a götürülüp halkın önünde teşhir edilmişti ki başka kimseler buna çü-ret edemesin. Ancak yine başka kaynaklara göre ise hiçbir zaman böyle bir şey olmadı ve Abdul Malik Selçuklu zin-danlarında mahkeme edildikten sonra terörize faaliyetler yürütmek ve devletin bütünlüğüne zarar verici faaliyetler yürütmek suçlarından hüküm giyerek ölene kadar cezae-vinde tutuldu.

Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar birçok İsmaili kale-sini geri aldıktan sonra sıra Alamut kalesine gelmişti. 1108 yılında saldırı emrini verdi ve Alamut’u geri almak ve Ha-san Sabbah’ı yok etmek için bir sefer düzenlendi. Ancak bu sefer başarısız oldu çünkü Alamut kalesi deyim yerindeyse gerçekten çetin cevizdi.

Sultanın ordusu tam 3 kez denemesine rağmen Alamut kalesi tüm saldırıları hiç zorlanmadan geri püskürtmeyi

başarmıştı. Sultan'a raporlar gitmeye başladı ve sultan bir gerçeğin farkına varmıştı.

Alamut kalesi diğer kalelere benzemiyordu ve stratejik önemi bir hayli fazlaydı. Hele hele kalenin komutanı Hasan Sabbah olunca durum daha çok değişiyordu. Sultan Muhammed Alamut kalesine hücum eden komutanlarından gelen bilgileri değerlendirdi ve taarruzu iptal etmeleri emrini vermişti.

Artık ikinci bir yol izlenmeye başlandı...

Alamut kalesinde ki Haşhaşiler oldukça güçlüydü ve savaş taktikleri konusunda oldukça zeki bir adam Hasan Sabbah tarafından komuta ediliyordu. Sultan Muhammed terörize faaliyetlerin merkezi olan Alamut kalesini bir şekilde alacaktı. Bunun için taktik değiştirdi ve önce kaleye giden tüm güç merkezlerinin önünü kesmeyi hedefledi.

HASAN SABBAAH VE ALAMUT KALESİ TESLİM ALINMAKTAN KIL PAYI KURTULDU!

Sultan Muhammed yeni bir taktik izliyordu. İlk önce Alamut kalesine silah, asker ve erzak yardımı yapan başta Lamasar kalesini ve diğer kaleleri ele geçirdi. Daha sonra ise Alamut çevresindeki tüm tarla ve gıda sağlayacak tüm olanakları yok ettiler.

Alamut kalesinde direnişte bulunan askerlerin ailelerini ise Girdkuh'a gönderdi ve kaleye hiçbir kimsenin girip çıkmasına izin vermedi. Ailelerinden uzak kalan kalede ki askerlerin moralleri oldukça düşmüştü. Kaleye gıda giriş çıkışı da kesilmişti ve içeride ki erzak deposu gün be gün tükeniyordu.

Bazı rivayetlere göre Sultan Muhammed'in bu taktiği ve kale üzerindeki ambargosu tam 6 yıl sürmüştü ve bu 6 yıl

boyunca hiç kimseyi kaleden çıkarmamışlar, hiç kimsenin de kaleye girmesine izin vermemişlerdi.

Daha sonra ise kalenin içine çıkan bazı tüneller keşfedildi ve bu tüneller de tahrip edilerek giriş çıkışın önü kesildi. Kaleden gizlice çıkarak ajanlık yapmak isteyen bir haşhaşinin görülmesi ile kaleye ulaşan gizli tüneller fark edilmişti.

Alamut kalesi oldukça kötü günler geçiriyordu ve tükenmek üzere olan erzakla kıt kanaat karınlarını doyurmaya çalışıyorlardı. Hasan Sabbah ve Alamut kalesinin savaşçıları Haşhaşiler 1118 yılı yaz aylarından bir sabah vakti büyük bir gürültüyle uyandılar.

Onlarda ne olduğunu anlamamıştı ancak ağır taş güller kendilerine doğru hızla havadan uçarak geliyor ve değdikleri noktaları yerle bir ediyorlardı. Selçuklu ordusu mancınık kullanmaya başlamıştı ve bu harekâttan sonra kalenin bir çok yeri ne yazık ki göçerek yerle bir olmuştu.

Haşhaşi savaşçılarının tüm umutları kırılmıştı, erzaklar ise tükenmek üzereydi ve Hasan Sabbah odasından dışarıya çıkmıyor, kalenin düşeceğine ise artık kesin gözle bakılıyordu.

Ancak bir anda Haşhaşiler için mucize olarak nitelenebilecek bir şey oldu!

Sultan Muhammed öldü...

Bunun üzerine haber dalga dalga yayıldı ve Selçuklu devletinden ambargonun kaldırılması için bir emir geldi.

Harekâtı yürüten komutan Shirgir bu duruma oldukça şaşırılmıştı ancak Alamut kalesi de teslim alınmak üzereydi ve bırakmak istemiyordu fakat gelen emir harekâtın durdurulması yönündeydi.

Nihayet harekât durduruldu ve komutan Shirgir'in kumandasında ki ordular çarpışa, çarpışa Alamut ve çevresinden uzaklaşmak zorunda kaldılar. Yine bazı iddialara göre sultanın ölümünden sonra harekâtın kaldırılması için Hasan Sabbah'ın ajanı olan Selçuklu veziri Kivvamuddin'in etkili olduğu söylenir.

Sultan Muhammed'in ölümünün ardından ise Selçuklu içerisinde yine bir dizi karışıklıklar meydana gelmeye başlamıştı. Ne yazık ki sultanın ölümü ile alevlenen taht kavgaları yine Hasan Sabbah ve Haşhaşilere yaramıştı.

Bu kez İsmaililerin karşısına Selçuklu hanedanı Sancar dikildi ve Kuhistan'a birlikler gönderdi ve ardından ise hemen asıl merkez olan Alamut'a doğru hareket etti. Ancak Sancar gitmeden Hasan Sabbah hakkında bir takım araştırmalar da yaptırdı. Hasan Sabbah'ın gücüne karşılık askerlerinin telef olmasına razı olamıyordu.

Nihayet Sultan Sancar Alamut kalesine elçiler gönderdi ve Hasan Sabbah'a boyun eğerek teslim olmasını, Selçuklu devletinin karşısında çok küçük bir güç olduğunu, istenildiği takdirde hepsini öldürebileceğini ve bu nedenle teslim olması gerektiğini, boyun eğmesi gerektiğini de dile getiren

elçiler Sabbah'a sultanın emirlerini iletmişlerdi ancak Hasan Sabbah "asla teslim olmayacağız" diyerek elçileri geri gönderdi.

Bu durum üzerine Sancar harekete geçti çünkü Sabbah'ın bu tutumunu isyan saymıştı ve artık Alamut kalesini tarihe gömmek istiyordu. Ordularından bir kısmını Alamut kalesine doğru sefere çıkardı ve Alamut kalesini kuşattırdı. Kuşatma henüz yeni başlamıştı, ulaklar Sultan Sancar'a müjdeli haberi getirmişti, harekât başlamak üzereydi.

Sultan Sancar mektubu okudu ve içinde zaferin yakın olacağına dair bir huzur ile başını yastığına koydu ve uyudu. Sultan Sancar sabah vaktinde sabah namazını icra etmek için kalktığı anda ise büyük bir şok yaşadı. Yastığının kenarına saplanmış bir hançer duruyordu ve uçuşunda ise bir deriye yazılmış olarak bir not bulunuyordu.

Notta ise şunlar yazıyordu;

"Ben Alamut'un Şeyhi Hasan bin Sabbah; Senden çok uzakta, Alamut kayalarının üzerinde oluşum seni aldatmasın, çünkü senin kendine hizmet etsin diye tuttuğun kişiler aslında benim emrim altındadır ve hepsi bana itaat ederler. Bugün yatağına bu hançeri saplayan kişi, yarın o hançeri senin yumuşak kalbine de saplayabilirdi. Bu sana ihtar olsun."

Sultan büyük bir dehşete düşmüştü, yatağından kalktı vezirini çağırttı ve kuşatmanın kaldırılmasını emretti.

Daha sonra ise Hasan Sabbah ile barış yollarını aradı ve nihayet 1123 yılında Nizari İsmailileri Bağımsız Devleti isminde kurulan devleti tanımak zorunda kaldı.

Hasan Sabbah ile barış antlaşması imzalandı ve bu anlaşmaya göre pek çok bölgenin gelirini Sabbah toplayacaktı ve yol kervanlarından da Haşhaşiler vergi adı altında haraç alacaklardı. Sultanın ise önemli şartları arasında İsmaililerin artık silah üretimi veya askeri eğitim hususlarına son vermeleri, yeni kale işgal etmek için taarruz hareketi yapmamaları veya yeni kale inşa etmemeleri esaslarıydı.

HAŞHAŞİLER ve SUİKASTLER

Tarih M.S 1191 yılını gösteriyordu, büyük İngiltere Kralı ve aynı zamanda yürekli davranışları ve kanunlarıyla tarihe aslan yürekli Richard olarak geçen Kral Richard, Kudüs Krallığını Conrad von Montferrat'a bırakmıştı. Kudüs yeni kralı Conrad'ı ağırlıyordu ancak Conrad askeri alanda oldukça zayıf bir komutandı. Aslan yürekli Richard bu sebeple Conrad'ı yeni görevine atadığı dönemde kısa süre askeri eğitimler vermesi için başkumandanları ve uzman askerlerinden öğretici kadroyu Conrad'm yanında görevlendirdi ve yakın askerlerine eğitim vermesini sağladı.

Kral Conrad'm hedefleri çok büyüktü ve daha tahta çıkar çıkmaz ilk konuşmasında, uzunca bir süredir taht kavgası içinde olduğu Champagne Kontu Henry'ye göndermeler yaptı. Kral Conrad'ın en büyük hayali Müslüman olan her bireyi Kudüs'ten ilelebet uzaklaştırmak olduğunu ve dünyanın son gününe kadar Kudüs'ü Hristiyan yapmak ol-

duğunu anlatıyordu. Aslında böyle düşünüldüğünde Kral Conrad'ın bu çabasını kendi davası için güdülen büyük bir ideal olarak düşünebilirsiniz.

Ancak Kral Conrad'ın hiçbir zaman böyle bir derdi olmadı. Nitekim Kral Conrad aslında Kudüs'ü Müslümanlardan soyutlayarak bir hristiyan yurdu oluşturmayı hedeflemiyordu.

Nasıl yani dediğinizi duyar gibiyim...

Kral Conrad Müslümanlara büyük bir öfke duymaktaydı lakin asıl amacı Müslüman halkı Kudüs'ten kovarak tarihi kutsal Kudüs'ü Hristiyanlaştıran kahraman olarak geçmekti. Yani bütün rüyası kendini Hristiyan tarihine altın harflerle yazdırmaktan başka bir şey değildi.

Ayrıca Conrad'a göre kutsal şehir Kudüs'ü Müslümanlardan temizler ise ahret dünyası içinde büyük bir yatırım yapmış olacaktı. Zira Hristiyan mütedeyyini Conrad'a göre Kudüs'ü Hristiyan alemine hediye etmek demek Tanrı'nın oğlu (hristiyanlığa göre) İsa'nın en yakınında olarak cennette yer edinmek demektir.

İşte böyle hiçbir zaman gerçekleşemeyecek olan ütopyalarla kendini avutan Conrad bu hayalleri doğrultusunda günlerini geçiriyor ve hayaline bir adım daha yaklaşabilmek adına günlerini bu minvalde harcıyordu.

Kudüs krallığına atanalı çok kısa bir zaman olmuştu ve bu tahtı kendisine armağan eden İngiltere Kralı Aslan yü-

rekli Richard yeni Kudüs'ten ayrılmıştı ki Kudüs'ün yeni kralı Conrad bölgedeki Müslümanlara zulüm etmeye başlamıştı bile. Bölge Hristiyan yönetiminin emrinde olsa bile nüfusun büyük bir çoğunluğu Müslümanlardan oluşuyordu ve ticaretin kalbini yine Müslüman tüccarlar tutuyordu.

Tüm bunlara rağmen Kral Conrad, bölgedeki Müslümanların işlerini zorlaştırıyor, Müslüman tüccarlara ek vergiler getiriyor, ticaret yapmalarının önünde yeni engeller açıyordu. Bilinmez ama belkide kendisine taktik belirlediği amacı Müslümanları bıktırmak yolu ile Kudüs'ten uzaklaştırmaktı. Fakat sadece böyle olsa bu mantıklı gelebilirdi ancak Kral Conrad elinde bulundurduğu askeri kuvvetler nezdinde Müslüman topluma kötü muamelelerde yaptırıyordu.

Bol paralı Müslüman tüccarların artık sabrı kalmamıştı ve bu yeni Kraldan oldukça şikayetçiydiler ve bir çözüm yolu arıyorlardı. İngiltere Kralı Aslan Yürekli Richard konudan haberdar edildi ancak bu oldukça uzun zaman aldı. Netice itibarı ile Richard'tan Müslümanlara düzgün davranılması yönünde ultimatom alan Kral Conrad yinede Müslüman topluma karşı bakış açısını değiştirmede ve bildiğinden de şaşmadı.

Yine normal seyrinde geçen günlerin birinde Kral Conrad, krallığının gelecek yıllarına dair planlar yapmaktaydı ve istirahat ettiği çadırının hemen önünde güneşin ışınlarının yüreğine kadar işlemesine izin verircesine bağrını

açmış planlar yapıyordu. Burası büyük bir kamp alanıydı ve bu kamp alanına zaman zaman hristiyan din adamları gelip gitmekteydi. Yine Kral Conrad ve adamlarını ziyaret eden üç genç Hristiyan keşiş bu kampı ziyarete geldi ve Kral Conrad'ın emrinde yer alan her askeri selamlıyor ve onlara istavroz çıkartıyorlardı.

Bu üç keşişi gören askerlerin ise keyiflerine diyecek yoktu çünkü dini bakımdan günahlarının affı için ayaklarına kadar din önderleri geliyordu. Üstelik gencecik olan bu üç din görevlisi keşişi gören tüm askerler önlerinde saygıyla duruyor ve istavroz çıkarmalarını bekliyor sonrada şükranlarını sunuyorlardı. Her an ellerinden bırakmadıkları silahlarını unutmuşlardı bile. Bazı askerler bu üç genç hristiyan din adamından özel dua istiyor ve askerler için özel dualar yapıyorlardı. Bazı askerler din adamlarını psikolog gibi görüyor ve onlara sorunlarını açıyor üç genç din adamı onlara özel tavsiyelerde bulunuyorlardı.

Fakat bu üç genç keşiş nedense her istavroz çıkarışlarında ve her askerlerle konuştuklarında bilinmeyen bir sebepten dolayı acele ediyor sanki bir yerlere yetişecekmişçesine işlerini hızlı bitirmenin peşinde koşuyorlardı.

Üç genç adamı biraz sonra Kral Conrad'ın çadırının önüne geldiler ve Kral'ın önünde saygıyla eğilerek emir buyururlarsa istavroz çıkarmak istediklerini söylediler. Kral Conrad'm zaten keşişleri görür görmez hemen ayağa fırlaması keşişlerin isteklerinin alenen izniydi ve Hristiyan din

adamlarına büyük saygısı vardı. Kral Conrad çevresindeki askerlere İstavroz çıkarmak isteyen askerlere aldırış etmeden ve izin vermeden bu üç keşişten önce kendisine dua etmelerini istedi ve keşişler kabul etti.

Bu üç keşiş yavaşça Kral Conrad'a yaklaşarak dua etmeye başladı ve başlarını öne eğdiler. Biraz sonra Kral Conrad'ın yüzünde gülücükler açmış şekilde duaları dinliyordu ve bu üç genç yaşları çok genç olmasına rağmen inanılmaz güzel konuşuyor ve Kral Conrad'dan drahi dillerini iyi kullanıyorlardı.

Kral Conrad yüzleri yere eğik olan ve sağ elleri kalplerinin üzerinde olan bu üç gence son kez baktı ve yüzlerinin yere dönük ellerinin kalplerinin üzerinde olduğunu görünce o da onlar gibi yapmak istedi ve yüzünü yere eğdi ve sağ elini kalbinin üzerine koydu.

İşte ne olduysa ondan sonra oldu...

Bu üç genç keşiş kafaları yerde aslında dua etmiyor fırsat kolluyorlardı, sağ elleri kalbinin üzerinde değil sağ taraflarına sakladıkları hançerlerinin üzerindeydi. Kral Conrad başını yere eğer eğmez üç keşiş başını kaldırdı ve sakladıkları hançerleri yerlerinden çıkararak kral Conrad'a defalarca sapladı.

Her tarafı delik deşik olan Kral Conrad yere yığılmıştı ancak üç keşiş durmak bilmiyordu, dört yandan bir anda kan gölüne dönmüştü fakat üç keşiş halen inanılmaz bir

hızla ve durmaksızın hançerlerini Conradın dört bir yanına saplıyorlardı. Öyle hızlı saplıyorlardı ki sol yanağından içeriye üç kez hançer girerek dudağına kadar yırtılmasına sebep oldu.

Gözünün tam içine olmasa ile kenarından girerek alın kısmını parçaladı. Bu üç hristiyan keşiş delirmiş gibi hançerlerini saplıyorlardı. Öyle ki Kral Conrad'ın kanları bu üç gencin yüzlerine dahi sıçramış bu kanlardan dolayı acımasız katillerin elleri dahi gözükmüyordu. Tüm bu olaylar inanılmaz derecede kısa bir zaman diliminde olmuş Kral Conrad'ın adamları dahi afallamış ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Bu üç genç Hristiyan din adamı neden Kral Conrad'a saldırmış olabiliyorlardı.

Üç genç Hristiyan keşiş, aslında birer keşiş değillerdi, Kral Conrad'ın dilini konuşuyorlardı ama İngiltere Krallığının vatandaşı da değillerdi, bundan da öte onlar Hristiyan din adamı da değillerdi, bilakis halus muhlis Müslümanlardı.

Onların Kral Conrad ile herhangi bir alıp veremedikleri de yoktu çünkü onlar birer kiralık katildi. İngiliz ya da başka bir millettен değil çok iyi derecede Kral Conradın dilini öğrenmiş olan Kudüs'lü halktandırlar. Onlar öldürmek için programlanmış ve tarihe damgasını vurmuş, işleri sadece profesyonelce öldürmek olan katillerdi. Onlar düşmanı gibi konuşan, düşmanı gibi giyinen, düşmanı gibi davranan HAŞHAŞİLER'di.

İşte yukarıda anlattığımız üzere Haşhaşiler çağlarındaki en profesyonel katillerdi, onların taklit yetenekleri ve taktikleri yaptıkları işler her ne kadar ürkütücü olsa da takdire şayandır. Şayet bir kişi için ölüm emri aldılar ise tıpkı düşmanlarına benzer ve bizatihi düşmanları gibi hareket ederlerdi. Onlar gibi giyinir, onlar gibi konuşur ve ayrt edilemezlerdi.

Haşhaşiler için yapılabilecek en iyi açıklamayı Brocardus şöyle yapmaktaydı;

“Onlar kendilerini satarlar, insan kanma susamışlardır, bedel karşığında masumları bile öldürürler ve ne kurtulmayı ne de hayatta kalmayı önemserler. Tıpkı şeytan gibi, çeşitli milletlerin ve halkların hal ve tavırlarını, kılık kıyafetlerini, dillerini ve adetlerini taklit ederek nurdan meleklerin kılığına girerler, böylece büründükleri koyun postları üzerinden düşer düşmez ölümü tadarlar.

Onları bizzat görmediğimden ve yalnızca haklarında yazılanları okuyup, namlarını duyduğumdan bundan öte bir açıklama yahut bilgi sunamam. Onların adetleri ve taşıdıkları işaretler, tıpkı diğer herkes için olduğu gibi benim için de bir sır olduğundan nasıl tanınabileceklerini tarif edemem. Ve onlar öyle berbat bir meslek irca ederler, herkes onlardan öylesine bir tiksinti duyar ki namlarını olabildiğince gizlemeye çalışırlar, bu yüzden kimliklerinin isimlerinden nasıl anlaşılabileceğini de söyleyemem. Bunlarla birlikte kralın güvende olması ve korunabilmesi için önere-

bileceğim tek çare, etrafındaki en alt kademedен en üst kademeye tüm görevlilerin ismi, cismi, soyu sopu ve yeri yurdu kesin olarak bilinen kimseler olmasıdır. 80

Onlar kendilerinden dönemlerinde çok söz ettirdiler, yaptıklarını inanılmaz suikastler bugün hala konuşulmaktadır. Haşhaşilerin bu lakabı öldürme eylemlerinden değil, insanın beynini uyuşturan haşhaş otunu çok sık kullandıklarından ileri gelmektedir.

İddialara göre haşhaşiler bir suikaste girişmeden evvel mutlaka haşhaş klulanırlar ve beyinlerini uyuştururlar böylece daha gözü kara olurlar ve hiçbir şeyden çekinmezlerdi. Haşhaşilerin başında bir şey bulunur ve herkeshaşhaş çektinten sonra bu şeyhi adeta bir ilah gibi görür deyim yerindeyse neredeyse ona taparcasına her dediğini yaparlardı.

B uşey adeta büyü yapmışçasına haşhaş ile müritlerinin gözünü öyle bir boyamıştır ki, bu adamlar ona adeta Tanrı'ya tapar gibi taparlar. Keza onların aklarını ebedi mutluluk vaatleriyle öyle uyuşturmuştur ki bu insanlar ölmeyi yaşamaya tercih ederler.

Pek çoğu onun bir baş hareketi ya da emriyle paramparça olacaklarını bile bile yüksek bir yerden hiç düşünmeden atlamaya hazırdır. Ona göre müritlerinin en mübarek olanları, ülküleri uğrunda kan dökerken can verenlerdir. Şeyh böyle bir ölümü göze almış olan fedailerine bu göreve vakfedilmiş hançerleri kendi elleriyle teslim eder ve verdiği ik-

sirle içine girdikleri müthiş zevk ve hayallerle dolu vecd halinin, amelleri uğrunda can vermelerinin mükâfatı olarak ebediyen süreceğinin sözünü verir. 81

Haşhaşilerin namını duyan bir çok kişi onların taktik ve stratejileri hakkında değil önce üyelerinin böylesineliderlerine bağlılığının üzerinde durmuşlardır. Bir çok kişi onların inanılmaz sadakatlarını tartışmış ve konuşmuş kimi-leriyse hayranlıkla takdir etmiştir. Haşhaşilerin Avrupa'yı şaşkına çeviren Kral Conrad'ı öldürmelerinin sonrasında Haşhaşilerin efsanevi lideri Hasan Sabbah büyük bir hamle daha yapmak istiyordu. Örgüt üyelerini haşhaş vasıtasıyla beyinlerini uyuşturup ele geçiren ve böylelikle onları zihinsizbir köle gibi kullanan Hasan Sabah 82 ikinci büyük hamlesini yine Kudüs Kralı olması muhtemel olan ve bir önceki Kudüs kralı olan Kral Conrad'ın rakibi Champagne kon-tu Henry vasıtasıyla yapacaktı.

KUDÜS KRALI'NA HASAN SABBAH'TAN ALGI OPERASYONU

Kudüs kralı Conrad'ın ölümünün ardından halk yas tutmaya başlamış ve bir yandan da cinayetlerini işledikten sonra hiçbir yere kıpırdamayan ve adeta cezalandırmayı bekleyen bu üç gencin efsanesini konuşur olmuştı. Bütün kent bu soğukkanlı Haşhaşi katillerinin yaptığı eylemi konuşuyordu ama Champagne kontu Henry için bu durum hiçte önemli değildi.

Aslına bakılırsa Kudüs krallığı onun hakkıydı ve öldürülen Kral Conrad haksız yere kral olmuştı ve Tanrı bu haksızlığa dur demek için Kral Conrad'ı cezalandırmıştı. Kral Conrad'ın cenaze töreninin ardından Kont Henry elini hızlı tuttu ve Kral olabilmek adına bir büyük hamle yaparak eski Kral Conrad'ın mirasmı devam ettirmek istediğini ve eşiyle evlenmek istediğini asıl amacının soylu kralın ailesine sahip çıkma olduğunu açıkladı.

Zekasına hayran olunacak kadar kıvrak bir zeka hamlesiyle stratejik bir atılım yapmıştı. Kont Henry ve bu hamlesi Avrupa tarafındanda olgunlukla karşılandı. Ancak bir sorun vardı ve İngiltere Krallığı Kont Henry'nin hırslarının kurbanı olabileceğini dolayısı ile hırslarına yenilerek bir şeyler yaptığını düşünüyor Kudüs krallığına onu layık görmüyordu. Bu da böyle oldu ve Kont Henry hiçbir zaman Kudüs kralı olamadı ancak bunun yerine Kudüs'ten İran gibi uzak şehirlere bürokratik işlemler için gidip gelen bir saray yetkilisi ünvanım alarak hayatını devam ettirdi.

Böyle bir seyahat günüydü ve saray yetkilisi olan Henry yakıcı güneşin altında adamlarıyla zor bela bu yolculuğu bitirmek adına deve sırtında yoluna devam ediyordu. Tahran'ın kuzeyinde kalan Elbruz dağlarının eteklerinde deve sırtında bu güç yolculuğu tamamlamaya çalışırken şii Müslümanlarının elinde bulunan bölgeye ulaşmışlardı ki birden büyük bir gürültü koptu ve at sırtında beyaz uzun elbiseli bellerinde parlayan hançerleri ve yüzlerinin yarısını kapatan kapşonlu üniformalarıyla kimden ve hangi milletten ya da hangi kabileden olduğu belli olmayan on kadar adam karşlarına dikiliverdi.

Bu kişiler kont Henry ve adamlarına kendilerini şeylerinin gönderdiğini ve kalelerine ziyaretleri için rica ettiğini, amaçlarının zarar vermek değil sadece bu yolculara hizmet etmek olduğunu ilettiler.

Gelen bu cengaverler öylesine nazik ve kibardı ki etkilanmemek elde değildi. Kont henryde bu nazik teklifi geri çevirmedi ve kendilerini davet eden şeyh ile de tanışmak istemişti. Kont Henry ve adamları yanlarına gelen fedailer ile kaleye doğru ilerlemeye başladılar ve henüz kalenin kapısından içeriye yeni girmişlerdi ki Kont Henry yanlarında bulunan bir cengavere bu kalenin hükümdarı ve bizi buyur eden zat kimdir diye sordu. Bu cengaverin cevabı kısa ve net olmuştu;

“Sizi çağıran şeyhimiz HASAN SABBAH’tır.”

Evet... Onları kalalarına davet eden kişi Haşhaşilerin büyük şeyhi hasan sabahtı ve amacı kont henry’e kaleyi gezdirmektir. Peki amacı gerçekte bu muydu? Hasan Sabbah kont Henry ve adamlarını inanılmaz bir biçimde karşıladı sanki geleceklerini aylar öncesinden bekleyerek hazırlıklar yapmış gibi bir karşılamaydı bu. Kont Henry daha kalenin girişinde böylesine gösterişli bir karşılamayı görünce oldukça memnun olmuştu.

Kont Henry kaleyi gezerken her bir adımında buranın ne kadar güç sahibi bir zenginlik içerisinde olduğunu düşünüyordu. Bir yandan da buranın bir cennet bahçesi olduğunu ballandır aballandıra anlatıyor ve kalesini övüyordu. Biraz sonra devasa uzunluktaki sarayındaki ucuna varmışlardı bile. Hasan Sabbah kayalık vadide bulunan oldukça yüksek kuleleri kont henrye işaret ederek böyle muhteşem ve heybetli bir kule görüp görmediğini sordu.

Kont Henry gerçekten böyle heybetli bir kule görmemişti ve etkilendiğini itiraf etti. Hasan sabbah bu itiraf karşısında sanki arzuladığı hedeflere yaklaşırcasına kulenin üzerindeki beyazlar giymiş koruyucuları işaret etti ve;

“İşte bu gördüğünüz adamlar efendilerine gözü kapalı itaat ederler, hristiyanlar da efendilerine böyle itaat ederler mi?” diye sordu.

Kont Henry ise hristiyanları böyle küçümseyen kelime-den hoşlanmamıştı ve yinede temkinli olarak;

“Evet hristiyanlar da efendilerine karşı oldukça itaatkardır” diyebilirdi.

Cüretkar misafir kont henryinni bu sözleri ev sahibi hasan sabahı öfkelen-dirmişti ve;

“Madem öyle izle!”

Diyerek arkasını döndü ve yüksekçe kulenin en tepesindeki beyaz giysili üç adama gel anlamında bir el işareti yaptı. Kont Henry ve adamları bu gel işaretiyle kulede duran üç askerin aşağıya merdivenlerden inerek geleceklerini sa-nıyorlardı ve onları Hasan Sabbah'ın neden çağırdığını düşünüyordu ki inanılmaz bir şey oldu.

Bu üç asker kendilerini bir anda Hasan Sabahın o el işareti ile aşağıya boşluga bırakmıştı henüz birkaç saniye geçmişti ki bu üç cengaver yere çakılarak paramparça olmuştu. Evet gelmişlerdi ama birer ölü olarak.

Kont Henry ve adamları afallamış ve gözleri ve ağızları açık kalmıştı. Deyim yerindeyse gözlerine inanamıyorlardı. Hasan Sabbah tekrar misafirlerine dönerek yeniden sordu;

“Hristiyanlar efendilerine böyle itaat ederler mi?”

Dedi ve devam etti;

“Eğer istersen, diğer kulelerdeki bütün adamlarım emrimi bekliyor, küçük bir işaretimle hepsi bir kuş gibi kendilerini aşağıya salabilirler”

Dierek noktayı koymuştu. Kont Henry bunun gereği olmadığını ve teşekkür ettiğini, bu itaat karşısında oldukça büyülendiğini, herhangi bir hristiyan liderinin adamlarından böylesine bir itaat görmediğini ve bu denli bir yaptırım gücü olmadığını dile getirdi. Bu açıklamalar Hasan Sabbah'ı oldukça memnun etmişti.

Selefi olan Kral Conrad'ın katillerinin kalesinde inanılmaz bir gösteriyle karşı karşıya kalmıştı Kont Henry. Haşhaşilerin zeki lideri Hasan Sabbah kont Henry'i etkilemiş ve ona herhangi bir ihtiyacı olduğunda adamlarının emrinde olduğunu söylemiş ve kendisine zarar verebilecek kimseler olduğunda fedaileri vasıtasıyla sorunu çözebileceğini söylemişti. Bir bakıma bu Hasan Sabbah ve Haşhaşilerin Avrupa'ya kirli işlerin halledilmesi adına bir iş teklifiydi.

Onlara haşhaşi deniyordu ve kelime anlamı ile haşhaş içenler anlamını taşıyordu. Batı dünyası yaptıkları suikast-

ler neticesinde onlara Assasins kelimesini yakıştırdı ve bu kelime de Suikastçı anlamına gelmektedir.

Haşhaşiler için tarihe düşülmüş kayıt oldukça fazladır, örneğin Moğol tehlikesine karşın Haşhaşilerin varlığını tek başına sürdürebilmesi olanaksız gözükmekteydi ve 1238 yılında Haşhaşilerin İngiltere ve Fransa krallarından yardım istemek adına Avrupa'ya geçli gönderdiklerinden bahsedilmektedir. Hatta krlan Haşhaşi elçilerine yardım etmesi için Yves de Breton isminde çok iyi derecede Arapça konuşabilen bir keşişi görevli kıldığı söylenmektedir.

CENGİZ HAN'IN SABRINI TAŞIRAN HAŞHAŞİLER

Tarihin en önemli suikast timlerinin yetiştirildiği Hasan Sabbah'a ait kaleler ve bunlardan en önemlisi olan Alamut kalesinde Avrupa'dan gelen yeni bir istek değerlendiriliyordu. Bu istek dönemin Papa'sının da içinde bulunduğu bir kurul tarafından Haşhaşilere görev olarak verilmiş ve bu görevin gerçekleşmesi durumunda Avrupa Haşhaşilere yüksek bir meblağda ödenek ayırmıştı. Bu görev çok tehlikeli ve önemli bir görevdi ve bu yüzden ince elenip sık dokunmalıydı. Bu görev bir Türk liderin ölümü için yapılan bir plandı ve bu plana göre kurban CENGİZ HAN'dı.

Evet! Avrupa günden güne sınırlarını genişleterek önüne çıkan her toprağı yurt edinen Cengiz Han'dan oldukça sıkılır olmuştu ve artık Cengiz han onlar için tehlike arz ediyordu. Avrupa'nın kendi güçleri Cengiz Han'ın karşısına çıkmak için yeterli değildi çünkü daha önce bunu denemiş-

ler ve bozguna uğramışlardı. Bu nedenle bu iş savaşıla halledilecek gibi değildi. İşte bu yüzden bu meseleyi gizli bir şekilde halletmenin daha sağlıklı olabileceğini düşündüler ve ilk önce bu görevi yerine getirmeleri için kendi uzantılarını kullandılar.

Fakat durum kendilerinin halledebileceğinden daha önemliydi ve bunu göze alamadılar çünkü biliyorlardı ki kendi uzantılarıyla bu gizli görevi yürütmeye çalışsalar Cengiz Han öğrendiği anda dünyayı başlarına yıkacaktı. İşte bu sebeptir ki tarihin en profesyonel kiralık katili örgütü olan Haşhaşilere başvurdular. Haşhaşiler'de zaten en iyi bildikleri iş olan gizlice adam öldürme teklifini geri çevirmeyerek kabul ettiler.

Fakat Haşhaşiler Cengiz Hanın nasıl en yakınına girerek bunu başarabileceklerini günlerce planlarken, bu gizli plan Cengiz han'ın kulağına gitmişti bile. Tarihin en kudretli hükümdarlarından biri olan Cengiz Han kıtalara hükmederken birkaç kaleyi feth ederek şebeke gibi çalışan Haşhaşilerin kanlı üç hançeriyle ölecek hükümdar değildi elbette.

Haşhaşiler netice itibariyle Cengiz Han'ı öldürmeleri için kırk fedaisini Karakurum'a göndermişti. Tüccar kıyafetindeki bu haşhaşi fedaileri daha Karakurum'a varamadan Hazar dağlarının güneyinde Cengiz Han'ın küçük bir ordusu tarafından kısıtılmış ve balıklara yem edilmişti. 39 kişiyide diri diri suda boğarak balıklara yem eden Cengiz hanın ordusu 1 kişiyide geri haşhaşilerin sarayına olan biteni

anlatması için göndermiş ve bu kudretli Türk ordusundan uzak durmaları hususunda uyarmıştır. Zaten tarihi kayıtlarda bu dönemden sonra Haşhaşilerin bizatihi Türk ırkına mensup herhangi bir lidere musallat olduğunu kolay kolay gözlemlenmemiştir.

Bu konu hakkında Fransa kralının Moğol hükümdarı Cengiz Han'ı ziyaret için görevlendirdiği keşiş olan Rubrucklu Rahip William Hazar Denizinin yakınlarındaki Hazar dağlarının etrafındaki bir çok dağları Haşhaşilerin mesken tuttuğunu, bunun yanı sıra varış noktası olan Cengiz Han'ın karakurumdaki sarayında olağan üstü bir hal olduğunu bunun sebebinin ise haşhaşilerin tebdili kıyafet ile Cengiz Han'ı öldürmeye gelen bir Haşhaşi grubunun varlığının olduğunu kayıt düşmüştür. 84

MARCO POLO'NUN HASAN SABBAH HAYRANLIĞI VE ALAMUT ZİYARETİ

Rahip William'ın notlarında Haşhaşilerin Cengiz Han operasyonunun yanı sıra varlık bölgelerinin Hazar bölgesi olduğuna ilişkin bilgilerde yer almaktadır ve sadece Rahip William değil bir çok okurunda bildiği başkabir isim Haşhaşilerin varlığını iran bölgesi dolaylarında olduğu yönünde önemli bilgileri kayıt altına almıştır. Marco Polo 1273 yılında iran üzerinden yaptığı seyahatte bir şekilde alamut kalesine girdiğini iddia ederek şunları söylemektedir;

“Kendi dillerinde Şeyhe “Alaeddin” deniyordu. İki dağ arasındaki bir vadinin çevresini kapattırınmış ve burayı her çeşit meyvenin yetiştiği şimdiye dek görülmemiş güzellikteki ve büyüklükteki bir bahçeye çevirtmişti. Buranın içersini de göz kamaştırıcı tezhipler ve resimlerle süs-

lenmiş akla hayale sığmayan bir zarafette kameriyeler ve saraylar bulunuyor; süttten, baldan, şaraftan ve sudan ırmaklar çağlıyordu.

Bülbül gibi şakıyan, çalgılardan şahane ezgiler dökülen dünya güzeli kadınlar ve genç kızlar, cazibeli danslar ederek etrafta dolanmaktaydı. Şeyh, müritlerinin sahiden Cennet'te olduklarına inanmalarını istiyordu. Bu yüzden de burayı Hz.Muhammed'in İslam dininde anlatılan gürül gürül bal, şarap, süt ve sular akan ırmaklara benzetmiştir. Birbirinden güzel hurilerle dolu cennet tasvirlerine uygun olarak düzenlemişlerdi. Gerçekten de o bölgede yaşayan Sarazenler buranın Cennet'in ta kendisi olduğuna inanmaktaydı.

Şeyhin Haşhaşi fedaisi olarak seçtikleri dışında hiç kimse bu bahçeye alınmıyordu. Bahçenin girişine tüm dünyaya karşı direnebilecek kadar sağlam bir ikale inşa edilmişti ve başka hiçbir yerden buraya giriş yoktu. Sarayında maiyeti altına aldığı yaşları on iki ila yirmi arasında değişen, asker olmaya iştahlı gençlere Cennet hikayeleri anlatıyor ve bu gençler Şeyh'e Sarazenler Şeyhe inanılmaz şekilde inanıyorlardı.

Sonra da kendilerine iksirinden içirerek (haşhaş) derin bir uykuya dalmalarını sağladığı bu gneçleri dörderli, altışarlı hatta onlu gruplar halinde bahçeye taşıtıyor, böylece gençler gözlerini açtıklarında kendilerini bu cennet bahçesinde buluyorlardı. Uyanınca kendilerini bir anda bu-

luverdikleri bu göz kamaştırıcı yerin gerçekten de Cennet olduğunu zannediyorlardı. Etraflarını saran kadınlar ve genç kızlar, bu delikanlıların gençliğin ateşiyle yanan kalplerini öyle hoş ediyordu ki burayı bırakıp gitmek akıllarına bile gelmiyordu.”

Marco polonun anlattığı bu kaleyi böyle dizayn eden inanılmaz bir hafzaya sahip olan Hasan Sabahtan başkası değildi. Hasan Sabbah ihtişamlı ve inanılmaz güzellikte bir saray inşa etmiş ve bölge halkını da verdiği hediyelerle kandırmış ve kendisinin bir peygamber olduğuna inandırmıştı. Peki, kimdi bu inanılmaz adam? Tarihin en kanlı ve en gizli suikast timini oluşturan, bu gizemli örgütü yöneten Hasan Sabbah nereden gelmişti ve nasıl bu konuma yükselebilmisti?

DAĞLARIN ŞEYHİ HASAN SABBAAH ÖLÜM YOLCULUĞUNDA

Hasan sabbah hızlı bir yaşam sürmüş sistemini oturtuktan sonra bir çok kaleler yaptırmış ve bunun yanı sıra yine bir çok kaleyi de zapt etmiştir. Bu kalelerin bazılarını kan dökerek feth ettiyse de bazılarını tıpkı alamut kalesini yaptığı gibi gizli plan ve entrikalarla ele geçirmiş kalenin hükümdarını çaresiz halde kaleyi keni elleriyle haşhaşilere devretmek zorunda bırakmıştır.

Sabbah 1124 dolaylarında hastalandığı zaman yatağa düşmüş ve o dönemde dahi okuyup araştırmayı elden bırakmamıştır. Zaten Sabbah öldükten sonra örgütün varlığı Moğol hükümdarı Hülagu Han'a kadar devam etsede, Hülagu han kaleyi feth ettiği zaman inanılmaz muazzamiyette bir kitaparşivi ile karşılaşmış ve şaşkınlığını gizleyememiştir.

Sabbah iyi bir savaşçı olmasının yanı sıra iyi bir tarihçi, araştırmacı uve usta bir yazardır. Sabbah'ın yazdđđ eserlerden hiçbiri günümüze dek ulaşmamıştır çünkü kitapları Moğollar tarafından yakılmıştır. Günümüze kadar ulaşan kayıtlar Sabbahın yazdıklarındanarta kalanların çeşitli kaynaklar tarafından bir araya getirilmesinden oluşturulmuştur.

Konumuza dönecek olursak Sabbah hastalandđđı zaman tahta iyi bir liderin geçmesi gerektiđđini düşünerek bunun üzerine kafa yormuştur. Sabbah yaklaşık olarak yirmi yıl boyunca Lemeser şehrinin kumandanlıđđını yapmış olan sadık dostu ve adamı olan Buzurg-Umid'i kendi tahtına aday olarak düşünmüştür.

Daha sonra bu kararını kesinleştiren Hasan Sabbah Buzurg umidi ardistanlı dihdar ebu aliye kasranlı ademin ođđlu hasanı ve tüm ordularının genel komutanı kiya ebu caferide alarak bir toplantıdüzenlemiş ve bu toplantıda Buzurg ümidi kendi yerine halife tayin etmiştir.

Alamut kalesinden 35 yıl boyunca dışarıya çıkmamış, dini bütün bir Müslüman olarak yaşamına devam etmiştir. Bazı tarihçiler onun islamdan uzaklaşarak başka bir din kurduđđunu iddia etselerde onun iddia ettiđđi başka bir din deđđil islamiyetin ta kendisiydi. Ancak bunu bir farkla yaptı ve o farkta son peygamberimiz olan Hz. Muhammed'in son peygamber olmadıđđını, Hz.Muhammed'den sonra kendsinin peygamber oludđđunu söylemesi idi. Her şeyi-

ni İslami geleneklere göre yaşıyor ve Hz.Muhammed'i de peygamber kabul ediyordu ancak iddiasına göre son peygamber kendisiydi.

Öyle ki İslam dinine göre yasak olan alkol alma konusu, Hasan Sabbah'ın hüküm sürdüğü yerde de devam etmiştir. Sabbah örneğin 35 yıl boyunca cennet ismi verilen yerde dahi şarap içirtmemiş veşertbetleri insanlara sunmuştur. Hatta bir rivayete göre oğullarından bir tanesini sırf şarap içti diye idam bile ettirmişti. 85 Sabbah böylesine birhayat yaşamış ve nihayetinde 23 Mayıs 1124 yılında hayata gözlerini yummuştur.

Sabahın ölümü adeta tüm çevre şehirler ve ülkelerde yankılanmış ve sanki haşhaşi tarikatı temelden çökmüş gibi bir izlenim doğmuştur. Nitekim Sabahın saldıgı korku öylesine derindir ki onun ölümüyle Sabahtan korkan herkes kafasını kumdan çıkartmıştır. Bu durum haşhaşilerin yeni lideri Buzurg ümidi oldukça rahatsız etmiştir ve her şeyin Hasan sabbah ile toprağa gömülmediğini ispatlamak için ezeli düşmanları Selçuklular üzerinde baskılar kurmaya çalışmıştır.

Ancak Selçukluların bu baskıları hiçte hafife almaya niyetleri yoktu ve Buzurg'un tahta geçişinden yaklaşık iki sen e sonra Sultan Sencer haşhaşilerin üzerine bir sefer düzenledi. Bu sefer acımasız bir ferman ilede tüm çevreye duyurulmuştu. Sultan sencerin haşhaşiler tarafından yakınları öldürölmüş olan Muineddin Kaşi isimli veziri-

ni bu hareketin mbaşına getirmesi, saldırının dozunda artırmıştı. Selçukluların doğuda Haşhaşiler üzerine saldırımları gerçektende Haşhaşilere büyük kayıplar verdir-di. Örneğin Turaysis saldırısı sırasında Haşhaşilerin tüm mülkleri yağmalanmış ve Selçuklu askerleri büyük ganimetlerle ve Haşhaşilere bağlı köylerdeki halkların kadın-larıyla dönmüş, kadın ve çocuklak köleleştirilmiş ya da saraydaki yetimhanede görevlendirilmiş, erkek savaşçılar ise acımasızca öldürülmüştü.

Yine haşhaşilere bağlı Tarz isimli köyde Selçuklular baskın düzenlemiş ve tüm haşhaşi sempatizanlarını kılıçtan geçirmiş, köydeki haşhaşi şeyhi ise camiye kaçarak kurtulmak istemiş ancak bu konuda çok gaddar olan Sul-tan Sencer'in veziri muineddin kaşi camiye girilip haşha-şi liderinin diri bir şekilde getirilmesini emretmiştir. Haş-haşi lideri ise durumun farkına varmış va caminin mina-resine kaçmıştır. Şayet yakalanırsa biliyordur ki kendisi-ni ölümlerin en beteri beklemektedir ve işte bu yüzden Selçuklulara yakalanmadan kendisini minareden aşağıya atarak intihar eder. 86

Haşhaşilerin azılı düşmanı olarak tarihe geçen Sultan Sencer'in gaddar veziri Muineddin Kaşi bir süre Haşha-şiler üzerinde baskı kurmaya ve onlara ait köy ve kalelere saldırmaya devam etmiştir. Bir kaynak bu saldırıların acı-masızlığı ve bu gaddar vezirin acımasız emirlerini şu şe-kilde açıklar;

“O sene vezir, ismaililere karşı savaş açılmasını, onların görülüp kuşatıldıkları yerde derhal öldürölmelerini, mülklerinin yağmalanmasını ve kadınlarının köleleştirilmesini emretti. Elllerinde bulunan Turaysise ve Nişapur vilayetindeki Beyhak’a bir ordu gönderdi. İsmaililere ait olan her yere askerlerini konuşlandırarak onlara, karşılarına çıkan hiçbir ismailiyi sağ bırakmamaları emrini verdi. “

SULTAN SENCER'İN VEZİRİNE HAŞHAŞİ SUİKASTİ

Sultan sencerin haşhaşiler üzerinde seferleri ve baskıları sürsede haşhaşiler sultan sencerden çok vezir muineddin kaşiye diş bilemekteydiler. Nitekim yakalanan haşhaşi esirlerini söylentilere göre inanılmaz işkenceler ile öldürmekteydi. Fakat vezir aslında kendi sonu hazırlıyordu zira haşhaşilerle uğraşmak hiçte kolay değildi. Çağların en usta katilleri olan Haşhaşi fedaileri efsane liderleri Hasan Sabahın onlara öğrettiği ve şiar edindikleri bir sözü hiç unutmuyor ve bu söz üzere hareket ediyorlardı. Bu sözde Hasan Sabbah

“Düşmanınızı öldürmek için hızlı davranmanıza lüzum yoktur, onu en elemli şekilde öldürmek istiyorsanız ondanmış gibi gözüüküp sabırla zamanı gelene dek bekleyip, acıların en büyüğünü ona yaşatarak öldürün” talimatını Haşhaşi fedaileri harfien uyguluyorlardı.

Haşhaşi düşmanı veir Kaşi yanında görevli genç uşaklar ile günlerini geçiriyor ve bu uşaklar içersinde becerileriyle önce çıkanları seçerek sultan Sencerin uşaklığına sevk ediyordu. Yine bu vezirlerden iki tanesi dindar kişilikleri ve emirlere bağlılıkları ile vezirin oldukça dikkatini çekmiş onları özel eğitilen uşaklar arasına göndermişti. Özel eğitilen uşaklarıda sık sık ziyaret ediyor ve eğitimlerine her türlü desteği veriyordu.

Nevruz günü gelmişti ve bir Türk geleneği ve bayramı olan Nevruz'u kutlamak için bir şölen düzenleniyordu. Selçuklu sultanı sencere veziri muineddin kaşide bir arap atı hediye etmek istiyordu ve bunun için iki özel at getirtmişti. Bu atları eğitenlerde iki aslan yürekli özel eğitim almış uşaklardı.

Vezir atlardan koyu kahve olanının yanına yanaştı ve atın başında bekleyen uşağa yularını tutmasını emrettikten sonra atın boyun kısmını okşamaya başlamıştı. Vezirin yüzü ata, sağ tarafı ise uşağa sırtı ise diğer uşağa dönüktü. Vezirin yanındaki korumalar ise bir metre mesafede durmaktaydılar.

Atın yularını tutan uşak vezirin gözlerine bakar iki kelime sarf etti. Aslında veziri ilk şaşırtan bu olmuştu çünkü uşakların kendilerine soru sorulmadıkça yetki sahipleri ile konuşmaları kesinlikle yasaktı. Bu genç ve özel eğitilmiş uşak kafasını kaldırıp vezire dik dik baktıktan sonra;

“Verdiğin ekmekler,kanın şerefineydi, haşhaş içenlerin kanı yerde kalmaz”

Bu sözleri söyledikten hemen sonra vezirin arkasındaki uşak ilk hançeri sırtına indirdi ve Vezir arkasına dönerken sağ tarafındaki tam gırtlığına hançeri sapladı, vezir arkasındaki uşağa yüzünü dönmüştü ve bu kezde o uşak üç darbeye vezire hançerini sapladı. Bu arada ilerideki atik bir okçu uşaklardan birini yere sermişti bile. Bu hançer darbeleriyle vezir oracıkta can vermiş ve haşhaşilerin intikamı çok acı olmuştu.

Bunun üzerine misilleme olarak Sultan Sencer alamut kalesine inanılmaz bir saldırı düzenledi ve anlatılanlara göre Alamut kalesinin hemen dibindeki ırmaklardan adeta kan aktı ve yaklaşık on bin haşhaşı can vermişti. Haşhaşilerin hasan sabahtan sonraki lideri Buzurg umid'in 9 Şubat 1138 yılındaki vefatına kadar sultan Sencer ve buzurg umid arasındaki husumet devamlı sürmüştür.

Buzurg'un ölümünden sonar da, bu çatışmalar bitmemiş ve aksine tüm hızıyla devam etmiştir. Örneğin buzur ümidin oğlu Muhammed babasından sonra Haşhaşı hükümdarlığına gelmiş ve eski halife olan ve babasıda bir suikast sonucu öldürülen el-müsterşidin oğlu halife el raşidi inanılmaz bir suikast sonucu kısıtırarak öldürmüştü. Yine bununla birlikte suvari kılığına girmiş dört haşhaşı suikastçisi Tebriz'i ziyarete gelmiş olan Selçuklu Sultanı Davud'u 1143 senesinde acımasızca katletmişti.

BEYİN YIKAMA ÜSTADI

II. HASAN SABBAAH

Fakat Hasan Sabbah'ın oğlu olan Muhammed döneminde İsmaili mezhebi ve yerleşik bulunduğu bölgeler genellikle Haşhaşiler ve liderleri Muhammed sebebiyle sık sık saldırılara maruz kalmıştır. Örneğin Sultan Davud'un ölümü üzerine Sultan Mahmud Alamut'a bir saldırı düzenlemiş ve ağır kayıplar verdirmiştir. Hatta yine Selçuklu Valisi Abbas'ın da İsmaililere büyük kayıplar verdirdiği, İsmaililerin kesilen kafalarından kuleler yaptırdığı anlatılmaktadır.

Muhammed'in kötü yönetimi günden güne daha da kötüleşmiş ve Alamut halkı bu durumdan ziyadesiyle rahatsız olmaya başlamış, Hasan Sabbah'lı günleri aradığını el altından dillendirir olmuştu. Fakat onları telkin eden güzel günlerin geleceği yönünde nasihatlerde bulunan bir hitabet ustası vardı.

Bu usta Alamut'un ikinci hasan dönemini başlatacak olan kişi Muhammed'in oğlu Hasan'dı. Hasan konuştuğu zaman insanlar adeta büyülenmiş gibi onu dinliyorlardı. Fakat Hasan'ın liderlik adına herhangi bir düşü yoktu ve o babası Muhammed'in tam tersine İsmaili inançlarına değil saf İslam inançlarına daha çok bağlıydı.

Muhammed ise bu durumdan ziyadesiyle rahatsızdı çünkü oğlu Hasan sık sık halkın arasına karışıp, on ya da yirmi kişiyi bir araya topladığında hemen sohbete başlıyor ve bu yirmi kişi çok kısa sürede 100 kişiyi bulabiliyor, hitabet gücü insanları kendisine çekiyor, Hasan'ın vaaz ettiğini duyan herkes kulaktan kulağa bu haberi yayıyor ve Hasan'ı dinlemeye geliyorlardı. Bu vaazlar her ne kadar sıradan İslami nasihatler olsa da babası Muhammed'e farklı olarak gidiyor, babası ise Hasan'ın taht için kulis yaptığını düşünüyordu.

Muhammed ise karşı propagandaya gizli olarak başlamış halk arasında oğlunu yermeye çalışıyordu fakat bu çalışma nafiye kalıyordu. Çünkü halk Hasan'ı öylesine benimsemiş ki efsane liderleri Hasan Sabbah'ın "kurtarıcı olarak gelecek" dediği zamanın Mehdisi olarak nitelediği müjdenmiş imam sayıyorlardı. Muhammed halkın karşısına çıkarak şöyle dedi;

"Bu Hasan benim oğlumdur, Hasan değil ben de imam değil, onun (Hasan Sabbah'ın) dailerinden biriyim. Bu sözlerimi duyup da onlara inanan her kimse, o kafir ve Allahsızdır"

Hasan taraftarları günden güne daha çok çoğalmış ve Muhammed'in ihtiraslarına yenildiğini düşünmektedirler. Hasan ise inanılmaz bir ketumiyet ve masumiyet altında babasına telkinlerde bulunmuş ve tahtında gözü olmadığını, kendisine çok saygı duyduğunu bunun sadece halkın kendisini sevdiği için bir hayali olduğunu anlatmıştır.

Hasan taraftarı halk ise maalesef korkudan dolayı sinmiş, ses çıkaramaz olmuştur. Fakat ne gariptir ki Hasan yasaklı olduğu için babasının yanından dışarı çıkamazken, halk onu cezalandırılmış olarak zindanda tutulduğunu düşünmüş ve el altından bir kahraman olarak anmaya devam etmiştir. Oysa hasan kendisini savunan halk ölürken, bir eli yağda bir eli balda yaşantısına devam etmiştir.

Bu durum 1162 yılına kadar devam etmiş ve bu yılda Muhammed hayata gözlerini yumunca Hasan hiç kan dökmeyen iktidarın sahibi olmuştur. Fakat İslam'a yakınlığı ile bilinen Hasan tahta geçişinden sonra büyük bir değişim sergilemiş ve "Saadet Devri" olarak anılan bir devir ilan etmiş bu devirde ilk tüm inananlarına seslendiği bir toplantı da İslam dinine göre oruçlu olunan Ramazan ayının ortalarında üstelik öğle vakti kürsüde bir konuşma yapmış kendisini dinleyenlerin sırtını Mekke'ye döndürerek gizli siyasi bir amaç gütmüş, aynı zamanda öğle vakti kendisini dinleyenlere oruç açtırmıştır.

Hasan'dan sonra tahta babasının adını verdiği oğlu Muhammed geçmiştir. Muhammed döneminde ufak tefek ka-

rışıklıkların ve saldırıların dışında adeta lale devri yaşanmıştır. Kayınbiraderi tarafından bıçaklanarak hayatını kaybeden II.Hasan'ın yerine geçen oğlu II.Muhammed'de zehinlenerek öldürülmüştür. O'nu öldürenin oğlu Hasan olduğu söylense de bu durum kesinlik kazanmamıştır.

Evlatlara babalarının adını verme geleneği devam etmiş ve III. Hasan olarak babası II.Muhammed'in yerine geçen III. Hasan anlatılanlara göre inanılmaz bir din düşkünüydü.

HAŞHAŞİLER III. HASAN SABBAAH YERİNE KUZENİNİ ÖLDÜRÜYOR!

III. Hasan Sabbah özellikle dedesi ve babasının İslam'a olan yaklaşımlarından ötürü rahatsızdı ve bunu değiştirmek için elinden geleni yapmıştı. III. Hasan İslama olan düşkünlüğünü açıkça da dile getirmiş ve hatta Hac ziyaretini yerine getirmek için yollara düşmüş Mekke'ye ulaştığında ise acı bir haberle karşılaşmıştır.

Mekke'ye kendisinden önce giden kendisi ile aynı fikirlere sahip kuzeninin ölüm haberi kendisine ulaştırılmıştır. Fakat bu ölüm haberinde başka bir acı daha vardır. Şöyle ki; kuzeni Hasan'a son derece ikizi kadar benzemekteydi ve suikastçi aslında Hasan sanarak kuzenini öldürmüştü. Yani kuzeni suçu günahı olmadan Hasan'ın yerine öldürülmüştü. III. Hasan ise yine zehirlenerek 1221'de vefat etmiştir. Hasan'ın yerine ise oğlu Alaeddin Muhammed geçmiştir.

Babası öldüğünde sadece dokuz yaşında olan Alaeddin Muhammed küçük yaşına rağmen yine de tahta geçmiş ve anlatılanlara göre hükümdarlığı kendi nezdinde annele-ri yapmıştır. Annelerinin şımartması ile nefsanî duygula-rına yenilen Alaeddin Muhammed ergenlik dönemlerinde ise zalim bir karakter halini almıştır. Muhammed'den sonra ise Moğol hakanı ve cihan imparatoru olarak anılan Cengiz Han ordularına karşı işbirliği teklif ettiği için sonraları ara-ları açılan oğlu Rukneddin tahta geçmiştir.

Moğol saldırılarından korkan Rükneddin anlatılan pek çok efsaneye inanmış ve mistik İslam'a göre Yecüc Mecüc olarak anılan varlıkların Türk'ler olduğunu ve onların insa-nı yiyerek kanını içtiğini düşünüyordu.

Bu sebeple Moğollarla zıt düşmek istemiyor ve emirleri altına girmeyi hedefliyordu. Moğol hakanı Cengiz Han'ın to-runu Hülagu han yönetiminde İran dolaylarına yapılan sal-dırıda Hemedan şehrini muhafaza eden Moğol kumandanı Noyan kam'a bir elçi göndermiş ve artık Alamut hükümda-rının kendisi olduğunu ve bundan böyle Moğol hanedanlığı ile savaşmak yerine emri altına girmeyi kabul ettiğini söyle-diye de Noyan Kam kendisine bu isteğini Hülagu Han'a yap-ması gerektiğini söylemiş, Rukneddin ise Hülagu'ya kardeşi Şahinşah'ı göndermiş ve Hülagu Türk boyunduruğuna gir-meyi kabul eden Rukneddin'i affetmişti.

Rukneddin sayesinde bir çok İsmaili kalesini ele geçi-ren Moğollar uzun bir aradan sonra genel olarak her bir

yanı feth ettikten sonra Rukneddin'in Moğollar için artık bir faydası kalmamıştır. Nihayet Moğollar istilacı iç güdülerini ile Alamut kalesine kadar gelmişler ve kaleyi içindekiler ile birlikte yakmaya ve yıkmaya çalışmaktaydılar. Alamut efendisi olarak anılan Rukneddin bu durumdan ziyadesiyle rahatsız olmuş yapılan bir anlaşmanın olduğunu hatırlatmak adına Karakuruma yola çıkmıştı.

Rukneddin ise Moğollar ile iş birliğine devam etmiş ve Moğol hükümdarını ziyarete Karakurum'a gitmek için yola çıkmış ancak daha yolda geldiği haberini alan Moğol yönetimi tarafından red edilerek geri çevrilmiş ve daha sonra rivayetlere göre İran dolaylarında dövülerek öldürülmüştür. Moğollar ise Alamut kalesini yerle bir etmiş ve Hasan Sabbah'tan o güne dek ulaşmış pek çok el yazması önemli eserlerin bulunduğu kütüphaneyi ve tüm kaleyi yakmışlar yerle bir etmişlerdir.

Hasan Sabbah'ın kurmuş olduğu suikastçi Haşhaşiler böylelikle Moğollar sayesinde tarihe gömülmüş oldular. Hasan Sabbah'ın taraftarı ve sempatizanı olan günümüzde halen küçük birkaç grup bulunmaktadır. Ne gariptir ki bir Ortadoğu hareketi olan Haşhaşilerin fanatiklerinden büyük çoğunluğu sanıldığı gibi İran, Suriye, Irak ya da Türkiye'de değil New York'ta bulunmaktadır. Hasan Sabbah'ın kurmuş olduğu bu akım tarihin en önemli tarikatlarından olduğu gibi en etkili suikast timlerinden bir tanesi olarak tarihte yerini almıştır.

Büyük Selçuklu Devleti Veziri Nizamülmülk'e bir Haşhaşi tarafından düzenlenen suikastı resmeden bir 14. yüzyıl tablosu. (Topkapı Sarayı Müzesi, Cami Al Tebari TSMK, Env. No H. 1653, folyo 360b)

Alamut kalesini betimleyen bir minyatür

Hasan Sabbah'ın temsili bir resmi

Alamut Kalesinin günümüzde ki görünüşü

Hasan Sabbah'ın Haşhaşi suikastçisine Haşhaş verdiği İran kaynaklı resim

DİPNOTLAR

- 1 Divan-ı Kebir' den Seçme Şiirler c.2, s.156-157 Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları – Şark İslam Klasikleri 15)
Mesnevi Hakkında Not : İranlı Edip Hidayet Han tutup bir divan yazdı sözde Mevlana'ya ait “Mesnevi” için bir şerhti bu.. Ancak sonra orjinal Mesnevi ortadan kayboldu ve yerine içinde İran'lı Şii inancına sahip Hidayet Han'ın Dîvân-ı Şemsi'l-Hakâyık eseri ile devşirilen yeni bir Mesnevi ortaya çıktı. İçinde şirk ve küfür sözleri olan, eşşek ve kadının yaşadığı cinsel ilişkileri, sapkınlıkları anlatan Hz. Ali'ye “Ali Allah'tır, Allah'da Ali” diyerek Tanrılık vasfı yükleyen (hululiyet kavramı) bugün ki Tapınak Şovalyeliği diye bildiğimiz masonik yapılanmayı ve Bâtınıliği öven bir eser ortaya çıktı.)
- 2 Uzak Çağında İnanç Kuran ve Mistizm, Haluk Cemil Tanju, Bayrak Yayıncılık, 1986

- 3 Gizli Topluluklar, Nick Harding, Kalkedon, 2009
- 4 Hurufilik Maddesi, Thomas
- 5 Abdülbâkî Gölpınarlı, Hurufilik Metinleri Kataloğu, Ankara, 1973, s. 4.
- 6 İşkurt Dede, Salâtnâme (yazma), İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî, Farsça, no: 1043, vr. 51a.)
- 7 Hüsametdin Aksu, "Fazlullah-ı Hurufî", DİA., c. XII, s. 277.)
- 8 Hüsametdin Aksu, Amir Gıyas al-Din Muhammed Al-Astarâbâdî ve İstivanamesi (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, 1981, s. 29.
- 9 Hurufilik nedir, Hasan Hüseyin Ballı, Mezhep araştırmaları, 2011
- 10 Hurufilik ve kuran, Yrd.Doç.Dr.Mustafa Ünver, Fecr Yayınları
- 11 Yaşar Nuri Öztürk, "Tarihi Boyunca Bektaşilik (<http://arsiv.sabah.com.tr/2007/01/14/gnd101.html>)
- 12 Burada ki inanış biçimi günümüzde reenkarnasyon olarak bilinen inanışla hemen hemen aynıdır
- 13 Bu Bâtını tarikatlar hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız : Gizli Örgütler ve Tarikatlar, Kursad Berkkan
- 14 DAR AL HACCA: GÖÇMENLER EVİ ANLAMINA GELMEKTEDİR

- 15 NUVAYRÎ, NİHAYAT AL ARAB, HAMDAN KAR-MAT
- 16 Abd'ül Mün'im Macid, Zuhuru'l Hilafeti'l Fatimiyye ve Sukutuha fi Mısır, Kahire 1984
- 17 <http://www.aoldershanesi.com/fatimiler-909-1171.html>
- 18 Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi FATİMÎLER DEVLETİNİN KURULUŞU Aydın ÇELİK
- 19 DİPNOT: Fi Zilalil-Kur'ân, Terc. Kurul, İstanbul 1972, I, 156-157).
- 20 DİPNOT: TEFSİR DİSİPLİNİ GELENEĞİNDE ŞEFA-AT KAVRAMI, YÜKSEK LİSANS TEZİ, Hasan Hüseyin KALAYCI, 2006, ANKARA)
- 21 İbnül-Esir, a.g.e., I, 67-68).
- 22 M. Hamdi Yazır, a.g.e., II, 1766-1769
- 23 <http://www.hermetics.org/Mandenler.html>)
- 24 Cerrahoğlu, İsmail, "Kur'an-ı Kerim ve Sabiiler" AÜİF Der, Ankara, 1962, cilt X, s.103-116.)
- 25 Gnostik=Gnostisizm: Eski Mısır ve Yunan ezoterizmini (Platon, Pisagor), İbrani geleneklerini, Zerdüştçülüğü, bazı Doğu din geleneklerini ve Hıristiyanlığı bir tarz ile harmanlayıp, mistik bir felsefe biçimidir.)
- 26 <http://www.hermetics.org/Mandenler.html>)

- 27 düalizm, tüm varoluşu ruh-madde, yaratan-yaratılanlar, öteki dünya-bu dünya gibi karşıt unsurlarla açıklayan bir bakış açısı)
- 28 Mahmud Es'ad, Tarih-i İslâm, 158)
- 29 EL-HAREKAT'ÜL BATINIYYE FİL İSLAM, MUSTAFA GALİP, BEYRUT)
- 30 The Druze, Robert Bronton Betts, 1988)
- 31 İslam Bild Mezahip, Mustafa eş-Şeka, Kahire, 1987)
- 32 EL-HAREKAT'ÜL BATINIYYE FİL İSLAM, MUSTAFA GALİP, BEYRUT)
- 33 Dürzî Tarihine Dair Notlar, M.C.Ş Tekindağ)
- 34 Dürzîlik Doğuşu ve Prensipleri, Yüksek Doktora Tezi, Prof. Dr. Mustafa Öz, Aytekin Şenzeybek, 2001)
- 35 Dürzî Tarihine Dair Notlar, M.C.Ş Tekindağ)
- 36 DRUZE, WC SAM, VII, 209)
- 37 The Druzes, Ebu İzzeddin, S.119)
- 38 Diyanet, İslam Ansiklopedisi, Dürzîlik maddesi)
- 39 Kaya, Yücel (Aralık 2009) (Türkçe) (Basılı yayım). Yakup'un Beş İncili - Rahip Bahira'nın Sırrı. Marka Yayınları.
- 40 Sabah Gazetesi / <http://www.sabah.com.tr/dunya/2012/02/23/o-incili-istiyorum>

- 41 Mektubat, 1994, s. 173). “
- 42 Deklinasyon, Uzay Ansiklopedisi s.55).
- 43 <http://www.ufoloji.net/ufo-forum/3129/yec-c-ve-mec-c-uzayl-lar-m>
- 44 bazı kaynaklar aslında Hasan Sabbah'ın böyle bir suikast düşünmediğini bununda Nizamülmülk'ün çevirdiği enrikalardan biri olduğunu söylemektedir)
- 45 dönemin imamı ve dini lideri el mustansır'ın kahire-deke ölümü üzerine taht kavgası başlamış, ismaililer ve dolayısı ile hasan Sabbah mısır hükümdarını halife olarak tanımayı red etmişti. Halifelik makamının meşru hak sahibi olarak el mustansır'ın büyük oğlu Nizar'ın bu göreve layık olduğu savunuluyordu.)
- 46 Antik çağlardan 20. yüzyıla kadar dünya tarihinin perde arkası, turgur gürsan, Bilgekarınca Yayınları)
- 47 alamut kalesi aslında deylem krallarından biri tarafından inşa edilmiştir ve asıl adı Aluh Amut olarak bilinir. Bu kral ava çıktığı bir gün kartallarından birini sallar ve Kartal da bu kayaya konar. Bunun üzerine Kral, kayalığın stratejik önemini fark eder ve burayla kale inşa ettirir. Bu kalenin ismide buradan gelir ve Deylim lehçesi ile Aluh Amut yani Kartal'ın öğretisi denir.
- 48 Tezkire-i Devletşah, s 251, Tercüman, 1977)
- 49 Ariflerin Menkıbeleri II, s 43, MEB

- 50 Gölpınarlı, Mevlâna Celâleddin, s. 49; Bediüzzaman Fîrûzanfer, s. 162-163).
- 51 Devletşah, Devletşah Tezkiresi (Tezkire-i Devletşah), II, s. 252.
- 52 Gencosman, "Giriş", 12-13; Can, Mevlana ve Eflatun, s. 67.
- 53 Şems-i Tebrizi, Makalat (Konuşmalar) II, s. 49. (10)
- 54 BİR ÇOK KAYNAK TAPINAKÇILARIN USULSÜZ YOLLARLA HAKSIZ MALVARLIĞI EDİNDİĞİNİ SÖYLER, ANCAK BU SADECE BİR İDDİADIR VE KESİNLİK KAZANMAMIŞTIR
- 55 TARİHİ OLAYLARI KAYDETMEKLE YÜKÜMLÜ OLAN DEVLET GÖREVLİLERİ)
- 56 WALTER SCOTT: İSKOÇYALI YAZAR (1771-1832)
- 57 DÜNYAYI YÖNETEN GİZLİ ÖRGÜTLER, ÖMER ALTINTOP
- 58 600'LÜ YILLARDAN 1461'E, DOÇ.DR.KRİTON DİNÇMEN
- 59 HİRAM'IN KİTABI, CHRISTOPHER KNIGHT & ROBERT LOMAS
- 60 HİRAM'IN KİTABI, CHRISTOPHER KNIGHT & ROBERT LOMAS

- 61 İÇ ÇEKİŞMELER SEBEBİYLE GODFROI'NİN ZEHİRLENDİĞİ BİR KAYNAKTA İDDİA EDİLMEKTEDİR)
- 62 ASLINDA BU RAKAM 300 OLARAK BİLİNİR, FAKAT 300 KİŞİ SALDIRI ESNASINDA ÖLÜR, DİĞER 80 KİŞİ ESİR DÜŞMÜŞTÜR. FAKAT ONLARDANDA BİR DAHA HABER ALINAMAMIŞTIR.)
- 63 HİRAM'IN KİTABI, CHRISTOPHER KNIGHT & ROBERT LOMAS) .
- 64 Mimar Sinan Dergisi, Templiyeler ve Hürmasonlar, 1997 / S.106
- 65 Graham Hancock, The Sign and The Seal
- 66 Morals And Dogma, Albert Pike 20)
- 67 TAPINAK ŞÖVALYELERİ, SEAN MARTİN
- 68 Sabetaycılık, (Dönmeler olarak da adlandırılırlar) 17. yüzyılda İzmir ve çevresinde ortaya çıkan Sabetay Sevi'nin kurucusu olduğu, onu Mesih kabul eden mistisizme ve Kabbala'ya dayanan inanç sistemi. Bu inanç sistemine göre kendisini Mesih olarak ilan eden Sabetay Sevi dönemin padişahı Sultan IV. Mehmet emri ile tutuklanır ve başkanlığını Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın yaptığı bir heyet tarafından yargılanır. "Madem Mesih'sin mucizeni göster yoksa ölürsün" diyen divan başkanının bu sözü üzerine sahte Mesih mucize

gösteremez. Ölüm korkusu sarınca bunu Yahudilerin yaptığını kendisinin böyle bir iddiası olmadığını söyler, öldürülmek istemediğini söyler ve yalvarmaya başlar. Bunun üzerine divan heyeti İslam'ı kabul ederse öldürülmeyeceği yönünde teminat verir ve Sabetay Sevi ölümden korkarak Müslüman olmuştur. Ancak daha sonra anlaşılır ki İslam'ı sadece ölümden kurtulmak için kabul etmiş gibi görünmüş aslında Müslüman olmamıştır. Tüm müritlerine de aynı şeyi tavsiye eder ve onların da hayatlarını kurtarır. Bu yüzden Sabetaylar cebirden kurtulmak için din değiştirmeyi mübah (uygun) görmüşlerdir.

- 69 MAÇON sözcüğü kelime kökeni açısından “Duvar Ustası” anlamına gelmektedir. Mason kelimesinin orijinali ise Maçon sözcüğüdür.
- 70 Türkiye Selçuklu Devleti-Eyyûbî Münasebetleri / Yrd. Doç. Dr. Emine Uyumaz <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=367210>
- 71 Farhad Daftary: Ismailis, Their history and doctrines. London 1990: 336-338)
- 72 (el-cuveyni hatıratları)
- 73 (alamut kalesi, bernard lewis, nokta kitap, şubat 2009)
- 74 Von Hammer (1774-1856) “Assasinlerin Tarihi” (History of the Assassins. London 1935

75 GELENEKSEL SİYASET VE DEVLET FELSEFESİ-
NİN BİR YORUMU OLARAK “SİYASETNAME” BÜ-
YÜK DEVLET ADAMI NİZAMÜLMÜLK’ÜN DEV-
LET VE SİYASET ANLAYIŞI ÜZERİNE- Doç. Dr Ka-
dir CANATAN

76 <http://muratkandemir-bilgikutusu.blogspot.com.tr/2014/04/selcuklu-devleti-cografyasnda-uc-onemli.html>

77 Büyük Selçuklu Devleti hükümdârı. Babası Sultan Alparslan’dır. 1055’te doğdu. Büyük Selçuklu Dev-
letinin topraklarını en geniş hâle getirdiği için ken-
disi, “Ebu’l-Feth” (fetihlerin babası veya pek çok fe-
tih yapan) lakabıyla anıldı. Sâhip olduğu bâzı üstün
husûsiyetler sebebiyle, özel bir eğitim ve öğretim gös-
terilerek yetiştirildi. 1064-1065 Gürcistan Seferinde
bulundu. Böylece küçük yaştan îtibâren devlet idâresi
ve orduyu sevk etme husûsunda tecrübe kazandı.

Kendisinden büyük erkek kardeşleri olmasına rağ-
men cesâreti, idârecilik vasfı gibi meziyetleri, Sultan
Alparslan tarafından veliaht seçilmesinde rol oynadı.
Hânedânın kurucusu olan Selçuk Beyin mezarı-
nı ziyâretten dönüşte, Horasan yakınındaki Radyan’da
veliaht îlân edildi. Melikşah’ın veliahtlığı, Halife Kaim
bi Emrillah’ın tasdikiyle tamâmen resmiyet kazan-
dı. Veliahtlığı sırasında devletin çeşitli cephelerinde
vazife yapan Melikşah, Mâverâünnehir Seferinde şe-

hit olan Sultan Alparslan'ın yerine, Devletin ileri gelenleri tarafından on sekiz yaşında sultan ilân edildi. Melikşah, babasının veziri olan kıymetli devlet adamı Nizamülmülk'ü vazifesinde bıraktı.

78 Abdülkerim Özaydın (2001) (Türkçe). Sultan Berkya-
ruk Devri Türk Tarihi (485-498/1092-1104). İstanbul:
İstanbul Üniversitesi Yay.. s. sf. 17.

İbrahim Kafesoğlu (1992). "Kur-Boğa maddesi" (Türk-
çe). Selçuklular. İstanbul: MEB Yayınları.

79 Abdülkerim Özaydın (2001) (Türkçe). Sultan Berkya-
ruk Devri Türk Tarihi (485-498/1092-1104). İstanbul:
İstanbul Üniversitesi Yayınları. s. sf. 19

80 brocardus, directorium ad passagium Faciendum,
RHC, E, Documants Armaniens II. Paris, 1906)

81 chrocion, Iv. S17)

82 bu açıdan bakıldığında hasan sabbah bilinen tarihin
en eski beyin yıkama üstadır

83 cont. William of tyre, xxIV, Patrologia Mügne

84 the journey of william of rubruck to the eastern Parts
of the world)

85 (el cuveyni. S.232)

86 (dipnot: ibn-ül esir hayatı S.505)

KAYNAKLAR

Ayubi, Nazih, (1995), Stating the Arab State - Politics and Society in the Middle East, London: I.B. Tauris.

“ABD’deki Terör Saldırılarının Bölgesel Yansımaları”.
Stratejik Analiz, 2 (18), Ekim 2001, Ankara.

Bal, İhsan, “Hizbullah”, Journal of Turkish Weekly, www.turkishweekly.net

Burgat, Francois and William Dowell, (1993), The Islamic Movement in North Africa.

Davutoğlu, Ahmet, (2001), Stratejik Derinlik, İstanbul: Küre Yy.

Demirel, Emin, (2000), Dünyada Terör, İstanbul: IQ Kültür ve Sanat Yy.

Demirel, Emin, (2001), Hizbullah. İstanbul: IQ Kültür ve Sanat Yy.

Demirel, Emin, (2003), 2002 Stratejik Dosyalar, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yy.

Ercan, Suna, (2000), "İsrail'deki Arap Azınlığın Kimlik Sorunu", Avrasya Dosyası (Arap Dünyası Özel), 6 (1), www.diplomatikgozlem.com

Erkmen, Serhat, (2001), " Suudi Arabistan-ABD İlişkileri: Zorunlu Bir ittifakın Geçmişten Bugüne Anatomisi", Stratejik Analiz, 2 (20), Aralık 2001, Ankara.

Jawad, Haifaa A. (Ed.), (1997), The Middle East in the New World Order-Second Edition, London: MacMillan Press Ltd.

Johannes, Jansen, (1997), The Dual Nature of Islamic Fundamentalism, London: Hurst and Company.

Kavli,Özlem Tür, (2001), "Protest In The Name Of God: Islamist Movements In The Arab World", Perceptions Journal of International Affairs, June-July 2001, 6 (2), Ankara.

Kaztman, Kenneth, (1996), "Orta Doğu'da Terör", Avrasya Dosyası, 3 (2), Ankara..

Kocaoğlu, Mehmet, (1995), Uluslararası İlişkiler Işığında Ortadoğu, Ankara:Genelkurmay Basımevi.

Laçiner, Sedat, (2005), "Usame Bin Ladin İdeolojisi", Journal of Turkish Weekly, www.turkishweekly.net, 28.01.2005.

Laçiner, Sedat, (2006), "Müslüman Kardeşler, Hamas ve Hizbullah", Journal of Turkish Weekly, www.turkishweekly.net, 16.08 2006.

Önder, Ali Tayyar, (1998), Türkiye'nin Etnik Yapısı, Ankara: Bilim ve Sanat Dağıtım.

Özcan, Ali Nihat, (1999), "İran'ın Türkiye Politikası'nda Ucuz Ama Etkili Bir Manivela: PKK", Avrasya Dosyası, 5 (3), Ankara.

Özdemir, Banu Şennur, (Şubat 2003), "Maya Tutmayan Göl: Irak", M5 Savunma ve Strateji, sayı:116.

Peretz, Don, (1994), The Middle East Today-Sixth Edition, USA: Praeger Publishers.

"Reconsidering Saudi Arabia", Washington Post, 11 Kasım 2001.

Shafiq, Munir, (1970), "Two Societies", Abdel-Malek, Anouar, Contemporary Arab Political Thought, London: Zed Books.

The Economist, (13-19 September 2001), "Muslims and the West-The Need to Speak Up", 361 (8243), London.

The Economist, (17 November 2001), "Islam and The West-Never The Twain Shall Peacefully Meet?", 36 (8248), London.

The Economist, (22 December 2001-4 January 2002), "Muslim Reaction- The Liberal's Hour", 361 (8253), London.

Waltz, Susan, (1986), "Islamist Appeal in Tunisia", *The Middle East Journal*, 40 (4).

Abu İshak Şirazi (ölm. 1083): *at-Tadhkirah fi'l Khilaf*.

Abu Shama (ölm.1267): *Kitab al-Rawdatayn fi Akhbar al-Dawlatayn*, 1. vol.

Arif Tamer: *La Qasida Safiya*, Texte arabe établi et annoté, Dar el Machreq Editeurs-Emprimerie Catholique. Beyrouth 1967, "Giriş Bölümü"

Arkon Daraul: *A History of Secret Societies*. Citadel Press 1961/1989.

Arnold of Lubeck: *Chronica Slavorum*, 21 (1869)

Benjamin of Tudela: *The Itinerary of Benjamin of Tudela*. Çev. Marcus N.Adler, London 1907.

Bernard Lewis: *The Assassins*. London 1967.

Bosworth: "The Islamic Dynasties" *Islamic Survey*, series no.5, Edinburg.

Charles E. Nowell: "The Old Man of Mountain" *Speculum* 22 (1947) 4.

De Volney dahi: *Voyage en Egypte en Syrie*. 1. vol.

Edward Burman: *The Assassins - Holy Killers of Islam*. İsmaili Web Sayfası

Edward Mortimer: *Faith and Power*. London 1982.

Faik Bulut: Eşitlikçi Dervişan Cumhuriyetleri ve Hasan Sabbah Gerçeği. İstanbul 2000.

Falconet: Memoires de l'Acedemie des Inscriptions, 17. vol.

Farhad Daftary: Ismailis, Their history and doctrines. London 1990

Farhad Daftary: Mediaeval İsmaili History and Thought. New York 1966

Farhad Daftary: The Assassin Legends. London 1994.

Fateh Ali bin Mahammed al-Bundari: "Zubdatu'n Nasrah wa Nakhbatu'l Ushrah"

Franz Rosenthal: The Herb:Hashish versus Medieval Muslim Society. Leiden 1971.

Henry Corbin: Histoire de la Philosophie İslamique. Paris 1986.

İbn Tughri Birdi: "al-Nujum al-Zahira fi Muluk Misr wa'l-Qahira" Cairo 1929, 4. vol.

İbni Esir (ölm. 1234): Kamil fi't Tarikh. Beirut 1975, 10th vol.

J.A. Boyle: Cambridge History of Iran, 5. vol., Cambridge 1968.

James of Vitry: Secret Societies of the Middle Ages. London 1864.

Marco Polo: The Travels. Ed.: Tom Griffith MA, Mphil (The Travels of Marco Polo) Wordsworth Editions Limited 1997.

Marshall G.S. Hodgson: 'The Order of Assassins, The Struggle of the Early Nizari Ismailis Against The Islamic World'. Mouton-Gravenhage 1955.

Mehmet Altay Öymen: Selçuklu Devri Türk Tarihi. Ankara 1989.

Muhammed bin Abd al-Kerim Al-Shahristani: Kitab al-Milal. Çev. Jean-Claude Vadet: Les Dissidences de l'Islam. Paris 1984.

Nureddin Ali bin al-Jazzar: Qam al-Washin fi dhamm al-barrashin (1583'den önce yazılmış)

Paul E. Walker: Abu Yaqub al-Sijistani: Intellectuel Missionary. London 1996.

Paul Jhonson: Civilisation of Holy Land. London 1979.

Rene Dussaud: Histoire et Religion des Nosaires. Paris 1900.

S. de Sacy: Exposé de la Religion des Druzes. Paris 1838.

Sefer Aytekin (Haz.): Hacı Bektaş Veli - Makalat. Ankara 1954.

Sheikh Khodr Hamawi: Introduction To Ismailism. Beirut 1970.

Silvestre de Sacy: *Memoirs on the Dynasty of the Assassins and the origin of their name* 1809 (Konferans).

Simon Assemani (1752-1821): *Giornale dell' Italiana Letteratura*. 1806.

Thomas Hyde: *Veterum Persa(s)rum Religionis Historia*. Oxford 1700.

V.Vilademiroviç Barthold: *Mogol istilasına kadar Türkistan*. Haz. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara 1990.

Von Hammer (1774-1856): *History of the Assassins*. London 1935.

W. Madelung: *Arabic Texts Concerning The History of the Zaydi Imams of Tabaristan, Daylaman and Gilan*. Beirut 1987.

W. Montgomery: *Islam and the Integration of Society*. London 1961.

W.İvanow (1886-1970): *Alamut and Lamasar*. Tahran 1960.

Wilferd Madelung: *Religious Trends in Early Islamic Iran*. New York 1988: 102.

William of Tyre (1130-1185): *History of Deeds Done Beyond The Sea*, 2. vol., Çev. Babcock and Krey, New York.

ATALAY, İbrahim, *Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası*, İzmir, 1999. BASSET, Rene, "Berberiler", *İ.A.*, C. 2, s. 525-534.

BROCKELMAN, Carl, *Tarîhuş-Şu'ûbi'l-İslâmiyye* (Arp. Çev., N. E. Faris-M. el-Baalbekî), Beyrut, 1993.

DEMİRCİOĞLU, Halil, *Roma Tarihi*, Ankara, 1998.

EBÛ ZEHRA, Muhammed, *İslamda Siyasi İtikadi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi* (Çev., A. Şener) İstanbul, 1983.

ED-DİŞRÂVÎ, Ferhât (Arp. Çev., H. es-Sâhilî), *el-Hilâfetü'l-Fatîmiyye bi'l-Mağrib*, Beyrut, 1994.

EL-BELÂZURÎ, *Fütûhu'l-Büldân* (Çev., M. Fayda), Ankara, 1987.

EL-HAMEVÎ Yakut, *Mu'cemü'l-Büldan*, C. I-VII, Beyrut, 1995. EL-MÜZEYNÎ, Salih M. M. *Libya*, Bingâzi, 1994.

FIĞLALI, E. Ruhi *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, Ankara, 1996. GÖZENÇ, Selâmi, *Afrika Ülkeler Coğrafyası*, İstanbul, 1995.

HALİFE B. HAYÂT, *Tarihu Halife b. Hayât* (Çev. A. Bakır), Ankara, 2001. HAREKÂT, İbrahim, "Mağrib" *T.D.V.İ.A.*, C. 27, Ankara, 2003, s. 314-318.

HİTTÎ, Philip K, *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi* (Çev., S. Tuğ), C. I-II, İstanbul, 1989.

İBN 'İZÂRÎ EL-MERÂKUŞÎ, *Kitâbu'l-Beyâni'l-Muğrib fi Ahbâri'l-Endelüs ve'l-Mağrib*

Neşr ve thk. Levi Provencal-G.S. Colin), C. I-III, Leiden, 1948.

İBN ABDU'L-HAKEM, *Futûhu Mısır ve Ahbâruhâ*, Kahire, 1991.

İBNU'L-ESÎR, *İslam Tarihi* (Çev., A. Özaydın - A. Ağırakça), C. I-XII, İstanbul, 1987. İBNU'L-FAKÎH, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. el-Hamedânî, *Kitâbu'l-Buldân*, Leiden, 1302.

KÖKSAL, Aydoğan, *Afrika Coğrafyası*, Ankara, 1976.

LEVİS, Bernard, "İsmaililer", *İ.A. C. 5/2*, Eskişehir, 1997, s. 1120-1124. LOMBARD, Maurice, *İlk Zafer Yıllarında İslam* (Çev., N. Uzel), İstanbul, 1983.

MÂCİD, Abdu'l-Mün'im, *Zuhûru'l-Hilâfeti'l-Fatîmiyye ve Sukûtuha fî Mısır*, Kahire, 1994. MAKRİZÎ, *İtti'âzu'l-Hunefâ bi Ahbâri'l-Eimmeti'l-Fâtîmiyyîn el-Hulefâ* (Thk., C. eş-Şiyyâl), C. I, Kahire, 1948,

MASSIGNON, L., "Karmatiler" *İ.A. C. 6*, Eskişehir, 1997, s. 352-359. SEYYİD, Eymen Fuâd, *ed-Devletü'l-Fatîmiyye fî Mısır*, Kahire, 1992. TAMİR, Arif, *Ubeydullah el-Mehdî*, Beyrut, 1990.

-----, *Târîhu'l-İsmâiliyye*, C. I-IV, London, 1991. YVER G., "Mağrib", *İ.A.*, C. 7, Eskişehir, 1997, s. 142-143.

Ahsan, M. M., (1993). "Cemaat-i İslâmî" ve "Cemaat-i Tebliğ", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, VII, s. 291-294.

Birişik, A., (2001). *Hint Altkitası Düşünce ve Tefsir Ekolleri*, İstanbul

Ğânim, İ. el-Beyyûmî., (1997). “Hasan el-Bennâ”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, XVI, s. 307–309.

Kara, İ., (1995). Türkiye’de İslâmcılık, İstanbul.

Karaman, H., (1994). “Efgânî”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, X, s. 456–466.

Öz, M., (1989). “Ahmed Han, Seyyid”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, II, s.73–75.

Özcan, A., (1993). “Dârülulûm”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, VIII, s.553–4.

Özervarlı, S., (2005). “Muhammed Abduh”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, XXX, s. 482–487.

Paçacı, M., (2008). Çağdaş Dönemde Kur’ân ve Tefsire Ne Oldu?, İstanbul

Türköne, M., Özcan, A., Kutluer, İ. (2001). “İslâmcılık”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, XXIII, s. 60–67.

Yavuz, Y. Ş., (2006). “Mustafa Sabri”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, XXXI, s. 350–353.

Türkiye’de İstihbarat Savaşları ve MİT, Erdal Şimşek, Destek Yayınları, 2012

Apokrifal, Aydoğan Vatandaş, Timaş Yayınları, 2012

Sabah Yakın Değil mi?, Ahmet Akgül, Togan Yayıncılık, 2012

Derin Devletin Kara Kutusu, Mehmet Tıraş, Hemen Kitap, 2012

Psikolojik Savaş (Gri Propaganda), Nevzat Tarhan, Timaş Yayınları, 2012

Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele, İhsan Bal, Süleyman Özeren, Usak Yayınları, 2012

Hayalet Savaşları, Steve Coll, Truva Yayınları, Çeviri: Enver Günsel, 2012

Sırlar Operasyonu Terör mü? Politika mı?, Jim Marrs, Truva Yayınları, Çeviri: Pınar Bulut, 2012

Abdûlbâki Gölpınarlı (Hazırlayan), Hurûfilik Metinleri Kataloğu , XII. Dizi- Sa. 6a Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.

Abdûlbaki Gölpınarlı, Bektaşilik - Hurufilik ve Fadl Allah'ın Öldürülmesine Düşürülen Üç Tarih İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1963.

Fatih Usluer, Hurufilik, Kabcacı Yayınevi, 2009

Fatih Usluer, "Le Houroufisme. La doctrine et son influence dans la littérature persane et ottomane", EPHE-Paris, Basılmamış Doktora Tezi, 2007.

Fatih Usluer, “Mir Fâzılî’nin Taksîm-i Salât u Evkât’ının Şerhi”, Hacı Bektaş Veli Dergisi, Volume 50, ss. 145-222. http://www.hbektasveli.gazi.edu.tr/dergi_dosyalar/50-145-222.pdf

Fatih Usluer, “Misâli’nin Miftâhu’l Gayb’ı Metin ve Açıklama”, Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Litterature and History of Turkish or Turkic, Volume 2/2, Spring, S. 2, www.turkishstudies.net, (Ed. Prof. Dr. Güler GULSEVİN- Dr. Mehmet Dursun ERDEM), pp. 697-722.

Fatih Usluer, “Hurûfî Metinleri ile İlgili Bazı Notlar”, Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 13, Ocak/Jan 2007.

Fatih Usluer, “Nesîmî Şiirlerinin Şerhlerinde Yapılan Yanlışlıklar,” Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Litterature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/2, Winter, 2009, <http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi15/44usluerfatih.pdf>, ss. 1072-1091.

F. Bayat, Hurufî Merkezleri ve Anadolu’da Hurufilik, Uluslar arası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi, Mersin, 23-27 Eylül, 2002.

I. Mèlikoff, “Fazlullah d’Astarâbad et l’essor du Hucru-fisme en Anatiie et en Roumèlie” Sur les traces du soufisme turc s.163-174 (“Fazlullah Esterâbâdi ve Hurûfiliğin Anadolu ve Rumeli’de yayılışı” Uyar İdik Uyardılar, İstanbul 1993

Rıfkı Melul Meriç, HURUFİLİK, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Basılmamış Mezuniyet Tezi, Ankara, 1935.

Mustafa Ünver, Hurufilik ve Kuran: Nesimi Örneği, Fecr Yayınları, 2003

Fatih Usluer, “Mir Fâzılî’nin Taksîm-i Salât u Evkât’ının Şerhi”, Hacı Bektaş Veli Dergisi, Volume 50, ss. 145-222. http://www.hbektasveli.gazi.edu.tr/dergi_dosyalar/50-145-222.pdf

Fatih Usluer, “Hurûfî Şifreleri”, Journal of Turkish Studies, Volume 33/II, ss. 201-219.

Beyaz Arif Akbaş, “A Special Album of Davetname” (Firdevsi-i Rumi’nin Davetname’si için özel bir albüm) Sanat Yazıları, Edirne 2002.

Fatih Usluer, “Hurufilikte On İki İmam”, Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 5/1, Winter, ss. 1361-1389. http://turkishstudies.net/Makaleler/1853461331_62usluerfatih.pdf

Fatih Usluer, “Hurufism Among Albanian Bektashis”, The Journal of International Social Research, Volume III/15, ss. 268-280.

Fatih Usluer, “Feyznâme-i Misâlî Neşirleri”, Hacı Bektaş Veli Dergisi, Volume 56, ss. 299-323.

Fatih Usluer, "Hurufilikte Rüya Tabirleri", Milli Folklor, Vol. 90, ss. 134-146.

Fatih Usluer, "Les Themes Bibliques chez les Houroufis", Ishraq, Vol. II, ss. 426-443.

Târih-i Vahhâbîyân (Eyyûb Sabri Paşa, İstanbul-1296)

Redd-ül-muhtâr; cild-3, sh. 308

Hulâsât-ül-Kelâm (A. Zeyni Dahlân); sh. 299 v.d.

El-fütûhât-il-İslâmiyye: cild-2, sh. 228

Es-Savâik-ul-Îlâhiyye (Süleymân bin Abdülvehhâb, İstanbul-1988)

Kıyamet ve Âhiret; sh. 335

Tam İlmihâl Seâdet-i Ebediyye; sh. 419

Târih-i Cevdet; cild-7, sh. 201

Rehber Ansiklopedisi; cild-17, sh. 366

Mufasssal Osmanlı Târihi; cild-5, sh. 2869

Osmanlı Târihi (Uzunçarşılı); cild-4, kısım-1, sh. 441

Mekke-i Mükerreme Emirleri; sh. 115

Vehhâbiliğin İç Yüzü (Trc. A. Fârûk Meyan, İstanbul-1976)

Berâet-ül-Eş'ariyyin (Ebû Hâmid bin Merzûk, Beyrut-1975)

Abdurrahman b. Hasan, Fethu'l-Mecîd, Kahire 1377/1957, s. 115.

Muhammed b. Abdilvehhâb, Keşfu's-Şububât, 43.

Muhammed b. Abdilvehhâb, Keşfu's-Şububât, 4-5.

Muhammed b. Abdilvehhâb, Keşfu's-Şububât, 27-29.

Muhammed Ebû Zehra, İslâm'da Fıkbi Mezhepler Tarihi, çev. Doç. Dr. Abdülkadir

Şener (Ankara 1968), 3/221.

Muhammed b. Abdilvehhâb, Keşfu's-Şububât, 20-21.

Muhammed b. Abdilvehhâb, Keşfu's-Şububât, 13-17.

Abdurrahman b. Hasan, Fethu'l-Mecîd, Kahire 1377/1957, s. 167.

Yusuf Ziya Yörukan, "Vehhâbilik", İFD., 1953-1/61-63.

Abdurrahman b. Hasan, Fethu'l-Mecîd, Kahire 1377/1957, s. 168-172.

Örnekler için bkz. Abdülkerim Polat, Teymiyyecilik-Vehhâbilik, İstanbul 1977, 56 vd., 109 vd..

Abdurrahman b. Hasan, Fethu'l-Mecîd, Kahire 1377/1957, s. 385-387.

Muhammed Ebû Zehra, İslâm'da Siyasî ve İtikâdî Mezhepler Tarihi, çev. E. Ruhi Fıglalı – Osman Eskicioğlu, İstanbul 1970, s. 282.

Ahmet Emin, Zu'amâu'l-İslâh fî Asrı'l-Hadîs, Beyrut ts., s. 19-20; A. Vehbi Ecer, Osmanlı Tarihinde Vehhâbî Hareketi, Doktora Tezi, Ankara 1976, s. 81.

Abdurrahman b. Hasan, Fethu'l-Mecîd, 299 vd..

A. Vehbi Ecer, Osmanlı Tarihinde Vehhâbî Hareketi, Doktora Tezi, Ankara 1976, s. 88.

Ahmed b. Nâsır en-Necdî, el-Fevâkihu'l-Azâb fi'r-Reddi alâ men lem Yahkum bi's-Sünneti ve'l-Kitâb (el-Hediyyetu's-Sunniyye içinde), s. 66'dan naklen A. Vehbi Ecer, a.e., s. 86.

Muhammed Ebû Zehra, İslâm'da Siyasî ve İtikâdî Mezhepler Tarihi, çev. E. Ruhi Fığlalı – Osman Eskicioğlu, İstanbul 1970, s. 282.

Katip Çelebi, Mizanu'l-Hak, 65-67

“Kabala”, Thamos, (www.hermetics.org)

“Kabala İncelenmesine Giriş”, Dr. William Wynn Westcott, (www.hermetics.org)

“Mistik Kabala”, Dion Fortune

“Kabala'nın Gücü”, Yehuda Berg

“Kabala ve Hermetik Tradisyonu”, Mark Stavish, (www.hermetics.org)

“Ölüm Ötesi Dönüşüm”, Jay Weider, (www.hermetics.org)

“Masonik Merdiven”; “Kabbala Merdiveni”, Tamer Ayan

“Hermetik Kabala”, Kemal Menemencioğlu, (www.hermetics.org)

Kemal Menemencioğlu, Hermetik Kabala, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2FGD3.html>

Thamos, Kabala, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2Fcabala.html>

Thamos, Kabala, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2Fcabala.html>

Dion Fortune, Mistik Kabala

Tamer Ayan, Masonik Merdiven, s.134

Dr. William Wynn Westcott, Kabala İncelemesine Giriş, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2FGD-kabala.html>

Dr. William Wynn Westcott, Kabala İncelemesine Giriş, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2FGD-kabala.html>

Jay Weider, Ölüm Ötesi Dönüşüm Ka, Ba, Kabala, <http://lightworks.blogcu.com/safelink/http%3A%2F%2Fwww.hermetics.org%2Fka-ba.html>

Gizli Öğreticilik, Ergün Arıkdal, Ruh ve Madde Yayınları , İstanbul , 1997

Ezoterik-Batıni Doktrinler Tarihi, Cihangir Gener, Gece Kitapları , Ankara , 1994

Okültizm, Tarih Boyunca Gizli Bilimler, Reşat Güner, Ege Meta Yayınları, İzmir, 1996

Kabala - Yahudi Mistiğin Yolu (Kabbalah - The Way of the Jewish Mystic), Epstein, Perle. Boston, 1988

Kabala'dan Temel Öğretiler, Gershom Scholem, Dharma Yayınları, 2006

Felsefe Ansiklopedisi, Cemil Sena Ongun, İstanbul, 1982

Felsefe Sözlüğü, Orhan Hançerlioğlu, İstanbul, 1982

Tasavvuf Tarihi, Cavit Sunar, Ankara Üni. İlahiyat Fakül. Yayın. 1975

Dünya İnançları Sözlüğü, Orhan Hançerlioğlu, Remzi Yayın. İstanbul, 1993

Tasavvuf Felsefesi, Cavit Sunar, Ankara Üni. İlahiyat Fakül. Yayın. 1975

Gizli örgütler, Atilla Tokatlı, Hürriyet Yayınları, 1979

Gizli Cemiyetler, Serge Hutin, Anıl Yayın, İstanbul, 1965

Alman Derin Devleti, Talip Doğan Karlıbel, Profil Yayıncılık, 2012

Masonluk, Caro Y. Rogriguez, Etkin Kitaplar, Çeviri: Hacasan Yüncü, 2012

Siyon Liderlerinin Protokolleri, Victor E. Marsden, Etkin Kitaplar, Çeviri : Hacasan Yüncü, 2012

Hedefteki İstihbarat Kuruluşu MİT, Alper Cem Alem-
dar, Granada Kitap, 2012

A'dan Z'ye Terörizm, Ünal Acar, Kripto Basım Yayın,
2012

BOP, Arap Baharı ve Suriye Meselesi Işığında Mayın
Temizleme İsrail ve AKP, Mehmet Günal, Berikan Yayın-
ları, 2012

Demokrasi ve Özgürlüğün Teminatı Olarak İçgüvenlik
İstihbaratı, Fatih Beren, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 2011

Derin Devlet(Devletin Paralel İradeleri), Atilla Akar,
Profil Yayıncılık, 2011

İsrail'in Gizli Savaşları(İsrail İstihbaratının Tarihi),
Benny Morris, Ian Black, Pegasus Yayınları, Çeviri: Enver
Günsel, 2011

Rahip Cinayetleri(200 Yıllık Sıcak Takip ve Zirve'de
Kanlı Final), Ali Dağlar, Destek Yayınları, 2011

Tarihi Değiştiren Gizli Servisler, Ali Çimen, Timaş Ya-
yınları, 2011

İki Devrin Perde Arkası(Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı
Hüsamettin Ertürk), Samih Nafiz Tansu, İlgi Kültür Sanat
Yayınları, 2011

Din, Terörizm ve El-Kaide, Osman Şen, Sarkaç Yayınla-
rı, 2011

Sinarşızım(Dünyayı Yöneten Gizli Güç), Turgut Gürsan, Pegasus Yayınları, 2011

Devlet Terörü ve Ajan Provokatörler(Gizli Ordular), Halid Özkul, Destek Yayınları, 2011

Gizli Dünya İmparatorluğu Dünyayı Yöneten Gizli Güçler(Dünyayı Yöneten Gizli Güçler), Jim Marrs, Truva Yayınları, 2011

MİT ve İstihbarat Örgütleri(Teşkilat-ı Mahsusa), İlhan Bahar, Kum Saati Yayıncılık, 2011

Derin Devlet(Tanımlanamayan Güç), Mahir Kaynak, Ömer Lütfi Mete, Timaş Yayınları, 2011

Davud Yıldızı Operasyonu, Kaan Karay, Sokak Kitapları Yayınları, 2011

Tarikat, Siyaset, Ticaret ve Cinayet(Masonlarla El Ele), Ergün Poyraz, Togan Yayıncılık, 2011

Postal - Bilinmeyen Türkiye Gerçekleri(Casuslar, Hainler ve Küresel Sermaye), Çetin Agaşe, Paraf Yayınları, 2011

Hangi Dünya Düzeni?, Banu Avar, Remzi Kitabevi, 2011

Dünyayı Yöneten Gizli Örgütler, Ömer Altıntop, My Kitap Yayıncılık, 2011

Derin Dünya Devleti(Gizli Doktrinin Küresel Efendileri), Atilla Akar, Profil Yayıncılık, 2011

Türkiye'nin Derin Tarihi(Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyetine), Mehmet Işık, Yediveren Yayınları, 2011

Terör Devleti(İnsani Yardım Mavi Marmara'da Kurşun Yedi), Hasan Taşkın, Callisto Kitap, 2011

İhtilallerin ve Anarşinin Yakın Tanığı, Osman Nuri Gündeş, Eser Sahibinin Kendi Yayını - Osman Nuri Gündeş, 2011

İstihbarat, Ünal Acar, Akçağ Yayınları, 2011

Casusluk (CIA Kendini Anlatıyor), H. Keith Melton, Robert Wallace, NTV Yayınları, Çeviri: Algan Sezgintüredi, 2010

Masonların 101 Sırrı(Dünyanın En Gizemli Topluluğunun Arkasındaki Gerçekler), Barb Karg, John K. Young, Kalkedon Yayıncılık, Çeviri: Eser Ulun, 2010

Şeytan'ın Çocukları(Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri), Murat Çulcu, E Yayınları, 2010

Eski Büyücülerden Çağdaş Darbecilere Gizli Örgütler, Attila Tokatlı, Elips Kitap, 2010

Özel Harp Dairesi, Ecevit Kılıç, Timaş Yayınları, 2010

Milli İstihbarat Teşkilatı Mit'in Gizli Tarihi, Tuncay Özkan, Cumhuriyet Kitapları, 2010

Büyük Kulaklar(Casusluk - İstihbarat Örgütleri), Berkay Sadi Türkol, Kariyer Yayınları, 2010

Mason Bektaşiler(Encümen-i Daniş ve Hurufilik'ten Kabala'ya Çift Dini Kimlik), Faruk Arslan, Karakutu Yayınları, 2010

Komplo Teorileri(Aynanın Ardında Kalan Gerçekler), Erol Mütercimler, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2010

Yahudilik-Masonluk Dönmelik, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, 2006

İstihbarat ve İstihbaratçı, Nurullah Aydın, Paraf Yayınları, 2010

DünyanınEnBüyükİstihbaratÖrgütüCIA(Operasyonlar - Suikastler - Gizli Raporlar), Ali Kuzu, Kariyer Yayınları, 2010

Gizli Servisler(Karanlık Odalar, Kör Noktalar), Mahir Kaynak, Ömer Lütfi Mete, Profil Yayıncılık, 2010

Kutsal Kâse Türkiye(İstihbarat Örgütlerinin Oyun Alanı), Berkay Sadi Türköl, Kariyer Yayınları, 2010

Sıfır Noktası(Bilimsel Veriler Kadim Bilgilerle Örtüşüyor... Başlangıç ve Son Aslında Bir ve Aynı!..), Hamza Yardımcıoğlu, Şira Yayınları, 2010

Armagedon Türkiye-İsrail Gizli Savaşı, Aydoğan Vatan-daş, Timaş Yayınları, 2010

Mossad(Dünyanın En Acımasız İstihbarat Örgütü - Operasyonlar, Suikastler, Gizli Raporlar), Ali Kuzu, Kariyer Yayınları, 2010

Mozart ve Gizli Örgütler, Helmut Reinalter, Kırmızı Kedi Yayınevi, Çeviri: Filiz Karahasanoğlu, 2010,

Gladio(Devleti Yöneten Gizli Güçler), Hüseyin Movit, Truva Yayınları, 2010

MİT Mossad CIA Gladio(Dünyanın En Büyük İstihbarat Servisleri), Ali Kuzu, Kariyer Yayınları, 2009

İslamcı Örgütler 3, Faik Bulut, Cumhuriyet Kitapları, 2009

Dünyayı Yöneten Gizli Örgütler Küresel İktidarın Kurmayları, Erol Bilbilik, Profil Yayıncılık, 2009

Suç, Terör, Savaş Üçgeninde Siber Dünya, Haydar Çakmak, Taner Altunok, Barış Platin Basın Yayın, 2009

Mit ve İstihbarat Örgütleri(Teşkilat-ı Mahsusa), İlhan Bahar, Kum Saati Yayıncılık, 2009

Tapmak Şövalyelerinin Yargılanışı, Malcolm Barber, Phoenix Yayınevi, 2009

Sırlar Evreni(ABD Ulusal Güvenlik Dairesi'nin Dinleme ve İstihbarat Ağı), James Bamford, Dost Kitabevi Yayınları, 2009

Agharta Elektromanyetik Savaş Başladı, Aydoğan Vantandaş, Timaş Yayınları, 2008

Kitabı bir oturuşta bitireceğinize eminim. Hasan Sabbah ve Haşhaşilerin temel olarak anlatıldığı bu eser, Tapınak Şövalyeleri, Masonlar, Şems-i Tebriz'i, Mevlana, Nasreddin Hoca, Moğollar gibi çeşitli konularla da çok ilginç bağlantılar kuruyor. Ölmeden önce okumanız gereken bir kitap...

Koray Kamacı / Araştırmacı-Yazar

Ömrünün bir bölümü sürgünlerde, bir bölümü de Alamut Kalesinde düşmanlarına terör estirerek geçiren, beyin yıkama ustası olan, özel suikastçi timini kuran Hasan Sabbah ve ölüm timi Haşhaşiler'in ilginç hikayesini bu kitapta bir solukta okuyacaksınız. İşte kitabımızdan bazı satır başları;

- > Batınlık ve Kur'an batınlığı nedir?
- > İsmaililer, Fatimiler, Karmatiler, Hurufiler, Sabiiler ve Dürziler kimdir?
- > Himyeriler ve Tubba Kavmi ile Hasan Sabbah'ın bağlantısı nedir?
- > Tubba kralı Hz.Muhammed'in gelişini nasıl müjdeledi?
- > Barnabas İncili ile Haşhaşilerin bağlantısı nedir?
- > Hasan Sabbah Kur'an'da geçen Zülkarneyn (a.s) soyundan mı?
- > Mevlana, Şems-i Tebriz'i ve Haşhaşilerin bağlantısı nedir?
- > Nasreddin Hoca'yı Haşhaşilere kim öldürttü ?
- > Haşhaşiler Tapınak Şövalyeleri ve Masonlarla nasıl bağlantı kurdu?
- > Haşhaşileri, Mason Locasında vaftiz eden Tapınak Şövalyesi kimdi?
- > Bankacılığın mimarı Tapınakçılar mı, Haşhaşiler mi?
- > Masonların etkilendiği Haşhaşi yasaları nelerdir?
- > Hasan Sabbah, Kudüs Kralı'na nasıl algı operasyonunu yaptı?
- > Marco Polo, Hasan Sabbah'a neden hayran oldu?
- > Sultan Sencer'in vezirini Haşhaşiler suikastle nasıl öldürdü?
- > Alamut Kalesi nasıl Moğolların hedefi haline geldi?
- > Cengiz Han, Haşhaşileri neden yok etmek istedi?

Ve daha çarpıcı pek çok sorunun cevabını bu kitapta bulacaksınız!

Kursad BERKKAN, uzun süredir devam eden araştırmaları neticesinde İlluminati, Gizli Örgütler ve Tarikatlar, Tüm Sırlarıyla Masonlar, O'nun Sırrı, HAARP Silahı ve Nikola Tesla, Ufo Dosyası, Hasan Sabbah ve Haşhaşiler, Gizemli Cemiyetler, Gizli Teşkilat, İstihbarat Savaşları, Biyolojik Terör, Hitler ve Siyonizm Tapınak Şövalyeleri, ve Rothschild Ailesi gibi pek çok ese kaleme alarak kamuoyunun istifadesine sunmuştur.

f eftalyakitap

t eftalyakitap

e eftalyakitap

g eftalyakitap.com